

PRAWO EMERYTALNE

TEKSTY USTAW I ROZPORZĄDZEŃ.
ORZECZNICTWO NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU ADMIN.
OKÓLNIKI MINISTERSTWA SKARBU.

OPRACOWALI
WIKTOR LENTZ
Adwokat

Mgr. LUDOMIR RADŁOWSKI

Z PRZEDMOWĄ
ADAMA LINCKER de LUTZENVICK
*Naczelnika Wydziału Emerytur i Rent w Ministerstwie Skarbu,
Prezesa Rady Państwowego Zakładu Emerytalnego.*

KRAKÓW 1935

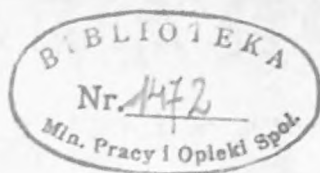

KSIEGARNIA Powszechna

1472 KPiP

1101472

SPIS RZECZY.

Przedmowa	VII
Od wydawców	XI
Objaśnienia skrótów	XIII
Ustawa emerytalna	1—220
Tytuł I. Postanowienia ogólne	1—33
Tytuł II. Zaopatrzenie emerytalne funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	33—141
Rozdział I. Postanowienia ogólne	33—72
Rozdział II. Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcyjnarjuszów państwowych	72—120
Rozdział III. Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych	121—141
Tytuł III. Zaopatrzenie rodzin, pozostałych po funkcyjnarjuszach państwowych i zawodowych wojskowych	141—171
Tytuł IV. Przepisy przejściowe	172—219
Rozdział I. Postanowienia ogólne	172—197
Rozdział II. Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcyjnarjuszów państwowych	197—206
Rozdział III. Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych	206—220
Tytuł V. Postanowienia końcowe	219—220

Ustawa z dnia 18 III. 1931 o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	221—222
Ustawa z dnia 18 III. 1932 o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	223—229
Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 X. 1933 o zmianie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	230—233
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 I. 1934 o zaopatrzeniu emerytalnem prowizorycznych funkcjonarjuszów państwowych	234—238
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 III. 1934 o statucie Państwowego Zakładu Emerytalnego	240—267
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 III. 1934 o przepisach finansowych dla Państwowego Zakładu Emerytalnego	268—285
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 V 1934 o przekazywaniu składek za funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	285—296
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 VI. 1934 o prawie wyboru zaopatrzenia emerytalnego i o dodatku do uposażenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych	297—299
Skorowidz rzeczowy	303

PRZEDMOWA.

Stosowanie przepisów prawnych, dotyczących emerytur funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, nasuwa szczególnie poważne i liczne trudności. Wynikają one przedewszystkiem stąd, że regulująca tę kwestję ustawa z 11 grudnia 1923 r. była dziewięciokrotnie nowelizowana, przy czem wprowadzono szereg zmian nader zasadniczych, tak że z pierwotnego brzmienia, śmiało rzec można, pozostał jeno szkielet. W praktycznem stosowaniu ostatnio ustalony jednolity tekst ustawy bynajmniej nie ma charakteru wyłącznie obowiązującego, gdyż uprawnienia emerytalne poszczególnych funkcjonarjuszów i wojskowych oraz członków ich rodzin w zasadzie ocenia się na mocy tych przepisów, jakie obowiązywały w czasie rozwiązania z daną osobą stosunku służbowego. Wskutek tego przy rozstrzyganiu kwestyj emerytalnych zachodzi potrzeba stosowania poszczególnych przepisów w brzmieniu, nadanem im przez każdą z nowel; dotyczy to zwłaszcza noweli ostatniej z 28 października 1933 r. Co więcej, niekiedy trzeba sięgnąć jeszcze dalej, bo do ustaw emerytalnych, obowiązujących przed wejściem w życie ustawy z 11 grudnia 1923 r., mianowicie do ustawy z 28 lipca 1921 r. oraz z 5 sierpnia 1922 r. Jeżeli zaś chodzi o kwestję zaliczalności do wysługi emerytalnej okresów służ-

by w państwach zaborczych, zasadnicze znaczenie posiadają przepisy, wydane przez władze tych państw, odrębne dla każdej z byłych dzielnic i poszczególnych rodzajów służb. Pozatem ustawa z 11 grudnia 1925 r. pozostaje w ścisłym związku z całym szeregiem przepisów, normujących kwestje pragmatyczne, uposażeniowe, odpowiedzialność służbową i t. d.

Wielość i różnorodność norm prawnych, dotyczących zagadnień emerytalnych, wymołuje potrzebę ustawicznego ich odszukiwania, zestawiania, porównywania i ustalania wzajemnego ich stosunku.

Do wymienionych źródeł prawa emerytalnego należy jeszcze dodać orzeczenia Najwyższego Trybunału Administracyjnego; jedenastoletnia bowiem praktyka tej najwyższej, a zarazem jedynej instancji sądowno-administracyjnej wycisnęła bardzo wyraźne piętno na stosowaniu przepisów i na systemie norm emerytalnych. Jeśli się zważy, że ustawa emerytalna bynajmniej nie jest tworem doskonałym, przeciwnie w praktyce wykazuje szereg luk i niedomówień, czego nie usunęły liczne nowele, wydane przeważnie celem zaspokojenia szczególnych doraźnych potrzeb, staje się rzeczą zrozumiałą, jak doniosłe znaczenie dla znajomości prawa emerytalnego i jego stosowania posiadać musi metodycznie opracowane orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego i ustalone przez ten Trybunał zasady.

Z tych względów z żywym zadowoleniem należy powitać pracę pp. Wiktora Lentza i Ludomira Radłowskiego, która niewątpliwie będzie cennym przewodnikiem dla każdego, kto, stykając się z zagadnieniami emerytalnymi, zmuszony jest odbywać żmudne poszukiwania źródeł prawnych, nie wyzby-

mając się nigdy wątpliwości co do zupełności przejrzanego materiału. Rozmiar wydawnictwa unieвозможил autorom cytowanie in extenso wszystkich w grę wchodzących przepisów, zmuszając, o ile chodzi o przepisy mniej istotne, do poprzestania jedynie na udzieleniu wskazówki, gdzie danej ustawy, czy też rozporządzenia należy szukać. Jeśli się jednak weźmie pod uwagę ilość źródeł prawa emerytalnego, zrozumiała będzie konieczność takiego ujęcia sprawy, gdyż tylko w ten sposób praca mogła pozostać tem, czem ma być w swem założeniu, t. j. treścią, przejrzystą i metodycznie ułożoną vade mecum dla praktyka-urzędnika, emeryta, adwokata czy też sędziego.

Dobrze się stało, że praca pp. Lentza i Radłowskiego ukazuje się w czasie, gdy po dokonanej reformie uposażenia funkcjonarjuszów państwowych, rozciągnięciu przepisów ustawy emerytalnej na funkcjonarjuszów promizorycznych, utworzeniu Państwowego Zakładu Emerytalnego i unormowaniu zagadnienia przekazywania składek system norm emerytalnych może być — do pewnego stopnia — uważany za skonsolidowany i zupełny. Dzięki temu przedstawiony przez autorów zarys jest możliwie zwarty, wykończony i aktualny.

Adam Lincker de Lutzenwick
Naczelnik Wydziału Emerytur i Rent
w Ministerstwie Skarbu
Prezes Rady Państwowego Zakładu
Emerytalnego.

OD WYDAWCÓW.

Przepisy ustawy emerytalnej w brzmieniu, obowiązującym od dnia 1 lutego 1934, rozciągają się tylko na tych emerytów, którzy zostali po tej dacie przeniesieni w stan spoczynku; w stosunku natomiast do emerytów, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 lutego 1934, jak również w stosunku do pozostałych po nich rodzin obowiązują przepisy ustawy emerytalnej w dawnym brzmieniu. Mamy więc obecnie w rzeczywistości do czynienia z dwoma, równoległe obowiązującymi tekstami ustawy emerytalnej. By ułatwić czytelnikowi orjentowanie się, w jakim brzmieniu należy dany przepis ustawy stosować, tekst ustawy emerytalnej, formalnie obowiązujący obecnie, a odnoszący się do emerytów, przeniesionych w stan spoczynku po dniu 1 lutego 1934, wydrukowano **półflustym garmontem**. Przepisy zaś, formalnie uchylone lub zmienione przez nowelę z 28 października 1933, ale faktycznie nadal obowiązujące emerytów, przeniesionych w stan spoczynku przed dniem 1 lutego 1934, oraz pozostałe po nich rodziny, zostały w tekście ustawy wydrukowane garmontem zwykłym i oznaczone nawiasem prostym [ ]. (Patrz na przykład art. 2 ust. 3 na str. 9).

W układzie książki zachowano następujący porządek: pod poszczególnymi artykułami ustawy emerytalnej zamieszczono uwagi wydawców, oznaczając je literą U., następnie — odpowiednie paragrafy rozporządzenia wykonawczego, dalej — przepisy związkowe, a wreszcie — tezy, wyjęte z wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego i okólników Ministerstwa Skarbu. Wyroki Najwyższego Trybunału Administracyjnego powoływano, podając liczbę rejestru Trybunału i ewentualnie rocznik urzędowego Zbioru Wyroków Trybunału i numer wyroku, na przykład: „NTA. 2564/25 (Zb. wyr. IV., 1083)”. Okólniki Ministerstwa Skarbu powoływano, podając datę i liczbę okólnika, na przykład: „Min. Skarbu 30 XI. 1933 L. D. I. 62950/Em/33”.

OBJAŚNIENIA SKRÓTÓW:

skrót	oznacza
art.	artykuł
Dz. U. R. P. 1934, poz. 160	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z 1934 r. pozycja 160.
lub: 1934, poz. 160	
Min. Skarbu lub M. Skarbu	Ministerstwo Skarbu.
NTA.	Najwyższy Trybunał Administracyjny.
p.	punkt.
P. Z. E.	Państwowy Zakład Emerytalny.
poz. 670	pozycja 670 Dziennika Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.
rozp. M. Kom.	rozporządzenie Ministra Komunikacji.
rozp. M. Op. Sp.	rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej.
rozp. Min. Skarbu	rozporządzenie Ministra Skarbu.
rozp. M. Spr. Wewn.	rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.
rozp. M. S. Wojsk.	rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.
rozp. Min. Sprawiedl.	rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości.
rozp. M. W. R. i O. P.	rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
U.	Uwaga wydawców.
u. e.	ustawa emerytalna.
ust.	ustęp.
Zb. wyr. V., 1939	Nr. 1939 rocznika V Zbioru Wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

ZMIANY W CZASIE DRUKU:

Rozp. Rady Ministrów z 6 lutego 1935 r. (Dz. U. R. P. poz. 52) wprowadziło następujące zmiany w Rozp. Rady Ministrów z 20 stycznia 1934 r. o zaopatrzeniu emerytalnem prowizorycznych funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. poz. 64):

a) na str. 236 w § 9 ust. (1) po słowach stałego lub prowizorycznego — albo przez emerytowanego zawodowego wojskowego,

b) na tejże stronie w § 9 ust. (2) po słowach emerytowanemu funkcjonarjuszowi stałemu — i emerytowanemu zawodowemu wojskowemu,

c) na tejże stronie po słowach — emerytowani funkcjonarjusze państwowi — i emerytowani zawodowi wojskowi.

USTAWA z dnia 11 grudnia 1925 r.

o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Ogłoszona w Dz. U. R. P. 1924, poz. 46, zmieniona ustawą z 13 I. 1924, poz. 178, ustawą z 12 VI. 1924, poz. 526, ustawą z 22 VII. 1925, poz. 566, rozp. R. P. z 13 XII. 1926, poz. 705, ustawą z 23 III. 1929, poz. 234, rozp. R. P. z 29 XI. 1930, poz. 647, ustawą z 18 III. 1931, poz. 170, ustawą z 18 III. 1932, poz. 239, ustawą z 28 X. 1933, poz. 668, tekst jednolity, uwzględniający wszystkie powyższe zmiany, został ogłoszony w Dz. U. R. P. 1934, poz. 160).

TYTUŁ I. POSTANOWIENIA OGÓLNE.

Art. 1.

Postanowienia niniejszej ustawy odnoszą się do funkcjonarjuszów państwowych, mianowanych na stałe zgodnie z obowiązującymi przepisami, tudzież zawodowych wojskowych. Osoby te oraz wdowy i sieroty po nich otrzymują zaopatrzenie emerytalne według zasad, określonych w niniejszej ustawie.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 maja 1934 r.

w sprawie wykonania ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. poz. 513, ogłoszone 10 VII. 1934).

Na podstawie art. 109 oraz art. 4 ust. 1, art. 37 p. 6, art. 50 ust. 7, art. 81 ust. 3, art. 82 ust. 3 i art. 83 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 160) zarządza się co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy wstępne.

§ 1. (1) Wskazane w rozporządzeniu niniejszem artykuły oraz określenie „ustawa“, używane bez bliższego oznaczenia, odnoszą się do ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 160).

(2) Wskazane w rozporządzeniu niniejszem paragrafy oraz określenie „rozporządzenie“, używane bez bliższego oznaczenia, odnoszą się do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. (1) Używane w ustawie i rozporządzeniu określenia: „uposażenie w służbie czynnej“ i „uposażenie czynne“ oznaczają uposażenie prawne należne, nie zaś faktycznie otrzymywane; określenie „kalendarzowy rok służby“ oznacza

pełny, dwunastomiesięczny okres służby bez względu na to, czy początkowy i końcowy termin tego okresu przypada na początek i koniec roku kalendarzowego.

(2) Jeżeli zaopatrzenia emerytalnego nie wypłaca władza skarbowa, lecz inna, za władzę, wypłacającą to zaopatrzenie, należy uważać w rozumieniu rozporządzenia izbę skarbową, wypłacającą zaopatrzenia emerytalne w danym okręgu.

§ 3. Przez funkcjonarjuszów państwowych w pojęciu ustawy i rozporządzenia należy rozumieć również funkcjonarjuszki państwowe, o ile ustawa lub rozporządzenie nie stanowią inaczej, albo też o ile możliwość zastosowania tego określenia wyłącznie do mężczyzn nie wynika z samej istoty danego przepisu. Przez sieroty po funkcjonarjuszach państwowych należy rozumieć również sieroty po funkcjonarjuszkach państwowych, o ile ustawa lub rozporządzenie nie stanowią inaczej.

§ 4. (1) W imieniu osób niezdolnych do działań prawnych wszystkie podania i oświadczenia składają prawni zastępcy tych osób.

(2) Do podań i oświadczeń, składanych przez prawnych zastępców, oprócz innych wymaganych dowodów powinny być dołączone należycie uwierzytelnione odpisy dokumentów, stwierdzających ustanowienie zastępstwa, o ile nie wynika ono z samego prawa. W tym ostatnim przypadku istnienie prawnego zastępstwa powinno być stwierdzone świadectwami urodzenia, małżeństwa lub śmierci.

(3) Wszelkie pisma, przeznaczone dla osób niezdolnych do działań prawnych, doręcza się ich prawnym zastępcom.

§ 5. Świadczenia wypłaca się osobie uprawnionej. Jeżeli osoba uprawniona jest niezdolna do otrzymywania świadczeń, świadczenia te wypłaca się jej prawnemu zastępcy.

§ 6. (1) Jeżeli uprawniony do otrzymywania zaopatrzenia jest umyślowo chory, lecz nie ubezwłasnowolniony, Minister Skarbu może zarządzić uskuteczanie wypłaty całości lub części zaopatrzenia do czasu ubezwłasnowolnienia uprawnionego, jednak na okres nie dłuższy, aniżeli 6 miesięcy, do rąk osoby, która nad uprawnionym sprawuje faktyczną opiekę.

(2) W przypadku przewidzianym w ustępie poprzednim, dowód choroby umysłowej uprawnionego do zaopatrzenia stanowi orzeczenie komisji lekarskiej, faktyczną zaś opiekę nad umyślowo chorym, uprawnionym do otrzymywania zaopatrzenia, stwierdza właściwa według miejsca zamieszkania uprawnionego powiatowa władza administracji ogólnej.

(3) Zarządzenie, przewidziane w ust. (1), może być przez Ministra Skarbu każdej chwili cofnięte bez podania powodów.

§ 7. Do orzeczeń władzy, wydawanych na zasadzie ustawy, mają zastosowanie zasady, obowiązujące w postępowaniu administracyjnym, o ile ustawa lub inne przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164), zmieniona ustawą z 28 VII. 1922 (poz. 606), ustawą z 21 III. 1924 (poz. 286), ustawą z 31 III. 1925 (poz. 294), ustawą z 22 XII. 1925 (poz. 920), rozp. P. R. z 31 XII. 1930 (poz. 658), rozp. P. R. z 7 X. 1932 (poz. 737) i rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 661).

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256), zmieniona ustawą

z 22 VII. 1925 (poz. 588), rozp. P. R. z 13 I. 1927 (poz. 21), ustawą z 28 I. 1932 (poz. 121) i rozp. P. R. z 24 X. 1934 (poz. 856).

Ustawa z 20 VI. 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Polskiej Marynarki Wojennej (poz. 626), zmieniona rozp. P. R. z 23 XII. 1927 (1928 poz. 7) i rozp. P. R. z 24 X. 1934 (poz. 857).

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747), rozp. wykonawcze M. S. Wojsk. z 17 III. 1933 (poz. 132).

Rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (1933 poz. 85), rozp. wykonawcze M. S. Wojsk. z 5 VI. 1934 (poz. 580).

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o stroju sądów powszechnych (1932 poz. 863).

Rozp. M. Sprawiedl. z 25 X. 1932 o aplikantach i asesorach sądowych (poz. 825).

Rozp. M. Sprawiedl. z 1 XII. 1932 o komornikach (poz. 886).

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551), zmienione rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 659) i rozp. P. R. z 28 XII. 1934 (poz. 976).

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873), zmienione rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 660).

Ustawa z 3 VI. 1921 o Kontroli Państwowej (poz. 314).

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27), zmienione rozp. P. R. z 7 X. 1932 (poz. 740).

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349), sprostowane obwieszczeniem P. R. z 7 XI. 1928 (poz. 835) i M. Sprawiedl. z 13 XI. 1929 (poz. 581), zmienione rozp. P. R. z 7 X. 1932 (poz. 749).

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667).

Rozp. P. R. z 30 XII. 1924 o organizacji administracji lasów państwowych (poz. 1079), zmienione rozp. P. R. z 22 III. 1928 (poz. 373).

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o utworzeniu państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ (1932 poz. 879).

Art. 18. (ust. 2). Przepisy o stosunku służbowym, o uposażeniu, o postępowaniu dyscyplinarnym i zaopatrzeniu emerytalnym pracowników przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“... wydaje Rada Ministrów na wniosek Ministra Poczty i Telegrafów...

Do czasu wydania przepisów, przewidzianych w ust. 2...., stosowane będą obecnie obowiązujące pracowników pocztowo-telegraficznych przepisy...

Funkcjonariusze państwowi..., pozostający dotychczas w służbie pocztowo-telegraficznej, przechodzą do służby w przedsiębiorstwie „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“...

Rozp. R. M. z 1 I. 1934 o stosunku służbowym pracowników państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ (poz. 25).

Tezy:

1. Wszelkie prawa emerytów zarówno polskich, jak i państw zaborczych, mogą wpływać jedynie z obowiązujących ustaw emerytalnych, a przepisy państw zaborczych mogą mieć zastosowanie tylko, o ile przewidują to polskie ustawy. — NTA. 907/26, 2821/26.

2. Przepisy prawa cywilnego nie mają zastosowania do stosunków publiczno-prawnych, w szczególności do wynikających z uprawnień emerytalnych. — NTA. 3102/29.

3. Za emeryta może być uważany tylko taki funkcjonariusz, co do którego zapadła decyzja właściwej władzy o przeniesieniu w stan spoczynku. — NTA. 2343/25 (Zb. wyr. V., 1239).

4. Nabyte prawa emerytalne mogą być zmieniane przez późniejsze ustawy. — NTA. 1372/27.

5. O charakterze stosunku służbowego urzędnika decyduje jedynie pismo nominacyjne. — NTA. 3789/25, 353/26. Jednak stwierdzenie w piśmie, skierowanem do urzędnika, iż jest on funkcjonariuszem stałym, zastępuje akt nominacji. — NTA. 785/31.

6. Faktyczne pełnienie służby lub otrzymanie uposażenia przez funkcjonariusza państwa zaborczego bezpośrednio po objęciu danego terytorjum przez władze polskie nie stanowi o przyjęciu tego funkcjonariusza do służby polskiej. — NTA. 2090/25 (Zb. wyr. IV., 989), 2988/30.

7. W okresie nieuregulowanych stosunków politycznych służba przed uzyskaniem formalnej nominacji, następnie otrzymanej, jest służbą prowizoryczną. — NTA. 3415/28.

8. Służba, pełniona na terenie b. zaboru austriackiego, okupowanym przez Rumunję, nie jest ani służbą polską, ani zaborczą. — NTA. 29/25 (Zb. wyr. IV., 997).

9. Służba na terenie Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich oraz Terenów Przyfrontowych i Etapowych miała charakter służby polskiej. — NTA. 971/26. Podobnie służba na terenie b. Litwy Środkowej, przyczem prowizoryczna służba (na tych

obszarach) powinna być zrównana ze stałą służbą polską. — NTA. 2081/25 (Zb. wyr. V., 1292), 1942/24.

10. Posiadanie obywatelstwa polskiego jest niezbędnym warunkiem prawa do emerytury. — NTA. 1864/24.

11. Przepisy, jacy oficerowie wojska polskiego powinni być uważani za zawodowych wojskowych, zawiera ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256) i te przepisy mają zastosowanie przy ustalaniu praw emerytalnych wojskowych, którzy wstąpili do wojska polskiego po wydaniu rzeczonyj ustawy. Co się zaś tyczy wojskowych, którzy wstąpili do wojska polskiego przed wydaniem tej ustawy, to za zawodowych wojskowych w rozumieniu u. e. należy uważać jedynie tych oficerów, którzy na podstawie ustawy z 2 VIII. 1919 o ustaleniu starszeństwa i nadaniu stopni oficerskich w wojsku polskim (poz. 399) zostali umieszczeni na ogłoszonych przez Ministra Spraw Wojskowych listach starszeństwa oficerów zawodowych, wszelkie zaś nominacje poprzednie mają znaczenie tymczasowych i cechy zawodowości nie nadają. — NTA. 980/24 (Zb. wyr. III., 607).

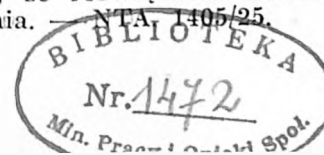
12. Dobrowolne wystąpienie ze służby polskiej pociąga za sobą utratę praw do emerytury z tytułu tej służby (lecz nie zaborczej), wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 28. — NTA. 426/25 (Zb. wyr. III., 835); nie dotyczy to bezpośredniego przejścia do innego działu służby. — NTA. 1632/26.

13. Samowolne niepełnienie służby nie może być uważane za dobrowolne wystąpienie ze służby. — NTA. 1589/25 (Zb. wyr. V., 1178), podobnie nieewakuowanie się podczas inwazji i przyjęcie służby u nieprzyjaciela. — NTA. 4633/27, również samobójstwo funkcjonariusza. — NTA. 3595/25 (Zb. wyr. VII., 111 A).

14. Niestawienie się po upływie urlopu bez uposażenia stanowi dobrowolne wystąpienie ze służby. — NTA. 1858/23. (Zb. wyr. II., 444); inaczej, gdy chodzi o powrót z wojskowej służby. — NTA. 1014/31 i 5790/31.

15. Patrz pod art. 28 tezę 3.

16. Zwolnienie ze służby bez prośby zwolnionego lub złożenie z urzędu bez żadnych dalszych ograniczeń nie może być uważane za równoznaczne z wydaleniem. Wydalenie należy przyjąć, gdy władza w decyzji, rozwiązującej stosunek służbowy, albo wyraźnie powołała właściwy przepis, albo też wyraźnie zaznaczyła, że zwolnienie następuje z pozbawieniem praw emerytalnych, wreszcie, o ile z całokształtu okoliczności, powodujących zwolnienie ze służby, wynika, że rozwiązanie stosunku służbowego miało charakter wydalenia. — NTA. 1405/25.

17. Skoro władza, nie czekając na wynik postępowania dyscyplinarnego, definitywnie rozwiązała stosunek służbowy z funkcjonariuszem, powinna przenieść go w stan spoczynku i wymierzyć mu uposażenie emerytalne. — NTA. 2144/28; inaczey, gdy orzeczenie o zwolnieniu funkcjonariusza nie zostało mu doręczone. — NTA. 128/25.

18. Wydalenie z polskiej służby pociąga za sobą utratę wszelkich praw do emerytury. — NTA. 408/24. (Zb. wyr. III., 752), również z tytułu służby w państwie zaborcem. — NTA. 2894/27.

19. Z przepisu art. 8 ust. ostatni ustawy o państw. służbie cywil. nie wynika, aby osoby, pozostające w służbie państwowej, w razie skazania za przestępstwa, popełnione z chęci zysku, miały być automatycznie wydalane ze służby. — NTA. 1420/24.

20. Późniejsze uniewinnienie przez powszechny sąd karny nie wpływa na moc orzeczenia właściwej władzy, wydającego danego urzędnika ze służby. — NTA. 2253/29.

Art. 2.

(1) Funkcjonariuszami państwowymi w rozumieniu niniejszej ustawy są urzędnicy i niżsi funkcjonariusze państwowi, funkcjonariusze poczt, telegrafów i telefonów, oficerowie i szeregowi Straży Granicznej, oficerowie i szeregowi Policji Państwowej, nauczyciele wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, tudzież sędziowie z wyjątkiem handlowych, prokuratorzy i asesory sądowi.

(2) Emerytem w rozumieniu niniejszej ustawy odnośnie do zawodowych wojskowych jest zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku.

(3) Uposażenie emerytalne ministrów reguluje osobna ustawa. Do czasu wejścia w życie tej ustawy ministrowie, którzy przed objęciem tego stanowiska pełnili służbę, jako stali funkcjonariusze państwowi, względnie zawodowi wojskowi, lub pozostawali w stanie spoczynku, otrzymują w ra-

zie ustąpienia z zajmowanego co najmniej przez rok stanowiska ministra i niepowołania zpowrotem do czynnej służby państwowej lub wojskowej, o ile odpowiadają postanowieniom art. 9 ustawy, uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według ostatnio pobieranego uposażenia ministra (art. |6 i| 17 ustawy), [z obowiązkiem uiszczania przez czas zajmowania stanowiska ministra opłat emerytalnych, przewidzianych w art. 7 ust. 1 ustawy].

(4) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy zajmowali stanowisko ministra przez okres krótszy niż rok, a pozatem odpowiadają warunkom, wyszczególnionym w ustępie poprzednim, otrzymują uposażenie emerytalne na podstawie niniejszej ustawy według uposażenia w służbie czynnej, ostatnio pobieranego przed objęciem stanowiska ministra.

(5) Czas spędzony na stanowisku ministra liczy się do wysługi emerytalnej narówni ze służbą państwową.

(6) Funkcjonariuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, mianowanemu ministrem w czasie piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, albo wybranemu na posła lub senatora w czasie zajmowania stanowiska ministra, zalicza się do wysługi emerytalnej w razie zwolnienia ze stanowiska ministra przed wygaśnięciem mandatu poselskiego lub senatorskiego pozostały czas piastowania tego mandatu w przypadku, jeżeli w chwili zwolnienia ze stanowiska ministra funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie nabył zgodnie z ust. 3 prawa do uposażenia emerytalnego.

(7) Uposażenie emerytalne zostanie w takim

przypadku wymierzone dopiero po wygaśnięciu mandatu poselskiego lub senatorskiego i z zastrzeżeniem postanowień art. 9 ustawy.

U. Ustawa o uposażeniu emerytalnem ministrów nie ukazała się dotychczas.

Uiszczenie opłat emerytalnych obowiązuje przy zaliczaniu do wysługi emerytalnej w myśl ust. 3 czasu zajmowania przed 1 II. 1934 stanowiska ministra (art. 3 ust. 5 noweli z 28 X. 1933, poz. 668 — patrz str. 252).

R o z d z i a ł II.

Przepisy wykonawcze do poszczególnych postanowień ustawy.

Do art. 2 ustawy.

§ 8. Poza funkcjonarjuszami państwowymi, wymienionymi w art. 2 ustawy, i zawodowymi wojskowymi ustawa stosuje się również do tych osób, którym szczególne przepisy zapewniają prawo do emerytury na zasadzie ustawy.

Art. 3.

(1) Ze Skarbu Państwa można pobierać tylko jedno zaopatrzenie.

(2) W przypadkach, gdyby funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, względnie pozostałej rodzinie, służyło z jakiegokolwiek bądź innego tytułu prawo do zaopatrzenia, wypłacanego ze Skarbu Państwa, monopolu państwowego lub przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ — uprawniony ma prawo wyboru.

Do art. 3 ustawy.

§ 9. (1) Wybór jednego z perjodycznie wypłacanych zaopatrzeń nie ma charakteru ostatecznego zrzeczenia się zaopatrzenia niewybranego. Osoba, która dokonała wyboru jednego z kilku zaopatrzeń, może następnie wybrać inne świadczenie. Zmiana dokonanego wyboru, o ile chodzi o zaopatrzenie emerytalne, wywiera skutki od pierwszego dnia miesiąca, następującego po zawiadomieniu władzy, która wypłacała lub ma wypłacać uposażenie emerytalne (pensję wdowią lub sierocą).

(2) Przy zbiegu uprawnień do zaopatrzenia emerytalnego i do zaopatrzenia inwalidzkiego stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim.

Ustawa z 17 III. 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (poz. 238), zmieniona rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 669), sprostowaniem obwieszczeniem P. R. z 29 VII. 1934 (poz. 679).

Art. 34. O ile inwalidzie, względnie pozostałym, przysługuje prawo do zaopatrzenia pieniężnego na zasadzie innej ustawy o zaopatrzeniu z funduszków państwowych z innego tytułu, jest dopuszczalne pobieranie obu zaopatrzeń ze Skarbu Państwa, lecz tylko do łącznej wysokości zasadniczej renty zupełnego inwalidy (art. 17).

W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, Minister Skarbu może udzielić zezwolenia na pobieranie zaopatrzeń w łącznej sumie, przekraczającej normę, przewidzianą w ust. 1...

Rozp. R. M. z 13 XI. 1934 o częściowem uchyleniu postanowień art. 71 ust. 1 i 2 ustawy z 17 III. 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (poz. 943).

Tezy: 1. Zakaz łącznego otrzymywania kilku zaopatrzeń stosuje się do wszelkich bez wyjątku zaopatrzeń, wypłacanych ze Skarbu Państwa, opartych zarówno na tytule publiczno, jak i prywatno-prawnym. — NTA. 339/22. (Zb. wyr. I., 234).

2. Nie stanowi zaopatrzenia ze Skarbu Państwa w rozumieniu art. 3 uposażenie, otrzymywane w czynnej służbie. — NTA. 1128/28, emerytura, wypłacana z Banku Gospodarstwa Kra-

jowego. — NTA. 3786/28, uposażenie, przyznane duchownym Kościoła Katolickiego przez Państwo Polskie na mocy konkordatu z 10 II. 1925, (poz. 501). — NTA. 1128/28.

Art. 4.

(1) Osoby, które podstępnie uzyskały wyższy wymiar zaopatrzenia emerytalnego od przypadającego im na zasadzie niniejszej ustawy, mogą być pozbawione orzeczeniem dyscyplinarnem prawa do dalszego pobierania tego uposażenia, niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karno-sądowej i obowiązku wynagrodzenia szkody wyrządzonej Skarbowi Państwa. Właściwość i tryb postępowania komisji dyscyplinarnych określa rozporządzenie Rady Ministrów. Minister Skarbu jest uprawniony do natychmiastowego zawieszenia wypłaty całości lub części uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sieroczej) do czasu uprawomocnienia się orzeczenia dyscyplinarnego.

(2) W razie pozbawienia osób, określonych w ust. 1 niniejszego artykułu, na mocy orzeczenia komisji dyscyplinarnej prawa do dalszego pobierania uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sieroczej) kwoty, których wypłata została przez Ministra Skarbu zawieszona, ulegają przelaniu na rzecz Skarbu Państwa.

(3) W przypadku pozbawienia emeryta prawa do dalszego pobierania uposażenia emerytalnego właściwa władza naczelna może żonie i dzieciom takiego emeryta przyznać stały zasiłek, nieprzekraczający ich pensji wdowiej lub sieroczej.

(4) Kwoty, nienależnie pobrane przez emeryta (wdowę, sierotę), tytułem uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sieroczej), podlegają zwrotowi bez względu na to, czy miało miejsce świa-

domie wprowadzenie władzy w błąd przez zainteresowaną osobę, niezależnie od ewentualnej odpowiedzialności karno-sądowej.

Do art. 4 ustawy.

§ 10. Kwoty, nienależnie otrzymane przez emeryta (wdowę, sierotę), należy potrącać z zaopatrzenia emerytalnego do wysokości, przewidzianej we właściwych przepisach o egzekucji z zaopatrzeń emerytalnych, co nie wyłącza dochodzenia należności z majątku i innych dochodów emeryta (wdowy, sieroty).

R o z d z i a ł IV.

Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej emerytów oraz wdów i sierot, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne.

Do art. 4 i 82 ustawy.

§ 155. (1) Wszyscy emeryci, niezależnie od odpowiedzialności karno-sądowej i dyscyplinarnej na zasadzie innych przepisów, a wszystkie wdowy i sieroty, otrzymujące pensję wdowią lub sierocą, niezależnie od odpowiedzialności karno-sądowej, mogą być pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej w razie podstępnego uzyskania wyższego wymiaru zaopatrzenia emerytalnego (art. 4 ust. 1).

(2) Emeryci państw zaborczych, otrzymujący uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa, mogą być ponadto, niezależnie od odpowiedzialności karno-sądowej, pociągnięci do odpowiedzialności dyscyplinarnej w myśl postanowień rozporządzenia niniejszego z powodu:

a) naruszenia obowiązków, ciążących na pol-

skich funkcjonariuszach państwowych lub zawodowych wojskowych w stanie spoczynku, lub

b) dopuszczenia się czynów, wymienionych w art. 82 ust. 4 ustawy.

(3) Do odpowiedzialności dyscyplinarnej nie mogą być pociągani nieletni, którzy według kodeksu karnego nie ulegają karze (art. 69 kodeksu karnego).

§ 134. Postępowanie dyscyplinarne, wszczęte z powodu przewinień, wymienionych w § 133, a posiadających znamiona czynu, zakazanego przez ustawę karną, może być zawieszona aż do ostatecznego zakończenia postępowania karnego.

§ 135. (1) Za wymienione w § 133 przewinienia wymierza się następujące kary dyscyplinarne:

a) kara pieniężna do wysokości 20% jednomiesięcznego uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sierocej),

b) zmniejszenie uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sierocej) od 20% do 50% najwyżej na okres trzech lat,

c) pozbawienie uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sierocej) na pewien czas lub na zawsze.

(2) Z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia, dotyczącego stałego pozbawienia prawa do uposażenia emerytalnego (pensji wdowiej, sierocej), ukarany traci wszelkie uprawnienia, związane z otrzymywaniem zaopatrzenia emerytalnego ze Skarbu Państwa.

§ 136. Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych emerytów oraz wdów i sierot, otrzymujących pensję wdowią lub sierocą, powołane są:

a) o ile chodzi o emerytów, którzy przeszli

w stan spoczynku ze służby polskiej, — komisje dyscyplinarne, właściwe dla funkcjonariuszów państwowych lub zawodowych wojskowych na tem stanowisku, jakie emeryt zajmował przed przeniesieniem w stan spoczynku, a gdyby nie można było ustalić w ten sposób właściwości komisji dyscyplinarnej, — komisje dyscyplinarne, wskazane pod lit. b):

b) o ile chodzi o emerytów państw zaborczych oraz o wszystkie wdowy i sieroty, otrzymujące pensję wdowią lub sierocą, — w pierwszej instancji komisja dyscyplinarna, czynna przy izbie skarbowej, która wypłaca zaopatrzenie emerytalne, w drugiej zaś instancji — odwoławcza komisja dyscyplinarna, czynna przy Ministerstwie Skarbu.

§ 137. O ile rozporządzenie niniejsze nie stanowi inaczej, w sprawach dyscyplinarnych emerytów oraz wdów i sierot, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne, stosuje się odpowiednio postanowienia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 października 1932 r. o organizacji komisji dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 87, poz. 738) z wyjątkiem art. 8, oraz postanowienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 października 1932 r. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (Dz. U. R. P. Nr. 92, poz. 790) z wyjątkiem § 1 ust. 2 i § 4 ust. 3 i 5.

§ 138. Jeżeli rozporządzenia, wymienione w § 137, mówią o władzy służbowej lub przełożonej

władzy wyższej, rozumieć przez to należy w odniesieniu do emerytów państw zaborezych oraz wdów i sierot, otrzymujących pensję wdowią lub sierocą, — izbę skarbową, przy której czynna jest właściwa komisja dyscyplinarna.

§ 139. Po stwierdzeniu prawomocności orzeczenia dyscyplinarnego przewodniczący komisji dyscyplinarnej, która to orzeczenie wydała, przesyła odpisy orzeczenia władzy, która spowodowała wdrożenie postępowania dyscyplinarnego, władzy, która przechowuje akta osobowe, oraz władzy, wypłacającej uposażenie emerytalne (pensję wdowią, sierocą), celem zarządzenia wykonania orzeczenia i poczynienia odpowiednich wzmianek w aktach osobowych i emerytalnych.

§ 140. O ile miejsce pobytu obwinionego nie jest znane, a nie ustanowił on obrońcy, komisja dyscyplinarna zawiesza postępowanie dyscyplinarne i zawiadamia o tem władzę, wypłacającą uposażenie emerytalne (pensję wdowią, sierocą), celem wstrzymania wypłaty tego zaopatrzenia do chwili stwierdzenia miejsca pobytu obwinionego.

Art. 5.

(1) Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) oraz odprawy mogą ulec zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu tylko z tytułu alimentów, jako też zapowiedzeniu i zajęciu sądowemu lub administracyjnemu z tytułu należności Skarbu Państwa.

(2) Wysokość zapowiedzeń i zajęć wynosi: dla alimentów $\frac{2}{5}$ zaopatrzenia emerytalnego, względnie odprawy, a dla należności Skarbu Państwa $\frac{1}{5}$ zaopatrzenia emerytalnego, a $\frac{2}{3}$ odprawy.

(3) Postanowienia ustępu 2 niniejszego artykułu nie mają zastosowania do emerytów wojsko-

wych oraz wdów i sierot po zawodowych wojskowych. U osób tych dokonywa się potrąceń dopuszczalnych w myśl ust. 1 niniejszego artykułu w wysokości, określonej w art. 5 ustawy z dnia 2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 312) z zaopatrzenia emerytalnego lub odprawy, wypłacanych na zasadzie niniejszej ustawy.

(4) Pośmiertne nie ulega zapowiedzeniu ani też zajęciu.

U. Postanowienia art. 5 zostały uchylone w stosunku do funkcjonarjuszów państwowych i pozostałych po nich wdów i sierot przez kodeks postępowania cywilnego (patrz str. 19), jeżeli chodzi o egzekucję sądową, i przez rozp. R. M. z 25 VI. 1932 o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (patrz str. 20), jeżeli chodzi o egzekucję administracyjną, a w stosunku do zawodowych wojskowych i funkcjonarjuszów państwowych w administracji wojskowej — przez ustawę z 2 IV. 1925 o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonarjuszów państwowych w administracji wojskowej (patrz str. 20). Postanowienia art. 5 obowiązują natomiast nadal w stosunku do wdów i sierot po zawodowych wojskowych.

Do art. 5 ustawy.

§ 11. (1) Egzekucja sądowa z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensji wdowej i sieroczej) funkcjonarjuszów państwowych i osób po nich pozostałych może nastąpić za wszelkie należności, a nie tylko za należności alimentarne i Skarbu Państwa (art. 575 § 1 kodeksu postępowania cywilnego oraz art. II rozporządzenia Pre-

zydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r., zawierającego przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym, Dz. U. R. P. Nr. 95, poz. 804) do wysokości i na warunkach, określonych w art. 575 i 576 kodeksu postępowania cywilnego.

(2) Egzekucja z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensji wdowiej i sieroczej) zawodowych wojskowych i osób po nich pozostałych, tudzież, jeżeli szczególne przepisy tak stanowią, egzekucja z uposażenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej następuje według przepisów szczególnych.

(3) Egzekucja z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensji wdowiej i sieroczej) oraz z odprawy może nastąpić za należności Skarbu Państwa zarówno o charakterze publiczno-prawnym jak i prywatno-prawnym i niezależnie od tego, czy należność ta powstała w związku ze stosunkiem służbowym.

(4) Egzekucja administracyjna następuje według zasad ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 528) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (Dz. U. R. P. Nr. 62, poz. 580) w brzmieniu rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 78). Przepisy te określają również, za jakie należności jest dopuszczalna egzekucja administracyjna.

(5) Z pensji wdowiej nie potrąca się należności Skarbu Państwa od emeryta i sierot, a z pensji

sierociej — należności od emeryta, wdowy po nim i innych sierot.

Kodeks postępowania cywilnego (1932, poz. 934).

Art. 575 § 1. Uposażenie służbowe i zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) osób, będących w publiczno-prawnym stosunku służbowym... jeżeli nie przewyższają tysiąca dwustu złotych miesięcznie, podlegają egzekucji w jednej piątej części, a na zaspokojenie należności alimentarnych także w drugiej piątej części, przyczem zawsze suma stu złotych miesięcznie wolna jest od egzekucji, chyba że dochodzone są należności alimentarne. Jeżeli dłużnik otrzymuje miesięcznie powyżej tysiąca dwustu złotych, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki, a na zaspokojenie należności alimentarnych również i druga połowa.

§ 2. Przy zbiegu egzekucji należności alimentarnych z egzekucją innych należności jedna piąta część podlega egzekucji za wszystkie długi ogółem, druga zaś część na zaspokojenie samych tylko należności alimentarnych, o ileby pierwsza część na nie przy zbiegu z innymi wierzytelnościami nie wystarczała. Według tej samej zasady podlega egzekucji przewyżka ponad tysiąc dwieście złotych miesięcznie.

§ 3. Dodatki, które dłużnik otrzymuje na utrzymanie członka rodziny, podlegają w całości egzekucji na zaspokojenie należności alimentarnych tego członka przed innymi należnościami.

§ 4. Uposażenie oraz zaopatrzenie emerytalne osób wojskowych podlega egzekucji według przepisów szczególnych.

Art. 576.

§ 1. Dochody, wymienione w artykule poprzedzającym, oblicza się wraz z wszystkimi dodatkami i wartością świadczeń w naturze, lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych i opłat publicznych należnych z ustawy.

§ 2. Jeżeli dłużnik otrzymuje dochody z kilku źródeł, wymienionych w artykule poprzedzającym, podstawę obliczenia stanowi suma dochodów.

Przepisy wprowadzające prawo o sądowym postępowaniu egzekucyjnym (1932, poz. 804).

Art. II.

§ 1. Tracą moc przepisy o egzekucji z płac, emerytur, pensyj wdowich i sierocych..., a w szczególności dotyczące tego przedmiotu przepisy ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. U. R. P. Nr. 21, poz. 164), ustawy z dnia

2 kwietnia 1925 r. o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 45, poz. 312), o ile dotyczą funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o postępowaniu przymusowym w administracji (poz. 342), zmienione rozp. P. R. z 28 XII. 1934 (poz. 976).

Rozp. R. M. z 25 VI. 1932 o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (poz. 580) w brzmieniu rozp. R. M. z 28 I. 1934 (poz. 78).

§ 45. (1) Uposażenie służbowe i zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) osób, będących w publiczno-prawnym stosunku służbowym..., jeżeli nie przewyższają tysiąca dwustu złotych miesięcznie — podlegają egzekucji w jednej piątej części, przyczem zawsze suma stu złotych miesięcznie wolna jest od egzekucji. Jeżeli zobowiązany otrzymuje miesięcznie powyżej tysiąca dwustu złotych, egzekucji podlega nadto połowa całej przewyżki.

(2) Dochody, wymienione w ustępie poprzedzającym, oblicza się wraz z wszystkimi dodatkami i wartością w naturze lecz po potrąceniu podatków, składek emerytalnych i opłat publicznych, należnych z ustawy.

(3) Jeżeli zobowiązany otrzymuje dochody z kilku źródeł, wymienionych w ust. (1), podstawę obliczenia stanowi suma dochodów.

(4) Uposażenie oraz zaopatrzenie emerytalne osób wojskowych, tudzież funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej podlega egzekucji według przepisów szczególnych.

Rozp. R. M. z 25 VI. 1932 o wyłączeniu niektórych rodzajów świadczeń pieniężnych z pod egzekucji urzędów skarbowych (poz. 581).

Ustawa z 10 III. 1932 o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe i o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych (poz. 328).

Ustawa z 2 IV. 1925 o potrąceniach z uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego osób wojskowych oraz funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej (1933, poz. 439).

Art. 3. Potrącenia, wyszczególnione w art. 1 niniejszej ustawy, nie mogą przekraczać:

- a) o ile są dokonywane na podstawie tytułów egzekucji sądowej — 10⁰/₀ uposażenia, a o ile mają one za podstawę wpływający z ustawy obowiązek alimentacji — 30⁰/₀ uposażenia;

- b) o ile są dokonywane na podstawie zarządzeń administracyjnych — 10⁰/₀ uposażenia;
- c) o ile w rachubę wchodzi potrącenia na podstawie tytułów egzekucji sądowej oraz zarządzeń administracyjnych, to łącznie nie mogą przekraczać 10⁰/₀, a w wypadkach obowiązku alimentacji 30⁰/₀ uposażenia; o ile roszczenie alimentacyjne przysługuje osobie, na którą wojskowy lub funkcjonariusz państwowy pobiera dodatek ekonomiczny w myśl art. 4 ustawy z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), wówczas dodatek ten ma być wypłacony odnośnej osobie niezależnie od potrąceń z uposażenia;
- d) potrącenia, opierające się na dobrowolnym obciążeniu uposażenia na rzecz instytucji kredytowych celem zabezpieczenia zaciągniętych w tych instytucjach za zgodą władzy przełożonej pożyczek — 20⁰/₀ uposażenia;
- e) wszelkie inne potrącenia, wynikające z dobrowolnego obciążenia uposażenia, nie mogą przekraczać 3⁰/₀ uposażenia po potrąceniu opłaty emerytalnej i podatku...

Art. 16. Potrącenia, zarządzone na zasadzie niniejszej ustawy z uposażenia zawodowych wojskowych lub funkcjonariuszów państwowych w administracji wojskowej, pozostających w czynnej służbie, uskutecznią się również z zaopatrzenia emerytalnego tych osób w przypadku przejścia ich w stan spoczynku, w wysokości i na zasadach, przewidzianych w niniejszej ustawie.

Z zaopatrzenia emerytalnego dokonywa się potrąceń tylko z tytułu:

- a) alimentacji,
- b) należności Skarbu Państwa, oraz
- c) celem zaspokojenia roszczeń Skarbu Państwa z tytułu stosunku służbowego (art. 2 ust. 1), ustalonych prawomocnym zarządzeniem właściwej administracyjnej władzy wojskowej (art. 1 pkt. c) w czasie pełnienia czynnej służby przez wojskowego zawodowego lub funkcjonariusza państwowego w administracji wojskowej.

Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrami Sprawiedliwości i Skarbu, określi władze właściwe do uskutecznienia potrąceń z zaopatrzenia emerytalnego oraz tryb postępowania w tych sprawach...

Rozp. M. S. Wojsk. z 18 VI. 1928 w sprawie wykonania ustawy z 2 IV. 1925 o potrąceniach z uposażenia osób wojskowych (poz. 589).

Art. 6.

[Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emerytalne, pensja wdowia i sieroca) wymierza się w punktach w myśl zasad art. 3, 4 i 5 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów w myśl zasad art. 4 § 2 i art. 5 § 1, 2 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) zależnie od grupy i szczebla, do których funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, został zaliczony.]

Zmiany kwot [ilości punktów] w poszczególnych grupach uposażenia [oraz wartości mnożnej], stosowane do] funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, pozostających w służbie czynnej, będą automatycznie stosowane do zaopatrzenia emerytalnego. Natomiast wszelkie zmiany, dotyczące zaszeregowania funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych do grup uposażenia, nie mają zastosowania do przeniesionych już w stan spoczynku funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

U. Nowela z 28 X. 1934 (poz. 668 — patrz str. 250) skreśliła ust. 1.

Art. 7.

(1) Na pokrycie świadczeń, przewidzianych w niniejszej ustawie na rzecz funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, mianowanych po dniu 31 stycznia 1934 r., tworzy się ze składek emerytalnych Państwowy Zakład Emerytalny. Składki emerytalne do Państwowego Zakładu Emerytalnego uiszcza Skarb Państwa, który

pokrywa również ewentualny niedobór Państwowego Zakładu Emerytalnego i gwarantuje wypłatę wszystkich świadczeń, wynikających z niniejszej ustawy.

(2) Państwowy Zakład Emerytalny jest instytucją prawa publicznego i posiada osobowość prawną. Państwowy Zakład Emerytalny jest wolny od wszelkich podatków państwowych i samorządowych; wszelkie akty prawne, zawierane przez Państwowy Zakład Emerytalny w wykonaniu postanowień niniejszej ustawy, są wolne od należności Skarbu Państwa i nie podlegają opłatom stempowym. Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu służy uwolnienie od opłat sądowych.

(3) Rada Ministrów może rozszerzyć zakres działania Państwowego Zakładu Emerytalnego również na inne kategorie funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, niż wymienione w ust. 1, oraz na pracowników instytucyj, przedsiębiorstw i monopolów państwowych.

(4) Rada Ministrów wyda statut Państwowego Zakładu Emerytalnego, określający w szczególności sposób powoływania i zakres kompetencyj poszczególnych organów, postępowanie przy ustalaniu i przyznawaniu świadczeń, sposób wypłaty świadczeń, prawa i obowiązki pracowników Państwowego Zakładu Emerytalnego, sposób podpisywania dokumentów imieniem Państwowego Zakładu Emerytalnego, sposób publikacji rocznych sprawozdań i zamknięć rachunkowych oraz nadzór państwowy nad Państwowym Zakładem Emerytalnym.

(5) Rozporządzenie Rady Ministrów określi również wysokość składki emerytalnej, sposób tworzenia i przeznaczenia funduszków na poszcze-

gólne świadczenia, przeznaczenie uzyskanych nadwyżek, sposób lokaty funduszków, sposób rozrachowania Państwowego Zakładu Emerytalnego ze Skarbem Państwa i zaliczania do emerytury okresów służby, czy też pracy zawodowej, za które nie uiszczono składek emerytalnych do Państwowego Zakładu Emerytalnego, oraz unormuje sprawę przekazywania składek pomiędzy Państwowym Zakładem Emerytalnym a innymi instytucjami i Skarbem Państwa.

[(1) Za świadczenia, obciążające w myśl niniejszej ustawy Skarb Państwa, ustanawia się opłatę w wysokości ośmiu procent (8%) uposażenia, pobieranego przez funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w czynnej służbie. Opłatę tę pobiera się każdego miesiąca przez potrącenie z uposażenia. Obowiązek uiszczania opłaty emerytalnej ustaje, jeżeli funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy uiszczył do Skarbu Państwa Polskiego opłaty emerytalne lub składki ubezpieczeniowe co najmniej za 35 lat, policzalnych do wysługi emerytalnej.]

(2) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi przy każdorazowym osiągnięciu z jakiegokolwiek bądź tytułu uposażenia wyższej grupy lub szczebla oraz przy uzyskaniu lub podwyższeniu dodatku, zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury opłacają przez jeden rok połowę różnicy w wysokości uposażenia.

(3) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, wybrani do ciał ustawodawczych, uiszczają przez czas trwania mandatu poselskiego lub senatorskiego opłaty, wymienione w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu od uposażenia, jakie pobie-

rają lub pobieraliby w służbie czynnej, przyczem w tym ostatnim przypadku potrącenia opłaty emerytalnej winny być dokonywane z diet poselskich lub senatorskich.

(4) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, pełniący służbę poza granicami Państwa Polskiego i w. m. Gdańska, uiszczają przez cały czas pobytu zagranicą opłaty od uposażenia, jakieby pobierali, pełniąc służbę w kraju.

(5) Opłaty, pobrane na podstawie niniejszego artykułu, nie podlegają zwrotowi.]

(6) Upoważnia się Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń normujących:

a) I. przekazywanie przez Skarb Państwa ośmioprocentowej składki, określonej w art. 120 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom lub zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4 do 6 powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia;

II. zaliczanie lat służby państwowej, pełnionej od dnia 1 stycznia 1928 r. do ubezpieczenia, unormowanego temże rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej, względnie do lat wysługi emerytalnej w wyżej wymienionych instytucjach, przedsiębiorstwach i zakładach tym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, których stosunek służbowy został rozwiązany z przyczyn, uznanych w rozporządzeniu Rady Ministrów za powodujące zachowanie prawa do

przekazania, wymienionej w p. I, ośmioprocentowej składki i pod warunkiem, że funkcjonarjusz państwowy względnie zawodowy wojskowy nie nabył w służbie państwowej prawa do emerytury;

b) przekazywanie Skarbowi Państwa składek ubezpieczeniowych przez właściwe Zakłady Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, lub właściwe instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4 do 6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia na mocy tego rozporządzenia, za lata pracy umysłowej tych pracowników, którzy przeszli lub przejdą do stałej służby państwowej.

(7) Za czas służby państwowej, począwszy od 1 kwietnia 1932 r. Skarb Państwa na mocy niniejszego postanowienia przekazywać będzie ośmioprocentową składkę, określoną w art. 120 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) właściwym zakładom ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz właściwym instytucjom, przedsiębiorstwom i zakładom, których pracownicy zgodnie z art. 5 p. 4 do 6 powołanego rozporządzenia nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia.

(8) Przekazywanie składek, o których mowa w ustępie poprzednim, będzie uskutecznione za wszystkich funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przejdą ze służby państwowej do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w zakładzie ubezpieczeń pracowników umysłowych na zasadzie powołanego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. lub do służby w instytu-

cjach, przedsiębiorstwach czy też zakładach, uzasadniających w myśl art. 5 p. 4 do 6 tegoż rozporządzenia zwolnienie z obowiązku ubezpieczenia, o ile ci funkcjonarjusze państwowi i zawodowi wojskowi ani nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury, ani prawa tego przy rozwiązaniu stosunku służbowego nie utracili.

(9) Zakłady ubezpieczeń pracowników umysłowych oraz instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady zaliczą funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, za których Skarb Państwa winien przekazać składki ubezpieczeniowe, do miesięcy składkowych, względnie do wysługi emerytalnej w całości okres czasu, za który Skarb Państwa ma przekazać składki, niezależnie od obowiązujących w tej mierze odmiennych przepisów.

(10) Opłaty emerytalne, przewidziane w ustawie niniejszej, wyjąwszy ustępy 1 do 5 niniejszego artykułu, wynoszą 8% uposażenia służbowego, otrzymywanego w czasie uiszczania tej opłaty. Jeżeli funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie uścił opłaty emerytalnej w czasie trwania czynnej służby, opłatę tę oblicza się od uposażenia, otrzymywanego ostatnio przed rozwiązaniem stosunku służbowego.

U. Nowela z 28 X. 1935 (poz. 668 — patrz str. 230) zmieniła brzmienie ust. 1—5 i wprowadziła jako nowy ust. 10.

Do art. 7 ustawy.

§ 12. Opłaty emerytalne, przewidziane w art. 7 ust. 10 ustawy, oblicza się od uposażenia w służbie czynnej łącznie z dodatkami, zaliczalnymi do podstawy wymiaru emerytury, bez żadnych potrąceń.

Rozp. R. M. z 6 III. 1934 o statucie Państwowego Zakładu Emerytalnego (poz. 276 — patrz str. 240), normuje wszystkie sprawy, o których mowa w art. 7 ust. 4 u. e.

Rozp. R. M. z 6 III. 1934 o przepisach finansowych dla Państwowego Zakładu Emerytalnego (poz. 277 — patrz str. 268), normuje sprawy, o których mowa w art. 7 ust. 5 u. e.

Rozp. R. M. z 28 V. 1934 o przekazywaniu składek emerytalnych za funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (poz. 480 — patrz str. 285), normuje wszystkie sprawy, o których mowa w art. 7 ust. 6—9 u. e.

Rozp. P. R. z 24 XI. 1927 o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 911), zmienione rozp. P. R. z 6 III. 1928 (poz. 231), ustawą z 22 III. 1933 r. (poz. 229) i ustawą z 15 III. 1934 (poz. 347).

Art. 5. Z pośród osób, posiadających warunki, wymienione w art. 2 i 3, nie podlegają obowiązkowi ubezpieczenia:

- 4) pracownicy przedsiębiorstw i zakładów państwowych — z tytułu wszelkich zatrudnień, jeśli przysługuje im prawo do uposażenia emerytalnego nie mniejszego od przysługującego funkcjonarjuszom państwowym;
- 5) pracownicy Banku Polskiego, Pocztovej Kasy Oszczędności, Państwowego Banku Rolnego i Banku Gospodarstwa Krajowego z tytułu wszelkich zatrudnień, jeśli przysługuje im prawo do świadczeń nie mniejszych i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem;
- 5a) pracownicy dóbr żywieckich rodziny Habsburgów z Żywca — z tytułu wszelkich zatrudnień, jeśli specjalny fundusz, którego statut podlega zatwierdzeniu przez Ministra Opieki Społecznej, zapewnia im świadczenia nie mniejsze i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem;
- 6) pracownicy związków samorządowych oraz ich przedsiębiorstw i zakładów, jako też pracownicy innych instytucyj publiczno-prawnych oraz przedsiębiorstw lub zakładów tych instytucyj — z tytułu wszelkich zatrudnień, jeśli przysługuje im prawo do świadczeń nie mniejszych i na warunkach nie gorszych od przewidzianych w rozporządzeniu niniejszem.

Art. 14. Osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia, o ile rozporządzenie niniejsze nie postanawia inaczej, zaliczone będą stosownie do otrzymywanego wynagrodzenia ...do następujących grup zarobkowych....

Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej uchylić podział na grupy zarobkowe i wprowadzić jako podstawę wymiaru składek ubezpieczeniowych rzeczywiście otrzymywane wynagrodzenia z określeniem maksymalnej granicy policzalnego wynagrodzenia i z odpowiednim zaokrągleniem otrzymywanego miesięcznego wynagrodzenia...

Art. 103. Wysokość składki na pokrycie świadczeń emerytalnych... wynosi 8% płacy podstawowej w odpowiedniej grupie zarobkowej (art. 14), przyczem nie uwzględnia się kwot do pięciu groszy włącznie, kwoty zaś ponad pięć groszy zaokrągla się w górę do najbliższej dziesiątki.

W wyniku badań asekuracyjno-technicznych Rada Ministrów jest uprawniona do zmiany w drodze rozporządzenia wysokości składki, ustalonej w ustępie poprzednim, z tem zastrzeżeniem, że wysokość składki nie może przekroczyć 10% płacy podstawowej...

Art. 120. W razie przejścia osoby, ubezpieczonej w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych do zatrudnienia, uzasadniającego zwolnienie od obowiązku ubezpieczenia w myśl art. 5 ust. 1 punkty 4—6, Zakład ten przekazuje właściwej instytucji wszystkie składki na pokrycie świadczeń emerytalnych za okres, podlegający zaliczeniu do ubezpieczenia w myśl rozporządzenia niniejszego, zmniejszone o 6% ze składanym procentem przy kapitalizacji rocznej według każdorazowej stopy technicznej.

W przypadku objęcia przez pracownika, który nie podlegał obowiązkowi ubezpieczenia w myśl art. 5 ust. 1 punkty 4—6, zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia na podstawie rozporządzenia niniejszego, ciąży na odnośnej instytucji obowiązek przekazania Zakładowi Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych składki w wysokości określonej zgodnie z art. 103 od płacy podstawowej pracownika w okresie jego zatrudnienia, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia, ze składanym procentem przy kapitalizacji rocznej według każdorazowej stopy technicznej zakładu; w razie otrzymania poprzednio za danego pracownika składek z innej instytucji, ciąży na odnośnej instytucji ponadto obowiązek przekazania otrzymanej sumy z takim samym oprocentowaniem.

Przekazywanie składek, określone w rozporządzeniu niniejszym, obowiązuje analogicznie w razie przejścia z jednego zatrudnienia, nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia w myśl art. 5 ust. 1 punkty 4—6, do innego w przytoczonych przepisach wymienionego zatrudnienia, również nie podlegającego obowiązkowi ubezpieczenia. Wysokość składki, podlegającej przekazaniu w przypadkach, objętych ustępem niniejszym, określi rozporządzenie Rady Ministrów, o którym mowa w ust. 7.

Przekazywanie składek przez Skarb Państwa i Skarbowi Państwa, jak również przekazywanie składek przez Państwowy Zakład Emerytalny i Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu, regulują oddzielne przepisy.

Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych zaliczy pracownikowi w całości okres zatrudnienia, za który przekazano Zakładowi składki, zgodnie z przepisami artykułu niniejszego.

Przekazanie składek, przewidziane w rozporządzeniu niniejszym, nie ma miejsca, jeżeli pracownik otrzymał świadczenia emerytalne od instytucji, która byłaby obowiązana do przekazania składek (rentę, emeryturę, pensję lub odpowiadające im świadczenie jednorazowe).

Szczegółowe przepisy, normujące wzajemne przekazywanie składek i zasady nabywania uprawnień na podstawie przekazywanych składek, wyda Rada Ministrów, na wniosek Ministra Opieki Społecznej, w drodze rozporządzenia w terminie do końca roku 1934 r.

Rozp. R. M. z 27 XII. 1933 o uchyleniu grup zarobkowych w ubezpieczeniu pracowników umysłowych (poz. 794).

§ 1. Uchyla się grupy zarobkowe, ustalone w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) w brzmieniu zmienionem ustawą z dnia 22 marca 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 229).

§ 2. Za podstawę wymiaru składek za osoby, podlegające obowiązkowi ubezpieczenia, określonego w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, służy rzeczywiście otrzymywane wynagrodzenie miesięczne, podlegające zaliczeniu do ubezpieczenia w myśl art. 11 do 13 powyższego rozporządzenia, z następującymi zastrzeżeniami:

1) otrzymywane wynagrodzenie zaokrąglą się do jednostek

złotego, przyczem kwotę pięćdziesiąt groszy i wyższe przyjmuje się za pełną złotówkę;

2) osoby, nie otrzymujące żadnego wynagrodzenia lub wynagrodzenie niższe od sześćdziesięciu złotych miesięcznie, podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem sześćdziesięciu złotych miesięcznie;

3) osoby, otrzymujące wynagrodzenie miesięczne przekraczające siedemset dwadzieścia pięć złotych, podlegają ubezpieczeniu z wynagrodzeniem siedemset dwudziestu pięciu złotych miesięcznie.

§ 3. Otrzymywane wynagrodzenie rzeczywiste, ustalone w sposób określony w § 2, stanowi płacę podstawową w rozumieniu rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, służącą za podstawę wymiaru składek i świadczeń, przewidzianych w tem rozporządzeniu.

Art. 8.

(1) Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu może w przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, a nie objętych niniejszą ustawą:

a) uwzględniać przy wymiarze zaopatrzeń emerytalnych ustawowo niezaliczalne lata służby,

b) podwyższać wymiar ustawowo przypadającego zaopatrzenia emerytalnego, tudzież

c) przyznawać zaopatrzenia emerytalne funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, jako też osobom po nich pozostałym.

(2) Postanowienia niniejszego artykułu mają zastosowanie również do praktykantów, funkcjonariuszów państwowych, mianowanych do odwołania, oraz do pracowników kontraktowych.

Do art. 8 ustawy.

§ 15. (1) O treści i rozciągłości uprawnień, przyznanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej na mocy art. 8 ustawy, rozstrzyga brzmienie de-

kretu Prezydenta Rzeczypospolitej. Jeżeli dekret nie zawiera w tym względzie żadnych zastrzeżeń, należy uważać, że dobrodziejstwa z niego płynące są równoznaczne z prawami emerytalnymi, uzyskanymi w zwykłym trybie, i rozciągają się na wdowę i sieroty po osobie, której dekret dotyczy.

(2) Jeżeli wysokość zaopatrzenia emerytalnego, przyznanego lub zwiększonego przez Prezydenta Rzeczypospolitej na podstawie art. 8 ustawy, nie została ustalona w dekreście Prezydenta Rzeczypospolitej w określonej sumie pieniężnej, lecz przez przyrównanie do zaopatrzenia emerytalnego w pewnej grupie uposażenia za pewną ilość lat służby, należy do tego zaopatrzenia emerytalnego odpowiednio stosować wszystkie przepisy, wpływające na wysokość przyznaných już i wymierzonych zaopatrzeń emerytalnych, chyba że dekret stanowi inaczej.

§ 14. Jeżeli funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, skazanemu sądownie lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą za sobą utratę prawa do emerytury (§ 31 ust. (4)), Prezydent Rzeczypospolitej w drodze łaski daruje skutki skazania, stosuje się odpowiednio § 53.

Ustawa z 18 III. 1932 r. (poz. 239 — patrz str. 228), art. 10.

Tezy: 1. Postanowienia art. 8 odnoszą się tylko do funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych oraz osób po nich pozostałych, nie mają natomiast zastosowania do emerytów państw zaborczych, wyjąwszy przypadek, wymieniony w art. 90. Poza tem art. 8 dotyczy wyłącznie przypadków, „nieobjętych ustawą“, przez które należy rozumieć niemożność przyznania lub podwyższenia zaopatrzenia w innym trybie, np. na mocy uznania właściwej władzy w wyjątkowych na szczególne uwzględnienie zasługujących okolicznościach. — Prezydjum Rady Ministrów 24 IV. 1924 Nr. 3516, okólnik Nr. 43.

2. Przyznanie emerytury w drodze łaski nie pozbawia możliwości dochodzenia przed NTA. praw, wpływających z innych postanowień u. e. — NTA. 1571/25 (Zb. wyr. IV., 1078).

3. Kwestje przyznania emerytur na mocy art. 8, jako pozostawione do uznania władzy, nie mogą być rozpatrywane przez NTA. — NTA. 3215/25.

T Y T U Ł II.

ZAOPATRZENIE EMERYTALNE FUNKCJONARJUSZÓW PAŃSTWOWYCH I ZAWODOWYCH WOJSKOWYCH.

R o z d z i a ł I.

Postanowienia wspólne.

Art. 9.

(1) Prawo do uposażenia emerytalnego nabywa funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy, który po nieprzerwanej co najmniej 15-letniej państwowej służbie cywilnej lub wojskowej, względnie po łącznym, nieprzerwanym, co najmniej 15 lat trwającym okresie państwowej służby cywilnej i wojskowej, przechodzi w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie niniejszej lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych, albo też zostaje zwolniony bez utraty praw nabytych.

(2) Wyjątkowo nabywa funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, prawo do uposażenia emerytalnego:

1) po nieprzerwanej, co najmniej 5-letniej państwowej służbie cywilnej, względnie wojskowej, lub po łącznym nieprzerwanym, co najmniej 5 lat trwającym okresie państwowej służby cy-

wilnej i wojskowej, z powodu trwałej niezdolności do służby, spowodowanej kalectwem lub chorobą, nabytą bez własnej winy po wstąpieniu do służby;

2) bez względu na czas służby — wskutek trwałej niezdolności do służby z powodu:

a) nieszczęśliwego wypadku, wynikłego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych,

b) działań wojennych w miejscu służbowego pobytu,

c) chorób zakaźnych, panujących epidemicznie w miejscu służbowego pobytu, względnie w danej formacji wojskowej.

(3) Przy obliczaniu 15-letniej, względnie 5-letniej służby państwowej, postanowienia art. 16 nie mają zastosowania.

Do art. 9 ustawy.

§ 15. (1) Funkcjonariusze państwowi oraz zawodowi wojskowi nabywają prawo do emerytury jedynie po przejściu w stan spoczynku z powodów, przewidzianych w ustawie (o ile chodzi o funkcjonariuszów państwowych w art. 28, 29 i 30, o ile zaś chodzi o zawodowych wojskowych — w art. 47 i 100) lub we właściwych przepisach o stosunkach służbowych.

(2) Za równoznaczne z przeniesieniem w stan spoczynku w rozumieniu ust. (1) należy uważać zwolnienie ze służby w warunkach, z którymi właściwe przepisy o stosunkach służbowych nie łączą utraty praw, nabytych w służbie, w szczególności praw emerytalnych.

(3) Do 15-letniego oraz do 5-letniego okresu, przewidzianych w art. 9 ustawy, zalicza się

wszystkie okresy służby i pracy zawodowej, zaliczalne wogóle do wysługi emerytalnej, i w tym stosunku, w jakim do tej wysługi powinny być zaliczone. Nie zalicza się jedynie okresów, które mają wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego.

§ 16. Powstanie kalectwa lub choroby z winy funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego zachodzi tylko w razie rozmyślnego postępowania, zmierzającego do wywołania szkodliwych dla zdrowia następstw.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 28, 56, 64, 65a, 82 (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747) — art. 108, 111, 119, 120, 123, 128 (niektóre zamieszczone pod art. 47 u. e.).

Rozp. M. S. Wojsk. z 17 III. 1933 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 132) — § 202, 213.

Rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (1933 poz. 85) — art. 78, 82, 83, 87, 88 (niektóre zamieszczone pod art. 47 u. e.).

Rozp. M. S. Wojsk. z 5 VI. 1934 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (poz. 580) — § 215.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 108—111, 113, 243 (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Rozp. M. Sprawiedl. z 25 X. 1932 o aplikantach i asesorach sądowych (poz. 825) — § 59.

Rozp. P. R. z 24 XI. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 24, 25, 27 (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 53, 56, 59, 61—63, 65, 66, 97a p. 2 (w brzmieniu noweli z 28 X. 1933 poz. 659) (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 53 (w brzmieniu noweli z 7 X. 1932 — poz. 740), 95, 98, 104 (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1) — art. 58, 61 (w brzmieniu noweli z 7 X. 1932 — poz. 740), 64.

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 34, 62, 66, 71, 72, 83 (niektóre zamieszczone pod art. 29 u. e.).

Rozp. P. R. z 30 XII. 1924 o organizacji administracji lasów państwowych (poz. 1079 — patrz pod art. 1 u. e.) — § 32.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 4.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 8 (patrz str. 226).

Tezy:

1. U. e. przewiduje przyznawanie emerytury jedynie za cały przebieg służby państwowej tak cywilnej, jak i wojskowej, w żadnym zaś razie nie dopuszcza możliwości przyznawania emerytury za poszczególne okresy służby. — NTA. 248/25 i 2564/25 (Zb. wyr. IV., 1083).

2. Przez niezdolność do służby w pojęciu art. 9, 28 i 29 należy rozumieć niezdolność do służby na ostatnio zajmowanym stanowisku, nie zaś niezdolność do służby państwowej wogóle. — NTA. 2348/26 (Zb. wyr. VI., 1433).

3. Patrz pod art. 31 tezę 8.

4. Art. 9 ust. 2 p. 1 stosuje się również wówczas, gdy choroba (kalectwo) powstała częściowo przed wstąpieniem na służbę, a częściowo po tem wstąpieniu. — Min. Skarbu 30 XI. 1933, L. D. I. 62950/Fm/33.

5. Okoliczność że funkcjonariusz przy przyjęciu do służby państwowej był uznany za fizycznie i umysłowo zdrowego i zdolnego do służby, nie może mieć decydującego znaczenia wobec późniejszego orzeczenia komisji lekarskiej, stwierdzającego kategorycznie powstanie choroby przed wstąpieniem funkcjonariusza do służby państwowej. — NTA. 4427/27

6. U. e. nie zna przepisu, któryby uprawniał do przyznania lub podwyższenia emerytury z powodu pogorszenia się stanu zdrowia funkcjonariusza po rozwiązaniu stosunku służbowego. — NTA. 4155/31.

7. Patrz pod art. 47 tezę 7.

8. Za nieszczęśliwy wypadek w rozumieniu art. 9 ust. 2 p. 2 lit. a może być uważane tylko nagłe zdarzenie, wywołane przyczyną zewnętrzną, które bezpośrednio lub pośrednio spowodowało obrażenie ciała albo chorobę, lecz nie sama choroba. — NTA. 1194/25 (Zb. wyr. V., 1095).

9. Nie stanowi nieszczęśliwego wypadku przeziębienie (NTA. 729/25), choroba umysłowa (NTA. 1527/28), zarażenie się jaglica (NTA. 1752/27), nieoczekiwany atak (NTA. 2846/29), samobójstwo (NTA. 4011/27), nabawienie się przepukliny na skutek zeskoczenia z wozu w celu wykonania rozkazu służbowego (NTA. 5822/29), utrata zdolności do służby z powodu pracy w anty-sanitarnych warunkach (NTA. 6027/29) lub z powodu pełnienia służby na powietrzu bez względu na pogodę (NTA. 3437/30). Natomiast stanowi nieszczęśliwy wypadek oblanie zimną wodą podczas gaszenia pożaru (NTA. 4321/29).

10. Przez epidemję rozumieć należy jedynie chorobę, wybuchającą ze wzmoczoną siłą w pewnych okresach czasu i na pewnym terytorjum i pociągającą za sobą masowe zasłabnięcia mieszkańców, a po pewnym czasie wygasającą zupełnie lub ukazującą się rzadko i wywołującą jeno odosobnione przypadki zachorowań. Gruzlica nie jest chorobą epidemiczną. — NTA. 2779/26.

11. Patrz pod art. 37 tezę 6.

Art. 10.

(1) Do wysługi emerytalnej liczy się czas służby nieprzerwanej z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w niniejszej ustawie.

(2) Emerytowany funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, powołany ponownie z urzędu lub na własną prośbę do stałej służby państwowej lub zawodowej wojskowej (reaktywacja), traci prawo do poprzednio przyznanego mu uposażenia emerytalnego. Przy ponownem przeniesieniu reaktywowanego w stan spoczynku wymierza mu się uposażenie emerytalne według ostatnio pobieranego uposażenia (art. 17 [i 18] ustawy), przyczem do wysługi emerytalnej, naby-

tej przed reaktywacją, dolicza się cały okres służby, odbytej po reaktywacji.

Do art. 10 ustawy.

§ 17. (1) Reaktywacja następuje w przypadku ponownego przyjęcia emeryta do stałej służby państwowej lub w charakterze zawodowego wojskowego bez względu na to, czy nowy stosunek służbowy unormowany jest takimi samymi przepisami o stosunkach służbowych, jak poprzedni. Przy ustalaniu, czy nowy stosunek służbowy ma charakter stałej służby, stosuje się art. 2 ust. 1 ustawy.

(2) Po ponownym rozwiązaniu stosunku służbowego z reaktywowanym emerytem przyznanie prawa do emerytury zawisłe jest od ponownego przeniesienia reaktywowanego emeryta w stan spoczynku w warunkach, wymienionych w § 15 ust. (1) i (2). Wydalenie reaktywowanego emeryta ze służby nie przywraca praw do emerytury, wymierzonej przed reaktywacją.

(3) Reaktywowanemu emerytowi, który wskutek ponownego przeniesienia w stan spoczynku odzyskał prawo do emerytury, zalicza się do wysługi emerytalnej w całości okresy, zaliczone do wysługi emerytalnej, ustalonej przy pierwotnym przeniesieniu w stan spoczynku, nawet gdyby według przepisów, obowiązujących w czasie ponownego przeniesienia w stan spoczynku, wysługa emerytalna miała być obliczona odmiennie.

(4) Jednak zaliczony okres służby lub pracy zawodowej odpowiednio zwiększa się, o ile wskutek pełnienia służby po reaktywacji danym funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy nabył prawo do doliczenia nowego okresu służby

lub pracy zawodowej (art. 37 p. 4, art. 50 ust. 6, art. 97 i art. 101 ust. 1 lit. b), przyczem w tym przypadku czasu przebywania w stanie spoczynku nie uważa się za przerwę.

(5) W przypadku, gdy wysługa emerytalna reaktywowanego emeryta po ponownym przeniesieniu w stan spoczynku wynosi mniej, niż 15 lat, służy mu prawo do emerytury w procentowej wysokości podstawy wymiaru (art. 19) nie niższej, niż ustalona przed reaktywacją.

**Rozp. R. M. z 20 I. 1934 o zaopatrzeniu emerytalnym pro-
wizorycznych funkcjonariuszów państwowych** (poz. 64 — patrz str. 234) — § 9, 10.

**Rozp. P. R. z 30 XII. 1934 o organizacji administracji la-
sów państwowych** (poz. 1079 — patrz pod art. 1 u. e.) — § 36.

**Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów
i szeregowców** (poz. 747) — art. 118.

Tezy:

1. Zwolnienie od pełnienia poprzednich czynności w celu objęcia nowego stanowiska, nawet gdyby chodziło o inny urząd i gdyby między datą faktycznego zwolnienia a objęciem nowej służby upłynął pewien okres, nie powoduje żadnej przerwy w toku służby w rozumieniu art. 10. — NTA. 2004/24. Nie stanowi również przerwy okres służby kontraktowej, pełnionej między okresami służby stałej. — NTA. 4633/28 (Zb. wyr. VIII, 278 A).

2. Każde powołanie polskiego funkcjonariusza lub zawodowego wojskowego do czynnej służby (np. b. wojskowego do służby cywilnej lub naodwrot) stanowi reaktywację. — NTA. 4115/26. Art. 10 nie dotyczy jednak emerytów państw zaborczych, powołanych do służby polskiej. — NTA. 928/25.

3. Emerytowi, który objął w służbie państwowej stanowisko z nominacji na stałe, nie służy prawo do jakichkolwiek równoczesnych świadczeń z tytułu praw emerytalnych. — NTA. 4497/27 (Zb. wyr. VII, 115 A).

4. Mianowanie emeryta etatowym funkcjonariuszem stanowi reaktywację, nawet gdy funkcjonariusz otrzymał przy tym mianowaniu niższy stopień, aniżeli posiadany poprzednio, co

zresztą może nastąpić jedynie za zgodą emeryta. — NTA. 3808/29.

5. Mianowanie asesorem sądowym nie jest reaktywacją tylko wtedy, gdy pełni on swe funkcje bezpłatnie. — Min. Skarbu 31 V. 1933 L. D. I. 28561/Em/33 i 25 XI. 1933 L. D. I. 60452/Em/33.

Art. 11.

(1) Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej co najmniej 10-letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy trwale co najmniej 95% zdolności do zarobkowania — dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w granicach art. 19 niniejszej ustawy 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej.

(2) Do okresu 10-letniej służby państwowej wlicza się jedynie służbę państwową, zaliczalną do wysługi emerytalnej na mocy art. 37 punkt 1 i 2. lub art. 50 ust. 1 i 5 z uwzględnieniem łącznej policzalności państwowej służby cywilnej i wojskowej, zgodnie z ust. 1 art. 9 ustawy.

Do art. 11 ustawy.

§ 18. Art. 11 ustawy należy stosować niezależnie od tego, czy trwała niezdolność do służby nastąpiła z powodu choroby lub kalectwa, nabytych po wstąpieniu do służby funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego, czy też przed tem wstąpieniem.

§ 19. (1) W razie stwierdzenia przez komisję lekarską czasowej utraty zdolności do zarobkowania w wysokości co najmniej 95% zbadany może żądać w ciągu 30 dni po upływie okresu, na którego przeciąg został uznany za niezdolnego do za-

robkowania, poddania go powtórnemu badaniu lekarskiemu. O ile przy powtórnym badaniu zostanie ustalona trwała utrata zdolności do zarobkowania, zbadanemu, odpowiadającemu poza tem warunkom art. 11 ustawy, należy doliczyć 10 lat do wysługi emerytalnej.

(2) Prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego w zwiększonym wymiarze nabywa emeryt w przypadku, przewidzianym w poprzednim ustępie, od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożył podanie o zarządzenie ponownego badania lekarskiego, nie wcześniej jednak, niż po upływie okresu, na którego przeciąg został uznany za czasowo niezdolnego do zarobkowania.

(3) Początek okresu, na którego przeciąg zbadany został uznany za niezdolnego do zarobkowania, przypada, o ile chodzi o funkcjonariuszów państwowych, na dzień wydania orzeczenia komisji lekarskiej, a o ile chodzi o zawodowych wojskowych — na dzień zatwierdzenia orzeczenia wojskowo-lekarskiej komisji rewizyjnej.

(4) Podwyższenie procentu utraty zdolności do zarobkowania z powodu pogorszenia się stanu zdrowia po przeniesieniu w stan spoczynku nie może być podstawą roszczenia o doliczenie lat do wysługi emerytalnej z art. 11 ustawy.

§ 20. (1) Do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11 ustawy, zalicza się jedynie okresy służby, uzasadniające nabycie prawa do emerytury. Nie są zaliczalne do tego okresu: studja wyższe i, o ile chodzi o funkcjonariuszów państwowych, obowiązkowa służba wojskowa (art. 37 p. 3 ust. 3), tudzież czas odkomenderowania zawodowych wojskowych na studja niewojskowe (art. 50 ust. 4).

(2) Okresy, zaliczalne do wysługi emerytalnej w stosunku korzystniejszym (np. na mocy art. 15 lub 52 ustawy), w tym korzystniejszym stosunku są zaliczalne również do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11 ustawy.

(3) Oprócz stałej służby państwowej funkcjonarjuszów państwowych oraz służby wojskowej zawodowych wojskowych do okresu 10-letniego, wskazanego w art. 11 ustawy, funkcjonarjuszom państwowym zalicza się służbę prowizoryczną, przygotowawczą i kontraktową, zaliczoną do wysługi emerytalnej na mocy art. 37 p. 1 i 2 ustawy, a zawodowym wojskowym — czas służby kontraktowej, zaliczonej do wysługi emerytalnej na mocy art. 50 ust. 5 ustawy.

(4) Ponadto do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11 ustawy, funkcjonarjuszom państwowym zalicza się również służbę wojskową z wyjątkiem obowiązkowej służby czynnej, a zawodowym wojskowym — służbę wojskową łącznie z obowiązkową służbą czynną oraz stałą służbą cywilno-państwową (art. 50 ust. 2 lit. a).

(5) Okresy służby, odbytej przed przerwą, są zaliczalne do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11 ustawy, o tyle, o ile są wogóle zaliczalne do wysługi emerytalnej.

Tezy:

1. Art. 11 i 12 stosują się z urzędu. — NTA. 4479/31 i bez względu na sposób rozwiązania stosunku służbowego. — NTA. 3468/26 (Zb. wyr. VI., 1408), 6249/29 (art. 11), 1191/27 (art. 12)

2. Patrz pod art. 16 tezę 1.

3. Patrz pod art. 85 tezę 2.

4. Patrz pod art. 9 tezę 2.

5. Art. 11 i 12 nie stosują się do przypadków utraty zdolności do zarobkowania w czasie służby w państwie zaborczem. — NTA. 4409/30.

6. Domniemywa się zawsze, że utrata zdolności do zarobkowania powstała bez winy funkcjonarjusza, wobec czego obowiązkiem władzy jest każdorazowe udowodnienie winy funkcjonarjusza. — NTA. 3695/26.

7. Służba wojskowa może być zaliczona w wymiarze podwojnym do okresu 10-letniego, wymaganego przez art. 11, jednak po odliczeniu jeszcze przed podwojeniem czasu wojennego służby obowiązkowej. — NTA. 4246/30, 689/31.

8. Patrz pod art. 31 tezę 8.

9. Roszczenia o doliczenie lat na mocy art. 11, zgłoszone po terminie zawitym, przewidzianym w art. 33, nie mogą być rozpatrywane. W razie zaś zgłoszenia żądania we właściwym czasie i późniejszego stwierdzenia przez komisję lekarską trwałej utraty 95% zdolności do zarobkowania doliczenie lat na mocy art. 11 następuje od czasu przeniesienia funkcjonarjusza w stan spoczynku. — Min. Skarbu 24 I. 1928 L. D. I. 19894/5/27, por. też NTA. 2358/26.

10. W razie uprawomocnienia się dekretu emerytalnego strona nie ma możliwości żądać doliczenia lat na mocy art. 11 lub dodatku aeronautycznego na mocy art. 53. — NTA. 9950/30.

Art. 12.

(1) Funkcjonarjuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który wskutek przypadków, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, utracił również zdolność do pracy zarobkowej — wymierza się uposażenie emerytalne według norm art. 19 niniejszej ustawy, doliczając ponadto do wysługi emerytalnej w granicach tegoż artykułu zależnie od stopnia utraty zdolności do zarobkowania, a mianowicie:

przy utracie zdolności od 35⁰/₀ — 54⁰/₀ — 2 lata,
 przy utracie zdolności od 55⁰/₀ — 74⁰/₀ — 4 lata,
 przy utracie zdolności od 75⁰/₀ — 84⁰/₀ — 6 lat,
 przy utracie zdolności od 85⁰/₀ — 94⁰/₀ — 8 lat,
 przy utracie zdolności od 95⁰/₀ — 100⁰/₀ — 10 lat.

(2) W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących przypadkach może właści-

wa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu przyznać uposażenie emerytalne w wymiarze wyższym od przewidzianego w ustępie 1 niniejszego artykułu aż do pełnej wysokości uposażenia w służbie czynnej (art. 17), będącego podstawą do obliczenia uposażenia emerytalnego.

(3) Praktykantów i funkcjonarjuszów państwowych, mianowanych do odwołania w myśl ustaw o państwowej służbie cywilnej, w przypadkach, wymienionych w niniejszym artykule, traktuje się narówni z funkcjonarjuszami państwowymi, mianowanymi na stałe.

Do art. 12 ustawy.

§ 21. (1) Art. 12 ustawy stosuje się również w przypadku stwierdzenia u funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego czasowej utraty zdolności do pracy zarobkowej.

(2) W przypadku stwierdzenia u funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego czasowej utraty zdolności do pracy zarobkowej doliczenie lat z art. 12 ustawy następuje na stałe z zastrzeżeniem postanowień art. 39 i 54 ustawy.

(3) Przepis § 19 ust. (4) stosuje się odpowiednio przy doliczaniu lat na mocy art. 12 ustawy.

§ 22. Funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, który odpowiada warunkom art. 11 i 12 ustawy, dolicza się na mocy tych przepisów łącznie tylko 10 lat. Doliczenie większej ilości lat może być skuteczne wyłącznie na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy.

§ 23. Przy doliczaniu lat w trybie art. 12 ustawy należy naprzód wymierzyć uposażenie emerytalne za lata służby, zaliczalne na podstawie in-

nych przepisów ustawy, i do otrzymanego wymiaru doliczyć ilość lat, odpowiadającą stopniowi utraty zdolności do zarobkowania. Jeżeli ilość lat służby, zaliczalna na podstawie innych przepisów ustawy, poza art. 12, wynosi mniej niż 10, wymierza się naprzód zgodnie z art. 19 ust. 1 ustawy uposażenie emerytalne w wysokości 30% podstawy wymiaru (art. 17), poczem dolicza się lata z art. 12 ustawy.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonarjuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 4.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239 — patrz str. 228) — art. 10.

Tezy:

1. Patrz pod art. 11 tezy 1 i 5.
2. Władza ma obowiązek rozpatrzenia możliwości zastosowania art. 12, o ile tylko funkcjonarjusz powołuje się na utratę zdolności do służby oraz częściową chociażby utratę zdolności do pracy zarobkowej. — NTA. 2951/30.
3. Z dobrodziejstwa art. 12 nie korzystają zawodowi wojskowi, przeniesieni w stan spoczynku na mocy art. 100. — NTA. 2497/27.
4. Patrz pod art. 31 tezę 8.

Art. 13.

(1) Doliczenie lat do wysługi emerytalnej w myśl art. 12 niniejszej ustawy następuje pod warunkiem:

1) niezdolności do służby, spowodowanej przyczynami, wskazanymi w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, stwierdzonej zarządzeniem z urzędu badaniem komisji lekarskiej;

2) zgłoszenia wypadków w ciągu jednego roku tej władzy, przy której dany funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, służył.

(2) W przypadkach, zasługujących na wyjątkowe uwzględnienie, a należycie usprawiedliwionych i udowodnionych, może władza przyjąć zgłoszenie, jeżeli nastąpiło ono nie później, niż w trzy lata po zajściu wypadku.

Do art. 13 ustawy.

§ 24. (1) Zgłoszenie nieszczęśliwego wypadku powinno być skutecznie na piśmie. Władza może jednak przyjąć zgłoszenie ustne, które należy zaprotokółować.

(2) Funkcjonariusz państwowy powinien być niezwłocznie zbadany przez komisję lekarską niezależnie od zgłoszenia, jeżeli nieszczęśliwy wypadek w czasie lub z powodu pełnienia obowiązków służbowych, mogący wpłynąć na utratę zdolności do służby, jest władzy znany z innych źródeł.

(3) Zgłoszenie, skutecznie na piśmie, lub protokół zgłoszenia ustnego oraz protokół badania przez komisję lekarską należy przechowywać w aktach osobowych.

(4) Przy badaniu przez komisje lekarskie w związku z nieszczęśliwymi wypadkami należy stosować postanowienia art. 31 ustawy.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302).

Art. 14.

Skład i sposób urzędowania komisji lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych, a komisji wojskowo-lekarskiej dla zawodowych wojskowych określi rozporządzenie Rady Ministrów, które też określi sposób oceny zdolności do służby (państwowej, wojskowej), sposób oceny stopnia

utraty zdolności do pracy zarobkowej, a także sposób stwierdzenia przyczynowego związku choroby (kalectwa) ze służbą państwową, a względnie wojskową wogóle, specjalnie zaś ustalenie, iż choroba powstała z przyczyn, przewidzianych w art. 9 niniejszej ustawy, sposób stwierdzenia powstania choroby, braku lub istnienia winy chorego (kalectki) w jej powstaniu, a następnie stałej potrzeby pomocy osób postronnych, względnie potrzeby szczególnej opieki, jako to: potrzeby umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo-chorych.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302).

Instrukcja M. Spr. Wewn. z 12 V. 1931 w sprawie komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych (Monitor Polski Nr. 116, poz. 173)

Teza: 1. Zarzuty, skierowane przeciwko wynikom badania lekarskiego, stwierdzającego pewne fakty i ustalającego stan zdrowia funkcjonariusza na podstawie wskazań wiedzy lekarskiej, nie mogą być rozpatrywane przez NTA. — NTA. 2279/27. Orzeczenia te mogą być jednak rozpatrywane co do zachowania form i granic uznania. — NTA. 4592/27.

Art. 15.

(1) Czas służby wojskowej, odbytej podczas wojny od dnia rozpoczęcia działań wojennych do dnia podpisania traktatu pokoju, liczy się przy wymiarze uposażenia emerytalnego podwójnie. Również podwójnie liczy się czas rzeczywiście pełnionej służby cywilnej, odbytej na terenie operacyjnym, podporządkowanym dowództwu armji, oraz okresy służby rzeczywiście pełnionej w formacjach wojskowych.

(2) Przy częściowej mobilizacji oblicza się

w ten sposób czas służby, odbytej podczas wojny, tylko pełniącym służbę w formacjach zmobilizowanych, a ponadto wojskowym, zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Wojskowych i Naczelnem Dowództwie.

Do art. 15 ustawy.

§ 25. (1) Czas służby wojskowej lub cywilnej, podwójnie zaliczalny do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 15 ustawy, w tym podwójnym wymiarze wlicza się do okresu, uzasadniającego nabycie prawa do emerytury. Jednak czas obowiązkowej służby wojskowej, zaliczalny podwójnie na zasadzie powyższego przepisu, wywiera wpływ jedynie na wysokość wymiaru emerytury (art. 37 p. 3 ust. 3); ograniczenie to nie odnosi się do obowiązkowej służby wojskowej, zaliczalnej osobom, które przechodzą w stan spoczynku jako zawodowi wojskowi.

(2) Dzień rozpoczęcia działań wojennych oraz dzień podpisania traktatu pokoju ustala Minister Spraw Wojskowych.

(3) Formacjami wojskowymi w rozumieniu art. 15 ustawy są jednostki, zakłady, instytucje i urzędy wojskowe.

(4) Służbę cywilną, rzeczywiście pełnioną podczas wojny w formacjach wojskowych, zalicza się podwójnie do wysługi emerytalnej bez względu na to, czy służba ta była pełniona na terenie operacyjnym.

Tezy:

1. Patrz pod art. 52 tezę 2.
2. Nie jest dopuszczalne dwukrotnie uprzywilejowane zaliczanie służby w policji państwowej z art. 15 u. e. i z art. 88 rozp. P. R. z 6 III. 1928 (1931 poz. 27). — NTA. 7072/30.
3. Patrz pod art. 37 tezę 4.

4. Służbę w b. Żandarmerji Krajowej Polskiej (w Żandarmerji Wojskowej i Polowej, pełnioną w czasie działań wojennych) zalicza się do emerytury podwójnie. — Min. Skarbu 29 V. 1926 L. 23042 DB/Em, to samo dotyczy służby, pełnionej w b. rządowej straży bezpieczeństwa we Lwowie, Przemyślu i Krakowie od 1 XI. 1918 do 30 XI. 1919. — Min. Skarbu 25 II. 1928. L. D. I. 1290/5/28.

5. Służbę cywilną na terenie Lwowa w okresach: od 1 XI. 1918 do 9 VI. 1919, od 22 VI. 1919 do 3 VII. 1919 i od 10 VIII. 1920 do 17 IX. 1920 uważa się za pełnioną na terenie operacyjnym. — Min. Skarbu 28 I. 1933 L. D. I. 4598/Em/33.

6. Służbę cywilną, pełnioną w formacjach wojskowych zalicza się podwójnie niezależnie od tego, czy była pełniona na obszarze operacyjnym. — M. S. Wojsk. 18 IX. 1933. Nr. 5620/1/2/Em.

7. Służbę w polskich formacjach wojskowych (Legjonach i t. p.) podobnie jak wojskową, zalicza się podwójnie. — M. S. Wojsk. 18 IX. 1933 Nr. 5620/1/2/Em.

Art. 16.

Przy ostatecznym obliczeniu lat wysługi emerytalnej nie uwzględnia się części roku do 6 miesięcy włącznie, natomiast okres, przekraczający czas 6 miesięcy, liczy się jako pełny rok.

Teza: 1. Art. 16 nie ma zastosowania przy obliczaniu specjalnie oznaczonych w poszczególnych artykułach u. e. minimalnych okresów, warunkujących nabycie prawa do emerytury. — NTA. 6382/29, ani do 10-letniego okresu, przewidzianego w art. 11. — NTA. 3437/30.

Art. 17.

(1) Podstawą wymiaru uposażenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych jest uposażenie zasadnicze, otrzymywane ostatnio w służbie czynnej, bez dodatków.

[(1) Podstawą do wymierzenia uposażenia emerytalnego jest uposażenie, pobierane ostatnio w służbie czynnej, przypadające według art. 3 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwo-

wych i wojska z dnia 9 października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie dla sędziów i prokuratorów według art. 4 §§ 1 i 3 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107). Podstawę oblicza się w wymiarze dla samotnego.]

(2) Podstawą wymiaru uposażenia emerytalnego zawodowych wojskowych jest uposażenie w wymiarze dla zajmujących stanowiska służbowe poza stolicą, otrzymywane ostatnio w służbie czynnej, łącznie z dodatkiem wyrównawczym i innymi dodatkami, zaliczalnemi do uposażenia emerytalnego na zasadzie niniejszej ustawy.

(3) Zawodowi wojskowi, którzy ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku zajmowali stanowiska służbowe w stolicy, otrzymują przez czas zamieszkiwania w stolicy dodatek w wysokości 10% uposażenia emerytalnego. Prawo do tego dodatku gaśnie od pierwszego dnia miesiąca następującego po przesiedleniu się do innej miejscowości.

(4) Przy wymierzaniu uposażeń emerytalnych funkcjonariuszom państwowym lub zawodowym wojskowym, pełniącym służbę na placówkach zagranicznych i terenie w. m. Gdańska przyjmuje się za podstawę wymiaru uposażenie czynne, jakie pobieraliby, pełniąc służbę w kraju.

U. Nowela z 28 X. 1933 (poz. 668 — patrz str. 230) zmieniła brzmienie ust. 1 i wprowadziła jako nowe ust. 2 i 3.

Rozp. P. R. z 28 X. 1933 o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych (poz. 663), — o uposażeniu wojska (poz. 664) — rozp. wykonawcze Min. Spraw Wojsk. z 20 I. 1934 (poz. 68), — o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnem i admini-

stracyjnem oraz prokuratorów (poz. 665), — o uposażeniu oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej (poz. 666), rozp. R. M. z 20 I. 1934 o uposażeniu funkcjonariuszów administracji lasów państwowych (poz. 67), zmienione rozp. R. M. z 10 IV. 1934 (poz. 330).

Rozp. R. M. z 19 XII. 1933 o zasadach zaszerogowania funkcjonariuszów państwowych do grup uposażenia i automatycznego przechodzenia nauczycieli do wyższych grup uposażenia, o dodatkach lokalnych, funkcyjnych i służbowych oraz o umundurowaniu niższych funkcjonariuszów państwowych (poz. 781), zmienione rozp. R. M. z 12 X. 1934 (poz. 885).

Rozp. M. Sprawiedl. z 1 XII. 1932 o komornikach (poz. 886) — § 40.

Tezy: 1. Tylko ostatnio prawnie należne, choćby niższe, niż poprzednie, uposażenie w służbie czynnej może być przyjęte za podstawę do wymiaru uposażenia emerytalnego. — NTA 1280/24 (Zb. wyr. IV, 859).

2. Stwierdzenie przez władzę, że danemu funkcjonariuszowi służyło w czasie czynnej służby prawo do otrzymywania uposażenia innego, niż to, jakie faktycznie otrzymywał, uzasadnia rewizję prawomocnego nawet wymiaru emerytury. — NTA 5381/31 i 3285/32.

Art. 18.

[Dodatki, określone w punktach w ustawie o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) w artykułach:

37 ust. 1 dla dyrektora szkoły średniej oraz seminarjum nauczycielskiego i ochroniarskiego,

47 ust. 1 dla kierowników szkół powszechnych,

48 i 49 dla inspektora szkolnego i zastępcy inspektora szkolnego,

54 ust. 1 dla dyrektora państwowej szkoły zawodowej,

62 ust. 1 i 2 dla dyrektora i kierownika szkoły specjalnej,

66 lit. a) dla podpułkownika i komandora-porucznika,

118 — dodatek wyrównawczy dla funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, jeżeli ten dodatek przysługiwał danemu funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu w chwili przeniesienia w stan spoczynku, oraz dodatki, wymienione w art. 8 ustawy z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107) o uposażeniu sędziów i prokuratorów — wliczają się do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego, obliczone od różnicy w wymiarze dla samotnego.]

Niezależnie od postanowienia art. 17 powiększa się uposażenie emerytalne funkcjonarjuszów państwowych, którzy ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, pełnili służbę na terenie w. m. Gdańska, o różnicę między [mnożną, obowiązującą] kwotą uposażenia, obowiązującego w kraju, a [mnożną, obowiązującą] kwotą uposażenia, obowiązującego na terenie w. m. Gdańska, przez okres zamieszkiwania emeryta lub pozostałej po nim rodziny na tym obszarze.

U. Nowela z 28 X. 1933 (poz. 668 — patrz str. 230) skreśliła ust. 1.

Art. 19.

(1) Uposażenie emerytalne wynosi po 15 latach służby 40% (czterdzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok [do 25 roku służby włącznie o 2,4% (dwa całe cztery dziesiąte procent), poczem wzrasta za każdy dalszy rok o 2,8% (dwa całe osiem dziesiątych procent, aż do 92% (dziewięćdziesięciu dwóch procent)] o 3% (trzy procent) aż do 100% (sto procent) podstawy wymiaru (art. 17), co stanowi pełny wymiar uposażenia emerytalnego. W przypadkach, w których możliwe jest nabycie prawa do emerytury po krótszym okresie

służby, niż lat 15 (art. 9 ust. 2), uposażenie emerytalne wynosi do 10 lat służby włącznie 30% (trzydzieści procent) i wzrasta za każdy następny rok służby do 15 lat służby włącznie o 2% (dwa procent) podstawy wymiaru (art. 17).

(2) W tym samym stosunku oblicza się także wszystkie dodatki, do których emeryt ma prawo w myśl przepisów niniejszej ustawy.

Ustawa z 16 III. 1933 o Funduszu Pracy (poz. 163), zmieniła ustawą z dnia 13 III. 1934 (poz. 235).

Art. 15. (1) Osoby, pobierające uposażenie służbowe, bądź stałe wynagrodzenie za najemną pracę, opłacają na rzecz Funduszu Pracy 1% pobranego całkowitego dochodu, osiągniętego z tych źródeł.

(2) Przepis powyższy dotyczy również osób, pobierających emerytury, renty lub zaopatrzenie ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw lub Monopoli Państwowych, bądź też ze związków komunalnych lub instytucyj prywatnych, jeżeli emerytury, renta, bądź zaopatrzenie wynosi więcej niż 59 zł. miesięcznie.

(3) ...Za osoby, które z tytułu stosunku publiczno-prawnego pobierają ze Skarbu Państwa, z przedsiębiorstw lub monopoli państwowych uposażenie lub zaopatrzenie, obliczone bez państwowego podatku dochodowego, — opłaty, przewidziane w ustępach 1 i 2 niniejszego artykułu, opłaca Skarb Państwa, przedsiębiorstwa lub monopole państwowe.

Rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 668) — art. 4 (o podatku dochodowym — patrz str. 232).

Art. 20.

(skreślony).

[(1) Na czas trwania wyjątkowych warunków ekonomicznych otrzymuje ponadto emeryt na żonę, poślubioną przed przejściem w stan spoczynku, dodatek, ustanowiony w art. 4 ustawy o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924), względnie w art. 5 ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107).

(2) W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu przyznać emerytowi również dodatek na jedno dziecko.]

Art. 21.

(1) Funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, ma prawo z powodu przeniesienia go w stan spoczynku do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z rodziną z ostatniego miejsca służbowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze w. m. Gdańska, według przepisów, normujących sprawę należności za przeniesienie z urzędu w służbie czynnej.

(2) Z powyższego prawa przeniesienia się można skorzystać w ciągu jednego roku, licząc od dnia przeniesienia w stan spoczynku.

(3) W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, przypadkach Minister Skarbu może przyznawać zwrot kosztów jednorazowego przesiedlenia w razie, gdy przesiedlenie nastąpiło przed przeniesieniem w stan spoczynku, lub po upływie roku od dnia przeniesienia, a zasady okoliczności, które uzasadniają niedotrzymanie rocznego terminu przesiedlenia.

Do art. 21 ustawy.

§ 26. (1) Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia z powodu przeniesienia w stan spoczynku służby wszystkim funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, przeniesionym w stan spoczynku z powodów, określonych w ustawie (art. 28, 29, 30, 47 i 100) lub w innych obowiązujących

jących przepisach, bez względu na nabycie prawa do emerytury.

(2) Zwolnienie ze służby bez przeniesienia w stan spoczynku uzasadnia prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia tylko w przypadkach, gdy zwolniony nabył prawo do emerytury.

§ 27. (1) Koszty przesiedlenia oblicza się według obowiązujących w chwili przesiedlenia przepisów, normujących sprawę należności w razie przeniesienia w czynnej służbie tego działu służby, do którego przesiedlający się był zaliczony przed przeniesieniem w stan spoczynku.

(2) W razie przesiedlenia przeniesionego w stan spoczynku funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego zagranicę nie ma on prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia nawet w części, obejmującej koszty przesiedlenia się do granicy.

§ 28. (1) Jeżeli doręczenie orzeczenia, przenoszącego w stan spoczynku, nastąpiło nie w dniu rozwiązania stosunku służbowego, należy uważać, że termin roczny, przewidziany w art. 21 ust. 2 ustawy, został zachowany, o ile tylko przesiedlenie nastąpiło w ciągu roku albo od daty rozwiązania stosunku służbowego, albo od daty doręczenia orzeczenia o przeniesieniu w stan spoczynku.

(2) Roczny termin, przewidziany w art. 21 ust. 2 ustawy, dotyczy samego przesiedlenia, a nie zgłoszenia żądania o zwrot kosztów.

(3) Przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie ma prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia, gdy przed skutecznieniem tego przesiedlenia został powołany z powrotem do czynnej służby.

(4) Przesiedlenie należy uważać za dokonane w dniu zgłoszenia się na zamieszkanie w nowym miejscu.

§ 29. (1) Zwrot kosztów przesiedlenia z powodu przeniesienia w stan spoczynku przyznaje i koszty te wypłaca władza, która wypłaca uposażenie emerytalne w okręgu nowego miejsca zamieszkania emeryta lub wypłacałaby to uposażenie, gdyby funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy miał prawo do emerytury.

(2) W celu uzyskania zwrotu kosztów przesiedlenia interesowany powinien wnieść do tej władzy podanie z dokładnym oznaczeniem adresu w nowym miejscu zamieszkania. Do podania należy dołączyć:

- a) poświadczenie zamieszkania w nowym miejscu wraz z członkami rodziny, za których przeniesiony w stan spoczynku funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy pragnie uzyskać zwrot kosztów przejazdu;
- b) zestawienie kosztów przesiedlenia wraz z odpowiednimi dowodami, a w szczególności listami przewozowymi, z wyjątkiem tych kosztów, na które w myśl przepisów, wskazanych w § 27 ust. (1), przyznany jest ryczałt;
- c) oświadczenie przeniesionego w stan spoczynku funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego, że przeniósł się do danej miejscowości celem zamieszkania w niej na stałe.

Rozp. R. M. z 28 III. 1934 o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (poz. 320).

Okólnik M. Skarbu z 27 VI. 1934 L. D. I. 37489/Em/34, zawierający wyjaśnienia do rozp. R. M. z 28 III. 1934 odnośnie emerytów.

Kodeks postępowania cywilnego (1932 poz. 934) — art. 578.

Teza: 1. Izby Skarbowe zostały upoważnione do zwrotu kosztów przesiedlenia, nawet gdy odpowiednie podanie zostało wniesione po 14 dniach od przesiedlenia, o ile przekroczenie tego terminu jest usprawiedliwione. — Min. Skarbu 18 X. 1933. L. D. I. 50565/Em/33.

Art. 22.

(1) Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przeniesieniu w stan spoczynku.

(2) Uposażenie emerytalne płatne jest miesięcznie zgóry.

(3) Uposażenie emerytalne, wymierzone i przyznane, a niepodjęte w ciągu pięciu lat, liczonych od chwili płatności danego uposażenia, przypada na rzecz Skarbu Państwa. Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może czynić wyjątki od powyższej zasady.

Do art. 22 ustawy.

§ 30. (1) Niepodjęcie w ciągu pięciu lat przyznanego i wymierzonego uposażenia emerytalnego, powodujące utratę prawa do zalegających ponad 5 lat rat tego uposażenia, nie wpływa na możliwość żądania wypłacania uposażenia emerytalnego na przyszłość ani też wypłacania rat, zalegających od krótszego czasu, niż pięć lat. Termin pięcioletni liczy się od daty płatności danej raty uposażenia emerytalnego, a jeżeli termin płatności danej raty jest wcześniejszy, niż data doręczenia emerytowi orzeczenia o przyznaniu i wymiarze

uposażenia emerytalnego — od daty doręczenia tego orzeczenia.

(2) Termin pięcioletni, przewidziany w art. 22 ust. 5 ustawy, stosuje się również do osób niezdolnych do działań prawnych, jeśli miały prawnych zastępców.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Tezy: U. e. żadnych prekluzyjnych terminów do zgłaszania praw z tytułu polskiej służby państwowej nie przewiduje. — NTA. 1463/30.

2. Poza art. 36 u. e. nie zawiera przepisu, któryby uzależniał przyznanie emerytury od daty dostarczenia wszystkich dowodów, uzasadniających prawa emerytalne. Obowiązkiem władzy jest zażądanie od funkcjonariusza wszystkich wymaganych dowodów, a funkcjonariusz nie może ponosić ujemnych konsekwencji tego, że władza opóźniła się z tem żądaniem. — NTA. 1942/27.

Art. 23.

(1) Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie:

1) w razie śmierci emeryta;

2) gdy emeryt został prawomocnie skazany za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę zdolności do piastowania urzędu publicznego, względnie prawa do uposażenia emerytalnego. Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w tym przypadku przyznać żonie i dzieciom emeryta odpowiedni zasiłek na czas, przez który rodzina pozostawałaby bez środków do utrzymania. Zasiłek ten nie może przekraczać ustawowego zaopatrzenia wdowiego, względnie sierocego. Zawieszenie w wyroku sądowym wykonania kary pociąga za sobą utratę prawa do uposażenia emerytalnego tylko o ile emeryt został następnie skazany na odbycie zawieszono-

nej kary: w tym przypadku utrata prawa do uposażenia emerytalnego następuje od pierwszego dnia miesiąca, następującego po uprawomocnieniu się ponownego skazania;

3) gdy emeryt wojskowy został orzeczeniem oficerskiego sądu honorowego prawomocnie skazany na wykluczenie z korpusu oficerskiego, za czyn popełniony przed wstąpieniem do wojska polskiego, a zwrócony przeciw interesom Narodu Polskiego.

(2) Ponadto emeryt może zrzec się stale lub czasowo prawa do pobierania uposażenia emerytalnego, zrzeczenie to jednak nie może w niczem szkodzić prawom wdów i sierot do pensji wdowiej i sierocej, tudzież prawom osób uprawnionych do otrzymywania od emeryta alimentów, z tytułu których uposażenie emerytalne podlega zapowiedzeniu i zajęciu w myśl art. 5 niniejszej ustawy.

Do art. 23 ustawy.

§ 51. (1) Wypłatę emerytury wstrzymuje się z końcem tego miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło wydarzenie, pociągające za sobą zgaśnięcie prawa do emerytury (śmierć uprawnionego, uprawomocnienie się wyroku sądowego lub orzeczenia oficerskiego sądu honorowego, uprawomocnienie się zarządzenia przez sąd wykonania zawieszonoj kary).

(2) Zrzeczenie się prawa do emerytury powinno być skuteczne na piśmie, które należy złożyć władzy, wypłacającej emeryturę. O dacie, od której wygasa prawo do rat emerytury, decyduje treść aktu zrzeczenia się. Jeżeli w akcie tym emeryt nie oznaczył daty, od której zrzeka

się emerytury, należy uważać, że zrzeczenie obejmuje raty emerytury, płatne począwszy od pierwszego dnia miesiąca, następującego po doręczeniu władzy aktu zrzeczenia się.

(3) Emeryt może zrzec się uposażenia emerytalnego na zawsze, na pewien okres czasu lub do odwołania. Zrzeczenie może obejmować całość lub część uposażenia emerytalnego. W przypadku zrzeczenia się całości lub części uposażenia emerytalnego na pewien okres czasu lub do odwołania emeryt odzyskuje prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego, począwszy od raty, płatnej pierwszego dnia miesiąca, następującego po upływie danego okresu czasu lub po doręczeniu właściwej władzy, wypłacającej uposażenie emerytalne, aktu odwołania zrzeczenia się.

(4) Skazanie na mocy kodeksu karnego pociąga wygaśnięcie prawa do otrzymywania uposażenia emerytalnego, gdy jest połączone z utratą praw publicznych (art. 45 kodeksu karnego).

§ 32. Zarządzenie przez sąd wykonania kary (art. 63 kodeksu karnego) pociąga za sobą utratę prawa do emerytury narówni ze skazaniem na odbycie zawieszony kary (art. 23 ust. 1 p. 2 ustawy).

§ 33. (1) Jeżeli emerytowi, skazanemu sądowo lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą za sobą wygaśnięcie prawa do emerytury, Prezydent Rzeczypospolitej w drodze łaski daruje skutki skazania, należy uważać, że akt łaski dotyczy również prawa do emerytury, chyba że akt ten stanowi inaczej.

(2) W tym przypadku należy emerytowi wypłacić wstrzymane raty emerytury, począwszy od raty, płatnej pierwszego dnia miesiąca, następują-

cego po wydaniu aktu łaski, chyba że akt ten stanowi inaczej.

Kodeks Karny (1932 r. poz. 571) — art. 44, 45.

Kodeks karny wojskowy (1932 poz. 765) — art. 18.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 patrz pod art. 1 u. e.) — art. 85 p. 3.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 135.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 86.

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1) — art. 37.

Rozp. P. R. z 8 VIII. 1927 w sprawie statutu oficerskich sądów honorowych (poz. 834), zmienione rozp. P. R. z 2 VIII. 1933 (poz. 456).

Tezy:

1. Utratę prawa do emerytury powoduje na podstawie art. 23 ust. 1 p. 2 jedynie skazanie emeryta na utratę praw publicznych; nie powoduje natomiast — wydalenie emeryta z wojska lub Korpusu Oficerskiego. — Min. Skarbu 6 IV. 1934 L. D. I. 23017/Em/34.

2. Ważne jest zrzeczenie się emerytury na mocy jednostronnego oświadczenia osoby uprawnionej, chociażby nawet osoba ta dzięki temu zrzeczeniu się miała uzyskać prawo do innego świadczenia ze Skarbu Państwa, natomiast bezwzględnie nieważne są wszelkie zrzeczenia, dokonane z zastrzeżeniami lub warunkowo, a więc nadające aktowi charakter źródła zobowiązania dwustronnego. — NTA. 716/30.

3. Zrzeczenie się zaopatrzenia emerytalnego oznacza zrzeczenie się wszelkich uprawnień, wynikających z u. e. — Min. Skarbu 10 III. 1934 L. D. I. 62493/Em/33.

4. Patrz pod art. 76 tezę 2.

Art. 24.

(1) Prawo do pobierania uposażenia emerytalnego nie przysługuje:

1) na czas przebywania przez okres dłuższy

niż pół roku poza granicami Państwa, względnie Wolnego Miasta Gdańska, bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej, udzielonego w porozumieniu z Ministrem Skarbu;

2) w razie utraty obywatelstwa polskiego, z wyjątkiem równoczesnego przyjęcia obywatelstwa gdańskiego;

3) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu niezdolności do służby lub pracy na zasadzie innych ustaw, jeżeli świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa (art. 3); postanowienie to nie ma zastosowania do weteranów powstań narodowych, oraz wdów i sierot po nich, o ile otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212);

4) w razie wstąpienia do klasztoru;

5) przy zastosowaniu przepisów niniejszej ustawy (art. 42, 55, 56, 57 i 58) na czas umieszczenia w domu inwalidów, względnie w zakładach dla umysłowo chorych.

(2) W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się uposażenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o uposażenie.

Do art. 24 ust. 1 p. 5, art. 42, 55, 56, 57 i 58 ustawy.

§ 34. Emerytowany zawodowy wojskowy, ubiegający się o umieszczenie w domu inwalidów, powinien wnieść podanie do dowódcy okręgu korpusu, w którego obrębie ma stałe zamieszkanie, i dołączyć zaświadczenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, stwierdzające nie-

posiadanie innych źródeł utrzymania poza emeryturą oraz brak opieki osób postronnych (art. 55).

§ 55. (1) Umieszczenie umysłowo chorego funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego w zakładzie leczniczym następuje na wniosek właściwego opiekuna. Do wniosku powinno być dołączone zaświadczenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, stwierdzające brak innych źródeł utrzymania emeryta poza emeryturą (art. 42 i 56).

(2) Wniosek opiekuna powinien być złożony władzy, wypłacającej emeryturę.

(3) Umieszczenie emeryta w zakładzie leczniczym następuje na mocy decyzji władzy, wskazanej w poprzednim ustępie. Decyzja zostaje wydana po uprzednim stwierdzeniu potrzeby umieszczenia emeryta w zakładzie leczniczym przez właściwą komisję lekarską lub, o ile chodzi o zawodowych wojskowych, komisję wojskowo-lekarską przy dowódcy okręgu korpusu, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania emeryta.

§ 56. (1) Umysłowo choremu emerytowi, umieszczonemu w zakładzie leczniczym (art. 42 i 57), wstrzymuje się wypłatę uposażenia emerytalnego z końcem miesiąca, w którym nastąpiło umieszczenie w zakładzie. Emerytowanemu zawodowemu wojskowemu, umieszczonemu w domu inwalidów, wypłaca się, począwszy od pierwszego dnia miesiąca, następującego po umieszczeniu w domu inwalidów, tylko 5% uposażenia emerytalnego.

(2) Zakłady dla umysłowo chorych oraz domy inwalidów powinny zawiadamiać o każdorazowym przyjęciu i zwolnieniu emerytowanego funkcyj-

narjusza państwowego tę władzę, która wypłaca lub wypłacała mu emeryturę, a o przyjęciu i zwolnieniu emerytowanego zawodowego wojskowego — nadto Ministerstwo Spraw Wojskowych.

(3) Wznowienie wypłaty uposażenia emerytalnego w normalnym wymiarze następuje od pierwszego dnia miesiąca, w którym emeryt został zwolniony z zakładu leczniczego lub domu dla inwalidów, po potrąceniu wypłaconych ewentualnie za ten miesiąc zaopatrzeń w wysokości pensji wdowiej i pensyj sierocych.

§ 37. (1) Zaopatrzenia w wysokości pensji wdowiej i pensyj sierocych za czas przebywania emerytowanego funkcjonariusza państwowego w zakładzie leczniczym (art. 42 ust. 2), a emerytowanego zawodowego wojskowego — w zakładzie leczniczym lub w domu inwalidów (art. 58) przyznaje i wymierza władza, przyznająca i wymierzająca uposażenie emerytalne (art. 27 i 46).

(2) Wypłatę zaopatrzeń w wysokości pensji wdowiej i sieroczej rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca, następującego po umieszczeniu emeryta w zakładzie leczniczym lub w domu inwalidów, a wstrzymuje się od dnia, w którym wznowiono wypłatę uposażenia emerytalnego po zwolnieniu emeryta z zakładu leczniczego lub z domu inwalidów.

(3) W celu uzyskania zaopatrzenia w wysokości pensji wdowiej (sieroczej) należy złożyć podanie w trybie, wskazanym w § 78 ust. (3) i (4), i dołączyć dowody, wymienione w § 79 (oprócz metryki śmierci), a nadto zaświadczenie zakładu leczniczego lub domu inwalidów, stwierdzające datę umieszczenia w nim emeryta, o ile zaświad-

czenie takie nie jest dołączone do akt osobowych emeryta.

§ 38. (1) Prawo do leczenia, protezowania i wszelkich świadczeń w zakresie opieki społecznej, przewidzianych w obowiązującym ustawodawstwie względem inwalidów wojennych (art. 56 ust. 2), służy emerytowanym zawodowym wojskowym po ustaleniu przez właściwą komisję wojskowo-lekarską, iż doznanie uszkodzeń cielesnych lub choroba nastąpiły wskutek działań wojennych lub nieszczęśliwego wypadku, pozostającego w ścisłym związku ze służbą wojskową, oraz że uszkodzenia te lub choroba nastąpiły bez winy emerytowanego zawodowego wojskowego.

(2) O zakresie prawa do leczenia, protezowania i wszelkich świadczeń w zakresie opieki społecznej decydują przepisy o inwalidach wojennych, obowiązujące w czasie ubiegania się emeryta o dane świadczenie.

(3) Prawa, przewidziane w art. 56 ust. 2 ustawy, obejmują jedynie świadczenia rzeczowe, a nie pieniężne. Prawa te przyznaje władza, przyznająca i wymierzająca emerytowanemu zawodowemu wojskowemu uposażenie emerytalne.

§ 39. (1) Prawo do dodatku, przewidzianego w art. 56 ust. 3 ustawy, służy emerytowanym zawodowym wojskowym po ustaleniu przez właściwą komisję lekarską, iż dany emeryt:

- a) bez własnej winy, wskutek działań wojennych lub nieszczęśliwego wypadku, pozostającego w ścisłym związku ze służbą wojskową, doznał uszkodzeń cielesnych lub zapadł na chorobę i w związku z tem trwale utracił co najmniej 95% zdolności do zarobkowania oraz że

b) wskutek tych uszkodzeń cielesnych lub choroby potrzebuje nieodzownie stałej opieki innych osób.

(2) Prawo do dodatku, przewidzianego w art. 56 ust. 3 ustawy, służy emerytowanym zawodowym wojskowym również w razie stwierdzenia okoliczności, wymienionej w ust. (1) lit. b) paragrafu niniejszego, po uprawomocnieniu się wymiaru emerytury, przyczem w tym przypadku emeryt nabywa prawo do dodatku od pierwszego dnia miesiąca, w którym złożył podanie o zarządzenie badania lekarskiego.

(3) Dodatek, przewidziany w art. 56 ust. 3 ustawy, łącznie z pozostałą emeryturą nie może przekraczać pełnego wymiaru emerytury (art. 19), w przeciwnym razie zostaje odpowiednio zmniejszony.

(4) Dodatek ten przyznaje władza, przyznająca i wymierzająca emerytowanemu zawodowemu wojskowemu uposażenie emerytalne.

(5) W razie stwierdzenia przez komisję lekarską czasowej utraty przez emerytowanego zawodowego wojskowego zdolności do zarobkowania stosuje się odpowiednio § 19.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44), zmieniona rozp. P. R. z 3 XII. 1932 (poz. 896) — art. 11—13; rozp. wykon. M. Spr. Wewn. z 7 VI. 1920 (poz. 320), zmienione: rozp. z 20 IV. 1921 (poz. 246), z 13 II. 1924 (poz. 240) i z 29 VIII. 1926 (poz. 545).

Rozp. Rady Obrony Państwa z 11 VIII. 1920 w przedmiocie utraty obywatelstwa Państwa Polskiego wskutek niespełnienia obowiązku służby wojskowej (poz. 540); rozp. wykon. M. Spr. Wewn. z 5 IV. 1929 (poz. 298).

Art. 25.

(1) Emeryci, którzy zajmują jakiegokolwiek płatne stanowiska w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym, czy też samorządu terytorjalnego lub gospodarczego, tudzież w instytucjach ubezpieczeń społecznych, oraz emeryci, którzy pobierają emeryturę z funduszków takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu, otrzymują tylko taką część, przyznanego na mocy niniejszej ustawy, uposażenia emerytalnego, która wraz z wynagrodzeniem, względnie zaopatrzeniem, pobieranem z danej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu nie przewyższa 150% uposażenia, ostatnio pobieranego w służbie czynnej.

(2) Za uposażenie, ostatnio pobierane w służbie czynnej, w rozumieniu poprzedniego ustępu, należy uważać uposażenie, któreby emeryt otrzymał w danym miesiącu, gdyby pełnił obowiązki służbowe w miejscu swego stałego zamieszkania, jako samotny funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, zaliczony do tego stopnia i grupy, do których był zaliczony ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku, z uwzględnieniem tylko tych dodatków do uposażenia, do których mają prawo wszyscy funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi.

(3) Czasowe powierzenie emerytowi ściśle określonych specjalnych czynności nie uważa się za objęcie stanowiska w rozumieniu ust. 1.

(4) Emerytom, którzy w monopolach państwowych lub w przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Państwowe“ pozostają w publiczno-prawnym stosunku służbowym, zawiesza się wypłatę bieżących rat emerytury.

U. Nowela z 28 X. 1955 (poz. 668 — patrz str. 230) wprowadziła jako nowy ust. 4.

Do art. 25 ustawy.

§ 40. (1) Państwowy charakter instytucji, przedsiębiorstw i zakładów ocenia się według przepisów prawnych, na których podstawie dana instytucja, przedsiębiorstwo lub zakład istnieje i funkcjonuje. Udział finansowy Skarbu Państwa nie stanowi o państwowym charakterze instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu.

(2) Przez instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady samorządu terytorjalnego rozumieć należy zarówno same organa tego samorządu (sejmiki, wydziały), jak i instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, utrzymywane i prowadzone przez te organa (szpitale, szkoły, gazownie, elektrownie, rzeźnie, tramwaje i t. d.).

(3) Przez instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady samorządu gospodarczego rozumieć należy specjalne organa, oparte na zasadzie wybieralności, wyposażone w pewną samodzielność, funkcjonujące pod nadzorem władz państwowych i powołane do współdziałania z temi władzami w kierowaniu życiem gospodarczym (izby rolnicze, przemysłowe, handlowe, rzemieślnicze, pracy najemnej i t. d.).

(4) Art. 25 ustawy nie obejmuje organów innego samorządu prócz terytorjalnego i gospodarczego, w szczególności nie obejmuje samorządu zawodowego (izby adwokackie, lekarskie i t. d.), szkolnego i wyznaniowego.

(5) Za instytucje ubezpieczeń społecznych w rozumieniu art. 25 ustawy należy również uważać instytucje publiczno-prawne, ubezpieczające przymusowo pewne przedmioty.

§ 41. (1) Wynagrodzenie (zaopatrzenie), otrzymywane z instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu państwowego (samorządu terytorjalnego lub gospodarczego), czy też z instytucji ubezpieczeń społecznych (art. 25 ust. 1), uposażenie, ostatnio otrzymywane w służbie czynnej (art. 25 ust. 2), oraz uposażenie emerytalne (art. 25 ust. 1) oblicza się brutto bez żadnych potrąceń i odliczeń, w szczególności bez potrącania podatku dochodowego i składek na ubezpieczenie społeczne ze wszystkimi dodatkami, wypłacanymi perjodycznie, a jeżeli chodzi o obliczenie wysokości wynagrodzenia (zaopatrzenia), otrzymywanego z instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu państwowego (samorządu terytorjalnego lub gospodarczego), czy też z instytucji ubezpieczeń społecznych, — również z innymi dodatkami oraz z uwzględnieniem pieniężnej wartości świadczeń, otrzymywanych w naturze, przyczem wartość tę ustala się według zasad, obowiązujących przy wymiarze podatku dochodowego.

(2) Przy obliczaniu wysokości uposażenia, ostatnio otrzymywanego w służbie czynnej, nie uwzględnia się innych dodatków, aniżeli wymienione w art. 25 ust. 2 ustawy, w szczególności dodatków, związanych z pełnieniem pewnego rodzaju służby lub pewnych funkcji.

§ 42. Jeżeli wynagrodzenie (zaopatrzenie) za pracę w instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym (samorządu terytorjalnego lub gospodarczego), czy też w instytucji ubezpieczeń społecznych (art. 25 ust. 1) w danym miesiącu emeryt otrzymał po przekazaniu mu należnej za ten miesiąc raty emerytury, wynagrodzenie to (zaopatrzenie) uwzględnia się w następnym miesiącu.

§ 45. W razie powierzenia emerytowi przez wymienione w art. 25 ustawy urząd, instytucję, przedsiębiorstwo lub zakład ściśle określonych specjalnych czynności art. 25 ust. 1 nie ma zastosowania tylko w przypadkach, gdy czasowy i specjalny charakter tych czynności jest wyraźnie zaznaczony w umowie z emerytem.

§ 44. (1) Orzeczenia, dotyczące zastosowania art. 25 ustawy, wydaje w pierwszej instancji izba skarbową, która wypłaca uposażenie emerytalne lub w której okręgu uposażenie to jest wypłacane, w drugiej zaś instancji — Ministerstwo Skarbu.

(2) Emeryt, obejmujący jakiegokolwiek płatne stanowisko w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym (samorządowym, ubezpieczeń społecznych), lub otrzymujący z funduszków takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu zaopatrzenie emerytalne, powinien o tem niezwłocznie zawiadomić władzę, wypłacającą mu uposażenie emerytalne, oraz podać wysokość otrzymywanego wynagrodzenia (zaopatrzenia), jak również zawiadamiać wskazaną władzę o zmianach w wysokości otrzymywanego wynagrodzenia (zaopatrzenia).

(3) Również urzędy, instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady państwowe (samorządowe, ubezpieczeń społecznych), zatrudniające emerytów, powinny niezwłocznie zawiadamiać władzę, wypłacającą tym emerytom uposażenie emerytalne, o przyjęciu każdego emeryta, a na żądanie tej władzy dostarczyć informację, o których mowa w § 45 ust. (1).

(4) W razie wprowadzenia władzy w błąd przez emeryta stosuje się odpowiednio przepisy art. 4 ustawy.

§ 45. (1) Po otrzymaniu zawiadomienia o objęciu przez emeryta płatnego stanowiska w urzędzie, instytucji, przedsiębiorstwie lub zakładzie państwowym (samorządowym, ubezpieczeń społecznych), lub o otrzymywaniu z funduszków takiej instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu zaopatrzenia emerytalnego władza, wypłacająca uposażenie emerytalne, niezwłocznie zwraca się bezpośrednio do danego urzędu, instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu o dokładne podanie wysokości wypłacanego danemu emerytowi wynagrodzenia (zaopatrzenia) brutto bez jakichkolwiek potrąceń i odliczeń ze wszystkimi dodatkami oraz świadczeniami w naturze, tudzież o zawiadomienie o każdorazowej zmianie w wysokości tego wynagrodzenia, o wypłaceniu jakichkolwiek dodatków, nawet dorywczych, oraz o rozwiązaniu z danym emerytem stosunku służbowego lub zaprzestaniu wypłaty zaopatrzenia.

(2) Wypłata uposażenia emerytalnego następuje prowizorycznie na zasadzie deklaracji emeryta, po otrzymaniu zaś danych z właściwego urzędu, instytucji, przedsiębiorstwa lub zakładu na zasadzie tych danych.

Prawo o notariacie (1933 poz. 609) — art. 24, 124 § 3.

Tezy:

1. Pod pojęciem „objęcie stanowiska“ rozumieć należy zatrudnienie emeryta pełnieniem jakichkolwiek czynności, stanowiących stałą agendę danej instytucji państwowej lub samorządowej w normalnym toku jej funkcjonowania, przez co i spełnianie tych czynności ma charakter zatrudnienia ciągłego w przeciwstawieniu do dorywczego wykonania na rzecz danej instytucji pewnej specjalnej czynności za wynagrodzeniem. — NTA. 2902/30.

2. Dla możności zastosowania art. 25 obojętna jest okoliczność, czy dana instytucja posiada odrębną od państwa osobowość prawną. — NTA. 2750/28.

3. Przewidziany w umowie termin wypowiedzenia wskazuje na ciągłość poruczonych obowiązków w przeciwstawieniu do spełniania ściśle określonego specjalnego zadania, kończącego się automatycznie z jego wypełnieniem. — NTA. 1818/29.

4. Art. 25 nie podlega emeryt, zatrudniony w instytucji użyteczności publicznej, będącej podmiotem prawnym, odrębnym od majątku gminy i administrowanej nie we własnym zarządzie tej gminy, lecz przez spółkę prywatną. — NTA. 1280/30.

5. Prowadzenie zleconych wykładów przez pewien okres nie stanowi objęcia stanowiska w rozumieniu art. 25. — NTA. 2750/28.

6. Praca akordowa nie stanowi objęcia stanowiska w rozumieniu art. 25. — NTA. 4426/27.

7. Ograniczenia, wynikające z art. 25, obejmują również kwoty, wypłacone przy rozwiązaniu umowy najmu pracy z powodu niezachowania terminu wypowiedzenia. — NTA. 3562/29.

8. Uposażenie w służbie czynnej emerytów, przeniesionych w stan spoczynku przed 1 II. 1934, ustala się nadal według ustawy uposażeniowej z 9 X. 1923 (poz. 934). — Min. Skarbu 5 III. 1934 L. D. I. 14075/Em/34.

9. Całkowite wstrzymanie na mocy art. 25 wypłacania emerytury nie pozbawia emeryta uprawnień dodatkowych (ulg kolejowych, pomocy lekarskiej i t. d.). — Min. Skarbu 7 V. 1934 L. D. I. 4118/Em/34.

R o z d z i a ł II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonarjuszów państwowych.

Art. 26.

(1) Przeniesienie w stan spoczynku funkcjonarjuszów państwowych (art. 2), nie wyłączając sędziów i prokuratorów, zarządza właściwa władza naczelna.

(2) Sędziów i prezesów Najwyższego Trybunału Administracyjnego przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów.

(3) Członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli i prezesów izb okręgowych przenosi w stan spoczynku Prezes Rady Ministrów, natomiast innych urzędników — Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

(4) Władza naczelna może upoważnić podległe sobie bezpośrednio władze do przenoszenia w stan spoczynku pewnych kategorii funkcjonarjuszów, których mianowanie jest zastrzeżone kompetencji jej lub podległej jej władzy.

Do art. 26 ustawy.

§ 46. (1) Funkcjonarjuszów państwowych, posiadających warunki, wymienione w art. 28, 29 i 30 ustawy, należy zwalniać ze służby czynnej przez przeniesienie w stan spoczynku bez względu na to, czy nabyli prawo do uposażenia emerytalnego.

(2) Przeniesienie w stan spoczynku funkcjonarjusza państwowego następuje na mocy orzeczenia właściwej władzy. Orzeczenie to powinno zawierać:

- a) oznaczenie władzy, która zarządziła przeniesienie;
- b) imię i nazwisko funkcjonarjusza państwowego z podaniem tytułu i grupy uposażenia;
- c) datę orzeczenia oraz datę, od której ma nastąpić przeniesienie w stan spoczynku;
- d) wskazanie podstawy prawnej przeniesienia;
- e) przytoczenie okoliczności faktycznych, ustalonych w postępowaniu administracyjnym, a wypełniających stan faktyczny, wymagany przez przepis prawny, na któ-

regu podstawie następuje przeniesienie w stan spoczynku;

- f) pouczenie o środku odwoławczym od orzeczenia, mianowicie: wskazanie władzy, do której odwołanie powinno być wniesione, i terminu, w jakim wniesienie odwołania może nastąpić, lub też stwierdzenie ostateczności orzeczenia w postępowaniu administracyjnym;
- g) podpis uprawnionego przedstawiciela władzy.

(3) Rozwiązanie stosunku służbowego z funkcjonariuszem państwowym bez jego prośby z innych przyczyn, aniżeli:

- a) niepełnienie służby z powodu choroby dłużej, niż na to zezwalają właściwe przepisy o stosunkach służbowych,
- b) trwała niezdolność do prawidłowego pełnienia służby,
- c) skazanie dyscyplinarne lub przez sąd karny,
- d) przekroczenie wieku, po którego osiągnięciu ustawa lub właściwe przepisy o stosunkach służbowych nakazują przeniesienie w stan spoczynku,
- e) przyczyny, wskazane w art. 30 ust. 2 ustawy,
- f) otrzymanie niedostatecznej oceny kwalifikacyjnej,
- g) przyczyny, wskazane w art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 104, poz. 873),
- h) przyczyny, wskazane w art. 95 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej

z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 5, poz. 27), w art. 55 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o Straży Granicznej (Dz. U. R. P. Nr. 37, poz. 349), w art. 62 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 23 sierpnia 1932 r. o Straży Więziennej (Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 667) i w art. 57 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o służbie w Policji Województwa Śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 662),

powinno być ze względów budżetowych poprzedzone obliczeniem przez władze skarbowe, wskazane w art. 27 ustawy, wysokości spodziewanego ogólnego wydatku na zaopatrzenie emerytalne danego funkcjonariusza.

(4) Przepisy ust. 3 nie stosują się do nauczycieli tymczasowych.

Do art. 26 i 45.

§ 47. (1) Każdy funkcjonariusz państwowy i zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku lub zwolniony ze służby z przyczyn innych, aniżeli niezdolność do służby, który w razie przeniesienia w stan spoczynku lub zwolnienia ze służby z powodu niezdolności do niej mógłby otrzymać emeryturę wogóle lub w korzystniejszym wymiarze, może żądać zbadania przez komisję lekarską. Podanie o zarządzenie tego badania należy wnieść do władzy, właściwej do orzekania o prawach emerytalnych danego funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego. Termin do wniesienia podania zostaje zachowany,

jeśli wniesiono je w ciągu 30 dni od rozwiązania stosunku służbowego, bądź w ciągu 30 dni od doręczenia orzeczenia o prawach emerytalnych.

(2) Do badania lekarskiego funkcjonariuszów państwowych, przewidzianego w ustępie poprzednim, stosuje się odpowiednio art. 31 ustawy. Zawodowi wojskowi podlegają w tych przypadkach postępowaniu rewizyjno-lekarskiemu, które określają osobne przepisy.

(3) W razie stwierdzenia przez komisję lekarską trwałej niezdolności do służby i szczególnych okoliczności, związanych z tą niezdolnością, zbadanego funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego pod względem uprawnień do emerytury należy traktować narówni z przeniesionymi w stan spoczynku lub zwolnionymi ze służby z powodu trwałej niezdolności do służby z uwzględnieniem wszystkich ustaleń komisji lekarskiej, dotyczących okoliczności, mających wpływ na prawo do emerytury lub jej wysokość (nieszczęśliwy wypadek, utrata zdolności do zarobkowania i t. p.).

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863).

Art. 111. § 1. Władzą naczelną w stosunku do sędziów, w rozumieniu art. 26 i nast. ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych... jest Minister Sprawiedliwości...

Art. 243. § 1. Przepisy art. 111 § 1 mają odpowiednie zastosowanie do prokuratorów.

Art. 27.

(1) Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensję wdowią i sierocą) przyznaje i wymierza właściwa władza naczelną w porozu-

mieniu z Ministrem Skarbu, lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

(2) Zaopatrzenie emerytalne (uposażenie emeryta, pensja wdowią i sierocą), winno być przyznane i wymierzone w ciągu 30 dni od daty przeniesienia w stan spoczynku, względnie śmierci funkcjonariusza państwowego.

(3) W razie niemożności wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego w przewidzianym terminie właściwa władza naczelną w porozumieniu z Ministrem Skarbu lub upoważniona przez władzę naczelną właściwa władza II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową winna przyznać danemu emerytowi (wdowie, sierocie) zaliczkę do czasu wymierzenia zaopatrzenia emerytalnego. Zaliczka ta podlega potrąceniu w całości z pierwszych przyznanych rat zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emeryta, pensji wdowiej lub sieroczej).

Do art. 27 i 46 ustawy.

§ 48. (1) Przyznanie emerytury i zaliczenie poszczególnych okresów do wysługi emerytalnej następuje po rozwiązaniu z funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym stosunku służbowego, przyczem prawo do emerytury i zaliczenia poszczególnych okresów do wysługi emerytalnej ocenia się według przepisów, obowiązujących w czasie rozwiązania stosunku służbowego.

(2) Jeżeli w celu doliczenia pewnego okresu do wysługi emerytalnej funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, pozostający w czynnej służbie, uiszczył opłatę, zwrócił składki

lub odstąpił prawo do nich Skarbowi Państwa, a następnie po rozwiązaniu stosunku służbowego nie uzyskał prawa do emerytury lub też dany okres nie został mu doliczony do wysługi emerytalnej, opłaty i składki zwraca się funkcjonariuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu, ustąpienie zaś praw zostaje unieważnione.

(3) Przepis ustępu poprzedniego nie dotyczy składek ubezpieczeniowych, przekazanych Skarbowi Państwa na mocy art. 7 ust. 6 lit. b ustawy, których przeznaczenie po rozwiązaniu z danym funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym stosunku służbowego określa osobne rozporządzenie Rady Ministrów (art. 7 ust. 6 zdanie 1).

§ 49. (1) Orzeczenie w sprawie przyznania (dekret emerytalny) lub odmowy przyznania uposażenia emerytalnego powinno być doręczone odbiorcy za pokwitowaniem, które dołącza się do akt osobowych.

(2) Jeżeli funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy, przeniesiony w stan spoczynku, nie nabył prawa do uposażenia emerytalnego, władza powołana do przyznania i wymierzenia tego uposażenia, wydaje odpowiednie orzeczenie. Orzeczenie to między innymi powinno zawierać wymienienie ustalonych w postępowaniu administracyjnym okoliczności faktycznych, stwierdzających brak warunków, wymaganych do nabycia prawa do uposażenia emerytalnego, oraz przytoczenie przepisów prawnych, ustanawiających warunki, którym interesowany nie czyni zadość.

(3) Jeżeli przyczyną odmowy przyznania uposażenia emerytalnego jest brak wymaganej ilości lat służby, zaliczalnej do wysługi emerytalnej

i uzasadniającej nabycie prawa do uposażenia emerytalnego, orzeczenie powinno zawierać dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby interesowanego i wskazanie powodów niewystarczalności lub niezaliczalności poszczególnych okresów.

(4) Jeżeli w aktach osobowych interesowanego są wzmianki o odbyciu pewnych okresów służby, zaliczalnych do wysługi emerytalnej, lecz należycie nieudowodnionych, a od zaliczenia tych okresów zależne jest przyznanie uposażenia emerytalnego, wydanie orzeczenia, odmawiającego przyznania tego uposażenia, powinno nastąpić po uprzednim wezwaniu interesowanego do przedstawienia wymaganych dowodów i po bezskutecznym upływie wyznaczonego w tym celu terminu, który nie może być krótszy, niż 30 dni.

(5) Dekret emerytalny powinien zawierać:

- a) oznaczenie władzy, przyznającej zaopatrzenie;
- b) imię i nazwisko funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego z podaniem tytułu oraz grupy uposażenia, do której należał ostatnio w czynnej służbie, lub stopnia i z zaznaczeniem „w stanie spoczynku” lub „były”;
- c) datę orzeczenia oraz datę, od której zostało przyznane uposażenie emerytalne;
- d) wskazanie prawnej podstawy przyznania tego uposażenia;
- e) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, zaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem stosunku, w jakim zaliczenie nastąpiło, oraz

dokładne obliczenie wysokości uposażenia emerytalnego:

- f) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, niezaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem powodów niezaliczenia;
- g) oznaczenie sposobu przekazywania przyznanego uposażenia emerytalnego;
- h) pouczenie o obowiązku zawiadamiania wskazanej władzy o wszelkich zmianach, mających wpływ na prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego lub na jego wysokość, oraz pouczenie o środku odwoławczym od danego orzeczenia, a mianowicie: wskazanie władzy, do której odwołanie powinno być wniesione, i terminu, w jakim wniesienie odwołania może nastąpić, lub też stwierdzenie ostateczności orzeczenia w postępowaniu administracyjnym;
- i) podpis uprawnionego przedstawiciela władzy.

(6) Brak pouczenia o obowiązku zawiadamiania władzy o wszelkich zmianach, mających wpływ na prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego lub na jego wysokość, nie wpływa na odpowiedzialność interesowanych osób z art. 4 ustawy.

(7) W dekrecie emerytalnym władza pomija te kwestje, które zostały uprzednio rozstrzygnięte osobnymi orzeczeniami.

(8) Władza, przyznająca i wymierzająca uposażenie emerytalne, przesyła odpis dekretu emerytalnego władzy, która to uposażenie ma wypłacać.

(9) Przy wymiarze uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym właściwa władza wojskowa przygotowuje projekt dekretu emerytalnego i przesyła go, po podpisaniu przez uprawnionego przedstawiciela tej władzy, właściwej władzy skarbowej do uzgodnienia. Władza skarbowa po sprawdzeniu wymiaru uposażenia emerytalnego umieszcza na projekcie dekretu emerytalnego klauzulę „wymiar uposażenia emerytalnego uzgodniono”, poczem zwraca projekt dekretu właściwej władzy wojskowej. Zarządzenie przez władzę skarbową wypłaty następuje na podstawie otrzymanego od właściwej władzy wojskowej odpisu uzgodnionego dekretu emerytalnego.

§ 50. Zaliczka, należna emerytowi w razie niemożności przyznania i wymierzenia mu uposażenia emerytalnego w przewidzianym w art. 27 ust. 2 ustawy trzydziestodniowym terminie, nie może przekraczać wymiaru emerytury, który na podstawie dowodów, znajdujących się w aktach osobowych emeryta, może być uznany za niesporny.

§ 51. (1) Funkcjonariuszom państwowym, otrzymującym ostatnio przed rozwiązaniem stosunku służbowego uposażenie VI grupy lub wyższej we władzach naczelnych i centralnych, oraz wszystkim funkcjonariuszom państwowym, otrzymującym ostatnio przed rozwiązaniem stosunku służbowego uposażenie IV grupy lub wyższej, tudzież sędziom i prokuratorom Sądu Najwyższego i sędziom Najwyższego Trybunału Administracyjnego uposażenie emerytalne przyznaje i wymierza Minister Skarbu.

(2) Wszystkim innym funkcjonariuszom państwowym uposażenie emerytalne przyznaje i wy-

mierza izba skarbową, wyznaczona przez Ministra Skarbu.

(3) Wdowom i sierotom po funkcjonariuszach państwowych, zmarłych w czynnej służbie lub przed uprawomocnieniem się dekretu emerytalnego, oraz wszystkim wdowom i sierotom po zawodowych wojskowych pensje wdowie i sieroce przyznaje i wymierza władza, która byłaby właściwa do przyznania i wymiaru uposażenia emerytalnego zmarłego.

(4) Wdowom i sierotom po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych, zmarłych po uprawomocnieniu się dekretu emerytalnego, pensje wdowie i sieroce przyznaje i wymierza izba skarbową, która ostatnio wypłacała uposażenie emerytalne.

(5) Odprawy (art. 44 i 76) przyznaje i wymierza władza, która byłaby właściwa do przyznania i wymierzenia danej osobie uposażenia emerytalnego, pensji wdowiej lub sieroczej.

(6) Władza służbowa funkcjonariusza państwowego po rozwiązaniu z nim stosunku służbowego przesyła niezwłocznie władzy skarbowej, właściwej do przyznania i wymiaru uposażenia emerytalnego (pensyj wdowiej i sierocych), uporządkowane akta osobowe danego funkcjonariusza państwowego. Akta te powinny być przechowywane przez władzę, wypłacającą zaopatrzenie emerytalne. Przepis § 2 ust. (2) nie ma tu zastosowania.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o postępowaniu administracyjnym (poz. 341), zmienione rozp. P. R. z 28 XII. 1934 (poz. 976).

Rozp. P. R. z 27 X. 1932 o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (poz. 806); rozp. Prezesa R. M. z 14 XI. 1932 w sprawie opłat w postępowaniu przed Najwyższym Trybuna-

lem Administracyjnym (poz. 843); rozp. Prezesa R. M. z 23 XII. 1932 o regulaminie Najwyższego Trybunału Administracyjnego (poz. 968).

Ustawa z 31 VII. 1919 o tymczasowej organizacji władz i urzędów skarbowych (poz. 391), zmieniona rozp. P. R. z 28 XII. 1934 (poz. 976).

Rozp. Min. Skarbu z 20 VI. 1927 o organizacji i zakresie działania izb skarbowych i podległych izbom urzędów skarbowych (poz. 588), zmienione obw. M. Skarbu z 10 VIII. 1927 (poz. 640) i rozp. M. Skarbu z 29 IX. 1928 (poz. 790).

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Tezy:

1. Zmiana poglądu władzy ma charakter i zaliczalność służby do wymiaru emerytury, nie może uzasadnić uchylecia wydanego orzeczenia na tej zasadzie, że zostało ono wydane bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, o czym wspomina art. 101 lit. b, rozp. o postępowaniu administracyjnym. — NTA. 2778/29, 1195/29.

2. Patrz pod art. 44 tezę 3.

3. Po uprawomocnieniu się w stosunku do funkcjonariusza decyzji, dotyczącej wymiaru emerytury, funkcjonariusz nie może żądać sprostowania pomyłek, które wkradły się do obliczenia wymiaru emerytury, gdy miał możliwość we właściwym czasie i we właściwy sposób zaskarżyć wadliwą decyzję przed jej uprawomocnieniem się. — NTA. 1208/26.

4. Dokonanie wymiaru emerytury według oczywiście nie-należnego szczebla może być sprostowane na mocy art. 81 rozp. o postępowaniu administracyjnym. — NTA. 2674/29.

5. Orzeczenie władzy, stwierdzające, że emerytura nie może być funkcjonariuszowi przyznana, czy też zwiększona z braku podstaw prawnych, zamiast lub obok odesłania do poprzedniej decyzji władzy, która się już uprawomocniła, stanowi wznowienie postępowania, podobny stan rzeczy zachodzi, gdy władza w nowym piśmie oświadczy, że nie może poprzedniego orzeczenia swego zmienić. — NTA. 2322/27. Wznowienie postępowania stanowi również zbadanie stanu zdrowia przez komisję lekarską. — NTA. 2193/29.

5. Emeryt nie może się powoływać na niedoręczenie dekretu emerytalnego, o ile w tej lub innej formie został zawiadomiony o dokonanej wymiarze emerytury. — NTA. 7722/30.

Tezy:

1. Przenosząc funkcjonariusza w stan spoczynku na mocy orzeczenia komisji lekarskiej, która zaleciła to przeniesienie,

przewidując ustanie choroby jedynie po kilku latach, władza nie może odmówić następnie przeniesionemu w stan spoczynku funkcjonariuszowi praw do emerytury, powołując się na czasowy charakter jego niezdolności do służby. — NTA. 5454/26.

2. Patrz pod art. 9 tezę 2.

3. Podanie o zwolnienie ze służby funkcjonariusza, który przekroczył 60 lat życia lub powołał się na swój stan zdrowia, jako przyczynę zwolnienia się ze służby, nie może być traktowane jako zgłoszenie o dobrowolne rozwiązanie stosunku służbowego, lecz powinno być uważane za podanie o przeniesienie w stan spoczynku w trybie art. 28 lit. a lub b. — NTA. 1717/24 (Zb. wyr. III., 710).

4. Patrz pod art. 29 tezę 1.

5. Zastrzeżenie, zawarte w protokóle komisji lekarskiej, że choroba funkcjonariusza może ustąpić po dłuższej kuracji, nie odejmuje w danej chwili chorobie cech trwałości. — NTA. 3666/26.

Art. 28.

Przeniesienie w stan spoczynku następuje na prośbę funkcjonariusza państwowego:

a) bez względu na wiek, jeżeli funkcjonariusz państwowy z powodu ułomności cielesnej, albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;

b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia;

c) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 55 lat życia.

Do art. 28 i 47 ustawy.

§ 52. Prawo do pełnego uposażenia emerytalnego w rozumieniu art. 28 lit. c) i art. 47 lit. b) ustawy powstaje wówczas, gdy funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy po uwzględnieniu wszystkich okresów, zaliczalnych do emerytury i uzasadniających nabycie prawa do niej, nie zaś mających jedynie wpływ na wymiar emerytury, nabył prawo do uposażenia emerytalnego w wysokości pełnego wymiaru tego uposaże-

nia, ustalonego w art. 17 ustawy (art. 19). Przy ustalaniu nabycia prawa do pełnego uposażenia emerytalnego okresy służby, uzasadniające nabycie prawa do emerytury w korzystniejszym stosunku (doliczenia na mocy art. 15, 37 p. 5, art. 52 ust. 1, 3 i 4 oraz doliczenia na mocy ustaw szczególnych), uwzględnia się w tym korzystniejszym stosunku.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863).

Art. 108. Sędzia ma prawo przejść w stan spoczynku na własne żądanie:

- a) bez względu na wiek, jeżeli z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;
- b) bez względu na zdolność do służby, gdy przekroczył sześćdziesiąt lat życia;
- c) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył pięćdziesiąt pięć lat życia...

Art. 243. § 1. Przepisy art..... 106—110... mają odpowiednie zastosowanie dla prokuratorów.....

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 4.

Art. 29.

(1) Władza powinna funkcjonariusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby:

a) gdy funkcjonariusz państwowy z powodu choroby nie pełnił służby dłużej niż na to zezwalają ustawy o państwowej służbie cywilnej; za przerwy w tych czasokresach uważane będą tylko te czasokresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu, spędzonego poprzednio poza służbą wskutek choroby lub na urlopie dla poratowania zdrowia;

b) gdy z powodów, podanych w punkcie a) art. 28, jest trwale niezdolny do prawidłowego pełnienia służby;

c) jeżeli funkcjonariusz państwowy w ciągu pół roku od chwili przeniesienia go w stan nieczynny nie został powołany do służby czynnej.

(2) Władza może przenieść funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby, gdy przekroczył 60 lat życia i uzyskał prawo do zaopatrzenia emerytalnego. Przepis ten nie stosuje się do sędziów, prokuratorów, profesorów szkół akademickich, jako też do członków kolegium Najwyższej Izby Kontroli, kolegów departamentów Najwyższej Izby Kontroli, prezesów i wiceprezesów izb okręgowych i członków kolegów tychże izb, do których stosuje się odrębne przepisy.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 28... Urzędnik..., którego nieobecność na służbie wskutek choroby, a także urlop z powodu choroby trwa dłużej niż rok, może być jednostronnem zarządzeniem władzy przeniesiony na emeryturę na zasadach, wskazanych w ustawie emerytalnej...

Art. 56. Urzędnik w stanie nieczynnym może być w każdej chwili powołany z powrotem do służby czynnej, o ile jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przeniesienia urzędnika w stan nieczynny, należy go zwolnić ze służby państwowej, przy zastosowaniu odnośnych postanowień ustawy emerytalnej...

Art. 65a. Urzędnik, który w ciągu bezpośrednio po sobie następujących lat trzech otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną, winien być zwolniony ze służby, przy zachowaniu nabytych praw emerytalnych...

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863).

Art. 109. Sędzia przechodzi w stan spoczynku z urzędu:

- a) gdy ukończył siedemdziesiąt lat życia;
- b) wskutek wyroku sądu dyscyplinarnego.

Art. 110. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku z urzędu:

- a) gdy z powodu choroby lub zwolnienia od zajęć dla poratowania zdrowia nie pełnił służby dłużej niż rok; za przerwę uważane będą tylko te okresy czynnej służby, które wynoszą co najmniej połowę czasu, spędzonego poprzednio poza służbą z powyższych powodów;
- b) gdy z powodu ułomności cielesnej albo z powodu upadku sił fizycznych lub umysłowych stał się trwale niezdolny do służby;
- c) w interesie wymiaru sprawiedliwości...
- d) gdy sędzia, zwolniony od zajęć w myśl art. 107, nie otrzyma w ciągu roku nowego stanowiska.

Art. 243. § 1. Przepisy art... 106—110 mają odpowiednie zastosowanie do prokuratorów...

§ 3. Minister Sprawiedliwości może zarządzić przeniesienie z urzędu w stan spoczynku prokuratora, który ukończył sześćdziesiąt lat życia i uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego...

Rozp. M. Sprawiedl. z 1 XII. 1932 o trybie postępowania przy przenoszeniu sędziów i prokuratorów na inne miejsce służbowe i w stan spoczynku (poz. 906).

Rozp. M. Sprawiedl. z 25 X. 1932 o aplikantach i asesorach sądowych (poz. 825).

§ 59. Minister Sprawiedliwości może według swego uznania przenieść asesora sądowego w stan spoczynku:

- a) jeżeli w ciągu dwóch lat od mianowania na to stanowisko nie otrzyma nominacji na stanowisko sędziowskie lub prokuratorowskie;
- b) jeżeli nie obejmie stanowiska sędziowskiego lub prokuratorowskiego, na które został mianowany;
- c) w wypadkach, wskazanych w art. 110 lit. a), b), c) prawa o ustroju sądów powszechnych, po zasięgnięciu jedynie opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego.

§ 60. Zmiana w wyznaczeniu asesora i przeniesienie go... w stan spoczynku nie może nastąpić w okresie czasu, na jaki powierzono asesorowi pełnienie czynności sędziowskich (art. 261 § 2 prawa o ustroju sądów powszechnych)...

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych szkół naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 24. Profesora, który ukończył 65 lat, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego przenosi w stan spoczynku. Na wniosek rady wydziałowej Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może pozostawić profesora w czynnej służbie po tym terminie, nie dłużej wszakże, niż do ukończenia 70 lat.

Do dnia 30 września 1935 r. pozostawienie w czynnej służbie może nastąpić bez względu na wiek.

Profesora, który z powodu choroby (art. 14) nie pełni obowiązków dłużej niż rok, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zwolnić przy zastosowaniu przepisów emerytalnych...

Inne przypadki przeniesienia w stan spoczynku określają przepisy emerytalne.

Art. 25... Jeżeli nominacja nie nastąpi w ciągu roku od chwili przeniesienia w stan nieczynny, Prezydent Rzeczypospolitej zwalnia profesora przy zastosowaniu przepisów ustawy emerytalnej.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 53... Nauczyciel w stanie nieczynnym może być każdego czasu powołany zpowrotem do służby czynnej. O ile jednak powołanie to nie nastąpi w ciągu pół roku od chwili przejścia w stan nieczynny, należy nauczyciela zwolnić przy zastosowaniu odnośnych przepisów ustawy emerytalnej...

Art. 59. Nauczyciel stały może być zwolniony ze służby, o ile w bezpośrednio po sobie następujących co najmniej półtorarocznych odstępach otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną. Przy zwolnieniu przyznaje się nauczycielowi uposażenie emerytalne, względnie jeżeli nie nabył praw emerytalnych, odprawę w wysokości określonej w ust. 2 art. 62.

Z nauczycielem religii, który pozbawiony został przez władze duchowne upoważnienia do nauczania religii, rozwiązuje się tem samem stosunek służbowy z pozbawieniem wszelkich praw z niego wynikających; Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu może jednak w wyjątkowych przypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, przyznać nauczycielowi religii, który pozbawiony został przez władze duchowne upoważnienia do nauczania religii, zaopatrzenie emerytalne, o ile nauczyciel taki posiada w dniu pozbawienia go upoważnienia co najmniej 25 lat, zaliczalnych do wysługi emerytalnej w myśl przepisów o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych.

Stosunek służbowy nauczyciela stałego może być rozwiązany przez dobrowolne wystąpienie jego ze służby państwowej.

Stosunek służbowy nauczyciela tymczasowego może być rozwiązany albo przez jednostronne zarządzenie władzy pod warunkami, ustawą niniejszą określonymi, albo przez dobrowolne wystąpienie nauczyciela ze służby...

Art. 61... Samowolne uchylenie się od służby w ciągu 4 tygodni, o ile nie zostanie przez władze uznane za usprawiedliwione, uważa się za dobrowolne wystąpienie ze służby.

Art. 62. Stosunek służbowy nauczycieli tymczasowych może władza rozwiązać każdej chwili...

Art. 63. Z nauczycielem tymczasowym, który otrzymał ocenę kwalifikacyjną niedostateczną, należy rozwiązać stosunek służbowy...

Art. 97a. Na obszarze Województwa Śląskiego przepisy ustawy niniejszej stosuje się z następującymi zmianami... 2)... a) zawarcie związku małżeńskiego przez tymczasową lub stałą nauczycielkę powoduje rozwiązanie stosunku służbowego... (w brzmieniu noweli z 28 X. 1933 — poz. 660).

Ustawa z 3 VI. 1921 o Kontroli Państwowej (poz. 314) — art. 30, 34.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 53... Oficer lub szeregowy P. P., który w ciągu bezpośrednio po sobie następujących lat trzech otrzymał dwukrotnie niedostateczną ocenę kwalifikacyjną, winien być zwolniony ze służby przy zachowaniu nabytych praw emerytalnych... (w brzmieniu noweli z 7 X. 1932 — poz. 740).

Art. 95... Stosunek służbowy oficera i szeregowego nieustalonego w służbie może być w każdej chwili rozwiązany, gdy władza powołana do mianowania uzna, że nie nadaje się do służby w P. P...

Art. 98. Oficer i szeregowy P. P. przeniesiony w stan nieczynny może być w każdej chwili powołany z powrotem do służby czynnej, o ile jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu pół roku od dnia przeniesienia w stan nieczynny lub też o ile w tym samym czasie nie nastąpi przeniesienie do innego działu zarządu państwowego (art. 99), należy rozwiązać z nim stosunek służbowy z zastosowaniem postanowień ustawy emerytalnej...

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 95 i 98 (zawierają postanowienia

analogiczne do art. 53 i 98 rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej — patrz wyżej), art. 61 (ust. 4 w brzmieniu noweli z 7 X. 1932 — poz. 749 zawiera postanowienie analogiczne do art. 53 — patrz wyżej).

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667).

Art. 34... Funkcjonarjusza Straży Więziennej, którego obecność w służbie wskutek choroby trwa dłużej niż rok, należy z urzędu przenieść na emeryturę na zasadach, określonych w przepisach emerytalnych...

Art. 62. Stosunek służbowy funkcjonarjusza Straży Więziennej, przed upływem lat trzech jego służby w tej straży, może być w każdej chwili rozwiązany, jeżeli władza mianująca uzna, że dany funkcjonarjusz nie nadaje się do służby...

Art. 66. Funkcjonarjusz Straży Więziennej, przeniesiony w stan nieczynny, może być w każdej chwili powołany zpowrotem do służby czynnej; jeżeli jednak powołanie takie nie nastąpi w ciągu dwóch miesięcy od dnia przeniesienia go w stan nieczynny, lub też, jeżeli w tym samym czasie nie nastąpi przeniesienie funkcjonarjusza do innego działu zarządu państwowego (art. 67), należy rozwiązać stosunek służbowy, stosując postanowienia ustawy emerytalnej...

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonarjuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 4.

Tezy:

1. Wniesienie przez funkcjonarjusza podania o przeniesienie go w stan spoczynku nie pozbawia właściwej władzy prawa przeniesienia funkcjonarjusza w stan spoczynku z urzędu z datą wcześniejszą, o ile zachodziły warunki, wskazane w art. 29 ust. 1. — NTA. 2092/24 (Zb. wyr. IV., 876).

2. Z zestawienia przepisów art. 28 i 29 wynika, że w przypadku trwałej niezdolności do służby władza może, a nawet powinna przenieść urzędnika z urzędu w stan spoczynku w każdym czasie, a nie dopiero po roku nieobecności w służbie, czy też po wyzyskaniu urlopu z powodu choroby. — NTA. 1817/28.

3. Patrz pod art. 9 tezę 2.

4. Władza jest obowiązana przenieść w stan spoczynku urzędnika, u którego stwierdzono trwałą niezdolność do pełnienia służby z powodów podanych w art. 28 lit. a, i nie jest przytem związana żadnym terminem. — NTA. 9439/30.

5. Pozostawienie funkcjonarjusza przez zaniedbanie dłużej, niż przez sześć miesięcy w stanie nieczynnym, nie może stwarzać dla funkcjonarjusza żadnych praw — NTA. 2035/27 (Zb. wyr. VII., 52 A).

6. W razie niewskazania w dekrete władzy terminu, od którego miało nastąpić przeniesienie funkcjonarjusza w stan nieczynny, należy uznać, że przeniesienie to nastąpiło jeżeli nie od daty wydania dekretu, to w każdym razie od pierwszego dnia miesiąca, następującego po wydaniu tego dekretu. — NTA. 2035/27 (Zb. wyr. VII., 52 A).

7. Przeciwno przeniesieniu w stan spoczynku z art. 29 ust. 2 nie służy żadne odwołanie. — NTA. 475/24 (Zb. wyr. III., 652).

8. Na podstawie art. 29 ust. 2 władza ma prawo przenieść w stan spoczynku funkcjonarjusza, który mając 60 lat, przesłużył wraz z doliczeniem 4 lat za wyższe studia 35 lat. — NTA. 475/24 (Zb. wyr. III., 652).

Art. 30.

(1) Władza musi funkcjonarjusza państwowego przenieść w stan spoczynku bez jego prośby na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego o przeniesieniu w stan spoczynku przy zachowaniu postanowień tego orzeczenia.

(2) Ponadto Prezes Najwyższej Izby Kontroli i członkowie kolegium Najwyższej Izby Kontroli muszą być przeniesieni w stan spoczynku na skutek uchwały Sejmu, powziętej w myśl art. 9 Konstytucji, lub wskutek utraty praw stanu na zasadzie wyroku sądowego, podanych do wiadomości Prezesa Rady Ministrów.

(3) Przeniesienie w stan spoczynku w powyższych przypadkach następuje wyłącznie przy zachowaniu postanowień ustępu 1 art. 9 niniejszej ustawy.

Do art. 30 ustawy.

§ 53. (1) Funkcjonarjusz państwowy, przeniesiony w stan spoczynku na podstawie prawo-

mocnego orzeczenia komisji dyscyplinarnej o przeniesieniu w stan spoczynku, nabywa prawo do uposażenia emerytalnego wtedy, gdy ma co najmniej 15 lat zaliczalnej do emerytury nieprzerwanej służby państwowej cywilnej lub wojskowej, albo łącznie cywilnej i wojskowej (art. 30 ust. 3), przepisy zaś art. 9 ust. 2 ustawy nie mają zastosowania.

(2) W przypadku nałożenia na funkcjonariusza państwowego kary dyscyplinarnej przeniesienia w stan spoczynku ze zmniejszonym uposażeniem emerytalnym, karę tę stosuje się w całej rozciągłości, nawet gdyby uposażenie emerytalne miało być wskutek tego zmniejszone poniżej 30% podstawy wymiaru.

(3) Przeniesienie w stan spoczynku na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarne go nie pozbawia funkcjonariusza państwowego dobrodziejstw, wynikających z art. 11 i 12 ustawy.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 66—88.

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o organizacji komisji dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (poz. 738) i rozp. R. M. z 17 X. 1932 o komisjach dyscyplinarnej i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko funkcjonariuszom państwowym (poz. 790).

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 63, 64.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 129 — 187, 245.

Rozp. M. Sprawiedl. z 25 X. 1932 o aplikantach i asesorach sądowych (poz. 825) — § 62 (§ 42 — 50).

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił nauko-

wych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 28—88.

Ustawa z 1 VI. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) art. 67—86.

Rozp. M. W. R. i O. P. z 20 I 1933 wydane w porozumieniu z Prezesem R. M. o komisjach dyscyplinarnych i postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko nauczycielom (poz. 217).

Rozp. M. W. R. i O. P. z 13 XII. 1928 w sprawie odpowiedzialności dyscyplinarnej tymczasowych nauczycieli szkół, podległych Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (1929 poz. 70).

Ustawa z 3 VI. 1921 o Kontroli Państwowej (poz. 314) art. 30.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 106—118.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 61, 66—87.

Rozp. Min. Skarbu w porozumieniu z M. S. Wojsk. z 23 XI. 1928 o prawach dyscyplinarnych poszczególnych przełożonych, organizacji i trybie postępowania komisji dyscyplinarnych oraz postępowaniu dyscyplinarnem przeciwko oficerom i szeregowym Straży Granicznej (1929 poz. 80).

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 73—97.

Rozp. M. Sprawiedl. z 15 X. 1932 o postępowaniu dyscyplinarnem przeciw funkcjonariuszom Straży Więziennej (poz. 800).

Rozp. P. R. z 30 XII. 1924 o organizacji administracji lasów państwowych (poz. 1079 — patrz pod art. 1 u. e.). — § 23.

Tezy:

1. Orzeczenie komisji dyscyplinarnej o zwolnieniu funkcjonariusza ze służby ze zmniejszoną procentowo emeryturą nie może być uważane za orzeczenie, stwierdzające nabycie przez danego funkcjonariusza praw do emerytury. — NTA. 2830/25.

2. Wykonanie dyscyplinarnej kary powinno nastąpić z datą uprawomocnienia się orzeczenia skazującego oraz na podstawie stanu służbowego funkcjonariusza z tej daty. — NTA. 3618/26 (Zb. wyr. VI., 1436).

3. Rehabilitujące orzeczenie komisji dyscyplinarnej, które w drodze rewizji uchyliło pierwotnie wydane skazujące orze-

czenie dyscyplinarne, unicestwia wszelkie skutki tego pierwotnego orzeczenia. — NTA. 2106/27 (Zb. wyr. VII., 129 A).

4. Patrz pod art. 1 tezy 16—20.

5. NTA. nie jest właściwy do orzekania o legalności orzeczeń, wydanych w trybie postępowania dyscyplinarnego. — NTA. 928/26, 4575/27.

Art. 31.

(1) Funkcjonariusz państwowy, ubiegający się o przeniesienie w stan spoczynku z powodów, wymienionych w lit. a) art. 28, będzie poddany badaniu komisji lekarskiej I instancji w celu stwierdzenia, czy zachodzi trwała niezdolność do służby oraz z jakich przyczyn, a nadto, czy i w jakiej wysokości zachodzi utrata zdolności do zarobkowania (art. 11 i 12). Komisja lekarska I instancji przesyła swe orzeczenie bezpośrednio tej władzy, która zarządziła badanie, odpis zaś orzeczenia przesyła badanej osobie.

(2) Właściwa władza ma prawo poddać funkcjonariusza państwowego badaniu komisji lekarskiej II instancji. Również funkcjonariusz państwowy ma prawo domagać się z uzasadnionych powodów badania przez komisję lekarską II instancji, jeżeli wynik badania przez komisję lekarską I instancji wypadł dla niego niekorzystnie. Odnośne odwołanie wraz z wnioskiem o przedstawienie do zbadania komisji lekarskiej II instancji winien funkcjonariusz państwowy wnieść w ciągu dni 14-tu od daty doręczenia mu orzeczenia komisji lekarskiej I instancji do tej władzy, która zarządziła badanie.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisyj lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302).

Tezy:

1. Jeżeli funkcjonariusz w podaniu o zwolnienie powołuje się na zły stan zdrowia, władza powinna z urzędu poddać go badaniu lekarskiemu w celu oceny zdolności do służby bez względu na to, czy funkcjonariusz w podaniu o to poddanie go badaniu lekarskiemu prosi. — NTA. 1709/25 (Zb. wyr. V., 1104). To samo dotyczy zawodowych wojskowych 428/26.

2. Okoliczność, że funkcjonariusz był badany przez komisję lekarską, w czasie czynnej służby, nie uchyla konieczności poddania funkcjonariusza na jego żądanie ponownemu badaniu przy rozwiązaniu stosunku służbowego. — NTA. 6951/29.

3. Zwłoka w zarządzeniu badania lekarskiego z urzędu nie może w niczem szkodzić funkcjonariuszowi. — NTA. 2329/27.

4. Władza z urzędu obowiązana jest zawiadomić funkcjonariusza na piśmie o wyniku badania lekarskiego, zaniedbanie tego stanowi istotną wadliwość postępowania. — NTA 4331/27, podobnie jak błędne zawiadomienie o treści orzeczenia komisji lekarskiej. — NTA. 9322/30.

5. Patrz pod art. 28 tezę 5.

6. Termin 14-dniowy, przewidziany w art. 32, dotyczy tylko tych przypadków, w których funkcjonariusz ubiega się o przeniesienie w stan spoczynku; w innych przypadkach funkcjonariusz może bez zachowania tego terminu w odwołaniu od wymiaru emerytury żądać zbadania go przez komisję lekarską II instancji. — NTA. 4161/31.

7. Patrz pod art. 14 tezę 1.

8. Gdy komisja lekarska II instancji uznała za możliwe, mimo upływu kilku lat od dnia zwolnienia badanego funkcjonariusza, wydać orzeczenie w pełnym zakresie swej kompetencji (ocena stanu zdrowia, zdolności do służby, stopnia utraty zdolności zarobkowania oraz związku przyczynowego choroby ze służbą państwową), należy orzeczenie takie uznać za wiążące władzę. — NTA. 2329/27.

Art. 32.

O zamierzonym przeniesieniu funkcjonariusza państwowego w stan spoczynku bez jego prośby w przypadkach, przewidzianych w punktach a) i b) art. 29, władza zawiadamia pisemnie funkcjonariusza państwowego z równoczesnym po-

uczeniem, że w ciągu dni 14 ma on prawo wnieść odwołanie. Jeżeli przeniesienie w stan spoczynku następuje z mocy lit. b) art. 29 ma nadto analogiczne zastosowanie postępowanie przewidziane w art. 31 ustawy, przyczem władza w zawiadomieniu o zamierzonym przeniesieniu w stan spoczynku winna powołać się na orzeczenie komisji lekarskiej.

Tezy: 1. Jeżeli przeniesienie funkcjonariusza jest uzależnione od uprzedniego upoważnienia władzy naczelnej, zawiadomienie danego funkcjonariusza o zamierzonym przeniesieniu go w stan spoczynku może nastąpić dopiero po uzyskaniu upoważnienia władzy naczelnej. — Min. Skarbu 4 IX. 1924 L. 4278/DB/Em.

2. Patrz pod art. 31 tezę 6.

Art. 33.

(1) Przeciw orzeczeniu władzy bezpośrednio podległej władzy naczelnej, wydanemu na zasadzie art. 26 ustęp 4 lub art. 27 ustawy, funkcjonariuszowi państwowemu służy w ciągu 30-tu dni prawo wniesienia zażalenia do właściwej władzy naczelnej.

(2) Przeciw orzeczeniu, opartemu na powtórnym, na własną prośbę funkcjonariusza państwowego zarządzone, badaniu komisji lekarskiej nie przysługuje żaden środek prawny.

Tezy:

1. Patrz pod art. 11 tezę 9.

2. W kwestji przywrócenia terminu do wniesienia odwołania w trybie art. 33 mają zastosowanie zasady ogólnie obowiązujące w postępowaniu administracyjnym, w szczególności art. 41 i 42 rozp. o postępowaniu administracyjnym. — NTA. 4392/30.

3. Do odwołań od decyzji władz w sprawie przeniesienia w stan spoczynku ma zastosowanie art. 33 jako ustawy specjal-

nej, a nie termin, oznaczony do odwołań przez późniejsze ustawy ogólne. — NTA. 626/28.

4. Patrz pod art. 36 tezy 1 i 2.

5. Patrz pod art. 44 tezę 3.

6. Pozbawienie funkcjonariusza w toku postępowania jednej z instancji stanowi wadliwość postępowania. — NTA. 3868/26.

7. Patrz pod art. 27 tezę 6.

Art. 34.

(1) Bieg terminów, przewidzianych w art. 31, 32 i 33, rozpoczyna się z dniem, następującym po dniu doręczenia zawiadomienia lub orzeczenia.

(2) Jeżeli koniec terminu przypadnie na niedzielę lub święto uroczyste, kończy się termin następnego dnia powszedniego. Terminu nie uważa się za zaniedbany, jeżeli przed jego upływem zażalenie wysłano pocztą listem poleconym, nadanym w dniu ostatnim terminu.

Art. 35.

Art. 32 nie stosuje się do sędziów i prokuratorów, asesorów sądowych i aplikantów sądowych. Zasady postępowania celem przeniesienia tych funkcjonariuszów w stan spoczynku z urzędu określi ustawa o służbie sędziowskiej i prokuratorowskiej.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 110, 243 (zamieszczony pod art. 29 u. e.).

Rozp. M. Sprawiedl. z 1 XII. 1932 o trybie postępowania przy przenoszeniu sędziów i prokuratorów na inne miejsce służbowe lub w stan spoczynku (poz. 906).

Rozp. M. Sprawiedl. z 25 X. 1932 o aplikantach i asesorach sądowych (poz. 825) — § 59 (zamieszczony pod art. 29 u. e.)

Art. 36.

(1) Uposażenie emerytalne przyznaje się i oblicza na podstawie danych, zawartych w oso-

bowych aktach funkcjonarjusza państwowego i popartych bądź oryginalnymi dokumentami, bądź też uwierzytelnionymi odpisami takich dokumentów.

(2) Jeżeli funkcjonarjusz państwowy rości sobie prawo do uposażenia emerytalnego w wyższym wymiarze, aniżeli wynika to z danych zawartych w jego osobowych aktach, winien udowodnić swe żądanie dokumentami.

(3) Wyższe uposażenie emerytalne otrzymuje funkcjonarjusz państwowy od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu i wykazaniu prawa do takiego uposażenia.

(4) Za czas, nieobjęty obliczeniem z powodu późniejszego przedstawienia dokumentów, funkcjonarjusz państwowy otrzymuje różnicę jedynie w tym wypadku, gdy nie ponosi winy opóźnionego przedstawienia dokumentów.

Do art. 36 ustawy.

§ 54. Przy przyznawaniu emerytury dowody, złożone w terminie, wyznaczonym do wniesienia zażalenia na pierwsze orzeczenie w sprawie emerytury, należy uważać za złożone bez zawinonego opóźnienia w rozumieniu art. 36 ust. 4 ustawy.

§ 55. (1) Emeryt może się ubiegać o doliczenie pewnego okresu do wysługi emerytalnej w trybie art. 36 ustawy tylko w tym przypadku, gdy właściwa władza nie wypowiedziała się już poprzednio co do zaliczalności tego okresu w prawomocnym orzeczeniu.

(2) W razie uprawomocnienia się orzeczenia władzy, odmawiającego przyznania uposażenia emerytalnego lub zaliczenia pewnego okresu do

wysługi emerytalnej z powodu nieprzedstawienia wymaganych dowodów, kwestja zaliczalności tego okresu może być ponownie rozważona jedynie na zasadach, dotyczących wznowienia postępowania administracyjnego.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 16.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 101.

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomoeniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 8.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 17.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 50.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 19.

Tezy:

1. Zgłoszenie roszczenia o wyższą emeryturę w trybie art. 36 nie jest ograniczone żadnym terminem. — NTA. 499/25 (Zb wyr. IV. 927).

2. Art. 36 ma zastosowanie nie tylko w przypadkach roszczeń o podwyższenie przyznanego już uposażenia emerytalnego, lecz również, gdy chodzi o samo przyznanie tego uposażenia. — NTA. 2004/29, contra — NTA. 1463/30.

3. Art. 36 nie dotyczy tych przypadków, w których emerytowi należy się wyższe uposażenie wskutek uchylenia przez NTA. decyzji władz w kwestji niezaliczenia pewnych okresów służby do wysługi emerytalnej. W tym przypadku wyższe uposażenie emerytalne winno być przyznane emerytowi od pierwszego dnia miesiąca, następującego po przeniesieniu w stan spoczynku. — NTA. 4959/27.

4. Art. 36 nie daje podstawy do żądania zaliczenia służby w korzystniejszy sposób. — NTA. 6173/30.

5. Patrz pod art. 11 tezę 10.

6. Patrz pod art. 22 tezę 2 i pod art. 81 tezę 7.

7. Gdy funkcjonarjusz przedstawił sprzeczne dowody,

a sprzeczności tej nie można wyjaśnić na podstawie akt administracyjnych sprawy, obowiązkiem władzy jest przeprowadzenie właściwego dochodzenia i zbadanie, czy przedstawione dowody odpowiadają istotnemu stanowi rzeczy, a pod względem formalnym, czy są miarodajne. — NTA. 5476/26.

8. Funkcjonariusz, roszczący sobie prawo do emerytury wyższej, aniżeli przyznana mu prawomocnym orzeczeniem, powinien udowodnić swe roszczenie nowymi dokumentami, stwierdzającymi nowe okoliczności, nieznane uprzednio władzy. — NTA. 499/25 (Zb. wyr. IV., 927).

9. Contra: art. 95 rozp. o postępowaniu administracyjnym nie ma zastosowania do przypadków, przewidzianych w art. 36 u. e. — NTA. 5182/30.

10. Brak uzasadnienia, dlaczego władza uważała za niewystarczające lub niewiarogodne przedstawione przez funkcjonariusza dowody, stanowi istotną wadliwość postępowania. — NTA. 643/22, 630/26.

11. W razie doliczenia funkcjonariuszowi do wysługi emerytalnej pewnego okresu służby, o której nie było żadnej wzmianki w aktach osobowych i o której funkcjonariusz nie wspominał w swych podaniach, emerytura w zwiększonym wymiarze należy się funkcjonariuszowi zgodnie z art. 36 od pierwszego dnia miesiąca, następującego po zgłoszeniu i udowodnieniu prawa do zwiększonego uposażenia. — NTA. 1534/29, 2004/29.

12. Art. 36 ust. 3 nie ma zastosowania do wdów i sierot. — NTA. 4373/30, 7085/30.

Art. 37.

1. (1) Czas służby liczy się do wysługi emerytalnej od dnia rzeczywistego objęcia służby.

(2) Do wysługi emerytalnej dolicza się również państwową służbę prowizoryczną i przygotowawczą, w myśl zasad obowiązujących przepisów o państwowej służbie cywilnej, o ile nominacja na służbę stałą nastąpiła w czasie służby prowizorycznej lub bezpośrednio po odbyciu służby przygotowawczej.

2. (1) Ponadto właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu może danemu funkcyjna-

rjuszowi zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, pełnionej w charakterze funkcjonariusza prowizorycznego lub praktykanta, a niepoliczalnej do wysługi emerytalnej na zasadzie punktu 1 niniejszego artykułu oraz czas pracy kontraktowej w służbie państwowej [przyczem jeżeli funkcjonariusz za okres podlegający zaliczeniu nie opłacał żadnych składek ubezpieczeniowych, podlegających przekazaniu na rzecz Skarbu Państwa, doliczenie może nastąpić jedynie po uprzednim uiszczeniu opłaty emerytalnej, przewidzianej w art. 7 niniejszej ustawy od uposażenia tego stopnia służbowego, który funkcjonariusz uzyskał przy pierwszym mianowaniu na stałe].

(2) Jeżeli nominacja na służbę stałą lub prowizoryczną, podlegającą zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl p. 1 niniejszego artykułu, nastąpiła w czasie trwania pracy kontraktowej w służbie państwowej, lub bezpośrednio po ukończeniu tej pracy, praca kontraktowa podlega zaliczeniu w całości do wysługi emerytalnej [pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej zgodnie z ustępem poprzednim].

3. (1) Do czasu służby, podlegającej normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, dolicza się:

a) czas, przebyty w stanie nieczynnym, określony w obowiązujących przepisach o państwowej służbie cywilnej;

b) czas czynnej, również obowiązkowej, służby w wojsku polskim, gdy funkcjonariusz nie pełnił jej równoległe z państwową służbą cywilną, zaliczalną do wysługi emerytalnej;

c) czas przebyty w niewoli, jeżeli dostanie się do niej nastąpiło bez winy funkcjonariusza.

(2) Nadto przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośniami ustawami przepisany, nieprzekraczający jednak 4 lat, czas rzeczywistych studjów w wyższych zakładach naukowych państwowych i uznanych za równorzędne z państwowymi, jeżeli czas tych studjów nie biegnie równolegle z czasem służby, zaliczalnej do emerytury i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanimi egzaminami.

(3) Czas obowiązkowej służby wojskowej oraz studjów wyższych ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

(4) W razie reaktywowania emeryta, który przeszedł w stan spoczynku przed dniem 1 października 1923 r. czas studjów wyższych może być zaliczony do wysługi emerytalnej dopiero po przesłużeniu co najmniej 5 lat w państwowej służbie polskiej.

(5) Do zaliczenia czasu czynnej służby w wojsku polskim i czasu, przebytego w niewoli, nie ma zastosowania warunek ciągłości służby (art. 10 ust. 1 ustawy).

4. (1) Funkcjonarjuszom, którzy wstąpili ponownie do służby państwowej zalicza się do wysługi emerytalnej za każdy pełny kalendarzowy rok służby państwowej, pełnionej po przerwie (art. 10 ust. 1) jeden rok pełnionej przed przerwą służby państwowej, określonej w pkt. 1 oraz w ustępie ostatnim pkt. 2 niniejszego artykułu.

(2) W wyjątkowych przypadkach może właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej czas służby, peł-

nionej przed przerwą (art. 10 ust. 1 ustawy) w większym wymiarze, aniżeli ustalono w ustępie poprzednim.

(3) Przy przechodzeniu funkcjonarjuszów państwowych z jednego działu służby do drugiego za przerwy w rozumieniu ustępów poprzednich i art. 10 ust. 1 ustawy uważa się jedynie przerwy, przekraczające jeden miesiąc. [dni 30.]

5. Funkcjonarjuszom poczt ruchomych (urzędnikom ambulansowym i niższym funkcjonarjuszom pocztowym jeżdżącym w ambulansach) po upływie 10 lat służby w tym charakterze zalicza się do wysługi emerytalnej każdy dalszy rok takiej służby za 14 miesięcy.

6. Rada Ministrów określa warunki i tryb zaliczania do wysługi emerytalnej funkcjonarjuszów państwowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborecznych za taką działalność.

7. Funkcjonarjuszom państwowym zalicza się do wysługi emerytalnej okresy, za które powinny być Skarbowi Państwa przekazane składki ubezpieczeniowe w myśl art. 7 ust. 6 lit. b ustawy.

8. Funkcjonarjuszom państwowym, którzy ze służby w monopolach, mającej charakter publiczno-prawny, przeszli bezpośrednio do służby państwowej, zalicza się do wysługi emerytalnej okresy, zaliczalne do wysługi emerytalnej w monopolach według przepisów, obowiązujących w chwili przejścia.

9. Funkcjonarjuszom państwowym, którzy ze służby w przedsiębiorstwie „Polskie Koleje Pań-

stwowe“ przeszli bezpośrednio do służby państwowej, zalicza się do wysługi emerytalnej okresy, zaliczalne do wysługi emerytalnej w tem przedsiębiorstwie według przepisów, obowiązujących w chwili przejścia.

U. Nowela z 28 X. 1933 (poz. 668 — patrz str. 230) wprowadziła jako nowe p. 7, 8 i 9.

Uiszczenie opłat emerytalnych obowiązuje przy zaliczeniu w myśl p. 2 ust. 1 i 2 okresów służby prowizorycznej i przygotowawczej oraz pracy kontraktowej, odbytych przed 1 II. 1934 (art. 3 ust. 5 noweli z 28 X. 1933 poz. 668 — patrz str. 232).

Do art. 37 ustawy.

A. Praca kontraktowa.

§ 56. (1) Przez pracę kontraktową należy rozumieć wykonywanie w organach władzy państwowej na mocy umowy (na piśmie lub ustnej) stałych czynności, należących do zakresu działania funkcjonarjuszów państwowych, za wynagrodzeniem, obliczanem w stosunku do przepracowanego czasu (dziennie, tygodniowo, miesięcznie).

(2) Praca w instytucjach, przedsiębiorstwach lub zakładach państwowych, których pracownicy (funkcjonariusze) etatowi (stali) nie nabywają praw emerytalnych na zasadzie ustawy, nie stanowi pracy kontraktowej w rozumieniu art. 37 ustawy.

B. Studja wyższe.

§ 57. (1) Funkcjonariusz państwowy, ubiegający się o doliczenie czasu studjów wyższych, powinien przedstawić władzy, przyznającej i wymierzającej uposażenie emerytalne, zaświadcze-

nie wyższego zakładu naukowego państwowego lub zakładu, uznanego za równorzędny, stwierdzające okres rzeczywiście odbytych studjów naukowych od daty immatrykulacji do daty złożenia egzaminów końcowych. Zaświadczenie to powinno zawierać wzmiankę o tem, czy i jakie urlopy były petentowi udzielone w tym okresie przez władze uczelni. Nadto na żądanie władzy, przyznającej i wymierzającej uposażenie emerytalne, funkcjonariusz państwowy powinien przedstawić zaświadczenie danego wyższego zakładu naukowego, stwierdzające minimalny, ustawowo przepisany czas studjów w tym zakładzie.

(2) Za zgodą Ministra Skarbu mogą być przyjęte inne dowody zamiast zaświadczeń wymienionych w ust. (1), zwłaszcza o ile przedstawienie takiego zaświadczenia jest niewspółmiernie utrudnione.

(3) W przypadku rozpoczęcia studjów wyższych przed wstąpieniem do służby, a ukończenia ich w czasie trwania tej służby dolicza się do wysługi emerytalnej tylko czas studjów, odbytych przed rozpoczęciem służby, przyczem, jeżeli czas rzeczywistych studjów przekracza ich ustawowy okres minimalny, różnicę potrąca się z czasu studjów, odbytych przed wstąpieniem do służby.

C. Służba wojskowa.

§ 58. W razie pełnienia przez funkcjonariusza państwowego równoległe z państwową służbą cywilną służby wojskowej, zaliczalnej do wysługi emerytalnej w stosunku korzystniejszym, niż służba cywilna, okres tej służby, pełnionej równoległe ze służbą wojskową, zaliczalną w stosun-

ku korzystniejszym, powinien być funkcjonariuszowi państwowemu liczony również korzystniej tak jak gdyby zaliczalna była nie służba cywilna, lecz równolegle z nią pełniona służba wojskowa.

§ 59. (1) W przypadku odbywania służby wojskowej ochotniczej albo też służby wojskowej z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, gdy bezpieczeństwo Państwa tego wymaga, przez osobę, która nie odbywała obowiązkowej służby wojskowej, okres służby wojskowej ochotniczej, z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, o którym wyżej mowa, nieprzekraczający ustawowo przewidzianego okresu obowiązkowej służby wojskowej, należy uważać pod względem zaliczalności do wysługi emerytalnej za służbę obowiązkową.

(2) Przepis powyższy nie dotyczy osób, które w dniu rozpoczęcia służby ochotniczej, z mobilizacji lub z mocy zarządzenia Rady Ministrów, o którym mowa w ust. (1), przekroczyły wiek poborowy.

§ 60. Do okresu służby wojskowej wlicza się również czas ćwiczeń wojskowych, odbytych w rezerwie.

D. Niewola.

§ 61. Okoliczność, iż dostanie się funkcjonariusza państwowego do niewoli nastąpiło bez jego winy, ustalają władze wojskowe lub władze administracji ogólnej.

E. Przerwy w służbie.

§ 62. (1) Służbę w Legjonach, podobnie jak służbę w innych polskich formacjach wojsko-

wych, które były jednocześnie składowemi częściami armij zaborczych, zalicza się do wysługi emerytalnej, jako służbę w wojsku polskim (art. 105) niezależnie od jakichkolwiek przerw (art. 37 p. 5 ust. 5).

(2) Czas przerwy w służbie, zaliczalny do wysługi emerytalnej na mocy art. 101 ust. 1 lit. a) ustawy, zalicza się do wysługi emerytalnej jak służbę w wojsku polskim, z tem jednak zastrzeżeniem, że w razie istnienia ponownej przerwy czas przerwy, zaliczalny do wysługi emerytalnej, zalicza się w granicach art. 37 p. 4 ustawy.

§ 63. (1) Lata służby, odbytej przed przerwą, zaliczone na zasadzie art. 37 p. 4 ustawy, uzasadniają nabycie prawa do emerytury i są zaliczalne do 15-letniego oraz do 5-letniego okresu, przewidzianych w art. 9 ustawy.

(2) Jeżeli w służbie jest kilka przerw, do wysługi emerytalnej zalicza się za każdy pełny kalendarzowy rok służby, pełnionej po ostatniej przerwie, jeden rok ze wszystkich okresów służby przed ostatnią przerwą, tak jak gdyby innych przerw poza ostatnią nie było.

(3) Ze służby przed przerwą zalicza się przede wszystkim okresy, zaliczalne do emerytury w sposób korzystniejszy, przyczem w przypadku, gdy ilość lat rzeczywistej służby przed przerwą wynosi mniej aniżeli służba po przerwie, dopuszczalne jest stosowanie korzystniejszego liczenia lat służby przed przerwą, z tem jednak zastrzeżeniem, że ogólna ilość lat służby, odbytej przed przerwą i obliczonej w sposób korzystniejszy, ostatecznie nie może przekraczać ilości pełnych kalendarzowych lat służby, pełnionej po ostatniej przerwie.

(4) Służba przed przerwą jest zaliczalna do wysługi emerytalnej niezależnie od przyczyny rozwiązania stosunku służbowego przed przerwą.

(5) Gdy okres służby przed przerwą z ewentualnem uwzględnieniem korzystniejszego sposobu zaliczenia tego okresu lub jego części nie przewyższa ilości pełnych kalendarzowych lat służby po przerwie, do wysługi emerytalnej zalicza się całkowity okres służby przed przerwą łącznie z miesiącami i dniami, niestanowiącemi pełnego roku.

§ 64. (1) Okresy służby prowizorycznej i przygotowawczej oraz pracy kontraktowej w służbie państwowej, odbyte przed przerwą, są zaliczalne z samego prawa w stosunku, ustalonym w art. 37 p. 4 ust. 1 ustawy, pod warunkiem, że również przed przerwą służba prowizoryczna (przygotowawcza, kontraktowa) została zakończona bezpośrednio nominacją na stałego funkcjonariusza państwowego w tym samym lub innym dziale administracji, a jeżeli chodzi o służbę przygotowawczą lub pracę kontraktową — także nominacją na służbę prowizoryczną (o ile chodzi o pracę kontraktową — również przygotowawczą), zakończoną również bezpośrednio i również przed przerwą nominacją na służbę stałą w tym samym lub w innym dziale administracji.

(2) Okresy służby prowizorycznej i przygotowawczej oraz pracy kontraktowej w służbie państwowej, odbyte przed przerwą, lecz nieodpowiadające powyższym warunkom, mogą być doliczone do wysługi emerytalnej jedynie na mocy art. 37 p. 2 ust. 1 ustawy.

§ 65. Zwolnienie ze służby na własną prośbę funkcjonariusza państwowego, który w ciągu jed-

nego miesiąca po tem zwolnieniu objął w służbie państwowej inne stanowisko stałe lub prowizoryczne, przygotowawcze, czy też kontraktowe, z którego przeszedł następnie bezpośrednio (§ 64 ust. (1)) do służby stałej, nie pociąga za sobą ani powstania przerwy, ani też utraty praw emerytalnych, nabytych przez poprzednią służbę.

§ 66. Uskutecznione w czasie czynnej służby doliczenie lat służby lub przywrócenie praw, nabytych przez poprzednią służbę, nie wpływają na uprawnienia emerytalne, o ile ustawa lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

F. Działalność niepodległościowa.

§ 67. (1) Do wysługi emerytalnej funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych zalicza się, niezależnie od postanowień art. 105 ustawy:

- a) okresy odbywania kar pozbawienia wolności lub administracyjnego zesłania, orzeczonych przez władze państw zaborczych za czynną działalność, zmierzającą do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresy przebywania w areszcie zapobiegawczym za taką działalność;
- b) okresy czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, stwierdzonej przez nadanie Krzyża Niepodległości bądź Medalu Niepodległości.

(2) Okresy, o których mowa w ust. (1), zalicza Minister Skarbu, o ile chodzi o funkcjonariuszów państwowych, zaś Minister Spraw Wojsko-

wych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, o ile chodzi o zawodowych wojskowych.

(3) Decyzje co do zaliczenia okresów, wymienionych w ust. (1) lit. a), wydaje się po wysłuchaniu opinii komisji kwalifikacyjnej, powołanej do opinjowania w sprawach zaopatrzenia byłych skazańców politycznych. Decyzje co do zaliczenia okresów, wymienionych w ust. (1) lit. b), wydaje się po wysłuchaniu opinii tejże komisji kwalifikacyjnej, uzupełnionej trzema delegatami, wyznaczonymi przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek komisji likwidacyjnej Komitetu Krzyża i Medalu Niepodległości.

(4) Okresy działalności, wymienionej w ust. (1) lit. b), należy zgłosić do właściwej władzy skarbowej najpóźniej do dnia 31 grudnia 1936 r. Okresy te niezgłoszone do tego terminu nie ulegają zaliczeniu.

(5) Na zasadzie paragrafu niniejszego nie mogą być zaliczone do wysługi emerytalnej okresy, zaliczone już na innej podstawie.

(6) Do dowodów, uzasadniających zaliczenie do wysługi emerytalnej okresów, wymienionych w ust. (1), stosuje się odpowiednio przepisy, dotyczące zaopatrzenia byłych skazańców politycznych, z tem, że w przedstawionych dowodach — a także w opiniach komisyj — okresy powinny być ustalane w sposób kalendarzowy.

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1) — art. 5, 12.

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 6.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 97a p. 3 (w brzmieniu noweli z 28 X. 1933 — poz. 660).

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 49, 88.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 18, 48, 90.

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 57.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Rozp. R. M. z 28 V. 1934 o przekazywaniu składek emerytalnych za funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (poz. 480 — patrz str. 285).

Rozp. R. M. z 8 XI. 1929 o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających dla osiągnięcia stanowiska urzędniczego w państwowej służbie cywilnej (poz. 663), zmienione rozp. R. M. z 17 X. 1932 (poz. 791).

Ustawa z 23 V. 1924 o powszechnym obowiązku wojskowym (1933 poz. 455). **Rozp. wykonawcze M. S. Wojsk, M. Spr. Wewn. i M. Sprawiedl. z 28 VIII. 1934** (poz. 757).

Rozp. M. Skarbu z 13 I. 1933 o stosunku służbowym, uposażeniu i zaopatrzeniu emerytalnem pracowników „Polskiego Monopolu Tytoniowego“, „Państwowego Monopolu Spirytusowego“ i „Polskiego Monopolu Solnego“ (poz. 28), zmienione rozp. z 27 I. 1934 (poz. 77) — § 102, 104, 110, 132, 133.

Rozp. R. M. z 28 I. 1934 o zaopatrzeniu emerytalnem i odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ (poz. 74) — § 2, 46.

Tezy:

1. Żaden przepis u. e. nie przewiduje możliwości doliczania do wysługi emerytalnej takiego okresu czasu, w którym funkcjonariusz nie pozostawał w stosunku służbowym do państwa. — NTA. 1803/27.

2. Patrz pod art. 9 tezę 1.

3. Praca kontraktowa powinna być zaliczona od przeniesienia w stan spoczynku, a nie dopiero od uiszczenia opłat za tę pracę. — Min. Skarbu 15 IX. 1933 L. D. I. 47519/Em/33.

4. Na zasadzie art. 37 czas przebywania w niewoli może być zaliczony jedynie funkcjonariuszowi polskiemu. — NTA. 2993/30; czas ten może być zaliczony tylko pojedynczo. — NTA. 1418/27.

5. U. e. nie zawiera przepisu, któryby uzasadnił zaliczenie do wysługi emerytalnej czasu, poświęconego na ucieczkę z niewoli i podróż. — NTA. 1325/31.

6. Jeżeli funkcjonariusz poza zaliczalnym do emerytury okresem studjów wyższych ma mniej, niż 10 lat wysługi emerytalnej (art. 9 ust. 2), naprzód wymierza się uposażenie za 10 lat służby, a następnie odpowiednio podwyższa się uposażenie z tytułu doliczenia czasu studjów wyższych. — NTA. 11/30.

7. Patrz pod art. 29 tezę 8.

8. Do wysługi emerytalnej zalicza się również studja wyższe, odbywane przed 18 rokiem życia. — Min. Skarbu z 30 VI. 1933 L. D. I. 34447/33.

9. Zastrzeżenie, że doliczenie danego okresu służby do wysługi emerytalnej nie uzasadnia samego roszczenia o emeryturę, ma to znaczenie, że doliczenie dodatkowych lat nastąpić może dopiero po odbyciu minimalnego, przez u. e. wymaganego okresu służby państwowej. — NTA. 4737/26.

10. Nie jest dopuszczalne odliczanie ze służby wojskowej pewnego okresu jako służby obowiązkowej, o ile chodzi o funkcjonariusza, zwolnionego od służby obowiązkowej. — NTA. 1294/30.

11. Patrz pod art. 11 tezę 7.

12. Służbę w Legjonach i w innych polskich formacjach wojskowych, które były jednocześnie częściami składowymi armij zaborczych, zalicza się niezależnie od jakichkolwiek przerw. — Min. Skarbu 13 VII. 1933 L. D. I. 37638/Em/33.

13. Patrz pod art. 50 tezę 2.

14. Patrz pod art. 10 tezę 1.

Art. 38.

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- a) czasu służby, spędzonego przed ukończeniem 18 lat życia, wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;
- b) czasu urlopu bez uposażenia, z wyjątkiem urlopu, otrzymanego na czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego, oraz czasu urlopu bez uposażenia, udzielonego nauczycielowi dla pracy w szkolnictwie państwowem innych działów admi-

nistracji, w szkolnictwie prywatnem lub w instytucji społecznej, zajmującej się szerzeniem oświaty pozaszkolnej; [nauczyciel ten winien za czas tego urlopu opłacić wkładki emerytalne, przewidziane w art. 7 niniejszej ustawy;]

- c) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej, w myśl odnośnych przepisów;
- d) czasu służby, odliczonego orzeczeniem dyscyplinarnem w myśl odnośnych przepisów.

U. Uiszczenie opłat emerytalnych obowiązuje przy zaliczaniu w myśl lit. b) czasu urlopu bez uposażenia, udzielonego nauczycielowi przed 1 II. 1934 (art. 3 ust. 5 noweli z 28 X. 1933 — poz. 668 patrz str. 252).

Ustawa z 17 II. 1922 o państwowej służbie cywilnej (poz. 164 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 38, 65c, 77.

Rozp. P. R. z 6 II. 1928 o ustroju sądów powszechnych (1932 poz. 863) — art. 187 § 3.

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 83.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 46, 55 (51), 73, 79.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 70, 117.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 40.

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 44, 96, 97.

Tezy:

1. Patrz pod art. 37 tezę 8.

2. W razie darowania kary, orzeczonej w postępowaniu dyscyplinarnym, na mocy ustawy amnestyjnej czas zawieszenia w służbie, poprzedzający wyrzeczenie tej kary, jest zaliczalny do emerytury. — NTA. 914/25.

3. Patrz pod art. 30 tezy 2 i 3.

4. Czasu nieobecności w służbie, uznanej prawomocnym wyrokiem komisji dyscyplinarnej za nieusprawiedliwioną, nie zalicza się do wysługi emerytalnej. — NTA. 3644/29.

Art. 39.

(1) W razie przyznania emerytury z doliczeniem lat wskutek nieszczęśliwego wypadku (art. 9 punkt 2) przysługuje izbie skarbowej, w której okręgu emeryt otrzymuje swe zaopatrzenie, względnie która to zaopatrzenie wypłaca, lub też innej władzy wypłacającej zaopatrzenie emerytalne — prawo zarządzenia przy analogicznem zastosowaniu postępowania przewidzianego w art. 31 ustawy trzykrotnego badania emeryta w ciągu lat dziewięciu, w okresach trzechletnich od dnia przeniesienia w stan spoczynku, przez komisję lekarską, w celu stwierdzenia, czy trwała niezdolność do pracy zarobkowej nadal istnieje. W przypadku stwierdzenia odzyskania w części zdolności do pracy zarobkowej, ma dana izba skarbową względnie władza wypłacająca, postawić władzy, uprawnionej do przenoszenia w stan spoczynku funkcjonariuszów państwowych, wnioski o odliczanie częściowe lub całkowite przyznanych dodatkowo lat do wysługi emerytalnej z art. 12 niniejszej ustawy.

(2) W razie stwierdzenia przez komisję lekarską zupełnej zdolności do służby, należy emeryta powołać do służby czynnej w tym samym lub innym dziale zarządu państwowego na stanowisko nie niższe od poprzednio zajmowanego. W przy-

padku odmowy ze strony emeryta, należy cofnąć przyznane mu zaopatrzenie emerytalne.

Do art. 39, 40 i 54 ustawy.

§ 68. (1) Dopuszczalność poddawania emerytów perjodycznym badaniom lekarskim (art. 39 i 54) dotyczy tylko emerytów, którym do wysługi emerytalnej doliczono lata na mocy art. 12 ustawy. W stosunku do emerytowanych zawodowych wojskowych przedmiotem oceny przez wojskowo-lekarskie komisje rewizyjne może być tylko stopień utraty zdolności do pracy zarobkowej.

(2) Terminy i wyniki perjodycznych badań lekarskich powinny być uwidocznione w aktach osobowych emeryta.

(3) Powołanie emerytowanego funkcjonariusza państwowego do czynnej służby państwowej na mocy art. 39 ust. 2 i art. 40 ustawy może nastąpić jedynie po stwierdzeniu przez komisję lekarską zupełnej zdolności do wykonywania obowiązków służbowych na tem stanowisku w danym dziale służby, na które emeryt ma być powołany. Powołanie do czynnej służby państwowej nie może nastąpić wbrew woli emeryta, jeżeli emeryt uzyskał już warunki, w których powinien być przeniesiony w stan spoczynku na własną prośbę.

(4) Przy powoływaniu emerytów do służby czynnej na mocy art. 40 ustawy stosuje się odpowiednio zasady postępowania, przewidziane w art. 31 ustawy.

(5) Za odnośne postanowienia ustaw o państwowej służbie cywilnej w rozumieniu art. 40 ustawy należy uważać przepisy wskazanych ustaw o przenoszeniu urzędnika do innej miejscowości lub na inne stanowisko służbowe.

Teza: Emeryt traci prawo do emerytury, gdy zostaje powołany do czynnej służby w trybie art. 39 lub 40. — NTA. 4497/27.

Art. 40.

Oprócz przypadków, wymienionych w art. 23 niniejszej ustawy, prawo do pobierania uposażenia emerytalnego gaśnie, gdy emeryt, który nie ukończył 50 lat życia, powołany w ciągu 6 lat po przeniesieniu w stan spoczynku w myśl punktu a) art. 28 i punktów a), b) i c) art. 29, odmówi przyjęcia ofiarowanej mu ponownie posady państwowej równej lub wyższej grupy uposażenia, przy czem mają zastosowanie odnośne postanowienia ustaw o państwowej służbie cywilnej.

§ 68. Patrz pod art. 39 u. e. str. 115.

Teza: 1. Patrz pod art. 39 tezę 1.

Art. 41.

(1) Do emerytowanych funkcjonarjuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub ze względów na bezpieczeństwo Państwa, mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 18 ust. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663).

(2) Postanowienie powyższe nie dotyczy emerytowanych pracowników kolejowych, względnie pracowników poczt, radjotelegrafów, telegrafów i telefonów, powołanych do służby wojskowej kolejowej, względnie w pocztach, radjotelegrafach i telefonach, na podstawie ustaw z dnia 27 marca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 160) i 18 grudnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1921 r. Nr. 7, poz. 36).

Rozp. P. R. z 28 X. 1933 o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych (poz. 663).

Art. 18... Funkcjonarjusz państwowy, powołany do służby wojskowej na skutek mobilizacji lub ze względu na bezpieczeństwo Państwa, otrzymuje uposażenie, określone dla powołanych do służby wojskowej podczas mobilizacji, a nadto — jeżeli jego uposażenie z tytułu służby cywilnej jest wyższe od uposażenia wojskowego, — otrzymuje od swej władzy cywilnej różnicę w wysokości uposażenia w służbie cywilnej, z uwzględnieniem każdorazowych zmian, zachodzących w uposażeniu w służbie cywilnej i wojskowej...

Art. 42.

(1) Emerytowany funkcjonarjusz państwowy psychicznie chory, nie mający prócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być na wniosek odnośnego opiekuna, za zgodą Ministra Skarbu, umieszczony i leczony na koszt Skarbu Państwa w zakładzie dla umysłowo chorych, przy czem przez cały czas przebywania w takim zakładzie wstrzymuje się wypłatę uposażenia emerytalnego.

(2) Żonie i dzieciom takiego emeryta przysługuje za czas jego pobytu w takim zakładzie prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

§§ 35—37 patrz pod art. 24 u. e. str. 63.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisij lekarskich dla funkcjonarjuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 4.

Teza: 1. Patrz pod art. 23 tezę 3.

Art. 43.

(1) Emerytowani funkcjonarjusze państwowi mają prawo do korzystania z ulg w razie kuracji w państwowych zakładach leczniczych i uzdrowiskach narówni z funkcjonarjuszami w służbie czynnej.

(2) Ponadto władna będzie Rada Ministrów przyznać emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym prawo do korzystania z ulg, przyznawanych funkcjonarjuszom państwowym w zakresie pomocy lekarskiej, przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i t. p.

Do art. 43 i 59 ustawy.

§ 69. Legitymacje, służące jako dowód osobisty w zakresie korzystania z ulg, przewidzianych w art. 43 i 59 ustawy, wystawia emerytowanym funkcjonarjuszom państwowym władza, wypłacająca uposażenie emerytalne, lub władza, wskazana przez Ministra Skarbu, a emerytowanym zawodowym wojskowym — władza wojskowa, wyznaczona przez Ministra Spraw Wojskowych.

Rozp. R. M. z 1934 o państwowej pomocy lekarskiej dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym, prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej, członków ich rodzin oraz emerytów (poz. 81) — § 1 (1) p. 4.

Rozp. Min. Komunikacji z 22 XII. 1933 o ulgach dla funkcjonarjuszów państwowych przy przejazdach kolejami państwowymi (Monitor Polski Nr. 297, poz. 329).

§ 1. Urzędnicy i niżsi funkcjonarjusze państwowi, sędziowie, prokuratorzy, asesorowie sądowi, profesorowie i pomocnicze siły naukowe w państwowych szkołach akademickich, nauczyciele szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, funkcjonarjusze straży więziennej, urzędnicy i państwowi funkcjonarjusze niżsi służby wykonawczej, przedsiębiorstwa państwowego „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” — mogą korzystać z ulg przy przejazdach kolejami państwowymi, według zasad następujących:

- a) za przejazd linjami normalno-torowymi płacą stawki przewozowe według tabeli szóstej taryfy osobowej, stosowanej przy przejazdach linjami przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe”, stanowiącej załącznik do niniejszego rozporządzenia;

- b) za przejazd linjami wąskotorowymi przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe” płacą połowę opłat normalnych.

§ 2. Do przejazdów ulgowych według zasad, wymienionych w § 1, mają również prawo:

- a) osoby, wymienione w § 1, będące w stanie spoczynku;
- b) prowizoryczni: urzędnicy państwowi, niżsi funkcjonarjusze państwowi, praktykanci, aplikanci sądowi;
- c) kontraktowi pracownicy państwowi, z którymi zawarto umowy na czas nieoznaczony, pełniący czynności służbowe analogiczne z czynnościami służbowymi funkcjonarjuszów wymienionych w § 1;
- d) żony pracowników, wymienionych w § 1, żony pracowników, wymienionych pod b) i c) niniejszego paragrafu, oraz żony oficerów i szeregowych policji państwowej i straży granicznej.

Nieuprawnione są do korzystania z ulg żony sędziów separowane, chyba że na mężu ciąży obowiązek alimentacji.

U. Dodatek I (Dziennik Urzędowy Min. Komunikacji 1934 poz. 60) do Instrukcji Nr. H 1 a Polskich Kolei Państwowych, zawierającej „Zbiór ulg pozataryfowych na przewóz osób i bagażu na linjach normalnotorowych PKP” (Dziennik Urzędowy Min. Komunikacji 1933 poz. 203), podaje na str. 27 następujące wyjaśnienie do lit. b): „Z ulgi korzystać mogą również urzędnicy prowizoryczni, którzy przeszli w stan spoczynku”.

Podane wyżej rozp. Min. Komunikacji z 22 XII. 1933 zostało uchylone przez rozp. R. M. z 28 I. 1934 o ulgach dla funkcjonarjuszów państwowych, sędziów, prokuratorów oraz asesorów i aplikantów sądowych przy przejazdach kolejami państwowymi (poz. 79), jeżeli chodzi o osoby, wymienione w § 1, obowiązuje natomiast nadal w stosunku do osób, wymienionych w § 2.

Teza: 1. Patrz pod art. 23 tezę 3.

Art. 44.

Funkcjonarjusz państwowy, który nie nabył prawa do emerytury, a opuszcza służbę z powodu trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków służbowych, nabytej wskutek choroby lub kalectwa bez własnej winy, względnie zostanie zwolniony ze służby z powodu zmian organizacji władz i urzędów, otrzymuje jednorazową odprawę

w wysokości trzymiesięcznego ostatnio pobieranego uposażenia w służbie czynnej.

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 56, 59, 62, 63, 97a p. 2 (w brzmieniu noweli z 28 X. 1923 — poz. 660).

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 89, 95 i 52.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 49, 55, 91.

Rozp. P. R. z 23 VIII. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 34, 58, 62.

Rozp. P. R. z 30 XII. 1924 o organizacji administracji lasów państwowych (poz. 1079 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 32.

Tezy:

1. Art. 44 nie może być interpretowany rozszerzająco. — NTA. 2496/27.

2. Przyznanie z urzędu odprawy nie może pozbawiać funkcjonariusza prawa do późniejszego wystąpienia o przyznanie uposażenia emerytalnego i prawomocność orzeczenia, przyznającego odprawę, nie ma znaczenia dla oceny praw emerytalnych funkcjonariusza. — NTA. 119/30.

3. Orzeczenie, w którym na skutek podania o przyznanie emerytury petentowi zostaje przyznana odprawa, mieści w sobie implicite odmowę przyznania emerytury i powinno być jako takie we właściwym czasie zaskarżone, inaczej bowiem staje się prawomocne również w zakresie praw emerytalnych osoby interesowanej. — NTA. 4972/27.

4. Patrz pod art. 9 tezę 2.

5. Patrz pod art. 11 tezę 6.

6. Art. 56 rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27) jako *lex posterior* i *specialis* uchylił w odniesieniu do osób, które na mocy tego przepisu korzystają z prawa do odprawy, art. 44 u. e. — NTA. 1816/30.

7. Nie jest dopuszczalne potrącenie z emerytury odprawy, którą emeryt otrzymał po zwolnieniu ze stanowiska kontraktowego, jakie objął po przejściu na emeryturę. — NTA. 3698/29.

8. Przez uposażenie, będące podstawą obliczenia odprawy, należy rozumieć uposażenie zasadnicze, łącznie z dodatkami: lokalnym, funkcyjnym, służbowym i reprezentacyjnym oraz z zasiłkiem wyrównawczym. — Min. Skarbu 4 VI. 1934 L. D. III. 9535/1/34.

R o z d z i a ł III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 45.

Zawodowych oficerów wojska i marynarki wojennej przenosi w stan spoczynku Minister Spraw Wojskowych, zawodowych podoficerów wojska — dowódca Okręgu Korpusu, zawodowych podoficerów Korpusu Ochrony Pogranicza — dowódca Korpusu Ochrony Pogranicza, zawodowych podoficerów i szeregowców marynarki wojennej — szef Kierownictwa Marynarki Wojennej.

§ 47 patrz pod art. 26 u. e. str. 75.

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 71.

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747) — art. 116.

Rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (1933 poz. 85) — art. 84.

Art. 46.

(1) Uposażenie emerytalne zawodowych oficerów wojska i marynarki wojennej wymierza Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu, zawodowych podoficerów wojska — dowódca Okręgu Korpusu w porozumieniu z właściwą izbą skarbową, zawodowych podoficerów Korpusu Ochrony Pogranicza — dowódca Korpusu Ochrony Pogranicza w porozumieniu z właściwą izbą skarbową, zawodowych podoficerów i szeregowców marynarki wojen-

nej — szef Kierownictwa Marynarki Wojennej w porozumieniu z właściwą izbą skarbową.

(2) Wypłatę uposażenia emerytalnego zarządza właściwa władza skarbowa.

(3) Przeciw orzeczeniu dowódcy Okręgu Korpusu, dowódcy Korpusu Ochrony Pogranicza i szefa Kierownictwa Marynarki Wojennej służy zawodowemu podoficerowi wojska i marynarki wojennej oraz zawodowemu szeregowcowi marynarki wojennej prawo zażalenia do Ministra Spraw Wojskowych w ciągu 30 dni, licząc od dnia, następującego po dniu doręczenia, przyczem postanowienie ust. 2 art. 34 niniejszej ustawy ma zastosowanie.

(4) Przy przyznawaniu i wymierzaniu zaopatrzenia emerytalnego zawodowym wojskowym mają analogiczne zastosowanie przepisy ust. 2 i 3 art. 27 ustawy.

§§ 48—50 patrz pod art. 7 u. e. str. 77.

Tezy:

1. Patrz pod art. 11 tezy 9 i 10.
2. Patrz pod art. 33 tezy 2, 3 i 6.

Art. 47.

I. Przeniesienie w stan spoczynku zawodowego wojskowego następuje w jednym z poniżej wyszczególnionych przypadków:

A. na własną prośbę:

- a) gdy przekroczył 55 lat życia;
- b) gdy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego i ukończył 53 lat życia;

B. na własną prośbę lub z urzędu:

- c) jeżeli z powodu ułomności cielesnej lub z powodu upadku sił fizycznych lub umy-

słowych stał się trwale niezdolnym do pełnienia zawodowej służby wojskowej;

C. z urzędu:

- d) gdy przekroczył wiek, przewidziany dla zawodowych wojskowych ustawami o obowiązkach i prawach oficerów oraz szeregowych;
- e) gdy pozostając w stanie nieczynnym z powodu niezdolności do służby, albo z powodu zredukowania etatów, przekroczył termin pozostawania w stanie nieczynnym ustalonym ustawami, wskazanymi w punkcie d) niniejszego artykułu;
- f) gdy otrzymał ostateczną opinię ujemną, określoną ustawami o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów;
- g) gdy szeregowy zawodowy został zwolniony z czynnej służby na skutek nieodnowienia z nim przez władzę uprawnioną zobowiązania do dalszej zawodowej służby wojskowej pomimo jego prośby, ani też nie otrzyma stanowiska należnego mu w myśl art. 99 ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 698) o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego.

II. Przeniesienie w stan spoczynku zawodowego wojskowego może być nadto zarządzane na własną prośbę, po ukończeniu przez oficerów — 30 lat, przez podoficerów — 20 lat, zaliczalnych do wysługi emerytalnej, w tem co do oficerów — najmniej 20 lat, co do podoficerów — najmniej 17 lat faktycznie spędzonych w służbie wojskowej. Uwzględnienie prośby o przeniesienie w stan spo-

czynku zależy od decyzji Ministra Spraw Wojskowych.

U. Ustawa z 18 VII. 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach szeregowych Wojska Polskiego (poz. 698) straciła moc obowiązującą na podstawie art. 158 rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747), którego art. 119 ust. 1 zawiera postanowienia analogiczne do art. 99 wspomnianej ustawy z 18 VII. 1924.

§ 52 patrz pod art. 28 u. e. str. 84.

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 67... Okres czasu pozostawania oficera w stanie nieczynnym nie może przekraczać lat trzech następujących po sobie, lub lat czterech w przeciągu lat sześciu.

Z upływem powyższych terminów oficer, w razie jego dalszej niezdolności do służby, winien zostać przeniesiony w stan spoczynku...

Art. 72. Granice wieku, po osiągnięciu których oficerowie winni zostać przeniesieni w stan spoczynku, są następujące:

do stopnia majora włącznie ukończonych 53 lat,
dla stopnia podpułkownika ukończonych 55 lat,
dla stopnia pułkownika ukończonych 57 lat,
dla stopnia generała brygady ukończonych 59 lat,
dla stopnia generała dywizji i generała broni ukończonych 61 lat.

Art. 76. Oficer może być przeniesiony do rezerwy.....

b) na skutek dwukrotnie bezpośrednio po sobie następującej ujemnej rocznej kwalifikacji, stwierdzającej nie nadawanie się na wyższe stanowisko i orzeczenia komisji, ustanawianej w tym celu corocznie przez Ministra Spraw Wojskowych przy Ministerstwie Spraw Wojskowych i przy każdym Dowództwie Okręgu Korpusu; organizację i przepisy postępowania powyższych komisji ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej;

c) w wypadku stwierdzonej przez komisję superrewizyjną utraty zdolności fizycznej.

W wypadkach, przewidzianych w punktach b), c) niniejszego artykułu, oficer, o ile nabył prawo do uposażenia emerytalnego, zostaje przeniesiony w stan spoczynku...

Ustawa z 20 VI. 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Polskiej Marynarki Wojennej (poz. 626 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 21. Granice wieku, po których osiągnięciu oficerowie winni zostać przeniesieni w stan spoczynku, są następujące: do stopnia komandora-podporucznika włącznie ukończone 45 lat;

do stopnia komandora-porucznika włącznie ukończone 50 lat;

do stopnia komandora włącznie ukończone 56 lat;

do stopnia kontr-admirała włącznie ukończone 58 lat;

do stopnia wice-admirała włącznie ukończone 60 lat.

Art. 23. Oficer może być przeniesiony do rezerwy....

b) na skutek dwukrotnie bezpośrednio po sobie następującej ujemnej rocznej kwalifikacji, stwierdzającej nie nadawanie się na oficera zawodowego, i orzeczenia komisji, ustanawianej w tym celu corocznie przez Ministra Spraw Wojskowych przy kierownictwie Marynarki Wojennej; organizację i przepisy postępowania komisji ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej;

c) w wypadku stwierdzonej przez komisję superrewizyjną utraty zdolności fizycznej do pełnienia służby wojskowej.

W wypadkach, przewidzianych w punktach b) i c) niniejszego artykułu, oficer, o ile nabył prawo do uposażenia emerytalnego, zostaje przeniesiony w stan spoczynku...

§ 42. Postanowienia ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich... artykuły od 47 do 71 włącznie... mają zastosowanie i do oficerów Polskiej Marynarki Wojennej...

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747).

Art. 108... Okres czasu pozostawania podoficera zawodowego w stanie nieczynnym z powodu złego stanu zdrowia nie może przekraczać jednego roku bez przerwy, względnie półtora roku w przeciągu lat sześciu.

Z upływem powyższych terminów powinien być podoficer zawodowy w razie jego dalszej niezdolności do służby przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, jeżeli nie nabył praw do zaopatrzenia emerytalnego...

Art. 111. W razie niepowołania podoficera zawodowego, znajdującego się w stanie nieczynnym z powodu zredukowania etatów, do służby czynnej, zostaje on po upływie 18 miesięcy przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, jeżeli nie nabył praw do zaopatrzenia emerytalnego.

Czas przebyty z powodu zredukowania etatów w stanie nieczynnym zalicza się do wojskowej służby zawodowej...

Art. 119. Podoficerom zawodowym po przesłużeniu co najmniej 15 lat w służbie wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, z którymi nie odnowiono zobowiązania i którym nie można nadać stanowiska w administracji wojskowej, zapewnia Państwo otrzymanie odpowiadających ich kwalifikacjom stanowisk w służbie państwowej, samorządowej, lub w przedsiębiorstwach państwowych, z zaliczeniem czasu służby wojskowej do emerytury.

W braku tych stanowisk zostają oni przeniesieni w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego, zgodnie z ustawą o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Art. 120. Podoficerom zawodowym, którzy wskutek utraty zdrowia w związku ze służbą wojskową, stwierdzonej orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej, zostali zwolnieni przed upływem 15 lat ze służby wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, zapewnia Państwo otrzymanie stanowisk, określonych w art. 119.

W braku tych stanowisk, lub jeżeli stan zdrowia podoficera zawodowego nie pozwala mu na pełnienie służby na zaofiarowanym stanowisku, podoficer zawodowy może być przeniesiony w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli odpowiada warunkom określonym w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych...

Art. 128. Rozwiązanie stosunku służbowego z podoficerem zawodowym przed upływem terminu zobowiązania może nastąpić z powodu otrzymania przez podoficera zawodowego dwukrotnej ujemnej kwalifikacji w ciągu półtora roku...

Podoficer zawodowy, z którym rozwiązano stosunek służbowy z powodu ujemnej kwalifikacji, zostaje przeniesiony do rezerwy lub pospolitego ruszenia, albo też w stan spoczynku,

jeżeli posiada ilość lat służby zaliczalnej do emerytury, wymagana w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych do nabycia praw do emerytury...

Rozp. M. S. Wojsk. z 17 III. 1933 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 132) — § 202, 213.

Rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (1933 poz. 85).

Art. 78... Okres czasu pozostawiania szeregowego zawodowego marynarki wojennej w stanie nieczynnym nie może przekraczać jednego roku bez przerwy, względnie półtora roku w przeciągu lat 6.

Z upływem powyższych terminów powinien szeregowy zawodowy w razie jego dalszej niezdolności do służby być przeniesiony w stan spoczynku...

Art. 82. Szeregowy zawodowy marynarki wojennej znajduje się w stanie spoczynku, gdy został definitywnie zwolniony od pełnienia służby na stanowisku, przewidzianem etatami marynarki wojennej, z powodów i na warunkach, ustalonych w ustawie o uposażeniu emerytalnem.

Art. 83. Granicą wieku, po osiągnięciu której powinni szeregowi zawodowi marynarki wojennej być przeniesieni w stan spoczynku, jest ukończenie pięćdziesięciu sześciu lat życia.

Art. 87. Szeregowi zawodowi marynarki wojennej mogą być przeniesieni do rezerwy lub pospolitego ruszenia:

- 1) na własną prośbę, o ile zostanie ona uwzględniona przez właściwego przełożonego,
- 2) z rozkazu właściwego przełożonego — po upływie czasu, na jaki zobowiązał się szeregowy zawodowy służyć w marynarce wojennej...

Art. 88. Podoficerom zawodowym lub starszym marynarzom zawodowym marynarki wojennej po przesłużeniu co najmniej 15 lat w służbie wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, z którymi nie odnowiono zobowiązania i którym nie można nadać stanowiska w administracji wojskowej, zapewnia Państwo otrzymanie odpowiadających ich kwalifikacjom stanowisk w służbie państwowej, samorządowej lub w przedsiębiorstwach państwowych z zaliczeniem czasu służby wojskowej do emerytury. W braku tych stanowisk zostają oni przeniesieni w stan spoczynku z prawem do zaopa-

trzenia emerytalnego, zgodnie z ustawą o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

Podoficerom zawodowym lub starszym marynarzom zawodowym marynarki wojennej, którzy wskutek utraty zdrowia w związku ze służbą wojskową, stwierdzonej orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej, zostali zwolnieni przed upływem 15 lat ze służby wojskowej, uzasadniającej prawo do uposażenia emerytalnego, również zapewnia Państwo otrzymanie stanowisk, wymienionych w ustępie pierwszym.

W braku tych stanowisk, lub jeżeli stan zdrowia podoficera lub starszego marynarza zawodowego marynarki wojennej nie pozwala mu na pełnienie służby na zaofiarowanym stanowisku, może on być przeniesiony w stan spoczynku z prawem do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli odpowiada warunkom, określonym w ustawie o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych...

Rozp. M. S. Wojsk. z 5 VI. 1934 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (poz. 580) — § 215.

Tezy:

1. Okoliczność, iż zbadanie podoficera zawodowego przez komisję lekarską nastąpiło po przeniesieniu podoficera do rezerwy, nie pozbawia go praw do emerytury, jeśli to opóźnienie nastąpiło nie z winy podoficera, ale z zaniedbania władzy. — NTA. 3740/29.

2. Patrz pod art. 31 tezy 1—3.

3. Decyzja o przeniesieniu podoficera do rezerwy pomimo stwierdzonej niezdolności do zawodowej służby wojskowej i posiadania wymaganej wysługi emerytalnej, uzasadniającej przeniesienie w stan spoczynku, w razie niezaskarżenia, w trybie, ustawowo przewidzianym, staje się prawomocną. — NTA. 6187/29; contra: Przeniesienie zawodowego wojskowego do rezerwy jest tylko rozwiązaniem stosunku służbowego i nie ma wpływu na prawa emerytalne wojskowego. — NTA. 6245/30.

4. Oficerowi, przeniesionemu do rezerwy na własne żądanie w myśl art. 76 lit. a ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów wojsk polskich z 23 III. 1922 (poz. 256), nie służy prawo żądania przeniesienia w stan spoczynku nawet wówczas, gdy oficer ten posiadał już uprzednio prawa emerytalne. — NTA. 3071/25.

5. Prawomocna degradacja w drodze dyscyplinarnej za-

wodowego podoficera do stopnia szeregowca pozbawia go praw emerytalnych. — NTA. 287/29.

6. W razie przeniesienia zawodowego wojskowego w stan spoczynku na mocy art. 100 i poddania następnie tegoż wojskowego badaniu lekarskiemu, które ustaliło niezdolność badanego do służby wojskowej, władza obowiązana jest uchylić lub sprostować swe pierwotne orzeczenie i przenieść wojskowego w stan spoczynku na mocy art. 47 lit. c z ewentualnem doliczeniem lat z mocy art. 12. — NTA. 5106/28.

7. Podoficer zawodowy, zakwalifikowany orzeczeniem komisji wojskowo-lekarskiej jedynie do służby pozaliniowej, winien być jako trwale niezdolny do służby czynnej na stanowisku podoficera zawodowego przeniesiony w stan spoczynku w myśl art. 9 ust. 1 i art. 47 lit. c. — NTA. 4655/27 (Zb. wyr. VII., 136 A).

8. Patrz pod art. 28 tezy 1, 3 i 5.

9. Patrz pod art. 29 tezy 1 i 4—6.

10. Żaden przepis prawny nie uzależnia prawa władzy do przeniesienia wojskowego w stan spoczynku i wymierzenia mu emerytury od prawomocności orzeczenia komisji wojskowo-lekarskiej. — NTA. 4851/30, 2976/30.

Art. 48.

Zawodowemu wojskowemu po nieprzerwanej co najmniej 15-letniej służbie wojskowej, w przypadku:

- a) gdy orzeczeniem oficerskiego sądu honorowego został prawomocnie skazany na karę wykluczenia z korpusu oficerskiego,
- b) gdy wyrokiem sądu wojskowego została prawomocnie orzeczona kara zwolnienia ze służby oficera, albo też kara degradacji podoficera,
- c) gdy wyrokiem sądu wojskowego została prawomocnie orzeczona kara wydalenia z wojska —

może Minister Spraw Wojskowych przyznać zaopatrzenie w wysokości, odpowiadającej temu

uposażeniu emerytalnemu, jakieby skazany pobierał, w razie przeniesienia go w stan spoczynku.

Rozp. P. R. z 8 VIII. 1927 w sprawie statutu oficerskich sądów honorowych (poz. 834), zmienione rozp. P. R. z 2 VIII. 1933 (poz. 456) — § 97, 110.

Kodeks karny wojskowy (1932 poz. 765) — art. 18.

Art. 49.

(1) Przez okresy służby, wymagane w art. 11, 47 i 48 ustawy, należy rozumieć obliczane w sposób kalendarzowy, nieprzerwane okresy służby wojskowej, oraz nieprzerwane, łączne okresy państwowej służby cywilnej i wojskowej.

(2) Do czasokresów, wymienionych w ust. 1, wlicza się czas służby, przewidzianej w punktach b), c) i d) art. 50 niniejszej ustawy.

Teza: 1. Patrz pod art. 10 tezę 1.

Art. 50.

(1) Czas służby, podlegający normalnemu liczeniu do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia czynnej służby wojskowej.

(2) Do tego czasu służby wlicza się:

- a) czas czynnej służby cywilno-państwowej, niespełnianej równocześnie ze służbą wojskową, obliczony według odnośnych ustaw o służbie cywilnej, gdy zajmowana posada w służbie cywilno-państwowej uprawniała do emerytury;
- b) czas, przebyty w stanie nieczynnym z uposażeniem;
- c) czas, spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, skoro przeniesienie w stan nieczynny nastąpiło z powodu piastowania mandatu poselskiego lub senator-

skiego, albo ze względów służbowych celem wykształcenia w zakresie produkcji sprzętu wojskowego; [zawodowy wojskowy winien za ten czas stanu nieczynnego uiścić opłaty emerytalne, przewidziane w art. 7;]

d) czas, przebyty w niewoli.

(3) Przy wymiarze uposażenia emerytalnego dolicza się minimalny, odnośnymi ustawami przepisany, czas studjów wyższych na jednym z wydziałów uniwersytetu lub w równorzędnym zakładzie naukowym, jeżeli czas studjów nie biegnie równoległe z czasem służby, zaliczalnej do emerytury i tylko w przypadku całkowitego zakończenia studjów przepisanimi egzaminami, jednakowoż w ilości nie wyżej niż 4 lata.

(4) Czas studjów wyższych, jako też czas odkomenderowania na studia niewojskowe ma wpływ tylko na wysokość uposażenia emerytalnego, a nie na uzasadnienie roszczenia o to uposażenie.

(5) Wyjątkowo może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu zaliczyć do wysługi emerytalnej także czas, spędzony w charakterze państwowego pracownika kontraktowego, [przyczem mają postanowienia punktu 2 art. 37 niniejszej ustawy analogiczne zastosowanie] oraz czas, spędzony w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, zaliczony przez Ministra Spraw Wojskowych do czynnej służby wojskowej.

(6) Postanowienia art. 36 oraz art. 37 punkty 4, 7, 8 i 9 ustawy mają analogiczne zastosowanie do zawodowych wojskowych.

(7) Rada Ministrów określa warunki i tryb za-

liczenia do wysługi emerytalnej zawodowych wojskowych okresu czynnej działalności, zmierzającej do odzyskania niepodległości Państwa Polskiego, oraz okresu odbywania kar, orzeczonych przez władze byłych państw zaborczych za taką działalność.

U. Uiszczenie opłat emerytalnych obowiązujące przy zaliczaniu w myśl ust. 2 lit. c czasu stanu nieczynnego przed 1 II. 1934 i w myśl ust. 5 czasu, spędzonego przed 1 II. 1934 w charakterze państwowego pracownika kontraktowego (art. 3 ust. 5 noweli z 28 X. 1933 — poz. 668 — patrz str. 232).

Do art. 50 ustawy.

§ 70. Przepisy, zawarte w § 54—58 i 60—67, stosuje się odpowiednio do zawodowych wojskowych.

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 47, 69, 69a (w brzmieniu noweli z 28 I. 1932 — poz. 121).

Ustawa z 20 VI. 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Polskiej Marynarki Wojennej (poz. 626 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 42.

Rozp. R. M. z 8 XI. 1929 o zakładach naukowych i egzaminach szkolnych, wystarczających do osiągnięcia stanowisk urzędniczych w państwowej służbie cywilnej (poz. 663), zmienione rozp. R. M. z 17 X. 1932 (poz. 791).

Tezy: 1. Patrz pod art. 37 tezy 4—6, 8 i 9 oraz pod art. 29 tezę 8.

2. Jeżeli zawodowy wojskowy ma przed przerwą pewne okresy służby, podlegające korzystniejszemu zaliczeniu, a kalendarzowy okres służby przed przerwą wynosił mniej, aniżeli po przerwie, dopuszczalne jest uwzględnienie korzystniejszego sposobu liczenia czasu służby przed przerwą, byleby ogólna ilość zaliczonych lat służby przed przerwą nie przekraczała czasu służby po przerwie. — Min. Skarbu 13 VII. 1933 L. D. I. 37638/Em/33.

Art. 51.

Do wysługi emerytalnej nie wlicza się:

- a) czasu trwania dezereji lub samowolnego opuszczenia służby;
- b) czasu odbywania kary pozbawienia wolności, wymierzonej na podstawie prawomocnego wyroku sądowego;
- c) czasu, spędzonego w stanie nieczynnym bez uposażenia czynnego, z wyjątkiem przypadków, przewidzianych w art. 50 ust. 1 lit. c i ust. 5 niniejszej ustawy;
- d) czasu służby, za który przy zwolnieniu wypłacono odprawę, jeżeli odprawa ta nie zostanie zwrócona;
- e) czasu czynnej służby, spędzonej przed ukończeniem 18 lat życia; wyjątek stanowi służba wojskowa na obszarze operacyjnym;
- f) czasu zawieszenia w służbie, niepoliczalnego do czasu służby czynnej w myśl odnosnych przepisów.

Rozp. P. R. z 7 X. 1932 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców (poz. 747) — art. 123.

Rozp. P. R. z 7 III. 1928 o służbie wojskowej podoficerów i szeregowców marynarki wojennej (1933 poz. 85) — art. 88a.

Rozp. P. R. z 8 VIII. 1927 w sprawie statutu oficerskich sądów honorowych (poz. 834), zmienione rozp. P. R. z 2 VIII. 1933 (poz. 456) — § 95.

Tezy: 1. Patrz pod art. 38 tezę 2.

2. Czas odbywania kary pozbawienia wolności, wymierzonej na podstawie prawomocnego wyroku sądowego, niezaliczalny do emerytury na mocy art. 51 lit. b, należy odliczać od emerytury kalendarzowo, t. j. zaliczyć okres służby do dnia rozpoczęcia wykonywania kary i ewentualnie od dnia ukończenia wykonywania tej kary. Odliczanie okresu odbycia kary z ogólnej ilości lat służby, zaliczonych do emerytury, nie znajduje podstawy prawnej. — Min. Skarbu 13 VII. 1933 L. D. I. 37638/Em/33.

Art. 52.

(1) Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, należącym do personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej, służbę w czasie pokoju liczy się do wysługi emerytalnej podwójnie.

[(1) Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, zatrudnionym w aeronautyce, czas przydziału do personelu latającego, przebyty podczas pokoju, zalicza się do wysługi emerytalnej podwójnie].

(2) Postanowienie to nie ma zastosowania do:

- a) oficerów technicznych i podoficerów specjalistów, odbywających loty w charakterze wykonawców swej służby, którym do wysługi emerytalnej liczy się podczas pokoju 1 miesiąc za 45 dni; oraz do
- b) lekarzy lotniczej służby zdrowia, którym służba w czasie pokoju liczy się do wysługi emerytalnej pojedynczo.

(3) Przy wymierzaniu uposażenia emerytalnego zawodowym wojskowym, marynarzom zakrętowanym oraz zawodowym wojskowym armii lądowej, pełniącym służbę na statkach, znajdujących się w kampanji, liczy się do wysługi emerytalnej podczas pokoju 1 miesiąc za 40 dni.

(4) Wojskowym zawodowym czas, przebyty w służbie Korpusu Ochrony Pogranicza, zalicza się do wysługi emerytalnej w stosunku 16 miesięcy za 12 miesięcy.

(5) Wojskowi zawodowi w czasie służby w Korpusie Ochrony Pogranicza oprócz uprawnień emerytalnych z tytułu niniejszej ustawy ko-

rzystają z uprawnień, przysługujących oficerom i szeregowym Straży Granicznej w myśl art. 49 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o Straży Granicznej.

(6) Zawodowemu wojskowemu, przeniesionemu w stan spoczynku i powołanemu w czasie wojny do czynnej służby wojskowej, wymierza się przy zdemobilizowaniu uposażenie emerytalne, obliczone z uwzględnieniem czasu, spędzonego ponownie w czynnej służbie, w granicach art. 19 niniejszej ustawy, uwzględniając jednak ewentualne nominacje (awanse).

U. Nowela z 28 X. 1935 (poz. 668 — patrz str. 230) zmieniła ust. 1 i wprowadziła jako nowy ust. 2.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 49. Oficer lub szeregowy Straży Granicznej, który wskutek czynu karygodnego, popełnionego na jego osobie w związku ze służbą, lub nieszczęśliwego wypadku, doznanego z powodu lub w czasie pełnienia obowiązków służbowych, albo też w związku z ich pełnieniem utracił całkowicie zdolność do pracy zarobkowej, otrzymuje niezależnie od zaopatrzenia emerytalnego jednorazowe odszkodowanie w wysokości dwuletniej płacy, obliczonej wedle jego pełnego uposażenia w ostatnim miesiącu służby czynnej.

O ile oficer lub szeregowy z przyczyn wymienionych wyżej utracił życie, jednorazowe odszkodowanie, wymienione w ustępie 1 niniejszego artykułu, otrzymuje pozostała po nim wdowa względnie dzieci ślubne i uprawnione niezależnie od pośmiertnego oraz zaopatrzenia emerytalnego.

Do wymienionego odszkodowania mają zastosowanie zasady, regulujące wypłatę zaopatrzenia emerytalnego.

Postanowienia niniejszego artykułu nie uchylają przepisów dotyczących specjalnego wymiaru zaopatrzenia emerytalnego względnie wdowiego i sierociego (art. 9, 11—13 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.) o zaopatrzeniu emerytalnem.

Tezy: 1. Art. 52 nie daje podstawy do różniczkowania okresu czynnej służby w lotnictwie i okresu bezczynności czasowej lub stałej, dlatego też cały okres przydziału do personelu latającego powinien być wojskowym zaliczany w sposób uprzywilejowany. — NTA. 3919/25 (Zb. wyr. V., 1295).

2. Służby wojskowej nie można zaliczać podwójnie korzystniej: jednocześnie na mocy art. 15 i art. 52. — NTA. 1758/30.

Art. 53.

(1) Zawodowym wojskowym, którzy w czasie trwania czynnej służby zostali zaliczeni do pierwszej klasy którejkolwiek specjalności personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej, wlicza się do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego również dodatek aeronautyczny tej kategorii, która odpowiada pierwszej klasie danej specjalności.

(2) Zawodowym wojskowym, zaliczonym do niższych klas specjalności personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej, którzy w czasie lotów służbowych ulegli obrażeniom cielesnym, powodującym niezdolność do dalszej służby w powietrzu, Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może wliczyć do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego dodatek aeronautyczny tej kategorii, która odpowiada danej specjalności i klasie.

(3) Postanowienia ust. 1 i 2 mają zastosowanie również do zawodowych wojskowych, którzy wskutek trwałego pogorszenia się stanu zdrowia, uniemożliwiającego pełnienie służby w powietrzu, z zachowaniem jednak zdolności do pełnienia innego rodzaju służby wojskowej, lub wskutek przeniesienia do innego rodzaju wojska, zostali wyłączeni z personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej, — nie mają na-

tomiast zastosowania do wojskowych zawodowych, wykluczonych z personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej w myśl przepisów, wydanych przez Ministra Spraw Wojskowych.

[Aeronatom, którzy z powodu nieszczęśliwego wypadku podczas wzlotów służbowych stali się niezdolnymi do służby wojskowej, uwzględnia się przy wymiarze uposażenia emerytalnego również dodatek aeronautyczny.]

U. Nowela z 28 X. 1953 (poz. 668 — patrz str. 250) wprowadziła zamiast jednego ustępu jako nowe ust. 1—3.

Rozp. M. S. Wojsk. z 1 VII. 1927 w porozumieniu z M. Skarbu o dodatkach i premjach aeronautycznych (poz. 681).

Rozp. P. R. z 28 X. 1933 o uposażeniu wojska (poz. 664) — art. 10.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 16.

Tezy: 1. Art. 53 nie dotyczy ani emerytów państw zagranicznych ani nawet emerytów polskich, którzy przeszli w stan spoczynku w czasie trwania mocy obowiązującej u. e. z 5 VIII. 1922 (poz. 616), ani wreszcie wypadków, które miały miejsce w armjach państw zagranicznych. — NTA. 2556/26.

2. Patrz pod art. 11 tezę 10.

Art. 54.

(1) W razie przyznania uposażenia emerytalnego z doliczeniem do wysługi emerytalnej lat w myśl art. 12 niniejszej ustawy ma Minister Spraw Wojskowych odnośnie do zawodowych oficerów, zaś dowódca okręgu korpusu odnośnie do zawodowych podoficerów wojska, dowódca Korpusu Ochrony Pogranicza odnośnie zawodo-

wych podoficerów Korpusu Ochrony Pogranicza, a szef Kierownictwa Marynarki Wojennej odnośnie zawodowych podoficerów i szeregowców marynarki wojennej, zarządzać co najmniej 2 razy w okresach trzechletnich w przeciągu sześciu lat od dnia przeniesienia w stan spoczynku ponowne zbadanie emeryta przez komisję wojskowo-lekarską w celu stwierdzenia stopnia utraty zdolności do pracy zarobkowej i ewentualnego odliczenia przyznanych dodatkowo lat do emerytury z art. 12 niniejszej ustawy.

(2) Emeryt, któremu odliczono w myśl powyższego ustępu przysznane dodatkowo lata, a który nie może być przywrócony do służby wojskowej — otrzymuje uposażenie emerytalne w wymiarze nie niższym jednak od 40% (art. 19).

§ 68 patrz pod art. 39 u. e. str. 115.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 14.

Teza: 1. Art. 54 nie może być przez analogję stosowany do przypadków, gdy doliczono lata na mocy art. 11. — NTA. 5360/26.

Art. 55.

Emerytowany zawodowy wojskowy, który wskutek podeszłego wieku lub wskutek złego stanu zdrowia potrzebuje szczególnej opieki, jakiej nie znajduje w rodzinie, a przytem nie ma oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w domu inwalidów.

§§ 34, 36 i 37 patrz pod art. 24 u. e. str. 62.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 14.

Art. 56.

(1) Emerytowany zawodowy wojskowy umysłowo chory, nie mający oprócz emerytury innych źródeł utrzymania, może być umieszczony w państwowych zakładach leczniczych cywilnych, względnie wojskowych, jeżeli władze, określone w rozporządzeniu Rady Ministrów, wydanem na mocy art. 14 niniejszej ustawy, stwierdza potrzebę tego, jako też okoliczność, że jest pozbawiony szczególnej opieki.

(2) Emerytowani zawodowi wojskowi, którzy wskutek działań wojennych lub nieszczęśliwego wypadku, pozostającego w ścisłym związku ze służbą wojskową, bez własnej winy doznali uszkodzeń cielesnych lub stali się chorymi, posiadają prawo do leczenia, protezowania i wszelkich świadczeń w zakresie opieki społecznej, przewidzianych w obowiązującym ustawodawstwie względem inwalidów wojennych.

(3) Emerytowani zawodowi wojskowi, którzy z przyczyn, wymienionych w ustępie poprzednim, utracili bez własnej winy trwale co najmniej 95% zdolności do zarobkowania i wskutek kalectwa lub choroby potrzebują nieodzownie stałej opieki innych osób, otrzymują w granicach art. 19 ustawy dodatek w wysokości 25% uposażenia w służbie czynnej, stanowiącego podstawę wymiaru emerytury (art. 17 [i 18] ustawy).

§§ 38 i 39 patrz pod art. 24 u. e. str. 65.

Rozp. R. M. z 30 III. 1931 o ustanowieniu komisji lekarskich dla funkcjonariuszów państwowych oraz wojskowo-lekarskich dla zawodowych wojskowych (poz. 302) — § 14.

Ustawa z 17. III. 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (poz. 238), zmieniona rozp. P. R. z 28 X. 1933 (poz. 669) — art. 40 i nast.

Art. 57.

(1) Emerytowany zawodowy wojskowy, umieszczony w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo chorych, otrzymuje na koszt Państwa mieszkanie, utrzymanie, odzienie, opiekę lekarską i usługę.

(2) Przez czas przebywania emeryta w domu dla umysłowo chorych wstrzymuje się wypłatę uposażenia emerytalnego, a przez czas przebywania w domu inwalidów wypłaca się emerytowi 5% uposażenia emerytalnego, [bez dodatków, przewidzianych w art. 20.]

§ 36 patrz pod art. 24 u. e. str. 65.

Art. 58.

Żonie i dzieciom takiego emeryta (art. 57) przysługuje za czas jego pobytu w domu inwalidów, względnie w zakładzie dla umysłowo chorych, prawo do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierociego, obliczonego według ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy przy zachowaniu zasad art. 60.

§ 38 patrz pod art. 24 u. e. str. 65.

Art. 59.

(1) Emerytowany zawodowy wojskowy ma prawo korzystania z ulg leczniczych, jako to z bezpłatnej porady w ambulatorjach wojskowych lekarskich, bezpłatnego pobierania lekarstw, z leczenia szpitalnego w szpitalach wojskowych na warunkach, przysługujących wojskowym zawodowym w stanie czynnym, jako też prawo korzystania z ulg w sezonowych opłatach

w razie kuracji w państwowych zakładach kąpielowych i uzdrowiskach, przy zachowaniu warunków, dotyczących zawodowych wojskowych w stanie czynnym.

(2) Ponadto władna będzie Rada Ministrów przyznawać emerytowanym wojskowym ulgi w przejazdach państwowymi środkami komunikacyjnymi i inne ulgi, przyznawane wojskowym zawodowym w stanie czynnym.

§ 69 patrz pod art. 45 u. e. str. 118.

Rózp. R. M. z 26. III. 1934 o pomocy lekarskiej dla żołnierzy wojska i marynarki wojennej oraz ich rodzin (poz. 243).

Rozp. M. Kom. z 20. I. 1934 wydane w porozumieniu z M. S. Wojsk. o ulgach dla osób wojskowych i ich rodzin przy przejazdach kolejami państwowymi (poz. 76).

TYTUŁ III.

ZAOPATRZENIE RODZIN, POZOSTAŁYCH PO
FUNKCJONARJUSZACH PAŃSTWOWYCH
I PO ZAWODOWYCH WOJSKOWYCH.

Art. 60.

(1) Prawo do pensji wdowiej, tudzież do pensji sieroczej, jest prawem pochodnym, zależnym od nabycia praw emerytalnych przez męża, względnie ojca.

(2) Pensję wdowią po zawodowym wojskowym oblicza się według wymiaru dla samotnych.

[(2) Pensję wdowią, oblicza się według wymiaru dla samotnych.]

(3) W razie śmierci funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego w warunkach,

określonych w punktach 1 i 2 art. 9 pozostałe po nich wdowy i sieroty nabywają również prawo do pensji wdowiej, względnie sierocej.

U. Nowela z 28 X. 1934 (poz. 668 — patrz str. 230) zmieniła ust. 2.

Do art. 60 i 61 ustawy.

§ 71. (1) Okoliczność, że śmierć funkcjonariusza państwowego nastąpiła:

- a) z powodu kalectwa lub choroby, nabytych przez zmarłego po wstąpieniu jego do służby i bez własnej winy (art. 9 ust. 2 p. 1) lub
- b) z powodów, określonych w art. 9 ust. 2 p. 2 lit. a)—c) ustawy, powinna być w razie wątpliwości ustalona przez komisję lekarską. Do postępowania przed komisjami lekarskimi stosuje się odpowiednio art. 31 ustawy.

(2) W stosunku do zawodowych wojskowych okoliczności śmierci, wymienione w ust. (1) lit. a) i b), powinny być ustalone orzeczeniem, wydanym w drodze pośmiertnego postępowania rewizyjno-lekarskiego, którego sposób określają szczególnie przepisy.

(3) W braku dowodu przeciwnego należy domniemywać, że śmierć funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego nastąpiła z powodu kalectwa lub choroby, nabytych przez zmarłego po wstąpieniu jego do służby i bez własnej winy.

§ 72. Doliczenie przy wymiarze pensji wdowiej i sierocej 10 lat na mocy art. 61 ust. 3 ustawy jest niezależne od tego, czy za życia zmarłego

funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego została stwierdzona trwała utrata zdolności do zarobkowania z przyczyn, wymienionych w art. 9 ust. 2 p. 2 lit. a)—c) ustawy. Natomiast doliczenie lat na mocy art. 11 ustawy przy wymiarze pensji wdowiej i sierocej zawisłe jest przede wszystkim od ustalenia przez komisję lekarską za życia funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego trwałej utraty co najmniej 95⁰/₁₀ zdolności do zarobkowania.

Teza: 1. Patrz pod art. 1 tezę 13 (samobójstwo).

Art. 61.

(1) Pensja wdowia wynosi 50⁰/₁₀ (pięćdziesiąt procent) kwoty uposażenia emerytalnego, które zmarły mąż pobierał, względnie tego, do którego w chwili śmierci miałby prawo.

(2) Pensja wdowia po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, poległym lub zmarłym wskutek działań wojennych, wynosi 50⁰/₁₀ (pięćdziesiąt procent) pełnego uposażenia w stanie czynnym zmarłego męża, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego w myśl art. 17 [i 18] niniejszej ustawy.

(3) Wdowie i sierotom po funkcjonariuszu państwowym lub zawodowym wojskowym, zmarłym z przyczyn, wymienionych w art. 9 punkt 2 lit. a) do c) niniejszej ustawy, dolicza się przy wymiarze pensji wdowiej i sierocej 10 lat do wysługi emerytalnej zmarłego męża względnie ojca w granicach art. 19 ustawy.

(4) Postanowienie ustępu drugiego art. 12 niniejszej ustawy ma analogiczne zastosowanie do pensji wdowiej i sierocej.

(5) Przy wymiarze pensyj wdowom i sierotom po zawodowych wojskowych, zaliczonych do niższych klas specjalności personelu latającego aeronautyki wojska lub marynarki wojennej, którzy w czasie lotów służbowych ulegli niezawinionemu śmiertelnemu wypadkowi, Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może wliczyć do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego, do którego zmarły zawodowy wojskowy miałby prawo, dodatek aeronautyczny, przywiązany do danej specjalności i klasy.

(6) Czasowe zmniejszenie uposażenia emerytalnego funkcjonariusza państwowego w drodze dyscyplinarnej nie wpływa na wysokość pensji wdowiej i sierocej.

U. Nowela z 28 X. 1933 (poz. 668 — patrz str. 230) wprowadziła jako nowe ust. 5 i 6.

§§ 71 i 72 patrz pod art. 60 u. e. str. 142.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 89.

Rozp. P. R. z 22 III. 28 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 49.

Art. 62.

(1) Prawo do pensji sierocej nabywa się po ojcu.

(2) Pensja ta wynosi:

a) dla każdego dziecka, jeżeli wdowa żyje i w chwili śmierci funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego, miała prawo do pensji wdowiej — jedną czwartą część pensji wdowiej;

b) dla każdego dziecka, jeżeli wdowa nie żyje, lub też w chwili śmierci męża nie miała prawa do pensji wdowiej, albo też później to prawo utraciła — połowę pensji wdowiej;

c) dla jedynej sieroty bez ojca i matki lub dla jedynej sieroty bez ojca, w razie niepobierania przez matkę pensji wdowiej — $\frac{2}{3}$ pensji wdowiej.

(3) Jeżeli wdowa nie pobiera pensji wdowiej z powodu pobierania emerytury za własną służbę państwową, sierotom służy prawo do pensji według postanowień punktu a) artykułu niniejszego.

Do art. 62 ustawy.

§ 73. Prawo do pensji sierocej służy jedynie dzieciom ślubnym i uprawnionym funkcjonariusza państwowego, zawodowego wojskowego lub emeryta. O ślubności i uprawnieniu dziecka decyduje właściwe prawo cywilne.

§ 74. W razie otrzymania przez wdowę, która ponownie wstąpiła w związek małżeński, jednorazowej odprawy (art. 74) pensję sierocą, począwszy od pierwszego dnia miesiąca, następującego po miesiącu, za który należała się ostatnia rata pensji wdowiej, wymierza się według zasad, podanych w art. 62 lit. b) lub c) ustawy. Na tych samych zasadach wypłaca się pensję sierocą przez czas wstrzymania pensji wdowiej z powodu zawarcia przez wdowę ponownego związku małżeńskiego (art. 74). Natomiast w przypadku, gdy prawo do otrzymywania pensji wdowiej zostało zawieszona na mocy art. 73 ustawy, pensje sieroce oblicza się według zasad art. 62 ust. 2 lit. a) ustawy.

§ 75. Przez jedyną sierotę w pojęciu art. 62 lit. c) ustawy, należy rozumieć jedyne dziecko, które nie posiada żyjącego rodzeństwa (braci i sióstr) rodzonego ani przyrodniego ze strony ojca, natomiast rodzeństwo przyrodnie ze strony matki nie wchodzi w rachubę.

§ 76. Jeżeli zmarły funkcjonarjusz państwowy, zawodowy wojskowy lub emeryt pozostawił dzieci z kilku małżeństw, a jedna z matek otrzymuje pensję wdowią, pensję sierocą dla wszystkich sierot, pochodzących od tej matki, wymierza się według art. 62 lit. a) ustawy, a dla sierot, pochodzących od matek, które nie żyją lub nie otrzymują pensji wdowiej, — na zasadach art. 62 lit. b) ustawy.

Teza: 1. Art. 62 lit. c) ma zastosowanie wyłącznie do jedynej sieroty bez ojca i matki, faktyczny zaś stosunek matki do sieroty (np. opuszczenie sieroty przez matkę), nie uzasadnia w żadnym razie stosowania powyższego przepisu. — NTA. 607/26.

Art. 63.

(1) Prawo do pensji sieroczej może być również nabyte po matce.

(2) Jeżeli sierota nabyła prawo do pensji po ojcu i po matce, wypłaca się sierocie pensję wyższą.

(3) Sierota nabywa prawo do pensji po matce za życia ojca w razie jego niezdolności do pracy i niemożności zapewnienia jej utrzymania.

(4) Pensja sieroca po matce wynosi $\frac{1}{4}$ uposażenia emerytalnego matki.

Do art. 63 ustawy.

§ 77. (1) Do sierot po funkcjonarjuszach państwowych stosuje się odpowiednio § 73.

(2) Przyznanie pensji sieroczej po matce za życia ojca następuje na czas trwania jego niezdolności do pracy zarobkowej po stwierdzeniu przez lekarza urzędowego tej niezdolności oraz po zbadaniu przez powiatową władzę administracji ogólnej stanu majątkowego i dochodów ojca.

Art. 64.

(1) Łączna kwota pensyj sierocych bez względu na ilość dzieci nie może sama, ani łącznie z pensją wdowią przekraczać wysokości uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, faktycznie pobierał, lub do którego miałby prawo w chwili śmierci.

(2) W razie jeżeli suma pensyj sierocych sierot, których matka żyje, i sierot bez matki łącznie z pensją wdowią przekracza wysokość uposażenia emerytalnego, które zmarły funkcjonarjusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy, pobierał, lub do którego miał prawo w chwili śmierci — należy zmniejszyć proporcjonalnie pensje sieroce.

Art. 65.

Gdy mianowanie lub awans zmarłego zawodowego wojskowego na wyższy stopień nastąpiło po jego śmierci, pozostałe po nim osoby, uprawnione do zaopatrzenia, otrzymują pensję, odpowiadającą nadanemu wyższemu stopniowi zmarłego.

Art. 66.

Postanowienia art. 27, 33 i 34 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcyjona-

rjuszach państwowych, a postanowienia art. 46 do wdów i sierot po zawodowych wojskowych.

Do art. 66 ustawy.

§ 78. (1) Przyznanie i wymiar pensyj wdowich i sierocych następuje jedynie w razie wniesienia podania przez interesowaną osobę (art. 70 ust. 2).

(2) Wdowy i sieroty po funkcjonarjuszach państwowych i zawodowych wojskowych, zmarłych w czynnej służbie lub przed uprawomocnieniem się wymiaru emerytury zmarłego (§ 51 ust. (3)), z wyjątkiem wdów i sierot po zmarłych w stanie nieczynnym zawodowych wojskowych, wnoszą podania o przyznanie pensji wdowiej lub sieroczej do władzy (dowództwa formacji, oddziału, zakładu, urzędu wojskowego), w której zmarły ostatnio pełnił służbę.

(3) Wdowy i sieroty po funkcjonarjuszach państwowych, zmarłych po uprawomocnieniu się wymiaru emerytury zmarłego (§ 51 ust. (4)), wnoszą podania do władzy, która wypłacała lub miała wypłacać uposażenie emerytalne zmarłemu emerytowi, wdowy zaś i sieroty po zawodowych wojskowych, zmarłych w stanie nieczynnym lub w stanie spoczynku po uprawomocnieniu się wymiaru emerytury, do Ministerstwa Spraw Wojskowych, jeżeli zmarły był oficerem, a do dowódcy właściwego okręgu korpusu (Szefa kierownictwa marynarki wojennej, Dowódcy Korpusu Ochrony Pogranicza), jeżeli był podoficerem.

(4) W podaniu należy wskazać miejsce zamieszkania wszystkich osób, którym ma być przyznane zaopatrzenie emerytalne.

§ 79. (1) Do podania należy dołączyć:

a) metrykę śmierci męża (ojca);

- b) przy ubieganiu się o pensję wdowią — metrykę ślubu, a przy ubieganiu się o pensję sieroce — metryki urodzeń dzieci, którym mają być przyznane pensje sieroce;
  - c) poświadczenia zamieszkania wszystkich osób, którym ma być przyznane zaopatrzenie;
  - d) oświadczenia interesowanych osób o tem, czy i jakie otrzymują zaopatrzenie ze Skarbu Państwa;
  - e) oświadczenia interesowanych osób, że nie wstąpiły do klasztoru;
  - f) przy ubieganiu się o pensję wdowią — oświadczenie wdowy o tem, że małżeństwo jej ze zmarłym nie zostało sądownie rozłączone, w razie zaś sądowego rozłączenia tego małżeństwa — wypis prawomocnego wyroku sądowego lub zaświadczenie sądu, stwierdzające obowiązek zmarłego alimentowania żony;
  - g) przy ubieganiu się o pensję sierocą — oświadczenie interesowanych osób o tem, czy i jakie zajmuje sierota stanowisko w służbie państwowej lub samorządowej, do którego jest przywiązane stałe uposażenie, oraz ewentualnie że sierota nie zawarła związku małżeńskiego;
  - h) przy ubieganiu się o pensję dla sieroty, która ukończyła 18 lat (art. 72 ust. 2), — zaświadczenie właściwego zakładu naukowego, stwierdzające odbywanie studjów.
- (2) Jeżeli wdowa ubiega się również o pensję sieroce dla swych dzieci, do podania powinno być dołączone oświadczenie wdowy, że sieroty, o których pensje ubiega się, pozostają pod jej opieką

z samego prawa i że opieka ta nie została jej odjęta, nadto, jeżeli są dzieci powyżej lat 15 (w b. zaborze rosyjskim) lub 18 (w b. zaborach austriackim i niemieckim), — że żadne z nich nie zostało usamowolnione (upełnoletnione).

(3) W razie odjęcia wdowie opieki z samego prawa i ustanowienia jej następnie w charakterze opiekunki przez właściwy organ opiekuńczy do podania winien być dołączony uwierzytelniony odpis aktu ustanowienia (§ 4 ust. (2)), a w razie usamowolnienia (upełnoletnienia) dziecka oraz w przypadku, gdy wdowa ubiega się o pensję sierocą dla dziecka pełnoletniego, — pełnomocnictwo dziecka. Pełnomocnictwo do ubiegania się o pensję sierocą powinno być dane na piśmie, przy czem jednak nie jest wymagane uwierzytelnienie.

(4) Przepisy powyższe stosuje się odpowiednio, gdy ojciec ubiega się o pensję dla dziecka na mocy art. 63 ustawy.

§ 80. (1) Do postępowania przy wymiarze pensyj wdowich i sierocych stosuje się odpowiednio § 49, przy czem wdowie (sierotom) doręcza się odpowiedni dekret pensyjny.

(2) Jeżeli emeryt zmarł po uprawomocnieniu się wymiaru emerytury, w dekrecie pensyjnym nie wyszczególnia się okresów służby i pracy, niezaliczonych do wysługi emerytalnej zmarłego emeryta (§ 49 ust. (5) lit. f)).

§ 81. Jeżeli wdowa jest uprawniona do odbioru pensji wdowiej i pensyj sierocych (§ 82), władza wydaje jeden dekret pensyjny z oznaczeniem wysokości pensyj wdowiej i sierocych. Sierotom, uprawnionym do otrzymywania pensji do rąk własnych, oraz sierotom, nad którymi wdowa nie sprawuje opieki, należy wydać osobne dekrety

pensyjne. Dekrety powinny być doręczone z odpowiednim zastosowaniem przepisów, zawartych w § 82, bezpośrednio osobie, uprawnionej do otrzymywania pensji (pełnoletniej, upełnoletnionej lub usamowolnionej sierocie albo opiekunowi nieletniej sieroty).

§ 82. (1) Pensję sierocą, przyznaną i wymierzoną sierotom niepełnoletnim i nieusamowolnionym (nieupełnoletnionym), wypłaca się rodzicowi, pozostałemu przy życiu (matce, w przypadku przewidzianym w art. 63 ustawy — ojcu), o ile sprawuje on opiekę nad daną sierotą. Jeżeli żaden z rodziców nie żyje lub nie sprawuje opieki (np. z powodu ponownego wstąpienia wdowy w związek małżeński), pensję sierocą wypłaca się ustanowionemu opiekunowi.

(2) Pensję sierocą, przyznaną i wymierzoną sierotom, zdolnym do działań prawnych (pełnoletnim, usamowolnionym lub upełnoletnionym), wypłaca się im osobiście. Sieroty te mogą jednak upoważnić pozostałego przy życiu rodzica zarówno do wszczęcia i popierania postępowania w celu wyjednania pensji sieroczej, jak i do jej otrzymywania.

(3) Pełnomocnictwo do otrzymywania przyznanej i wymierzonej pensji sieroczej powinno być dane na piśmie i należycie uwierzytelnione. Uwierzytelnienie może być zastąpione osobistym podpisaniem pełnomocnictwa przez mocodawcę w obecności urzędnika władzy, wypłacającej zapotrzebowanie emerytalne. Urzędnik zaznacza na udzielonym pełnomocnictwie, jakim dowodem wylegitymował się mocodawca, i potwierdza ustaloną na podstawie tego dowodu tożsamość osoby mocodawcy oraz własnoręczność jego podpisu.

Art. 67.

(1) Żony i dzieci funkcjonariuszów państwowych, powołanych do służby wojskowej na skutek mobilizacji, jako też zawodowych wojskowych, którzy zaginęli na terenie działań wojennych, otrzymują od dnia 1 miesiąca, następującego po utracie prawa do uposażenia w służbie czynnej w myśl obowiązujących przepisów [po wstrzymaniu uposażenia w myśl art. 14 ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1923 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924)], tymczasowe zaopatrzenie emerytalne w wysokości należnego im ewentualnie stałego zaopatrzenia według zasad ust. 1 art. 61, względnie 62 niniejszej ustawy.

(2) Gdy na podstawie towarzyszących zaginięciu okoliczności istnieje uzasadnione podejrzenie, że zachodzi wypadek dezercji, postanowienia niniejszego artykułu nie mają zastosowania do czasu stwierdzenia, że wypadek dezercji nie zachodzi.

(3) Postanowienia niniejszego artykułu mają odpowiednie zastosowanie do żon i dzieci funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, zatrudnionych w służbie bezpieczeństwa lub służbie granicznej.

U. Nowela z 28 X. 1933 (poz. 668 — patrz str. 230) wprowadziła jako nowy ust. 3.

Do art. 67 ustawy.

§ 83. Żony i dzieci funkcjonariuszów państwowych lub zawodowych wojskowych, zaginionych na terenie działań wojennych albo w służbie bezpieczeństwa lub służbie granicznej, powinny, ce-

lem uzyskania tymczasowego zaopatrzenia w myśl art. 67 ustawy, złożyć wszystkie dowody, wyszczególnione w § 79, w trybie, ustalonym dla wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych, zmarłych w czynnej służbie (§ 78). Zamiast metryki śmierci osoby te składają zaświadczenie dowódcy formacji (oddziału, zakładu, urzędu wojskowego), stwierdzające, wśród jakich okoliczności nastąpiło zaginięcie, i że nie zachodzi podejrzenie dezercji.

Art. 68.

(1) W razie odnalezienia się zaginionego porząca się przy wypłacie zaległego uposażenia kwotę, wypłaconą jego żonie i dzieciom tytułem tymczasowego zaopatrzenia.

(2) W razie nieodnalezienia się zaginionego w ciągu dwóch i pół lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym podpisano preliminarja pokojowe, żona, względnie dzieci, powinny przed końcem tego terminu przedłożyć orzeczenie sądowe, uznające zaginionego za zmarłego, względnie orzeczenie sądowe, że dowód śmierci należy uważać za ustalony, w przeciwnym bowiem wypadku tymczasowe zaopatrzenia zostają wstrzymane. Orzeczenie to służy za podstawę przy rozpatrywaniu przyznania stałego zaopatrzenia.

Ustawa z 17 III. 1932 o zaopatrzeniu inwalidzkim (poz. 238), — patrz pod art. 3 u. e. — art. 4 i 5.

Rozp. M. S. Wojsk. w porozumieniu z M. Sprawiedl. oraz M. Op. Sp. z 18 IV. 1930 w sprawie postępowania o uznanie za zaginione bez własnej winy osób, których zaginięcie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą wojskową (poz. 285).

Art. 69.

(1) Wdowa nie ma prawa do pensji:

- a) jeżeli małżeństwo zostało zawarte przez emeryta;
- b) jeżeli wspólność małżeńska została sądowo rozdzielona bez obowiązku męża do utrzymania żony.

(2) Dzieci, pozostałe z małżeństwa, zawartego przez emeryta, nie mają prawa do pensji sieroczej.

Do art. 69 ustawy.

§ 84. (1) Przez wdowę po funkcjonariuszu państwowym, zawodowym wojskowym lub emerycie, uprawnioną do otrzymywania pensji wdowiej, rozumieć należy wdowę, z którą zmarły zawarł związek małżeński przed przejściem w stan spoczynku, o ile małżeństwo to aż do śmierci funkcjonariusza państwowego, zawodowego wojskowego lub emeryta nie zostało prawomocnym wyrokiem sądowym rozłączone od stołu i łoża (separowane), rozwiedzione ani też unieważnione.

(2) Wdowie, z którą zmarły funkcjonariusz państwowy, zawodowy wojskowy lub emeryt został sądowo rozłączony (separowany), służy prawo do pensji wdowiej tylko w tym przypadku, gdy małżeństwo zostało rozłączone z obowiązkiem męża do utrzymywania żony. Skoro tylko obowiązek ten został ustanowiony, wdowa ma prawo do pensji wdowiej w normalnym wymiarze, chociażby nawet wyznaczone jej alimenty wynosiły kwotę mniejszą.

(3) Należy uważać, że rozłączenie sądowe nastąpiło z obowiązkiem męża do utrzymywania żony, zarówno w tym przypadku, gdy obowiązek ta-

ki został na męża nałożony w wyroku sądowym, jak i wówczas, gdy wypływa on z umów małżeńskich, zawartych przed uzyskaniem wyroku sądowego w sprawie rozłączenia zgodnie z właściwymi przepisami prawa cywilnego.

(4) Faktyczne oddzielne pożycie małżonków przed śmiercią funkcjonariusza państwowego, zawodowego wojskowego lub emeryta nie pozbawia wdowy prawa do pensji wdowiej.

(5) Separacja, rozwód oraz unieważnienie małżeństwa w niczem nie wpływają na prawa sierot do pensji sieroczej.

Tezy: 1. Wdowa, poślubiona po zwolnieniu zawodowego wojskowego do rezerwy, lecz przed następnym przeniesieniem w stan spoczynku, ma prawo do pensji wdowiej. — NTA. 4775/30.

2. W myśl art. 69 wdowa nie jest pozbawiona prawa do emerytury na tej podstawie, że za życia męża zawarła z nim umowę, w której małżonkowie zgodzili się na przeprowadzenie postępowania separacyjnego, i zrzekła się alimentów od swego męża. — NTA. 3206/26.

3. Rozwódka nie korzysta po śmierci męża z prawa do pensji wdowiej, nawet gdy związek małżeński został rozwiązany z winy męża i żonie zostały przyznane alimenty. — NTA. 4267/30.

Art. 70.

(1) Prawo do otrzymywania pensji wdowiej i sieroczej rozpoczyna się z pierwszym dniem miesiąca, następującego po tym miesiącu, za który zmarły funkcjonariusz państwowy, względnie zawodowy wojskowy (emeryt), pobrał ostatnio należne mu uposażenie w służbie czynnej (uposażenie emerytalne). Dla sierot, które przyszły na świat po tym terminie, prawo do pensji rozpoczyna się od pierwszego dnia miesiąca po urodzeniu.

(2) Jeżeli żądanie przyznania pensji wdowiej

lub sierocę nie zostało zgłoszone w ciągu jednego roku od dnia śmierci męża, względnie ojca lub matki, należy przyznać pensję wdowią lub sierocą od pierwszego dnia miesiąca po dniu zgłoszenia.

(3) Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może przyznać pensję wdowią i sierocą od terminu, ustalonego w ustępie 1 niniejszego artykułu, jeżeli osoby uprawnione wykaza, iż zaszły ważne okoliczności, które uniemożliwiły im wcześniejsze zgłoszenie żądania o zaopatrzenie.

(4) Pensje wdowie i sieroce wymierzone i przyznane, a niepodjęte w ciągu pięciu lat, liczonych od chwili płatności danego zaopatrzenia, przypadają na rzecz Skarbu Państwa. Właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu, w przypadkach, zasługujących na uwzględnienie, może czynić wyjątki od powyższej zasady.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 230).

Tezy: 1. Jeżeli żądanie przyznania pensji wdowiej lub sierocę zostało zgłoszone w ciągu roku od czasu śmierci męża, ojca czy matki, pensja ta powinna być przyznana od pierwszego dnia miesiąca, następującego po śmierci, a nie od pierwszego dnia miesiąca, następującego po udowodnieniu prawa do pensji. — NTA. 7085/30.

2. Patrz pod art. 36 tezę 12.

Art. 71.

Pensje wdowie i sieroce płatne są miesięcznie zgóry.

Art. 72.

(1) Prawo do pensji wdowiej, względnie sierocę, gaśnie:

- a) w razie śmierci wdowy lub sieroty — z końcem tego miesiąca, w którym śmierć nastąpiła;
- b) w razie ukończenia przez sierotę 18 roku życia, lub też wcześniejszego zawarcia związku małżeńskiego;
- c) gdy wdowa, względnie sierota, została prawomocnie skazana za czyn karygodny, a skazanie pociąga za sobą utratę prawa do zaopatrzenia wdowiego, względnie sierocęgo.

(2) Sierotom, odbywającym studia w zakładach naukowych, przyznaje się pensję sierocą z powyższymi zastrzeżeniami na każdy rok szkolny aż do ukończenia studjów, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 24 roku życia.

(3) W wyjątkowych, na szczególne uwzględnienie zasługujących, wypadkach może właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu zezwolić na dalsze pobieranie, względnie przy niezdolności do pracy na przyznanie pensji sierocę także po ukończeniu 18, względnie 24 roku życia.

Do art. 72 ustawy.

§ 85. Przepisy, zawarte w § 31 ust. (1), stosują się odpowiednio do wdów i sierot.

§ 86. Skazanie wdowy lub sieroty, połączone z utratą praw publicznych (art. 45 kodeksu karnego), samo przez się nie powoduje utraty prawa do pensji wdowiej lub sierocę, o ile inne przepisy takich skutków z tem skazaniem nie łączą.

§ 87. Sieroty otrzymują pensje sieroce po ukończeniu 18 lat, gdy uczęszczają do szkół pań-

stwowych publicznych lub szkół prywatnych z uprawnieniami szkół państwowych (publicznych), jak również, gdy pobierają nauki w szkołach prywatnych, nieposiadających uprawnień szkół państwowych (publicznych), a nawet gdy kształcą się w domu, z tem jednak zastrzeżeniem, że nauka ta odbywać się ma według systemu i programu szkół państwowych (publicznych). Okoliczność, że nauka sieroty odpowiada wspomnianym warunkom, powinna być w odpowiedni sposób udowodniona, jak np. przez złożenie odpowiednich egzaminów wstępnych, końcowych lub nawet częściowych.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Art. 73.

(1) Prawo do pobierania pensji wdowiej lub sieroczej nie przysługuje:

- a) na czas przebywania przez okres dłuższy niż pół roku poza granicami Państwa, względnie Wolnego Miasta Gdańska, bez zezwolenia właściwej władzy naczelnej, udzielonego w porozumieniu z Ministrem Skarbu;
- b) w razie utraty obywatelstwa polskiego, z wyjątkiem równoczesnego przyjęcia obywatelstwa gdańskiego;
- c) na czas pobierania zaopatrzenia z tytułu śmierci męża (oica) na zasadzie innych ustaw, o ile świadczenia te płyną ze Skarbu Państwa; postanowienie to nie ma zastosowania do wdów po weteranach powstań narodowych, które otrzymują zaopatrzenie na mocy ustawy z dnia 23 marca 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 212);

- d) na czas zajmowania przez sierotę jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej lub samorządowej, do którego przywiązane jest stałe uposażenie;
- e) na czas uwzględnienia sieroty przy wymiarze uposażenia funkcjonariusza państwowego, względnie zawodowego wojskowego (ojczyrna, matki, macochy);
- f) w razie wstąpienia do klasztoru.

(2) W przypadkach, przewidzianych w niniejszym artykule, wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia pierwszego miesiąca, następującego po usunięciu przyczyn, wymienionych w tym artykule, nie wcześniej jednak niż od dnia pierwszego miesiąca, następującego po zgłoszeniu się o zaopatrzenie.

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 10 (patrz str. 228).

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44 — patrz pod art. 24 u. e.).

Rozp. Rady Obrony Państwa z 11 VIII. 1920 w przedmiocie utraty obywatelstwa Państwa Polskiego wskutek niespełnienia obowiązku służby wojskowej (poz. 540 — patrz pod art. 24 u. e.).

Art. 74.

(1) Wdowa po funkcjonariuszu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która weszła ponownie w związek małżeński, otrzymuje na prośbę albo jednorazową odprawę wzamian za pobieraną pensję wdowią, albo zachowuje prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego owdowienia.

(2) Zgłoszenie o odprawę winno nastąpić w ciągu trzech miesięcy od dnia zawarcia ponownego małżeństwa.

(3) Odprawa wynosi dla wdów w wieku do 45 lat życia dwuletnią, powyżej zaś tego wieku jednoroczną kwotę pensji wdowiej.

(4) Wdowa, która wyszła zamąż za obywatela państwa obcego, otrzymuje odprawę tylko wtenczas, jeżeli ustawodawstwo państwa, którego jej mąż jest obywatelem, udziela wdowom odprawy, jeżeli wychodzą zamąż za obywatela Państwa Polskiego.

Do art. 74 ustawy.

§ 88. (1) Odprawę na mocy art. 74 ustawy przyznaje i wymierza wdowom po funkcjonariuszach państwowych izba skarbową, która wypłacała pensję wdowia, wdowom zaś po zawodowych wojskowych — władze, które przyznały pensję wdowia.

(2) Prawo do odprawy z tytułu zawarcia ponownego związku małżeńskiego służy również wdowom, które pozostają w czynnej służbie państwowej.

§ 89. (1) Celem otrzymania odprawy wdowa powinna wnieść podanie do władzy, powołanej do przyznania i wymiaru tej odprawy.

(2) Do podania o odprawę należy dołączyć następujące dowody:

- a) metrykę ponownego ślubu;
- b) zaświadczenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, stwierdzające, że mąż jest obywatelem polskim, w razie zaś, gdy jest obywatelem państwa obcego, — zaświadczenie właściwej władzy danego państwa, należycie zalegalizowane, iż ustawodawstwo danego państwa udziela również odpraw wdowom po emerytach

państwowych, wychodzących zamąż za obywateli Rzeczypospolitej Polskiej.

(3) Jeżeli złożenie podania o przyznanie odprawy nastąpiło przed wymierzeniem pensji wdowiej, naprzód powinna być wydana decyzja co do uprawnień wdowy do pensji wdowiej.

(4) Przy ustalaniu wysokości odprawy za podstawę służy pensja wdowia, przypadająca za ten miesiąc, w którym wdowa wstąpiła ponownie w związek małżeński.

§ 90. (1) Jeżeli wdowa w ciągu trzech miesięcy od dnia zawarcia ponownego związku małżeńskiego nie wniosła podania (choćby bez dowodów) o przyznanie odprawy, zachowuje jedynie prawo do pensji wdowiej na wypadek ponownego odwdowienia. W tym przypadku wypłata pensji wdowiej zostaje wznowiona od pierwszego dnia miesiąca, następującego po ponownym odwdowieniu, z zastrzeżeniami, przewidzianymi w art. 70 ust. 2 i 3 ustawy.

(2) Rozwiązanie ponownie zawartego związku małżeńskiego w inny sposób, niż przez śmierć męża oraz rozłączenie sądowe ponownie zawartego małżeństwa nie pociąga za sobą przywrócenia prawa do otrzymywania pensji wdowiej. Jednak wdowa odzyskuje prawo do pensji wdowiej po śmierci męża, z którym poprzednio została sądowo rozłączona.

(3) W razie unieważnienia ponownie zawartego związku małżeńskiego wdowa odzyskuje prawo do pensji wdowiej od pierwszego dnia miesiąca, następującego po uprawomocnieniu się wyroku sądowego, orzekającego nieważność tego małżeństwa.

Tezy: 1. Zakreślony w art. 74 ust. 2 termin trzymiesięczny ma charakter terminu prekluzyjnego. — NTA. 2380/26, 5271/28.

2. Prawo do odprawy z art. 74 powinno być oceniane na zasadzie przepisów, obowiązujących w momencie, w którym wdowa zawarła ponownie związek małżeński. — NTA. 7086/29.

3. W razie ponownego owdowienia przyznanie pensji wdowiej następuje z pierwszym dniem miesiąca, następującego po śmierci drugiego męża i zgłoszeniu się wdowy, która zachowała prawa emerytalne na przypadek ponownego owdowienia, o ile przytem to zgłoszenie nastąpiło w ciągu roku od ponownego owdowienia, w przeciwnym zaś razie — z pierwszym dniem miesiąca, następującego po tem zgłoszeniu. — NTA. 1593/27.

Art. 75.

Wdowa po funkcjonarjuszcu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, która z tytułu zajmowania stanowiska w służbie państwowej nabyła własne prawa emerytalne, może otrzymać tylko jedno zaopatrzenie według swego wyboru.

Tezy: 1. Patrz pod art. 3 tezę 1.
2. Patrz pod art. 23 tezę 3.

Art. 76.

(1) Wdowa po funkcjonarjuszcu państwowym, względnie zawodowym wojskowym, który zmarł w czynnej służbie przed uzyskaniem prawa do emerytury, otrzymuje jednorazową odprawę w wysokości połowy kwoty rocznego uposażenia, służącego za podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego zmarłego.

(2) W tej samej wysokości otrzymują odprawę sieroty bez ojca i matki w wieku poniżej 18 roku życia po ojcu, względnie po matce, o ile ci nie nabyli prawa do emerytury, z tem ograniczeniem, że równocześnie można otrzymać tylko jedną odprawę.

(3) Taką samą odprawę należy przyznać sierotom bez ojca i matki w przypadku, określonym w ustępie przedostatnim art. 72, przyczem postanowienie ostatniego ustępu art. 72 niniejszej ustawy ma również zastosowanie.

(4) Sierotom wypłaca się odprawę niepodzielnie.

(5) Sierotom, pochodzącym z różnych małżeństw tego samego funkcjonarjusza, względnie zawodowego wojskowego, wypłaca się odprawę tylko wtedy, jeżeli pozostała po nim wdowa nie skorzystała z tego prawa, albo z prawa tego zrezygnowała na rzecz sierot.

Tezy: 1. Przyznanie odprawy z powołaniem się na art. 76 mieści w sobie odmowę przyznania pensji wdowiej. — NTA. 4523/30.

2. Uprawomocnienie się decyzji, przyznającej wdowie odprawę z zaznaczeniem, że wdowa ta nie nabyła prawa do pensji wdowiej, lecz z pominięciem kwestji uprawnienia pozostałej sieroty do pensji sierocej, nie może uzasadnić przedawnienia prawa do pensji sierocej. — NTA. 3074/30.

Art. 77.

Wdowy lub sieroty po funkcjonarjuszach państwowych lub zawodowych wojskowych zmarłych w służbie czynnej, mają prawo do zwrotu kosztów jednorazowego przesiedlenia się z miejsca dotychczasowego zamieszkania do przyszłego miejsca zamieszkania, które obiorą sobie w kraju lub na obczyźnie w m. Gdańska, według przepisów, normujących sprawę należności za przeniesienia z urzędu w służbie czynnej. Natomiast do wdów, sierot po funkcjonarjuszach państwowych lub zawodowych wojskowych, którzy zmarli w ciągu roku po przeniesieniu w stan spoczynku, a przed dokonaniem przesiedlenia, przewidzianego w art. 21

ustawy, znajduje zastosowanie ustęp 1 tegoż art. 21 ustawy. Pozatem do wdów i sierot mają analogiczne zastosowanie ust. 2 i 3 art. 21.

Do art. 77 ustawy.

§ 91. (1) Do zwrotu kosztów przesiedlenia mają prawo jedynie wdowy i sieroty, co do których nie zachodzą przeszkody, przewidziane w art. 69 ustawy, sieroty zaś nadto, o ile nie ukończyły 18 roku, a w razie odbywania studjów w zakładach naukowych — 24 roku (art. 72).

(2) Postanowienia, zawarte w § 26—29, stosują się odpowiednio do przesiedleń, uskuteczniionych przez wdowy i sieroty, z odchyleniami, przewidzianymi w § 92—96.

§ 92. (1) Wdowa i sieroty, pozostałe po funkcjonarjuszu państwowym lub zawodowym wojskowym, zmarłym w czynnej służbie, mają prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia, o ile nabyły prawo do zaopatrzenia emerytalnego, a w przypadku, gdy tego prawa nie nabyły, o ile zmarły funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy był stałym funkcjonarjuszem państwowym.

(2) Wdowa i sieroty, pozostałe po funkcjonarjuszu państwowym lub zawodowym wojskowym, zmarłym w czynnej służbie, otrzymują zwrot kosztów przesiedlenia z miejsca dotychczasowego zamieszkania bez względu na ostatnie miejsce służbowe zmarłego męża lub ojca (art. 77 zdanie 1). Natomiast wdowy i sieroty po funkcjonarjuszach państwowych i zawodowych wojskowych, którzy zmarli w ciągu roku po przeniesieniu w stan spoczynku, a przed dokonaniem przesiedlenia, mają prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia z ostatniego miejsca służbowego zmarłego funk-

cjonarjusza, czy też wojskowego do przyszłego miejsca zamieszkania w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska (art. 77 zdanie 2 w związku z art. 21 ust. 1).

(3) Prawo do żądania zwrotu kosztów przesiedlenia służy również wdowie i sierotom, zamieszkałym w chwili śmierci funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego razem z nim zagranicą, jeżeli wyjazd zagranicę nastąpił z powodu przeniesienia funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego na stanowisko w służbie zagranicznej i jeżeli nowe miejsce zamieszkania znajduje się w kraju lub na obszarze W. M. Gdańska. W tym przypadku mają odpowiednie zastosowanie przepisy, normujące sprawę należności za przeniesienia z urzędu w służbie czynnej, odbywane poza granicami Państwa, w odniesieniu do funkcjonarjuszów państwowych lub zawodowych wojskowych, odwołanych do kraju, z odchyleniami, analogicznymi do tych, jakie są przewidziane w poprzednich ustępach niniejszego paragrafu oraz w § 95—96.

§ 93. Termin roczny, przewidziany w art. 77 w związku z art. 21 ust. 2 i 3 ustawy, należy obliczać w ten sposób, że wdowy i sieroty po funkcjonarjuszach państwowych i zawodowych wojskowych, zmarłych w czynnej służbie, korzystają z prawa do zwrotu kosztów przesiedlenia, o ile ono nastąpiło w ciągu roku od daty śmierci funkcjonarjusza lub wojskowego, wdowy zaś i sieroty, pozostałe po funkcjonarjuszach i wojskowych, zmarłych w ciągu roku po przeniesieniu w stan spoczynku, a przed dokonaniem przesiedlenia, — o ile przesiedlą się w ciągu roku od daty przeniesienia zmarłego funkcjonarjusza lub wojskowego

w stan spoczynku, niezależnie od daty śmierci męża czy też ojca.

§ 94. (1) Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia służy sierotom jedynie w braku wdowy, uprawnionej do otrzymania zwrotu kosztów przesiedlenia.

(2) Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia służy sierotom łącznie.

(3) Prawo do zwrotu kosztów przesiedlenia nie służy wdowcowi po funkcjonariuszce państwowej.

§ 95. Jeżeli przepisy, normujące sprawę należności w razie przeniesienia w czynnej służbie, uzależniają wysokość pewnych świadczeń od rodzinnego stanu funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego, przy określaniu tego stanu bierze się pod uwagę wdowę, a gdy ta nie żyje, jedną z uprawnionych sierot zamiast zmarłego funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego.

§ 96. (1) Wdowa i sieroty, które pragną uzyskać zwrot kosztów przesiedlenia, powinny złożyć podanie do władzy, oznaczonej w § 29, dołączając oprócz dowodów, w tymże przepisie wymienionych, metrykę śmierci zmarłego męża lub ojca, o ile nie znajduje się ona w aktach osobowych.

(2) W przypadku przesiedlenia wdowy i sierot z zagranicy (§ 92 ust. (3)), władza, która przyznaje zwrot kosztów przesiedlenia, może zażądać od osób, ubiegających się o to, złożenia deklaracji lub dowodów, stwierdzających wyjazd zagranicę z powodu przeniesienia zmarłego męża lub ojca na stanowisko w służbie zagranicznej i zamieszki-

wanie zagranicą razem ze zmarłym funkcjonariuszem państwowym lub zawodowym wojskowym, jeżeli okoliczności te nie wynikają z akt osobowych zmarłego i nie mogą być ustalone z urzędu.

Rozp. R. M. z 28 III. 1934 o należnościach w razie pełnienia czynności służbowych poza zwykłym miejscem służbowym oraz w razie przeniesienia na inne miejsce służbowe (poz. 320).

Art. 78.

(1) W razie śmierci emeryta należy się wdowie, która pozostawała z nim we wspólności małżeńskiej, niezależnie od zaopatrzenia, względnie odprawy (art. 60, względnie 76), pośmiertne w wysokości trzymiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio przez zmarłego.

(2) Pod temi samymi warunkami w tej samej wysokości należy się pośmiertne w razie śmierci funkcjonariuszki w stanie spoczynku wdowcowi.

(3) W braku wdowy (wdowca), uprawnionej (ego) do pośmiertnego, należy się pośmiertne w tej samej wysokości niepodzielnie dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły je utrzymywał. W braku wyżej wymienionych członków rodziny można zwrócić udowodnione koszty leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego innym krewnym lub osobom postronnym, jeżeli zmarły nie pozostawił majątku ruchomego lub nieruchomego, wystarczającego na pokrycie tych kosztów.

Do art. 78 ustawy.

§ 97. (1) Prawo do pośmiertnego służy przede wszystkim wdowie, o ile małżeństwo z nią zmarłego nie zostało sądownie rozwiązane w drodze rozłączenia, rozwodu lub unieważnienia. W razie

sądowego rozłączenia małżeństwa wdowa nie ma prawa do pośmiertnego, nawet gdy ustanowiony został obowiązek męża alimentowania żony, co nie wyłącza możliwości zastosowania art. 78 ust. 3 zdanie 2 ustawy.

(2) Jeżeli wdowa nie ma prawa do pośmiertnego lub tego prawa się zrzekła, pośmiertne należy się w tej samej wysokości dzieciom ślubnym, uprawnionym i pasierbom zmarłego, o ile zmarły faktycznie je utrzymywał, bez względu na to, czy zmarły pozostawił jakikolwiek majątek.

(3) Przy obliczaniu wysokości pośmiertnego za podstawę obliczenia należy wziąć uposażenie emerytalne, otrzymywane ostatnio przez zmarłego, że wszystkimi należnymi zmarłemu emerytowi dodatkami.

(4) W braku dzieci ślubnych, uprawnionych i pasierbów oraz w przypadku, gdy osoby te zrzekły się pośmiertnego, należy przyznać osobom (krewnym zmarłego lub obcym), które łożyły na leczenie i pogrzeb, udowodnione koszty tego leczenia i pogrzebu do wysokości trzymiesięcznego uposażenia emerytalnego zmarłego, jeżeli koszty te nie znajdują pokrycia w pozostałym po zmarłym majątku ruchomym ani nieruchomości.

(5) Jeżeli zmarły pozostawił pewien majątek, który jednak nie wystarcza na pokrycie kosztów ostatniej choroby i pogrzebu, wypłata udowodnionych kosztów leczenia i pogrzebu do wysokości pośmiertnego następuje po potrąceniu kwoty, odpowiadającej wartości tego majątku, przyczem w tym przypadku osoba, ubiegająca się o zwrot tych kosztów, powinna przedstawić prócz dowodów, wymienionych w § 98 ust. (2) lit. c), zaświadczenie sądu lub powiatowej władzy administracji

ogólnej, stwierdzające, jaką wartość posiada majątek, pozostały po zmarłym, oraz jaką część tego majątku otrzymała osoba, ubiegająca się o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu.

(6) Jeżeli jest kilkoro dzieci (dzieci i pasierbów), przede wszystkim należy przyznać tym dzieciom, które poniosły koszty leczenia i pogrzebu zmarłego, kwoty, stanowiące zwrot tych kosztów, ewentualna zaś pozostałość zostaje podzielona na równe części pomiędzy wszystkie dzieci, które pozostawały na utrzymaniu zmarłego.

(7) Jeżeli kilka osób ubiega się o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu, kwotę zwracanych kosztów leczenia i pogrzebu dzieli się między te osoby w stosunku do poniesionych wydatków i zaciągniętych zobowiązań, związanych z chorobą i pogrzebem zmarłego, przyczem uwzględnia się przede wszystkim koszty leczenia i pogrzebu niezbytkowne.

§ 98. (1) Pośmiertne (zwrot kosztów leczenia i pogrzebu) po emerytowanym funkcjonariuszu państwowym przyznaje izba skarbowa, która zmarłemu wypłacała lub powinna była wypłacać uposażenie emerytalne. Wypłatę pośmiertnego skutecznie władza, która wypłacałaby pensję wdowią lub sierocą po zmarłym.

(2) Osoba, ubiegająca się o uzyskanie pośmiertnego (zwrotu kosztów leczenia i pogrzebu), powinna wnieść do władzy, oznaczonej w ustępie poprzednim, podanie i dołączyć do niego następujące dowody:

a) jeżeli o pośmiertne ubiega się wdowa, — metrykę śmierci męża i oświadczenie, że małżeństwo zmarłego z osobą, ubiegającą

się o pośmiertne, nie zostało sądownie rozwiązane (§ 97 ust. (1));

- b) jeżeli o pośmiertne ubiegają się dzieci lub pasierby, które pozostawały na utrzymaniu zmarłego, — metrykę śmierci ojca lub ojczyma, zaświadczenie właściwej powiatowej władzy administracji ogólnej, że osoby, ubiegające się o pośmiertne, pozostawały na utrzymaniu zmarłego, oraz metryki urodzeń ~~wszystkich osób, ubiegających się o pośmiertne~~, a jeżeli są niemi również pasierby, — także metrykę ślubu zmarłego z matką danego pasierba;
- c) jeżeli inni krewni lub osoby obce ubiegają się o zwrot kosztów leczenia i pogrzebu, — metrykę śmierci zmarłego, poparty dowodami rachunek poniesionych kosztów leczenia i pogrzebu oraz zaświadczenie sądu lub powiatowej władzy administracji ogólnej o tem, czy i jakiej wartości majątek ruchomy lub nieruchomy zmarły pozostawił po sobie.

Rozp. P. R. z 6 III. 1928 o Policji Państwowej (1931 poz. 27 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 89, 152.

Rozp. P. R. z 22 III. 1928 o Straży Granicznej (poz. 349 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 49 (zamieszczony pod art. 52 u. e.).

Rozp. P. R. z 23 III. 1932 o Straży Więziennej (poz. 667) — art. 58.

Kodeks postępowania cywilnego (1932 poz. 934) — art. 574.

Tezy: 1. Wspólność małżeńską rozumieć należy jako stan prawny, a nie jako stan faktyczny. Należy więc przyjmować przy określaniu praw wdowy istnienie tej wspólności, o ile tylko nie została ona sądownie rozdzielona. — NTA. 1706/25. (Zb. wyr. V, 1253).

Art. 79.

Postanowienia art. 36 mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych z tą różnicą, że wdowa i sieroty otrzymują w każdym razie powstałą różnicę za czas nieobjęty obliczeniem z powodu późniejszego przedstawienia dokumentów dotyczących zmarłego męża, względnie ojca.

Art. 80.

(1) Wdowom po funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych wyznania mahometańskiego, jeżeli pozostało ich dwie lub więcej po jednej i tej samej osobie, przyznaje się do równego podziału pensję wdowią według norm, przypadających na jedną wdowę.

(2) Sieroty po takich funkcjonariuszach państwowych, względnie zawodowych wojskowych, zrodzone z prawnych żon, uważa się za równouprawnione pod względem zaopatrzenia emerytalnego i wyznacza się im pensje sieroce według norm niniejszej ustawy do równego podziału.

(3) Postanowienia art. 64 mają analogiczne zastosowanie do przypadków, o których mowa w niniejszym artykule.

TYTUŁ IV.

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE.

Rozdział I.

Postanowienia wspólne.

Art. 81.

(1) Funkcjonariuszom, którzy przed wstąpieniem do służby państwowej polskiej, oraz zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego, pozostawali na służbie jednego z byłych państw zaborczych, jako też w służbie byłego Wydziału Krajowego Galicyjskiego, lub też którzy byli nauczycielami publicznych szkół ludowych lub wydziałowych i przechodzą w stan spoczynku ze służby państwowej polskiej, względnie ze służby w wojsku polskim — wlicza się do wysługi emerytalnej pełną ilość lat służby w b. państwie zaborczym, podlegającą zaliczeniu według ustaw emerytalnych odnośnego państwa zaborczego, a względnie według ustaw krajowych galicyjskich, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania czasu tego do wysługi emerytalnej nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy, tudzież lata służby państwowej polskiej. Czas piastowania mandatu poselskiego lub senatorskiego przed wejściem w życie niniejszej ustawy zalicza się przytem do emerytury.

(2) Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy służyli czynnie w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616),

a którzy przed wstąpieniem do służby państwowej, względnie wojskowej, pełnili służbę samorządową w Państwie Polskiem, zaliczalną do wysługi emerytalnej w myśl punktu d) art. 15 ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), względnie punktu a) art. 12 ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), zalicza się do wysługi emerytalnej czas tej służby samorządowej pod warunkami, określonymi w wymienionych ustawach.

(3) Końcowe daty służby w b. państwach zaborczych ustali rozporządzenie Rady Ministrów.

(4) Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zaliczy do wysługi emerytalnej lata udowodnionej pracy nauczycielskiej tym byłym zawodowym nauczycielom polskich szkół prywatnych w b. zaborze rosyjskim, którzy, posiadając odpowiednie kwalifikacje, wstąpili do służby państwowej polskiej w zawodzie nauczycielskim i pozostają na służbie w dniu 1 października 1923 r. i ze służby tej przechodzą w stan spoczynku, a to pod warunkiem, iż w ciągu pół roku, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy, przedłożą Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wystarczające dowody swej pracy nauczycielskiej w wymiarze co najmniej 14 godzin tygodniowo.

Do art. 81 ustawy.

§ 99. Zaliczanie służby w trybie art. 81 następuje równocześnie z zaliczeniem służby państwowej, gdy dany funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy przechodzi w stan spoczynku z zastrzeżeniem postanowień art. 4 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239).

§ 100. Odmawiając zaliczenia do emerytury okresu służby w państwie zaborczem na mocy art. 81 ustawy, władza powinna rozpatrzyć możliwość doliczenia tej służby na zasadzie art. 97 lub art. 101 lit. b) ustawy, jako pracy zawodowej.

§ 101. Przez służbę w państwach zaborczych, której zaliczenie normuje art. 81 ustawy, należy rozumieć jedynie służbę państwową (cywilną lub wojskową), pełnioną w jednym z państw zaborczych (Austro-Węgry, Niemcy, Rosja) w okresie, kiedy państwo to miało jeszcze charakter państwa zaborczego (§ 106), i na obszarze, na który w czasie pełnienia służby rozciągała się władza tego państwa, bez względu na to, czy obszar ten wchodzi obecnie w skład Rzeczypospolitej Polskiej. Natomiast nie może być uważana za służbę w państwie zaborczem służba na obszarze, który obecnie należy do Państwa Polskiego, pełniona w okresie przejściowym przed objęciem tego obszaru przez władzę polską, a po opuszczeniu go przez władzę zaborczą.

§ 102. (1) Art. 81 ustawy dotyczy jedynie tych osób, które nabywają prawo do uposażenia emerytalnego na zasadzie postanowień, zawartych w tytułach I i II ustawy. Osoby, które nie zostały przyjęte do służby stałej lub w charakterze zawodowych wojskowych w rozumieniu art. 1 ustawy, mogą otrzymać zaopatrzenie emerytalne lub odprawę jedynie na mocy art. 82, 95, 102, 103, 104 lub 108 ustawy.

(2) Zaliczalność służby w państwie zaborczem nie jest zależna od terminu wstąpienia do służby polskiej i terminu uzyskania charakteru stałego funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego.

(3) Wystąpienie z polskiej służby państwowej nie unieczestwia praw, nabytych w służbie państw zaborczych, natomiast wydalenie z polskiej służby państwowej z pozbawieniem praw emerytalnych rozciąga się również na prawa, nabyte w służbie państw zaborczych.

§ 103. Służba, pełniona w b. Wydziale Krajowym, zalicza się na mocy art. 81 ustawy, tylko o ile była zaliczalna w myśl przepisów emerytalnych b. Wydziału Krajowego.

§ 104. (1) O zaliczalności danego okresu służby w państwie zaborczem na zasadzie art. 81 ustawy decydują wyłącznie przepisy, które obowiązywały w danym państwie zaborczem; normują one również stosunek, w jakim ma nastąpić zaliczenie lat tej służby. Jednak służba w państwie zaborczem nie może być zaliczona w stosunku korzystniejszym niż ten, w którym służba ta byłaby zaliczona, gdyby była pełniona w Państwie Polskiem. Zastrzeżenie to ma zastosowanie przy obliczaniu wysokości zaopatrzeń emerytalnych, lecz nie przy rozstrzygnięciu kwestji nabycia uprawnień emerytalnych z mocy art. 82 lub 95 ustawy.

(2) Jeżeli przepisy państwa zaborczego przewidują uprzywilejowany sposób zaliczania lat służby, pełnionej w szczególnych okolicznościach, które w Państwie Polskiem nie mają odpowiednika (np. służba w kolonjach), należy stosować przepisy państwa zaborczego.

(3) Jeżeli przepisy państwa zaborczego uzależniały zaliczalność danego okresu służby wojskowej od bezpośredniego wstąpienia po jej odbyciu do państwowej służby cywilnej, art. 85 ustawy nie ma zastosowania i warunek bezpośrednie-

go przejścia ze służby wojskowej do cywilnej należy uważać za spełniony, o ile dana osoba po zwolnieniu z wojska państwa zaborczego wstąpiła do państwowej służby cywilnej w danym państwie zaborczym lub też w czasie, w którym dane państwo nie utraciło jeszcze charakteru zaborczego (§ 106), pozostawała w wojsku tego państwa, a następnie bezpośrednio wstąpiła do polskiej służby państwowej lub do wojska polskiego (polskich formacji wojskowych), w razie zaś istnienia przerwy między służbą wojskową w wojsku państwa zaborczego, a następną cywilną (polską lub w państwie zaborczym) służba wojskowa w państwie zaborczym nie jest zaliczalna. Za przerwę nie uważa się okresu przebywania w niewoli oraz okresu, podczas którego powrót do kraju był dla danej osoby zupełnie niemożliwy.

§ 105. Służba samorządowa w Państwie Polskim jest zaliczalna w trybie art. 81 ust. 2 ustawy jedynie osobom, które po odbyciu tej służby wstąpiły do służby państwowej i przed dniem 1 października 1923 r. uzyskały charakter stałych funkcjonarjuszów lub zawodowych wojskowych.

§ 106. (1) Za służbę w państwach zaborczych uważa się służbę cywilną i wojskową, pełnioną w Rosji — przed dniem 1 listopada 1917 r. według kalendarza gregorjańskiego (nowego stylu), w Austro-Węgrzech — przed dniem 1 listopada 1918 r., służbę cywilną w Niemczech — przed dniem 10 stycznia 1920 r., a służbę wojskową w wojsku niemieckim — przed dniem 27 grudnia 1918 r.

(2) W razie wątpliwości domniemywa się, że we wszystkich dokumentach, dotyczących służby w Rosji, pełnionej przed dniem 1 listopada 1917 r.,

daty są oznaczone według kalendarza juljańskiego (starego stylu). Daty te przy wymiarze zaopatrzenia emerytalnego należy zastąpić datami, obliczonymi według kalendarza gregorjańskiego (nowego stylu), przez przesunięcie ich o trzynaście dni, a jeżeli chodzi o służbę, pełnioną przed dniem 1 marca 1900 r., o dwanaście dni naprzód.

(3) Niemiecką służbę cywilną na części obszaru plebiscytowego Górnego Śląska, przyznanej Rzeczypospolitej Polskiej na mocy decyzji Rady Ambasadorów z dnia 20 października 1921 r., przyjętej przez Rząd Polski uchwałą Rady Ministrów z dnia 22 października 1921 r., podaną do wiadomości oświadczeniem rządowym z dnia 23 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, poz. 369), liczy się do dnia 20 października 1921 r. niemieckim funkcjonarjuszom państwowym, którzy przy obejmowaniu Górnego Śląska przez władze polskie byli zatrudnieni na obszarze plebiscytowym i pozostawali na swych stanowiskach służbowych, z których zostali bezpośrednio przyjęci do polskiej służby państwowej, czas służby w państwie niemieckim jako zaborczym liczy się do daty przejścia władzy w miejscu urzędowania przez Państwo Polskie, najdłużej jednak do dnia 20 lipca 1922 r.

(4) Niemiecką służbę cywilną na obszarze t. zw. Wałów Kwizdyńskich (5 wsi na północ od Korzeniowa), przyznanym Rzeczypospolitej Polskiej na mocy uchwały Rady Ambasadorów z dnia 12 sierpnia 1920 r. (Dz. U. R. P. z 1927 r. Nr. 54, poz. 470 załącznik 1 article II p. 3-o), liczy się do dnia 12 sierpnia 1920 r.

(5) Przepisy powyższych ustępów nie naruszają w niczem postanowień, dotyczących zali-

czalności służby do wysługi emerytalnej, zawartych w umowach międzynarodowych, w szczególności art. 501—506 konwencji niemiecko-polskiej, dotyczącej Górnego Śląska, podpisanej w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 44, załącznik do poz. 371).

§ 107. Przez służbę w zawodzie nauczycielskim w pojęciu art. 81 ust. 4 ustawy należy rozumieć zarówno czynną służbę nauczycielską, jak i służbę zawodowych nauczycieli w charakterze funkcjonariuszów państwowych, pełnioną w państwowym nadzorze szkolnym.

Ustawa emerytalna funkcjonariuszów państwowych z 28 VII. 1921 (poz. 466) — patrz pod art. 110 u. e.

Art. 15. Czas służby, podlegający normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej, liczy się od dnia rozpoczęcia służby w danym dziale zarządu państwowego.

Do tego czasu służby dolicza się nadto:

...d) czas spędzony w służbie samorządowej...

Ustawa z 5 VIII. 1922 o zaopatrzeniu emerytalnym wojskowych i ich rodzin (poz. 616).

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 4 (patrz str. 223).

Tezy:

1. Patrz pod art. 1 tezę 1.

2. Przy stosowaniu przepisów polskiej ustawy emerytalnej przepisy państwa zaborczego mogą wchodzić w rachubę tylko przy stwierdzaniu praw emerytalnych funkcjonariusza oraz przy określaniu jego stanowiska i odpowiadającego temu stanowisku stopnia służbowego. Pozatem o stosowaniu przepisów państwa zaborczego nie może być mowy, tem bardziej, gdy dana kwestja została uregulowana przez polską ustawę emerytalną. — NTA. 1170/23, 2349/25.

3. Służba w Państwie Polskim bynajmniej nie stanowi całości z poprzednią służbą danego funkcjonariusza w państwie zaborczem i nie może być uważana za dalszy ciąg tej służby. — NTA. 1702/27. (Zb. wyr. VII, 12 A), 1331/27.

4. Stosunki urzędnicze w całym Państwie Polskiem reguluje ustawa o państwowej służbie cywilnej, a prawa emerytalne

urzędników państwowych — polska ustawa emerytalna, wobec czego nie może być mowy o rzekomych prawach funkcjonariusza, dobrze nabytych na podstawie analogicznych ustaw państw zaborczych. — NTA. 2741/26.

5. W trybie art. 81 zaliczalna jest jedynie służba państwa w państwie zaborczem i to tylko służba, która była zaliczalna do wysługi emerytalnej wedle przepisów danego państwa zaborczego. — NTA. 1333/27, 1090/28; nie jest natomiast zaliczalna służba prywatna, nawet gdyby ustawy państwa zaborczego dopuszczały jej zaliczenie. — NTA. 1298/28.

6. Gdy funkcjonariusz państwa zaborczego, mając możność uzyskania emerytury w trybie art. 82, wstąpił do polskiej służby państwowej, dokonał przez to wyboru, wybierając uposażenie w czynnej służbie polskiej i odroczenie zrealizowania swoich praw do emerytury z tytułu służby w państwie zaborczem do chwili przeniesienia w stan spoczynku ze służby w Państwie Polskiem. — NTA. 1015/25.

7. Władza nie jest obowiązana do zbierania dowodów celem ustalenia przebiegu służby funkcjonariusza w państwie zaborczem. — NTA. 2797/27.

8. Przerwa w służbie polskiej nie stoi na przeszkodzie do zaliczenia do wysługi emerytalnej czasu służby w państwie zaborczem. — NTA. 1702/27. (Zb. wyr. VII, 12 A), 1820/29; podobnie przerwa pomiędzy służbą zaborczą a polską. — NTA. 5118/30.

9. Patrz pod art. 1 tezę 12.

10. Zaliczenie pewnej ilości lat służby lub przyznanie emerytury w drodze łaski poza normalnymi przepisami emerytalnymi przez najwyższą władzę państwa zaborczego nie ma znaczenia przy obliczaniu uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa Polskiego. — NTA. 343/24. (Zb. wyr. III, 697).

11. Służba, pełniona przed ukończeniem 18 lat życia w państwie zaborczem, w myśl art. 38 lit. a i art. 81 nie jest zaliczalna do wysługi emerytalnej. — NTA. 1120/28; podobnie jak i urlop bez uposażenia w myśl art. 38 lit. b i art. 81. — NTA. 276/29. (Zb. wyr. VIII, 319 A).

12. Obowiązkowa służba wojskowa, pełniona w jednym z państw zaborczych, według u. e. nie uzasadnia roszczenia o emeryturę, chociażby nawet według ustaw danego państwa zaborczego była zaliczalna normalnie. — NTA. 60/27, 2219/29.

13. Czas pozostawiania w niewoli u wroga w okresie, kiedy dane państwo utraciło już względem Polski charakter państwa

zaborczego, nie jest zaliczalny od wysługi emerytalnej. — NTA. 1120/28, 5897/29.

14. Czas, przebyty w niewoli w armjach zaborczych, nie może być liczony w sposób uprzywilejowany. — NTA. 4741/27.

15. Patrz pod art. 11 tezę 5.

16. Służba podczas okupacji niemieckiej nie może być uważana za służbę zaborczą. — NTA. 3559/27.

17. Patrz pod art. 1 tezę 8.

18. Służba samorządowa, zaliczalna w trybie art. 81 ust. 2, była m. i. służba w instytucjach samorządowych na terenie b. Królestwa Kongresowego od 30 III. 1917. — NTA. 2382/26, 1018/28; w Sejmie Galicyjskim i Wydziale Krajowym do 10 II. 1920. — NTA. 4111/27; — w milicji miejskiej i policji komunalnej. — NTA. 2382/26, 2328/28; — nie była nią natomiast służba w straży obywatelskiej. — NTA. 2382/26, 2328/28.

Art. 82.

(1) Emerytowani funkcjonariusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, przeniesieni w stały stan spoczynku, tudzież emerytowani nauczyciele publicznych szkół powszechnych i wydziałowych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują uposażenie emerytalne do wysokości 75% tego uposażenia, które należałoby się im według norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy [według pierwszego szczebla danej grupy], z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania do wysługi emerytalnej czasu służby w b. państwach zaborczych nie może być korzystniejszy, aniżeli w służbie państwowej polskiej, względnie w wojsku polskim, na mocy niniejszej ustawy.

(2) Rada Ministrów będzie władna na wniosek Ministra Skarbu podwyższyć zaopatrzenie eme-

rytalne do pełnego wymiaru wedle norm art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 niniejszej ustawy, tak pewnym kategorjom emerytów, jako też poszczególnym osobom, które, pełniąc służbę w b. państwach zaborczych, zasłużyły się dla Narodu i Państwa Polskiego. Wysokość jednak zaopatrzenia emerytalnego nie może przekraczać procentowo tych norm uposażenia, do których miały prawo wspomniane osoby wedle odnosnych ustaw b. państw zaborczych.

(3) Sprawę podporządkowania tych emerytów przepisom dyscyplinarnym, obowiązującym funkcjonariuszów państwowych, uregułuje rozporządzenie Rady Ministrów, które ustanowi kary dyscyplinarne i tok postępowania.

(4) Kary te mogą być również stosowane w postępowaniu dyscyplinarnym za czyny, popełnione w czasach rządów zaborczych, a zwrócone przeciw interesom Narodu Polskiego.

Do art. 82 ustawy.

§ 108. (1) Przez emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i emerytowanych zawodowych wojskowych państw zaborczych rozumieć należy jedynie osoby, które zostały przeniesione w stan spoczynku przez władze danego państwa w okresie, gdy miało ono jeszcze charakter państwa zaborczego (§ 106). Narówni z przeniesieniem w stan spoczynku przez władze państwa zaborczego należy traktować przeniesienie w stan spoczynku, uskutecnione przez szczególne organa, powołane do likwidowania stosunków w państwach zaborczych.

(2) Byłym zawodowym wojskowym państw zaborczych służy prawo do uposażenia emerytal-

wojska polskiego, emerytowanym i byłym funkcjonarjuszom oraz zawodowym wojskowym państw zaborczych, tudzież wdowom i sierotom po tych osobach stosuje się odpowiednio przepisy § 49 oraz § 80—82.

§ 123. Emerytowanym (art. 82) i byłym funkcjonarjuszom państw zaborczych (art. 95) oraz wdowom i sierotom po tych osobach (art. 87 i 89) zaopatrzenie emerytalne przyznaje i wymierza izba skarbową, wyznaczona przez Ministra Skarbu.

§ 124. (1) Emerytowany i były funkcjonarjusz państwa zaborczego powinien dołączyć do podania o uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa następujące dowody:

- a) uwierzytelnione odpisy dokumentów, stwierdzających całokształt przebiegu służby emerytowanego lub byłego funkcjonarjusza w państwach zaborczych, a jeżeli nastąpiło przeniesienie w stan spoczynku przez władze państwa zaborczego, — również uwierzytelniony odpis dekretu emerytalnego;
- b) uwierzytelniony odpis dokumentu, stwierdzającego posiadanie przez emerytowanego lub byłego funkcjonarjusza obywatelstwa polskiego na mocy art. 2 lub 3 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44);
- c) poświadczenie zamieszkania emeryta lub byłego funkcjonarjusza;
- d) oświadczenie emerytowanego lub byłego funkcjonarjusza, stwierdzające, czy i jakie zaopatrzenie otrzymuje ze Skarbu Państwa.

(2) W razie niemożności przedstawienia dokumentów, wskazanych pod lit. a), należy w podaniu zaznaczyć przyczynę tego i dołączyć dokładny opis przebiegu służby w państwie zaborczym, potwierdzony co do zgodności danych z rzeczywistością podpisami co najmniej dwóch wiarygodnych osób, które, o czym w zaświadczeniu należy zaznaczyć, pozostawały w służbie w tym samym dziale administracji przez cały okres, w którym odbywane służby przez interesowanego stwierdzają. Podpisy tych osób powinny być uwierzytelnione.

§ 125. (1) Do podań wdów (sierot) po emerytowanych i byłych funkcjonarjuszach państw zaborczych, którym zostało przyznane uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa, stosuje się odpowiednio § 79.

(2) Wdowy (sieroty) po emerytowanych i byłych funkcjonarjuszach państw zaborczych, którym przed śmiercią nie zostało przyznane uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa, powinny w celu uzyskania pensji wdowiej (sieroczej) złożyć podanie i dołączyć dowody, wymienione w § 124 lit. a) i b) oraz w § 79.

(3) Pozatem do podań wdów (sierot) po emerytowanych i byłych funkcjonarjuszach państw zaborczych powinny być zawsze dołączone uwierzytelnione odpisy dokumentów, stwierdzających posiadanie obywatelstwa polskiego na mocy art. 2 lub 3 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44) przez wszystkie osoby, ubiegające się o przyznanie zaopatrzenia emerytalnego (§ 121).

Patrz też § 133—140 pod art. 4 u. e. str. 13.

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44) — art. 2 i 3 (zamieszczone pod art. 87 u. e.).

Tezy:

1. Patrz pod art. 1 tezę 1.
2. Art. 82 ma charakter wyjątkowy i należy go interpretować ściśle. — NTA. 1942/27, 2289/27.
3. Państwo Polskie, jako powstałe z mocy umów, wynikłych w rezultacie niepomysłnych dla państw zaborczych wojny, nie może być w stosunku do nich uważane za sukcesyjne i dlatego nie ma obowiązku zaspakajania zobowiązań tych państw poza zobowiązaniami dobrowolnie na siebie przyjętymi. — NTA. 633/22. (Zb. wyr. I, 180), 1849/27.
4. Konwencje: rzymska z 6 IV. 1922 (1929 poz. 533) i wiedeńska z 30 XI. 1923 (1931 poz. 41) przyjęły tylko ogólną zasadę honorowania przez państwa sygnujące praw emerytalnych swych obywateli z tytułu służby w b. monarchji austriackiej, nie naruszając w niczem ustaw wewnętrznych tych państw. — NTA. 2988/30, 8127/30.
5. Patrz pod art. 10 tezę 2 i pod art. 81 tezę 6.
6. Patrz pod art. 8 tezę 1 i pod art. 53 tezę 1.

Art. 83.

Zaszeregowanie emerytów do poszczególnych grup nastąpi na zasadzie rozporządzenia Rady Ministrów.

ROZDZIAŁ III.

Zaszeregowanie emerytów, funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych państw zaborczych.

§ 130. Emerytów (art. 82), byłych funkcjonarjuszów państwowych (art. 95) oraz byłych zawodowych wojskowych (art. 108) państw zaborczych, którzy nabyli prawo do emerytury ze Skarbu Państwa po wejściu w życie niniejszego rozporządzenia, zaszeregowuje się do poszczególnych grup uposażenia zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych i wojska (Dz. U. R.

P. Nr. 116, poz. 924) z późniejszymi zmianami według zasad § 131 i 132.

§ 131. (1) Emerytowanych oraz byłych funkcjonarjuszów państw zaborczych, wyjąwszy wymienionych w ust. (2), zaszeregowuje się w sposób następujący:

- a) wszystkich urzędników, nauczycieli wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostających na etacie państwa, sędziów i prokuratorów, pracowników poczt, telegrafów i telefonów, którzy na mocy ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) mieliby otrzymywać uposażenie emerytalne według stopni służbowych, określonych w ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429), — do tej grupy uposażenia, która cyfrowo odpowiada danemu stopniowi służbowemu;
- b) niższych funkcjonarjuszów, którzy na mocy ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) mieliby otrzymywać uposażenie emerytalne według jednego z przewidzianych dla niższych funkcjonarjuszów państwowych stopni płac, określonych w ustawie z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz. U. R. P. Nr. 65, poz. 429), — do następujących grup uposażenia:

stopień płacy	do grupy uposażenia
1—2	XVI
3—4	XV
5	XIV
6	XIII
7	XII
8	XI
9	X

c) oficjantów kancelaryjnych (oficjantki kancelaryjne) b. zaboru austriackiego — do XII grupy uposażenia.

(2) Emerytowanych i byłych funkcjonarjuszy państwowych na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego i W. M. Gdańska zaszeregowuje się w sposób następujący:

grupa niemiecka	do grupy uposażenia
XIII, B. 1 i wyższe	a dla posiadających studja wyższe V
XII	VII a dla posiadających studja wyższe VI
XI	VIII a dla posiadających studja wyższe VII
X	a dla posiadających studja wyższe VIII
IX	X a dla posiadających studja wyższe IX
VIII	X
VII i VI	XI
V	XII
IV	XIII
III	XIV
II	XV
I	XVI

(3) O ile według ustaw niemieckich lub pruskich dane stanowisko było zaliczone do dwóch bezpośrednio po sobie następujących grup, należy uwzględnić grupę niższą (z niższem uposażeniem), chyba że zainteresowany udowodni, że na zasadzie wskazanych wyżej ustaw posiadał warunki do zaliczenia go do grupy o wyższem uposażeniu.

§ 132. (1) Emerytowanych i byłych zawodowych wojskowych państw zaborczych zaszeregowuje się do następujących grup uposażenia:

stopień wojskowy	do grupy uposażenia
generała-majora, równorzędnych i wyższych	V
pułkownika i równorzędnych	VI
podpułkownika i równorzędnych	VII

majora i równorzędnych oraz kapitana wojska rosyjskiego	VIII
kapitana i równorzędnych oraz sztabs-kapitana wojska rosyjskiego	IX
porucznika i równorzędnych	X
podporucznika i równorzędnych	XI
chorążych i równorzędnych oraz gażystów bez rangi wojska austriacko-węgierskiego	XII
zawodowych podoficerów od sierżanta wzwyż	XIV
pozostałych podoficerów zawodowych do plutonowego włącznie	XVI

(2) Oficerów rezerwy, którzy mieli już przyznane uposażenie emerytalne, zalicza się o dwie grupy niżej od grupy, odpowiadającej równorzędnemu stopniowi oficera zawodowego.

Art. 84.

(1) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, jako też pobierający w dniu 1 października 1923 r. zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa emeryci (wdowy i sieroty), którzy byli członkami kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia, albo opłacali składki emerytalne do kas b. państw zaborczych jeśli udowodnią, że praw, z tego tytułu im przysługujących, nie zrealizowali w b. państwach zaborczych, będą mogli korzystać z uprawnień, wynikających z niniejszej ustawy, jedynie pod warunkiem poprzedniego ustąpienia na rzecz Skarbu Państwa wszelkich praw, przysługujących im z tytułu uczestnictwa w tych kasach, względnie opłacania składek emerytalnych. [Ustąpienie na rzecz Skarbu Państwa powyższych praw nie stanowi uiszczenia opłaty

emerytalnej do Skarbu Państwa Polskiego w rozumieniu art. 7 ust. 1 ustawy.]

(2) Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym (wdowom i sierotom), którzy w całości lub w części zrealizowali swe prawa do powyższych kas i przeszli do służby państwowej polskiej, dolicza się do wysługi emerytalnej czas służby, za który podjęli składki, pod warunkiem wpłacenia do Skarbu Państwa kwot, pobranych z tych źródeł, wedle kursu, który ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

(3) Postanowienia ustępu 1 niniejszego artykułu mają analogiczne zastosowanie do wdów i sierot po tych funkcjonariuszach i wojskowych zawodowych b. państw zaborezych, którzy podnieśli swoje osobiste składki emerytalne, lecz zostawili składki na rachunku żon i dzieci.

Do art. 84 ustawy.

§ 110. Art. 84 ustawy stosuje się również do wdów i sierot po funkcjonariuszach państwowych, zawodowych wojskowych i emerytach.

§ 111. Udowodnienie uczestnictwa w kasach zaopatrzenia państwa zaboreczego jest obowiązkiem osoby interesowanej.

§ 112. (1) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, pozostający w czynnej służbie, a zamierzający skorzystać z postanowień art. 84 ustawy, powinni złożyć przełożonej władzy deklarację, mocą której odstepują na rzecz Skarbu Państwa wszelkie prawa, służące im z tytułu uczestnictwa w kasach emerytalnych (innych kasach zaopatrzenia) lub z tytułu opłacania składek emerytalnych do kas państw zaborezych.

(2) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy podjęli wpłacone do tych kas składki, powinni złożyć przełożonej władzy zobowiązanie zwrócenia Skarbowi Państwa tych składek w walucie polskiej według ustalonego kursu.

(3) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy tylko częściowo podjęli wpłacone składki, powinni złożyć deklarację i zobowiązanie:

§ 113. (1) Doliczenie odpowiedniego okresu służby do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 84 ustawy następuje z zastosowaniem § 104 po złożeniu deklaracji i uiszczeniu w całości kwoty, należnej Skarbowi Państwa na mocy wystawionego zobowiązania (§ 112).

(2) Prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego w zwiększonym wymiarze uzyskuje osoba interesowana od pierwszego dnia miesiąca, następującego po zwróceniu w całości podjętych składek lub po odstąpieniu praw na rzecz Skarbu Państwa.

(3) Uiszczenie przez funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego jedynie części podniesionych składek nie upoważnia do żądania zaliczenia odpowiedniej części okresu przynależności do danej kasy.

§ 114. (1) Przepisy § 112 i 113 stosują się odpowiednio do emerytów, którzy w dniu 1 października 1923 r. otrzymywali już zaopatrzenie emerytalne ze Skarbu Państwa, tudzież do wdów i sierot po tych emerytach oraz po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych.

(2) Wdowy i sieroty po funkcjonariuszach i zawodowych wojskowych państw zaborezych, którzy podnieśli swoje osobiste składki emerytalne, lecz

pozostawili składki na rachunku żon i dzieci, nie są obowiązane zwracać Skarbowi Państwa podniesionych składek i składają jedynie deklarację (§ 112 ust. (1)).

Ustawa z 18 III. 1932 (poz. 239) — art. 4 patrz str. 223).

Rozp. P. R. z 24 I. 1925, o ustaleniu kursu przypadających do zwrotu w myśl postanowień art. 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu nadanem mu art. 1 lit. k) ustawy z dnia 13 lutego 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 18, poz. 178) składek emerytalnych podjętych z kas b. państw zaborczych lub kas emerytalnych lub innych kas zaopatrzenia w b. państwach zaborczych (poz. 77).

§ 1. Przypadające do zwrotu składki emerytalne będą przerachowane na złote na 50% sum obliczonych podług skali § 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno-prawnych (Dz. U. R. P. Nr. 42, poz. 441).

Dla zastosowania odpowiedniej stawki powyższej skali miarodajną jest data podjęcia składek względnie ich części.

Data powyższa oraz wysokość podjętych składek winna być należycie udokumentowana. O ileby data ta nie dała się ściśle ustalić, natenczas za datę zrealizowania należy przyjąć dzień 1 października danego roku. W przypadku zupełnej niemożności ustalenia daty, należy przyjąć:

a) dla funkcjonarjuszów b. zaboru rosyjskiego dzień 1 listopada 1917 r.,

b) dla funkcjonarjuszów b. zaboru austriackiego i niemieckiego dzień 1 listopada 1918 r.

§ 2. Zwrot podniesionych składek winien nastąpić w zasadzie jednorazowo. W przypadkach na szczególne uwzględnienie zasługujących władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zezwolić na spłatę przypadającej do zwrotu kwoty w ratach miesięcznych i określić wysokość i ilość poszczególnych rat, jednakowoż spłata nie może być rozłożona na więcej niż na 60 rat miesięcznych...

Tezy: 1. Art. 84, jako zawierający bardzo poważne ograniczenie praw do emerytury, nie może być tłumaczony rozszerzająco i musi być stosowany ściśle. — NTA. 5210/26.

2. Art. 84 nie stanowi odrębnej normy prawnej, uzasad-

niającej prawo do emerytury, a zawiera jedynie postanowienie o charakterze obliczeniowym, dotyczące tych osób, którym z mocy u. e. służy prawo do emerytury. — NTA. 1348/26, 1847/29.

Art. 85.

Przerwy w służbie (art. 10), zaszłe przed wejściem w życie niniejszej ustawy — nie stoją na przeszkodzie zaliczeniu poprzedniego czasu służby. Postanowienie to nie narusza jednak przedyskutowanych b. państw zaborczych o zaliczalności lat do wysługi emerytalnej z wyjątkiem przypadków, dotyczących zwolnienia ze służby z przyczyny natury politycznej.

Do art. 85 ustawy.

§ 115. (1) Przez przerwy w pojęciu art. 85 ustawy należy rozumieć wszelkie przerwy między służbą w państwie zaborczem a służbą w Państwie Polskiem, niezależnie od terminu wstąpienia do służby w Państwie Polskiem, oraz przerwy między dwoma okresami polskiej służby państwowej, zakończone ponownem wstąpieniem do tej służby przed dniem 1 października 1923 r.

(2) Przewidziany w art. 85 ustawy wyjątek od zasady nieprzerwalności służby nie dotyczy przerw między poszczególnymi okresami służby w państwie zaborczem, jeżeli przepisy tego państwa wymagały ciągłości służby (§ 104 ust. (3)), oraz przerw między okresami polskiej służby państwowej, niezakończonych ponownem wstąpieniem do tej służby przed dniem 1 października 1923 r.

(3) Za wstąpienie do polskiej służby państwowej należy uważać wstąpienie do służby, zaliczalnej do emerytury, a więc również wstąpienie w charakterze funkcjonarjusza prowizorycznego, prakty-

kanta lub pracownika kontraktowego, o ile następnie dana osoba uzyskała bezpośrednio nominację na stanowisko stałe (art. 37 p. 1 i p. 2 ust. 2).

§ 116. Przez wyrażenie „zwolnienie z przyczyn natury politycznej” należy rozumieć zwolnienie z powodu działalności, połączonej z korzyścią dla Narodu i Państwa Polskiego. Przyczyna powinna być wykazana dowodami, niebudzącymi żadnych wątpliwości (dokumentami lub zeznaniami co najmniej dwóch wiarogodnych osób).

Tezy: 1. Art. 85 nie ma zastosowania, o ile chodzi o warunek bezpośredniego przejścia ze służby prowizorycznej do służby stałej. — NTA. 7027/29.

2. Służba przed przerwą, zaliczalna na mocy art. 85, jest zaliczalna również do okresu 10-letniego, przewidzianego w art. 11. — NTA. 3192/29.

Art. 86.

(1) Z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy emerytowanym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, tudzież pozostałym po nich wdowom i sierotom, którzy przeszli w stan spoczynku w czasie trwania mocy obowiązującej ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), wymierza się zaopatrzenie emerytalne w myśl art. 17 i 19 [17, 18 (w odniesieniu do podpułkownika i komandora-porucznika), 19 i 20] względnie 60, 61 ust. 1 i 62 niniejszej ustawy przy zastosowaniu art. 83 niniejszej ustawy.

(2) Postanowienia artykułów 3, 4, 5, 6, 8, 22 ust. 2 i 3, 23, 24, 25, 27, 33 ust. 1, 34, 41, 43, 46, 60 ust. 1, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78 i 80 niniejszej ustawy mają do tych osób analogiczne zastosowanie.

Art. 87.

(1) Wdowy i sieroty po emerytowanych funkcjonariuszach państwowych, względnie po emerytowanych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznane zostały w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego — otrzymują pensję wdowią, względnie sierocą, w wysokości, określonej w ust. 1 art. 61, względnie 62, od zaopatrzenia emerytalnego, określonego w art. 82, przy zastosowaniu postanowień art. 85 niniejszej ustawy.

(2) Odnośnie przyznania i wymiaru pensyj wdowich i sierocych, jako też prawa wnoszenia zażaleń przeciw przyznaniu i wymiarowi mają analogiczne zastosowanie postanowienia art. 93 niniejszej ustawy.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44 — patrz pod art. 24 u. e.).

Art. 2. Z chwilą ogłoszenia ustawy niniejszej prawo obywatelstwa polskiego służy każdej osobie bez różnicy płci, wieku, wyznania i narodowości, która:

1) jest osiedlona na obszarze Państwa Polskiego, o ile jej nie służy obywatelstwo innego państwa. Za osiedlonego w Państwie Polskiem w znaczeniu niniejszej ustawy jest uważany, kto:

- a) jest zapisany lub ma prawo być zapisanym do ksiąg stałej ludności b. Królestwa Polskiego;
- b) ma prawo swojszczyzny w jednej z gmin na obszarze Państwa Polskiego, stanowiącym poprzednio część składową Państwa Austriackiego lub Węgierskiego;
- c) miał już przed 1-szym stycznia 1908 r. z tytułu obywatelstwa niemieckiego stałe miejsce zamieszkania na

obszarze Państwa Polskiego, stanowiącym poprzednio część składową Państwa Pruskiego;

d) był zapisany do gminy miejskiej lub wiejskiej, albo do jednej z organizacyj stanowych na ziemiach b. cesarstwa Rosyjskiego, jakie wchodzi w skład Państwa Polskiego;

2) urodziła się na obszarze Państwa Polskiego, o ile nie służy jej obywatelstwo innego państwa;

3) ponadto której na mocy traktatów międzynarodowych obywatelstwo Państwa Polskiego przysługuje.

Art. 3. Obywatele państw innych pochodzenia polskiego oraz ich potomkowie uznani będą za obywateli Państwa Polskiego, skoro po powrocie do Polskiego Państwa w urzędzie administracyjnym miejsca swego zamieszkania złożą dowody pochodzenia polskiego wraz z oświadczeniem, że chcą być obywatelami polskimi i zrzekają się obywatelstwa innego państwa.

Art. 88.

Postanowienia art. 5 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do zapowiedzeń i zajęć, powstałych z jakiegokolwiek tytułu przed 1 października 1921 r.

Art. 89.

(1) Postanowienia artykułów 2, 3, 4, 5, 6, 8, 16, 17, art. 19, [artykułu 20] i ust. 2 i 3 art. 22, punkt 1 i 2 art. 23, artykułów 24, 25, 27 i ustępu 1 art. 33, tudzież artykułów 34, 41, 46, 84 i 88 mają analogiczne zastosowanie do emerytów, funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych byłych państw zaborczych, którym na mocy przepisów niniejszej ustawy służy prawo do uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa.

(2) Ust. 1 [i 2] art. 60 i ustęp 1 art. 61, artykuły 62, 63, 64, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 78 i 80, jak również postanowienia artykułów, wymienionych w ust. 1, z wyjątkiem przepisów art. [20 i] 25, sto-

sują się analogicznie do wdów i sierot po osobach, wymienionych w 1 ustępie.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

Art. 90.

Wszyscy emerytowani funkcjonariusze państwowi i emerytowani wojskowi b. państw zaborczych, jako też wdowy i sieroty po nich, którzy nie zgłosili jeszcze swych praw emerytalnych — powinni w celu uzyskania zaopatrzenia emerytalnego według postanowień niniejszej ustawy wnieść pisemne zgłoszenia do końca kwietnia 1924 r. W tym wypadku wypłaca się zaopatrzenie emerytalne od dnia 1 miesiąca po zgłoszeniu się; późniejsze zgłoszenia o zaopatrzenie mogą być uwzględniane jedynie na podstawie art. 8 niniejszej ustawy.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

Art. 91.

Termin przedłożenia orzeczenia sądowego, ustalony w art. 68 niniejszej ustawy, przedłuża się dla pozostałych po zaginionych w wojnie polsko-bolszewickiej do końca 9 miesiąca, licząc od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy.

Rozdział II.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie funkcjonariuszów państwowych.

Art. 92.

(1) Postanowienia art. 37 niniejszej ustawy nie mają zastosowania do funkcjonariuszów pań-

stwowych, którzy przeszli w stan spoczynku przed wejściem w życie niniejszej ustawy.

(2) Postanowienia art. 105 ust. 1, 2 i 5 mają zastosowanie do funkcjonarjuszów państwowych.

Rozp. M. S. Wojsk. z 19 I. 1927 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 13 XII. 1926 w sprawie zmian niektórych postanowień ustawy z 11 XII. 1923 o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (poz. 72), zmienne rozp. z 13 X. 1929 (poz. 568) — § 8 (zamieszczony pod art. 105 u. e.).

Art. 95.

(1) B. funkcjonarjuszom państwowym, którym nie przyznano dotychczas emerytury, względnie emerytem państw zaborczych, przyznają i wymierzają uposażenie emerytalne w myśl art. 82 niniejszej ustawy właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

(2) Przyznane już w Państwie Polskiem uposażenia emerytalne przerachują te władze II instancji, które je przyznały, względnie przerachowały w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466).

(3) Dotychczas przez władze naczelne przyznane, względnie przerachowane w myśl ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), uposażenia emerytalne funkcjonarjuszów, względnie emerytów b. państw zaborczych, przerachują właściwe władze II instancji w porozumieniu z odnośną izbą skarbową.

(4) Przeciw wymiarowi uposażenia emerytalnego służy emerytowi prawo zażalenia do właściwej władzy naczelnej w ciągu dni 30.

(5) Postanowienia art. 34 mają w tym przypadku analogiczne zastosowanie.

Art. 94.

Funkcjonarjuszom państwowym, pozostającym na służbie w chwili wejścia w życie niniejszej ustawy, dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego czas studjów wyższych w myśl art. 37 punktu 3 ust. 2 niniejszej ustawy.

Art. 95.

Funkcjonarjusze b. państw zaborczych przed dniem 1 października 1923 r., nie przyjęci do służby w Państwie Polskiem dla braku etatu, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, jeżeli dotychczas nie wymierzono im uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa Polskiego, uzyskują prawo do zrealizowania nabytych w b. państwach zaborczych praw emerytalnych dopiero po nastaniu warunków, określonych w art. 28 niniejszej ustawy.

Do art. 95 ustawy.

§ 117. (1) Nieprzyjęcie byłego funkcjonarjusza państwowego państwa zaborczego do polskiej służby państwowej z przyczyn innych, aniżeli brak etatu, w szczególności z powodu przekroczonego wieku lub niezdolności do służby nie uprawnia do korzystania z dobrodziejstw art. 95 ustawy, jednak przyjęcie byłego funkcjonarjusza państwowego państwa zaborczego na stanowisko prowizoryczne lub do pracy kontraktowej powinno być uważane za równoznaczne z nieprzyjęciem z powodu braku etatu.

(2) Były funkcjonariusz państwowy państwa zaborczego uzyskuje prawo do uposażenia emerytalnego na mocy art. 95 ustawy dopiero po zgłoszeniu tego prawa, skutecznym po nastaniu warunków, przewidzianych w art. 28 ustawy. Zgłoszenia wcześniejsze nie mają znaczenia prawnego.

(3) Przez nastanie warunków, przewidzianych w art. 28 ustawy, należy rozumieć przekroczenie przez danego byłego funkcjonariusza państwa zaborczego sześćdziesiątego roku życia lub utratę zdolności do zajmowania jakiegokolwiek stanowiska w służbie państwowej. Natomiast niezdolność do zajmowania w polskiej służbie państwowej stanowiska, odpowiadającego stanowisku zajmowanemu w państwowej służbie zaborczej, nie uprawnia do korzystania z dobrodziejstw art. 95 ustawy.

(4) Byli funkcjonariusze państwowi państw zaborczych, którzy odpowiadają warunkom art. 95 ustawy, otrzymują uposażenie emerytalne zgodnie z art. 82 ustawy w wysokości 75% tego uposażenia, które należałoby się im według norm art. 19 ustawy od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 ustawy według danej grupy uposażenia, z zastrzeżeniem, że sposób zaliczania do wysługi emerytalnej czasu służby w państwach zaborczych nie może być korzystniejszy, aniżeli w polskiej służbie państwowej lub w wojsku polskim (§ 104).

Patrz też § 120—125 pod art. 82 u. e. str. 182.

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego
(poz. 44) — art. 2 i 3 (zamieszczone pod art. 87 u. e.).

Tezy:

1. Art. 95 nie może być tłumaczony rozszerzająco. — NTA. 2289/27, 504/28.

2. Poza art. 95 ustawa emerytalna nie zawiera żadnego przepisu, któryby dawał podstawę prawną do przyznania emerytury ze Skarbu Państwa Polskiego b. funkcjonariuszom państw zaborczych, którzy nie byli emerytami tych państw. — NTA. 2480/27.

3. Udowodnienie warunków, przewidzianych w art. 95, należy do interesowanego. — NTA. 637/27.

4. Brak etatu, jako powód nieprzyjęcia do służby, winien być wyraźnie podany w decyzji władzy, nie może zaś być w żadnym razie domniemywany. — NTA. 3438/28.

5. Przyjęcie lub nieprzyjęcie do polskiej służby państwowej funkcjonariusza państw zaborczych, jest całkowicie uzależnione od swobodnego uznania władz polskich. — NTA. 2090/25. (Zb. wyr. IV, 989).

6. Nieprzyjęcie do polskiej służby państwowej na skutek decyzji „komisji do spraw nieprzyjętych do polskiej służby państwowej b. funkcjonariuszów austriackich rusinów i żydów“ nie może być uważane za równoznaczne z nieprzyjęciem z braku etatu. — NTA. 1654/24. (Zb. wyr. II, 808); podobnie nieprzyjęcie z powodu fizycznej niezdolności. — NTA. 2289/27; — starości. — NTA. 2042/28; z powodu braku etatu i braku kwalifikacji, gdyż brak kwalifikacji jest czynnikiem decydującym. — NTA. 1144/26.

7. Brak zgłoszenia się do służby polskiej uzasadnia odmowę przyznania emerytury b. funkcjonariuszowi państwa zaborczego nawet wówczas, gdy funkcjonariusz w czasie, w którym miał zgłosić się do służby, był już niezdolny do jej pełnienia. — NTA. 2289/27.

8. Niezgłoszenie się do służby w Państwie Polskiem nie może być usprawiedliwione żadnymi względami, w szczególności obłąką chorobą lub śmiercią na obczyźnie. — NTA. 2289/27, 564/28.

9. Nieprzyjęcie funkcjonariusza państwa zaborczego do służby polskiej z braku etatu może wywrzeć wpływ na uzyskanie prawa do emerytury w Państwie Polskiem jedynie pod warunkiem uprzedniego posiadania przez danego funkcjonariusza prawa do emerytury według ustaw państw zaborczych. — NTA. 2906/25.

10. Zgłoszenie do służby w Państwie Polskiem i odmowa przyjęcia powinny być wyrażone w pisemnej formie i nie mogą być dowodzone świadkami. — NTA. 444/27, 3467/31.

11. O ile chodzi o byłych funkcjonariuszów zaborczych urzędów państwowych, przekształconych w Państwie Polskiem

korzystniejszym lub nawet w całości, co najwyżej jednak w ilości 20 lat.

(3) Właściwa władza naczelna za zgodą Ministra Skarbu może zaliczyć do wysługi emerytalnej okresy pracy kontraktowej w służbie państwowej, oraz inne okresy służby lub pracy zawodowej, za które Skarbowi Państwa zostały przekazane rezerwy premjowe na podstawie art. 44 ustawy z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 370), w razie zaś niezaliczenia tych okresów uzyskana za danego funkcjonariusza rezerwa premjowa winna mu być zwrócona.

Do art. 97 ustawy.

§ 119. (1) Doliczenie okresu służby samorządowej lub pracy zawodowej w trybie art. 97 ustawy następuje również, gdy funkcjonariusz państwowy w momencie doliczenia danego okresu służby czy pracy do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa lub dodatku za trzecie miały nominacje na stanowisko prowizoryczne.

(2) Za polską służbę państwową, zaliczalną do wysługi emerytalnej, w rozumieniu art. 97 ust. 1 ustawy należy uważać jedynie służbę, zaliczalną na mocy art. 37 ustawy i uzasadniającą roszczenie o uposażenie emerytalne.

(3) Gdy okres niezaliczalnej na zasadzie innych przepisów służby państwowej, służby samorządowej lub pracy zawodowej wynosi mniej, aniżeli ilość kalendarzowych lat polskiej służby państwowej, zaliczalnej do emerytury, do wysługi emerytalnej zalicza się całkowity okres niezaliczalnej na zasadzie innych przepisów służby państwowej, służby samorządowej lub pracy zawodowej z miesiącami i dniami, niestanowiącymi pełnego roku.

Tezy: 1. Doliczenie lat w trybie art. 97 następuje z urzędu. — NTA. 4428/27.

2. Dla zastosowania art. 97 obojętne jest, czy już w dniu wejścia w życie u. e. funkcjonariusz był funkcjonariuszem stałym i czy zaliczenie przez komisję weryfikacyjną pracy zawodowej nastąpiło w czasie służby stałej czy też służby prowizorycznej. — NTA. 420/31, czy wreszcie w czasie, gdy nauczyciel był tymczasowym. — Min. Skarbu 15 VII. 1933 L. D. I. 33632/Em/33.

Art. 98.

Pod warunkiem uiszczenia opłaty emerytalnej lub otrzymania składek ubezpieczeniowych (art. 7 ustawy) właściwa władza naczelna w porozumieniu z Ministrem Skarbu może zaliczyć do wysługi emerytalnej:

- a) profesorom wyższych uczelni okres pracy w zagranicznej szkole akademickiej, jeżeli czas tej pracy został zaliczony zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 lutego 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 204);
- b) pomocniczym siłom naukowym okres pracy w tymże charakterze w zagranicznej szkole akademickiej;
- c) nauczycielom przedmiotów zawodowych okres pracy zaliczony do służby nauczycielskiej w myśl art. 15 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. (Dz. U. R. P. z 1928 r. Nr. 47, poz. 462);
- d) funkcjonariuszom państwowym nie więcej aniżeli 10 lat z czasu zasadniczo niepoli-czalnej służby państwowej, samorządowej lub pracy zawodowej w Państwie Polskim, względnie z czasu służby państwowej, samorządowej lub pracy zawodowej w państwie obcym, jeżeli okresy tej służ-

by, czy też pracy nie zostały zaliczone do dodatku za wysługę lat, dodatku starszeństwa, dodatku za trzechlecia, na podstawie ustaw wymienionych w art. 97 ust. 1.

Rozp. P. R. z 24 II. 1928 o stosunku służbowym profesorów państwowych szkół akademickich i pomocniczych sił naukowych tych szkół (1933 poz. 551 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 6... Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego może zaliczyć profesorom... za zgodą Ministra Skarbu — poprzedni czas pracy zawodowej, o ile praca ta przysposobiła ich do wykonywania czynności profesorskich...

Ustawa z 1 VII. 1926 o stosunkach służbowych nauczycieli (1932 poz. 873 — patrz pod art. 1 u. e.).

Art. 15. Nauczycielom przedmiotów zawodowych w szkołach zawodowych właściwy Minister za zgodą Ministra Skarbu może w całości lub w części zaliczyć do służby nauczycielskiej czas poprzedzającej służbę nauczycielską pracy zawodowej nie w zawodzie nauczycielskim lub służby państwowej nienauczyielskiej, o ile ta praca zawodowa lub służba państwowa nienauczyielska przysposobiła ich do wykonywania czynności w szkole zawodowej

Rozdział III.

Postanowienia, dotyczące wyłącznie zawodowych wojskowych.

Art. 99.

(1) Postanowienia niniejszej ustawy mają również zastosowanie do:

1) oficerów, chorążych i podoficerów, którzy pełniąc służbę w wojsku polskim lub w polskich formacjach wojskowych, które zostały uznane przez Państwo, stali się przed terminem możliwości uzyskania charakteru i praw zawodowych wojskowych wojska polskiego trwale niezdolni do

pracy zarobkowej wskutek przyczyn, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy, a zasłużonych w czasie tej służby, i którym w myśl art. 9 ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin, oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (Dz. U. K. P. Nr. 52, poz. 195), przysługiwałoby prawo do dodatku dla ciężko uszkodowanych; do których osób postanowienie powyższe ma zastosowanie orzeka komisja, utworzona przez Ministra Spraw Wojskowych z udziałem delegata, mianowanego przez Ministra Skarbu; niezdolność do służby musi być stwierdzona przez komisję wojskowo-tekarską (art. 14);

2) wdów i sierot po wyżej wymienionych osobach, które zmarły wskutek przyczyn, wymienionych w punkcie 2 art. 9 niniejszej ustawy.

(2) Wypłata zaopatrzenia emerytalnego dla osób, wymienionych w punkcie 1 niniejszego artykułu, następuje od pierwszego dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak niż od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy. Wypłata zaopatrzenia emerytalnego dla osób, wymienionych w punkcie 2 niniejszego artykułu, następuje od pierwszego dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak, niż od dnia 1 lipca 1923 r.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

Do art. 99, 102, 104 i 108 ustawy.

§ 126. (1) Zaopatrzenie emerytalne na mocy art. 99, 102 i 108 przyznaje i wymierza oficerom oraz wdowom i sierotom po nich Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skar-

bu, a podoficerom oraz wdowom i sierotom po nich — dowódca właściwego okręgu korpusu w porozumieniu z właściwą izbą skarbową (art. 89 ust. 1 w związku z art. 46 ust. 1).

(2) Właściwość okręgu korpusu określa się według miejscowości, w której dany wojskowy pełnił ostatnio służbę w wojsku polskim (art. 99 i 102), lub według siedziby władzy wojskowej, której złożył podanie o przyjęcie do wojska polskiego (art. 108).

§ 127. (1) Do podań o uposażenie emerytalne na mocy art. 99, 102 lub 108 ustawy osoby interesowane powinny dołączyć dowody, wskazane w § 124, przyczem w przypadku ubiegania się o uposażenie emerytalne na zasadzie art. 99 ustawy zbędne jest przedstawianie dowodów, wskazanych w § 124 lit. b).

(2) Jeżeli wojskowy służył w wojsku polskim (art. 99 i 102), do podania powinna być dołączona poświadczona przez właściwą władzę wojskową karta ewidencyjna, stwierdzająca dokładny przebieg służby w wojsku polskim aż do czasu zwolnienia.

(3) Jeżeli były wojskowy ubiega się o uposażenie emerytalne na mocy art. 108 ustawy, do podania powinno być dołączone zaświadczenie właściwej władzy wojskowej, stwierdzające, że prośba wojskowego o przyjęcie do wojska polskiego, wniesiona przed końcem 1920 r., nie została uwzględniona.

§ 128. (1) Uposażenie emerytalne na zasadzie art. 99 i 102 ust. 1 lit. b) ustawy może być przyznane jedynie po stwierdzeniu przez komisję wojskowo-lekarską, iż wojskowy stał się w czasie

służby w wojsku polskim oraz w związku z tą służbą trwale niezdolny do służby wojskowej (art. 102 ust. 2).

(2) Do przyznania uposażenia emerytalnego na zasadzie art. 99 ustawy wymagane jest nadto orzeczenie komisji, powołanej przez Ministra Spraw Wojskowych, z udziałem delegata, wyznaczonego przez Ministra Skarbu, stwierdzające, iż wojskowy jest trwale niezdolny do pracy zarobkowej wskutek przyczyn, wymienionych w art. 9 ust. 2 p. 2 ustawy, a zaszłych w czasie służby w wojsku polskim, i że w myśl przepisów każdorazowo obowiązującej ustawy o zaopatrzeniu inwalidzkim wojskowemu temu służyłoby prawo do dodatku dla ciężkoposzkodowanych.

§ 129. (1) Do podań, wnoszonych przez wdowy (sieroty) po byłych niezawodowych wojskowych wojska polskiego (zawodowych wojskowych państw zaborczych), którym przed śmiercią zostało przyznane uposażenie emerytalne ze Skarbu Państwa na zasadzie art. 99 ust. 1 p. 1, art. 102 lub 108 ustawy, stosuje się odpowiednio § 79.

(2) Do podań, wnoszonych przez wdowy (sieroty) po niezawodowych wojskowych wojska polskiego (zawodowych wojskowych państw zaborczych), którym przed śmiercią nie przyznano uposażenia emerytalnego ze Skarbu Państwa, oprócz dowodów, wyszczególnionych w § 79, powinny być dołączone dowody, wskazane w § 124 lit. a) i b), ewentualnie w § 127 ust. (2) i (3), przyczem w przypadku ubiegania się o pensję wdowią (sierocą) na zasadzie art. 99 ustawy zbędne jest przedstawianie dowodów, wskazanych w § 124 lit. b).

(3) Pozatem do podań wdów (sierot) o przy-

znanie pensji wdowiej (sieroczej) na mocy art. 102 i 108 ustawy stosuje się § 125 ust. (3).

(4) Pensja wdowia (sieroca) na mocy art. 99 ustawy może być przyznana po stwierdzeniu przez komisję wojskowo-lekarską, iż śmierć męża (ojca) interesowanych osób nastąpiła wskutek przyczyn, wymienionych w art. 9 ust. 2 p. 2 ustawy, a zasłużych w czasie służby w wojsku polskim.

Art. 100.

(1) Zawodowych wojskowych może do końca roku 1935 przenieść w stan spoczynku Prezydent Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych w jednym z następujących przypadków:

- a) gdy zawodowy wojskowy uzyskał prawo do pełnego uposażenia emerytalnego,
- b) gdy oficerowi zawodowemu do granicy wieku, przewidzianej ustawami o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów, brakuje nie więcej niż 7 lat.

(2) Oficerowi, przeniesionemu w stan spoczynku w myśl pkt. b) niniejszego artykułu dolicza się do wysługi emerytalnej czas, jaki mu brakuje do granicy wieku, przewidzianej ustawami o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów.

Ustawa z 23 III. 1922 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (poz. 256 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 72 (zamieszczony pod art. 47 u. e.).

Ustawa z 20 VI. 1924 o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów polskiej marynarki wojennej (poz. 626 — patrz pod art. 1 u. e.) — art. 21 (zamieszczony pod art. 47 u. e.).

Art. 101.

(1) Zawodowym wojskowym, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego:

[(1) Zawodowym wojskowym, którzy wstąpili do wojska polskiego najpóźniej do końca roku 1920, przeszli w wojsku polskim co najmniej 5 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego, a przed wstąpieniem do wojska polskiego:]

- a) służyli w polskich formacjach wojskowych, które zostały uznane przez Państwo, zalicza się do czasu służby czynnej ewentualny czas przerwy między służbą w powyższych formacjach, a wstąpieniem do wojska polskiego, o ile jednak przerwa ta nie nastąpiła wcześniej, niż 1-go czerwca 1917 r. a wstąpienie do wojska polskiego po przerwie najpóźniej do końca 1920 r.;
- b) pełnili ustawowo niepolicealną do wysługi emerytalnej służbę państwową lub samorządową, lub oddawali się pracy zawodowej, zaliczonej na zasadzie obowiązujących przepisów do wysługi lat, dolicza się do wysługi emerytalnej za każdy kalendarzowy rok służby w wojsku polskim, zaliczalny do emerytury, rok służby względnie pracy zawodowej zaliczonej do wysługi lat, przyczem, o ile okres służby względnie pracy zawodowej jest krótszy, aniżeli okres służby w wojsku polskim, zalicza się cały okres zakwalifikowanej służby względnie pracy zawodowej.

(2) Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu może ponadto doliczyć

do wysługi emerytalnej okres zakwalifikowanej służby względnie pracy zawodowej w stosunku korzystniejszym, lub nawet w całości, co najwyżej jednak w ilości 20 lat.

(3) Do zawodowych wojskowych ma również analogiczne zastosowanie art. 98 niniejszej ustawy.

Teza: 1. Czas służby, zaliczalny do wysługi emerytalnej na mocy art. 101 lit. a, powinien być traktowany tak, jak gdyby była to służba w Wojsku Polskim, zaliczalna normalnie do emerytury. W razie istnienia dalszej przerwy czas ten może więc być doliczony do emerytury zawodowym wojskowym w granicach art. 37 p. 4 (art. 51 ust. 6). — Min. Skarbu 13 VII. 1933 L. D. I. 37638/Em/33.

Art. 102.

(1) Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy wstąpili do służby w wojsku polskim i zostali z urzędu zwolnieni bez ich winy, a nie uzyskali charakteru zawodowego wojskowego wojska polskiego, przyznaje się prawo do zapotrzenia emerytalnego w wysokości 85% tego uposażenia, które należałoby się im według art. 19 od podstawy wymiaru, określonej w art. 17 [art. 18] i 20 niniejszej ustawy [według pierwszego szczebla danej grupy], a mianowicie:

a) o ile przesłużyli w wojsku polskim co najmniej 12 miesięcy kalendarzowych i bądź to posiadają łącznej służby wojskowej w b. państwie zaborczem, zaliczalnej do emerytury i wojsku polskim co najmniej 20 lat, obliczonych według czasu kalendarzowego, bądź też przeszli po przesłużeniu co najmniej takiej samej ilości lat służby, w stan spoczynku w b. państwie zaborczem, a to w Niemczech przed dniem 27

grudnia 1918 r., Austro-Węgrzech przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. z prawem do emerytury;

b) bez względu na czas służby w wojsku polskim, o ile posiadają w b. państwie zaborczem i wojsku polskim co najmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, i zwolnieni zostali wskutek trwałej niezdolności do służby, powstałej z przyczyn, związanych ze służbą w wojsku polskim.

(2) Trwała niezdolność do służby wojskowej, nabyta w wojsku polskim, oraz związek przyczynowy ze służbą wojskową muszą być stwierdzone przez komisje wojskowo-lekarskie przy zwolnieniu ze służby wojskowej.

(3) Do osób, wymienionych w niniejszym artykule, nie mają zastosowania postanowienia art. 11 i 12, jako też punktów b) i c), oraz trzy ostatnie ustępy art. 50 niniejszej ustawy.

(4) Postanowienia ust. 2 art. 82 mają do osób, wyżej wymienionych, analogiczne zastosowanie.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

§ 126—129 patrz pod art. 99 u. e. str. 207.

Art. 103.

Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którym przyznano w b. państwach zaborczych, a mianowicie w Niemczech przed dniem 27 grudnia 1918 r., Austro-Węgrzech przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r. dożywotni dar z łaski, a którzy przesłu-

żyli co najmniej 12 miesięcy w wojsku polskim, może Minister Spraw Wojskowych za zgodą Ministra Skarbu przyznać zaopatrzenie emerytalne pod warunkami i do wysokości, przewidzianej w art. 82.

Art. 104.

(1) Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, którzy po przesłużeniu co najmniej 12 miesięcy w wojsku polskim z powodów, od nich niezawinionych, zostali z wojska polskiego z urzędu zwolnieni, nie uzyskawszy charakteru zawodowego w wojsku polskim, a nie posiadają łącznie ze służbą w wojsku polskim 20 lat, lecz co najmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje prawo do jednorazowej odprawy, o ile nie pozostają na służbie państwowej, samorządowej lub w instytucjach państwowych — według następujących zasad:

za 10 lat jednorazowa odprawa, biorąc za podstawę wysokość jednorocznego uposażenia emerytalnego [samotnego], określonego w art. 17 niniejszej ustawy według posiadanego rzeczywistego stopnia [przy wartości mnożnej, obowiązującej w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy]; za każdy następny ukończony rok rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, dolicza się 10% wymienionej odprawy.

(2) Zgłoszenie o odprawę należy wnieść w przeciągu sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

§ 126—129 patrz pod art. 99 u. e. str. 207.

Art. 105.

(1) Jako służbę w wojsku polskim uważa się również służbę wojskową, odbytą w polskich formacjach wojskowych, uznanych przez Państwo, oraz odbytą przed dniem 1 sierpnia 1914 r. służbę w polskich organizacjach wojskowych.

(2) Organizacje wojskowe, przewidziane w ust. 1 niniejszego artykułu określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, a służba w nich będzie liczyć się do wysługi emerytalnej tym wojskowym zawodowym, którzy służyli w danej organizacji wojskowej, po ukończeniu 18 lat życia i z tejże organizacji przeszli do służby w polskiej formacji wojskowej lub armji zaborczej.

(3) Do wysługi emerytalnej dolicza się służbę, odbytą w wojsku polskim ochotniczo, lub kontraktowo przed osiągnięciem obywatelstwa Państwa Polskiego [pod warunkami wymienionymi w ustępie przedostatnim art. 50 niniejszej ustawy].

(4) Służbę, określoną w powyższych ustępach niniejszego artykułu liczy się do wysługi emerytalnej, jeżeli nie zalicza się równocześnie z nią trwającą inną służbą, studjów lub pracy zawodowej do wysługi emerytalnej.

(5) Jako służbę wojskową w b. państwach zaborczych uważa się służbę wojskową, odbytą w Rosji przed dniem 1 listopada 1917 r., w Austro-Węgrzech przed dniem 1 listopada 1918 r., a w Niemczech przed dniem 27 grudnia 1918 r.

(6) Za emerytów b. państw zaborczych w rozumieniu niniejszej ustawy, uważa się zawodowych wojskowych, przeniesionych w stan spoczynku przez b. władze zaborcze, a to:

a) rosyjskie przed dniem 1 listopada 1917 r.,

- b) austro-węgierskie przed dniem 1 listopada 1918 r.,
 c) niemieckie przed dniem 27 grudnia 1918 r. — względnie tych b. zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy przed terminami wyżej wskazanymi w stan spoczynku nie byli przeniesieni, mieli jednak w myśl ustaw lub przepisów b. państw zaborczych prawo do zaopatrzenia emerytalnego z tytułu pełnej wysługi lat lub stwierdzonej trwałej niezdolności do służby.

Rozp. M. S. Wojsk. z 19 I. 1927 w sprawie wykonania rozp. P. R. z 13 XII. 1926 w sprawie zmian niektórych postanowień ustawy z 11 XII. 1923 o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (poz. 72), zmienne rozp. M. S. Wojsk. z 13 X. 1929 (poz. 568).

§ 8. Formacje wojskowe, które uznane zostały przez Państwo Polskie są następujące:

1. Legjony Polskie (Polski Korpus Posiłkowy, Polska Siła Zbrojna) od 1 sierpnia 1914 r.
2. Bajorczycy od 21 sierpnia 1914 r. do 22 sierpnia 1915 r.
3. Legjon Puławski od 18 października 1914 r.
4. Brygada Strzelców Polskich od 13 października 1915 r.
5. Dywizja Strzelców Polskich od 21 lutego 1917 r.
6. I. Korpus Polski od 6 sierpnia 1917 r. do 7 lipca 1918 r.
7. II. Korpus Polski od 8 grudnia 1917 r. do 12 maja 1918 r.
8. III. Korpus Polski od 15 stycznia 1918 r. do 22 sierpnia 1918 r.
9. Oddział Polski w Odesie od 23 listopada 1917 r. do 20 kwietnia 1918 r.
10. Polska Oddzielna Brygada na Kaukazie od 25 grudnia 1917 r. do 26 lipca 1918 r.
11. Oddział na Murmanie od 29 czerwca 1918 r.
12. Oddział na Kubaniu od 24 sierpnia 1918 r.
13. IV. Dywizja generała Żeligowskiego od 23 października, 1918 r.
14. V. Dywizja Syberyjska od 23 czerwca 1918 r.
15. Armja Polska we Francji od 4 czerwca 1917 r.

16. P. O. W. od 1 sierpnia 1914 r.
  17. Zarządy Związków Wojskowych Polaków od 24 marca 1917 r. do 1 lipca 1918 r.
  18. Naczelny Polski Komitet (Naczpól) od 21 czerwca 1917 r. do 31 stycznia 1918 r.
  19. Naczelna Rada Polskiej Siły Zbrojnej od 1 lutego 1918 r. do 4 marca 1918 r.
  20. Organizacja bojowa Polskiej Partji Socjalistycznej od 1 sierpnia 1904 r. do 1 sierpnia 1914 r.
- Organizacje wojskowe, w których służbę odbyła przed dniem 1 sierpnia 1914 r. zalicza się, jak służbę w Wojsku Polskiem, są następujące:
- 1) Związek Walki Czynnej od 1 czerwca 1908 r.
  - 2) Związek Strzelecki od 1 grudnia 1910 r.
  - 3) Strzelec od 1 grudnia 1910 r.
  - 4) Armja Polska od 1 października 1910 r.
  - 5) Polskie Drużyny Strzeleckie od 31 lipca 1911 r.
  - 6) Sokole Drużyny Polowe od 1 lipca 1912 r.
  - 7) Drużyny Bartoszwowe od 1 lipca 1912 r.
  - 8) Drużyny Tow. im. Kościuszki od 1 lipca 1912 r.
  - 9) Drużyny Podhalańskie od 1 lipca 1912 r.

Wojskowi zawodowi, którzy ubiegają się o zaliczenie do wysługi emerytalnej czasu służby w jednej z powyższych formacji, lub organizacji wojskowych, powinni przedstawić wiarogodne dowody, stwierdzające dokładnie czas służby, odbytej w tych formacjach lub organizacjach.

W wypadku nieposiadania takich dowodów czas tej służby może być stwierdzony w drodze zaświadczenia, potwierdzonego co do prawdziwości dat, podpisami co najmniej dwóch wiarogodnych świadków. Świadkowie powinni w zaświadczeniu przytoczyć zarazem źródło posiadanych wiadomości. Podpisy świadków mają być urzędowo uwierzytelnione.

Teza: 1. Patrz pod art. 15 tezę 7 i pod art. 37 tezę 12.

Art. 106.

Postanowienia art. 102, 103 i 104 mają zastosowanie do tych zawodowych wojskowych, którzy przed wstąpieniem do wojska polskiego nie utracili charakteru zawodowego wojskowego w b. państwie zaborczem i jeżeli są obywatelami

polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, natomiast nie mają zastosowania do tych zawodowych wojskowych b. państw zaborczych, którzy w wojsku polskiem służyli wyłącznie jako kontraktowi.

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44) — art. 2 i 3 (zamieszczone pod art. 87 u. e.).

Art. 107.

Wyplata uposażenia emerytalnego z art. 102, 103 i 104 następuje od 1 dnia miesiąca po wniesieniu podania, nie wcześniej jednak, niż od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 108.

(1) Zawodowym wojskowym b. państw zaborczych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, których próśb, wniesionych przed końcem 1920 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono i którym dotychczas nie przyznano zaopatrzenia emerytalnego w b. państwie zaborczem, jak również i w Państwie Polskiem, a posiadającym co najmniej 25 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, przysługuje zaopatrzenie emerytalne w wysokości ustalonej w art. 82 niniejszej ustawy.

(2) Zawodowym wojskowym b. państw zabor-

czych, jeżeli są obywatelami polskimi w myśl art. 2 ustawy z dnia 20 stycznia 1920 r. o obywatelstwie Państwa Polskiego (Dz. U. R. P. Nr. 7, poz. 44), jak również jeżeli uznani zostali w myśl art. 3 tejże ustawy za obywateli Państwa Polskiego, przysługuje w razie nieposiadania 25 lat, lecz co najmniej 10 lat rzeczywistej służby wojskowej, obliczonej według czasu kalendarzowego, jeżeli próśby, wniesionej przed końcem 1919 r., o przyjęcie do wojska polskiego nie uwzględniono, a są niezdolni do zarobkowania i nie posiadają majątku — jednorazowa odprawa w wysokości 50% odprawy, ustalonej w art. 104 niniejszej ustawy.

(3) Odnośnie wypłaty odprawy mają postanowienia ostatniego ustępu art. 104 analogiczne zastosowanie.

§ 120—125 patrz pod art. 82 u. e. str. 182.

§ 126—129 patrz pod art. 99 u. e. str. 207.

Ustawa z 20 I. 1920 o obywatelstwie Państwa Polskiego (poz. 44) — art. 2 i 3 (zamieszczone pod art. 87 u. e.).

TYTUŁ V. POSTANOWIENIA KOŃCOWE.

Art. 109.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

ROZDZIAŁ V.

Przepisy końcowe.

§ 141. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Równocześnie tracą moc obowiązującą rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 marca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 320), z dnia 28 stycznia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 104), z dnia 20 maja 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 55, poz. 393), z dnia 4 listopada 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 827) i z dnia 18 czerwca 1928 r. (Dz. U. R. P. Nr. 66, poz. 606).

Art. 110.

(1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 października 1923 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy tracą moc obowiązującą dotychczas obowiązujące ustawy i przepisy, wydane w przedmiotach, unormowanych tą ustawą.

Ustawa Emerytalna funkcjonariuszów państwowych z 28 VII. 1921 (poz. 466), zmieniona nowelą z 28 VII. 1922 (poz. 583).

Rozp. R. M. z 10 XI. 1921 w przedmiocie wykonania ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z 28 VII. 1921 (poz. 668), zmienione rozp. R. M. z 14 VI. 1923 (poz. 461).

Ustawa z 5 VIII. 1922 o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin (poz. 616), zmieniona ustawą z 17 V. 1923 (poz. 416).

Tezy: 1. Prawo funkcjonariusza do emerytury ocenia się według przepisów, obowiązujących w czasie zwolnienia go ze służby. — NTA. 2574/26.

2. Prawo do pensji wdowiej i sieroczej należy rozpatrywać według ustawy, obowiązującej w chwili śmierci funkcjonariusza. — NTA. 4373/30.

3. Prawa emerytalne b. funkcjonariuszów państw zaborczych ocenia się według przepisów u. e., obowiązujących w momencie zgłoszenia roszczenia o emeryturę. — NTA. 5009/27, 779/28.

USTAWA

z dnia 18 marca 1931 r.

o zmianie niektórych postanowień ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170, ogłoszona 28. III. 1931).

Art. 2. Emeryci (wdowy, sieroty), którym zostało przyznane uposażenie emerytalne (pensja wdowia, sieroca) przed wejściem w życie niniejszej ustawy z doliczeniem lat służby samorządowej i pracy zawodowej, na mocy art. 44 ustawy emerytalnej funkcjonariuszów państwowych z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466), art. 49 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem wojskowych i ich rodzin z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), oraz art. 97 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z r. 1924 Nr. 6, poz. 46) w dotychczasowym brzmieniu, w wymiarze wyższym, niżby to wynikało z niniejszej ustawy, mają prawo do otrzymywania zaopatrzenia emerytalnego od dnia 1 października 1931 r. z doliczeniem tylko takiej ilości lat służby samorządowej i pracy zawodowej, która zgodnie

z art. 1 niniejszej ustawy podlega doliczeniu na podstawie nowego brzmienia ustępu pierwszego art. 97 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, przyczem postanowienie ust. 2 tegoż art. 97 ma do tych osób analogiczne zastosowanie.

Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1931 r.

USTAWA

z dnia 18 marca 1932 r.

o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239, ogłoszona 31. III. 1932).

Art. 2. Emeryci, którym przed wejściem w życie ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) został przyznany w myśl art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) dodatek na żonę, poślubioną po przejściu w stan spoczynku, tracą prawo do tego dodatku z dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 3. Postanowienia art. 17 ust. 2 i art. 18 ust. 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46) w brzmieniu ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170) mają zastosowanie, począwszy od dnia 1 kwietnia 1931 r. również do emerytów (wdów, sierot), którym uposażenie emerytalne (pensja wdowia, sieroca) zostało przyznane przed dniem 1 kwietnia 1931 r.

Art. 4. Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy przed wstąpieniem do pań-

stwowej służby polskiej lub do służby w wojsku polskiem pełnili służbę w byłych państwach zaborczych, podlegającą doliczaniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1924 r. Nr. 6, poz. 46), winni najpóźniej do dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swe prawa z tego tytułu i należycie je udokumentować. Przekroczenie tego terminu może być uwzględnione tylko, o ile samo zgłoszenie nastąpiło we właściwym czasie, a nieudowodnienie tej służby w zakreślonym terminie wywołane było okolicznościami niezależnymi od woli zainteresowanej osoby. Niezgłoszenie w powyżej oznaczonym terminie służby w b. państwie zaborczem, podlegającej doliczeniu do wysługi emerytalnej na zasadzie art. 81 i 84 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., powoduje utratę prawa do zaliczenia tej służby do wysługi emerytalnej.

Władze, wskazane w art. 27 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu, ustalonym niniejszą ustawą, w terminie do dnia 31 grudnia 1933 r. orzekną, czy zgłoszone i należycie udowodnione okresy służby w b. państwach zaborczych podpadają pod postanowienia art. 81 ust. 1 lub art. 84 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych i czy podlegają na zasadzie tych postanowień doliczeniu do wysługi emerytalnej.

Art. 5. Z zaopatrzenia emerytalnego (uposażenia emerytalnego, pensyj wdowich i sierocych), przyznanego przed wejściem w życie niniejszej ustawy, przy wypłatach miesięcznych rat, począwszy od raty za miesiąc maj 1932 r., potrącana

będzie opłata w wysokości ośmiu procent (8%) należnego zaopatrzenia.

Opłata powyższa nie będzie pobierana od wdów i sierot, których zaopatrzenie, wymienione w ustępie poprzednim, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 zł (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeli przy zastosowaniu opłaty, oznaczonej w ust. 1, zaopatrzenie wdowy miało wynosić mniej aniżeli 50 zł, sieroty zaś mniej aniżeli 25 zł, opłata powyższa ulega zmniejszeniu do kwoty, o którą zaopatrzenie wdowy lub sieroty przekracza granice, oznaczone w ust. 2.

Postanowienia art. 5 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. nie mają zastosowania do opłat, pobieranych na podstawie niniejszego artykułu.

Pobieranie opłaty, wprowadzonej niniejszym artykułem, ustaje z dniem 31 marca 1933 r.; postanowienie to nie dotyczy emerytów oraz wdów i sierot, otrzymujących zaopatrzenia emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 103 i 108 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.

Art. 6. Emeryci oraz wdowy i sieroty, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane przed wejściem w życie niniejszej ustawy, otrzymują to zaopatrzenie od dnia 1 kwietnia 1933 r. w wymiarze, ustalonym w art. 19 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1 pkt. 7); wysokość zaopatrzenia tych emerytów oraz wdów i sierot, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane za okres czasu krótszy aniżeli 15 lat, określa się według zasad zdania drugiego ustępu pierwszego art. 19 ustawy z dnia

11 grudnia 1923 r. w brzmieniu niniejszej ustawy (art. 1 pkt. 7).

Postanowienia poprzedniego ustępu nie dotyczą emerytów oraz wdów i sierot, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 102, 105 i 108 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

Postanowienia ustępu pierwszego nie dotyczą wdów i sierot, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, nie przekracza: dla wdów — kwoty 50 zł (pięćdziesięciu złotych), dla sieroty zaś — kwoty 25 złotych (dwudziestu pięciu złotych) miesięcznie.

Jeżeliby po zastosowaniu postanowień ustępu pierwszego do wdów i sierot, których zaopatrzenie, wymienione w tym ustępie, przekracza 50 zł, względnie 25 zł, okazało się, że zaopatrzenie to miałyby wynosić mniej aniżeli 50 zł, względnie 25 zł, wdowa otrzymuje 50 zł, sierota zaś 25 zł.

Art. 7. Emeryci (wdowy, sieroty), do których zastosowano art. 2 ustawy z dnia 18 marca 1931 r. (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 170), będą otrzymywać zaopatrzenie emerytalne, począwszy od dnia 1 kwietnia 1933 r. za okres służby i pracy zawodowej, zaliczony im do wysługi emerytalnej przed wejściem w życie powołanej ustawy z dnia 18 marca 1931 r., przy równoczesnym zastosowaniu art. 6 niniejszej ustawy.

Art. 8. W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych z samego prawa do wysłu-

gi emerytalnej, w razie rozwiązania z nimi stosunku służbowego przed osiągnięciem wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej, może być przyznane uposażenie emerytalne w drodze uchwały Rady Ministrów na wniosek właściwej władzy naczelnej za zgodą Ministra Skarbu.

Osobom, o których mowa w ustępie pierwszym, uposażenie emerytalne zostanie wymierzone według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie 2 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Wdowy i sieroty po osobach, wymienionych w ust. 1, mają prawo do zaopatrzenia z mocy samej ustawy w wysokości, określonej art. 61, względnie art. 62 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. przy uwzględnieniu zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7).

Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy pozostawali w służbie państwowej i posiadali co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych z samego prawa do wysługi emerytalnej, a z którymi zostanie rozwiązany stosunek służbowy przed osiągnięciem przez nich wysługi emerytalnej, wymaganej na zasadzie art. 9 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 4), uzyskują prawo do uposażenia emerytalnego według zasad, przewidzianych w art. 19 ust. 1 zdanie drugie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w brzmieniu ustawy niniejszej (art. 1 pkt. 7) od pierwszego

dnia miesiąca następującego po dniu ukończenia przez byłego funkcjonariusza państwowego lub byłego zawodowego wojskowego 60 roku życia w przypadkach, gdy były funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie uzyskał z tytułu swej późniejszej służby lub pracy, pełnionej po rozwiązaniu z nim stosunku służbowego, jakiegokolwiek innego zaopatrzenia, oraz gdy za tego byłego funkcjonariusza państwowego, względnie byłego zawodowego wojskowego, nie przekazano ze Skarbu Państwa składki ubezpieczeniowej na mocy art. 7 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.

Art. 9. Funkcjonariusze państwowi, podlegający tymczasowym przepisom służbowym dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz. P. K. P. Nr. 6, poz. 13), którzy w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy posiadają co najmniej 10 lat służby, względnie służby i pracy zawodowej, zaliczalnych do emerytury, a zostaną zwolnieni ze służby przed nabyciem prawa do uposażenia emerytalnego, mają prawo do odprawy w wysokości sześciomiesięcznego uposażenia, pobieranego ostatnio w służbie czynnej.

Funkcjonariusze, którym na zasadzie postanowień ustępu poprzedniego została przyznana odprawa, nie mają prawa do innej odprawy.

Art. 10. Orzeczenia, przewidziane w art. 27 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., wydaje Minister Skarbu lub upoważniona przez Ministra Skarbu władza skarbową II instancji. Od orzeczeń władzy skarbowej II instancji zainteresowana osoba może wnieść odwołanie w terminie trzydziestodniowym.

W innych przypadkach, w których ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. przewiduje co do funk-

cjonariuszów państwowych (wdów i sierot po nich) wydawanie orzeczeń przez właściwą władzę naczelną w porozumieniu z Ministrem Skarbu lub za zgodą Ministra Skarbu, orzeczenia te wydaje Minister Skarbu na wniosek właściwej władzy naczelnej, wyjąwszy przypadki, przewidziane w art. 22 ust. 3, art. 24 ust. 1 pkt. 1, art. 27 ust. 3, art. 70 ust. 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), w których decyduje wyłącznie Minister Skarbu.

W przypadkach, przewidzianych w art. 22 ust. 3, art. 24 ust. 1 pkt. 1, art. 70 ust. 3 i 4, art. 72 ust. 3 i art. 73 ust. 1 lit. a), decyduje wyłącznie Minister Skarbu również względem emerytowanych zawodowych wojskowych (wdów i sierot po nich).

Postanowienia niniejszego artykułu dotyczą również orzeczeń, wydawanych po wejściu w życie niniejszego przepisu w sprawach, wszczętych przed jego wejściem w życie.

Termin przejścia czynności, określonych w niniejszym artykule, przez Ministra Skarbu ustali Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Art. 15. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1932 r., przyczem jednak zmiany, wprowadzone w art. 1 pkt. 5, 8, 9 i 21 niniejszej ustawy, obowiązują od dnia 1 kwietnia 1931 r.

Rozp. Prezesa R. M. z 3 X. 1932 wydane w porozumieniu z Min. Skarbu w sprawie ustalenia terminu przejścia przez Ministra Skarbu czynności, określonych w art. 10 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (poz. 735).

Art. 1. Termin przejścia przez Ministra Skarbu czynności, określonych w art. 10 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego, funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) ustala się na dzień 1 listopada 1932 r.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 28 października 1933 r.

o zmianie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668, ogłoszone 30. X. 1933).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 25 marca 1933 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 249) postanawiam co następuje:

Art. 2. (1) Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia unormować zaopatrzenie emerytalne funkcjonarjuszów prowizorycznych i nauczycieli tymczasowych w ramach ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r., ze zmianami, wynikającymi z ich charakteru służbowego.

(2) Z dniem wejścia w życie rozporządzenia, przewidzianego w ust. 1, funkcjonariusze ci i nauczyciele przestają podlegać ubezpieczeniu w odpowiednich zakładach ubezpieczeń.

Art. 3. (1) Do funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którym przyznano

i wymierzono uposażenie emerytalne przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia, oraz do wdów i sierot po nich stosuje się ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. nadal w brzmieniu, obowiązującym przed wejściem w życie tego rozporządzenia, ze zmianami jednak, wprowadzonymi postanowieniami art. 1 p. 2 i 17 niniejszego rozporządzenia.

(2) Postanowień poprzedniego ustępu nie stosuje się jednak do emerytów, ponownie powołanych po dniu 31 stycznia 1934 r. do służby państwowej.

(3) Nie uwzględniając zmian, wprowadzonych postanowieniami art. 1 p. 1, 3, 4, 9, 10, 12 do 16, 18, 21, 22, 26, 33 do 36, 38 do 44, 46 do 48 niniejszego rozporządzenia, stosuje się ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. nadal w brzmieniu, obowiązującym przed wejściem w życie tych postanowień, do:

a) funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy nie nabyli prawa do uposażenia w służbie czynnej, określonego w rozporządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonarjuszów państwowych, z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów, lub z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu wojska, albo w innych, jednocześnie lub później wydanych przepisach o uposażeniu,

b) funkcjonarjuszów b. państw zaborczych, objętych art. 95 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r.,

c) wdów (żon) i sierot (dzieci) po osobach, wymienionych wyżej w lit. a i b.

(4) Przy wymierzaniu zaopatrzenia emerytalnego osobom, wymienionym w trzecim ustępie,

stosuje się odpowiednio właściwe przepisy o uposażeniu czynnym i o wysokości mnożnej, obowiązujące przed dniem 1 lutego 1934 r.

(5) Przy zaliczaniu do wysługi emerytalnej funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, nienależącym do Państwowego Zakładu Emerytalnego, okresów służby lub pracy, odbytych przed dniem 1 lutego 1934 r., nie stosuje się zmian, wprowadzonych niniejszym rozporządzeniem do ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. w art. 2 ust. 3, art. 37 p. 2 ust. 1 i 2, art. 38 lit. b, art. 50 ust. 2 lit. c, art. 84 ust. 1 i art. 105 ust. 3.

Art. 4. (1) Zaopatrzenia emerytalne i inne świadczenia, przyznane na mocy ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w służbie czynnej mieli prawo do uposażenia, wolnego od państwowego podatku dochodowego, oraz zaopatrzenia emerytalne i inne świadczenia, przyznane z mocy tejże ustawy wdowom i sierotom po nich, są wolne od państwowego podatku dochodowego.

(2) Postanowienia ust. 1 stosują się pod temi samymi warunkami do pracowników przedsiębiorstwa „Polskie Koleje Państwowe“ i monopolów państwowych oraz do pozostałych po nich rodzin.

Art. 5. (1) Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

(2) Zarazem upoważnia się Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. z uwzględnieniem zmian, wprowa-

dzonych późniejszymi przepisami i niniejszym rozporządzeniem.

Art. 6. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z wyjątkiem postanowień art. 1 p. 1, 3, 4, 9, 10, 12 do 16, 18, 21, 22, 26, 33 do 36, 38 do 44, 46 do 48, które wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.

(2) Postanowienia art. 1 p. 6, skreślające w art. 7 ust. 6 lit. b. ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. wyrazy: „podlegające zaliczeniu do wysługi emerytalnej“, postanowienia art. 1 p. 20, wprowadzające do art. 37 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. jako nowy przepis punkt 7, i postanowienia art. 1 p. 28, rozciągające zakres działania tego przepisu na zawodowych wojskowych, uzyskują moc obowiązującą od dnia 1 kwietnia 1932 r.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 stycznia 1934 r.

o zaopatrzeniu emerytalnem prowizorycznych funkcyjnarjuszów państwowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 64, ogłoszone 30. I. 1934).

Na podstawie art. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o zmianie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) i art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) zarządza się co następuje:

§ 1. Używane w rozporządzeniu niniejszem określenie „ustawa emerytalna” oznacza ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcyjnarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) ze wszystkimi późniejszymi zmianami.

§ 2. (1) Funkcyjnarjuszami prowizorycznymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są mianowani do odwołania (prowizorycznie): urzędnicy i niżsi funkcyjnarjusze państwowi, pracownicy państwowego przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”, oraz funkcyjnarjusze administracji Lasów Państwowych.

(2) Funkcyjnarjuszami prowizorycznymi w rozumieniu rozporządzenia niniejszego są również nauczyciele tymczasowi wszystkich szkół państwowych i publicznych, pozostający na etacie Państwa, którzy wstąpili do służby nauczycielskiej po 1 stycznia 1927 r.

§ 3. Funkcyjnarjusze prowizoryczni, pozostający na służbie w dniu wejścia w życie rozporządzenia niniejszego lub po tym dniu mianowani, jak również wdowy i sieroty po nich, mają prawo do zaopatrzenia emerytalnego według zasad, określonych w rozporządzeniu niniejszem.

§ 4. Do funkcyjnarjuszów prowizorycznych oraz wdów i sierot po nich stosuje się odpowiednio przepisy ustawy emerytalnej, dotyczące stałych funkcyjnarjuszów państwowych, ze zmianami, wynikającymi z rozporządzenia niniejszego.

§ 5. W razie zbiegu uprawnień do zaopatrzenia na zasadzie ustawy emerytalnej i na zasadzie rozporządzenia niniejszego uprawniony korzysta z prawa wyboru.

§ 6. Gdy właściwe przepisy służbowe uzależniają trwanie służby prowizorycznej ponad pewien okres od zgody funkcyjnarjusza, odmowa z jego strony dalszego pełnienia tej służby jest równoznaczna z dobrowolnem wystąpieniem ze służby i pociąga utratę praw emerytalnych. To sa-

mo dotyczy odmowy dalszego pełnienia służby prowizorycznej po upływie okresu, na jaki funkcjonarjusz prowizoryczny został mianowany.

§ 7. Do funkcjonarjuszów prowizorycznych mają odpowiednie zastosowanie przepisy o komisjach lekarskich dla stałych funkcjonarjuszów państwowych.

§ 8. (1) Przy obliczaniu funkcjonarjuszom prowizorycznym wysługi emerytalnej, służbę prowizoryczną traktuje się narówni ze służbą stałą.

(2) Przy zaliczaniu funkcjonarjuszom prowizorycznym czasu służby przygotowawczej (praktyki) w myśl art. 37 p. 1 ust. 2 ustawy emerytalnej nominacja prowizoryczna jest równoznaczna z mianowaniem na stałe.

§ 9. (1) Objęcie przez emerytowanego funk-^{albo} cjonarjusza (stałego lub prowizorycznego) ^{stanowiska} stanowiska prowizorycznego jest reaktywacją w rozu-^{war. wyjęk} mieniu art. 10 ustawy emerytalnej i pociąga utratę prawa do poprzednio przyznanej emerytury.

(2) Emerytowanemu funkcjonarjuszowi stałemu, powołanemu do czynnej służby prowizorycznej, z którym następnie prowizoryczny stosunek służbowy został rozwiązany, przyznaje i wymierza się emeryturę na zasadzie rozporządzenia niniejszego, z zastrzeżeniem postanowienia art. 10 ust. 2 zdanie 2 ustawy emerytalnej.

(3) Emerytowanemu funkcjonarjuszowi prowizorycznemu, powołanemu do czynnej służby stałej, po przeniesieniu w stan spoczynku, przyznaje i wymierza się emeryturę na zasadzie ustawy emerytalnej z zastrzeżeniem jej postanowienia, zawartego w art. 10 ust. 2 zdanie 2.

§ 10. Emerytowani funkcjonarjusze państwo-^u wi, którzy przed wejściem w życie rozporządze-

nia niniejszego zostali powołani do czynnej służby prowizorycznej, podlegają rozporządzeniu niniejszemu, o ile ich prowizoryczny stosunek służbowy nie zostanie rozwiązany przed 1 stycznia 1935 r.

Teza: Wszyscy emeryci, którzy przed 1 lutego 1934 objęli stanowiska funkcjonarjuszów prowizorycznych, mają prawo do otrzymywania emerytury tylko do 1 lutego 1934. W przypadku, gdy z osobami temi zostanie przed 1 stycznia 1935 rozwiązany prowizoryczny stosunek służbowy, należy uznać zgodnie z § 10, iż nigdy nie podlegali oni działaniu rozp. R. M. z 20 I. 1934 i wypłacić im emeryturę za okres od 1 lutego 1934 z zastosowaniem art. 25 ustawy emerytalnej. Przytem obojętne jest, w jaki sposób został rozwiązany stosunek służbowy, a więc czy przez zwolnienie przez władzę, czy też przez ustąpienie lub śmierć funkcjonarjusza, albo przez upływ czasu, na który został mianowany. — Min. Skarbu 30 IV. 1934 L. D. I. 28253/Em/34.

§ 11. (1) Prawo do odprawy na mocy art. 44 ustawy emerytalnej służy wszystkim funkcjonarjuszom prowizorycznym, z którymi został rozwiązany stosunek służbowy i którzy nie nabyli prawa do emerytury jedynie z powodu braku wymaganej wysługi emerytalnej, o ile przytem ostatnio nieprzerwanie pełniona służba trwała co najmniej 12 miesięcy.

(2) Jeżeli prawo do odprawy przewidują również właściwe przepisy służbowe, uprawniony korzysta z prawa wyboru.

U. Do 12-miesięcznego nieprzerwanego okresu służby, wymaganego przez § 11 ust. 1, należy zaliczać służbę stałą, prowizoryczną i przygotowawczą; nie należy natomiast zaliczać — pracy kontraktowej; praca kontraktowa nie stanowi jednak przerwy w służbie, jeśli chodzi o warunek jej nieprzerwalności.

Urlop bezpłatny nie stanowi przerwy w służbie w rozumieniu § 11 ust. 1.

Teza: Z postanowień § 11 wynika, że warunki, pod jakimi funkcjonariuszowi prowizorycznemu może być przyznana odprawa, są następujące: 1) brak wysługi emerytalnej, wymaganej do nabycia praw emerytalnych, i 2) pełnienie służby przed rozwiązaniem stosunku służbowego w ciągu 12 miesięcy bez przerwy. Skoro tylko istnieją te dwa warunki, funkcjonariusz państwowy ma prawo do odprawy, chociażby nawet nie odpowiadał warunkom art. 44 ustawy emerytalnej. Prawo do odprawy na mocy omawianych przepisów jest zupełnie niezależne od prawa do otrzymania uposażenia w służbie czynnej za okres wymówienia względnie w przypadku rozwiązania stosunku służbowego bez wypowiedzenia — za okres, w którym zgodnie z pismem nominacyjnym wypowiedzenie powinno było nastąpić. — Min. Skarbu 6. VI. 1934 L. D. I. 39488/Fm/34.

§ 12. Postanowienia właściwych przepisów służbowych o odpowiedzialności funkcjonariuszów państwowych, przeniesionych w stan spoczynku, za występki służbowe, których dopuścili się w czasie czynnej służby, odnoszą się również do funkcjonariuszów prowizorycznych, otrzymujących emeryturę.

§ 13. Funkcjonariusze prowizoryczni, objęci rozporządzeniem niniejszem, z dniem jego wejścia w życie przechodzą do ubezpieczenia w Państwowym Zakładzie Emerytalnym. Z tą datą ustaje dotychczasowe ubezpieczenie tych funkcjonariuszów w instytucjach ubezpieczeń społecznych. Przekazanie składek ubezpieczeniowych Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu nastąpi na zasadach, określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów, przewidzianem w art. 7 ust. 5 ustawy emerytalnej. Na tych samych zasadach nastąpi również rozrachunek Państwowego Zakładu Emerytalnego ze Skarbem Państwa z tytułu opłat za lata

zaliczalne do emerytury, za które Państwowy Zakład Emerytalny nie otrzyma składek ubezpieczeniowych.

§ 14. Przy zaliczaniu do wysługi emerytalnej funkcjonariuszom prowizorycznym, objętym rozporządzeniem niniejszem, okresów służby lub pracy, odbytych przed dniem 1 lutego 1934 r. nie stosuje się, z zastrzeżeniem postanowień § 8 ust. (1) rozporządzenia niniejszego, zmian, wprowadzonych do art. 37 p. 2 ust. 1 i 2 i art. 38 lit. b ustawy emerytalnej rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668).

§ 15. Zaopatrzenia emerytalne funkcjonariuszów prowizorycznych i ich rodzin są wolne od państwowego podatku dochodowego.

§ 16. Postanowienia art. 10 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) mają zastosowanie do funkcjonariuszów prowizorycznych oraz wdów i sierot po nich.

§ 17. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu.

§ 18. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 lutego 1934 r.

STATUT
Państwowego Zakładu Emerytalnego.
CZĘŚĆ I.
Organizacja Państwowego Zakładu Emerytalnego.
R o z d z i a ł I.
Postanowienia ogólne.

§ 1.

Użyte w statucie niniejszym skróty oznaczają:

- a) „Zakład“ — Państwowy Zakład Emerytalny,
 b) „uczestnicy Zakładu“ — osoby, na które rozciąga się zakres działania Zakładu,
 c) „ustawa emerytalna“ — ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

§ 2.

(1) Państwowy Zakład Emerytalny jest powołany do udzielania zaopatrzeń emerytalnych stałym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, mianowanym po dniu 31 stycznia 1934 r., prowizorycznym funkcjonariuszom państwowym, tudzież tym kategorjom funkcjonariuszów państwowych, zawodowych wojskowych oraz pracowników instytucji, przedsiębiorstw i monopolów państwowych, na które zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 3 ustawy emerytalnej zostanie rozszerzona działalność Państwowego Zakładu Emerytalnego.

(2) Siedzibą Państwowego Zakładu Emerytalnego jest Warszawa.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 6 marca 1934 r.

o statucie Państwowego Zakładu Emerytalnego.
 (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 276, ogłoszone 13 IV. 1934).

Na podstawie art. 7 ust. 4 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) zarządza się co następuje:

§ 1. Państwowemu Zakładowi Emerytalnemu nadaje się statut w brzmieniu, ustalonem w załączniku.

§ 2. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu.

§ 3. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 lutego 1934 r.

Tezy:

1. Wojskowi zawodowi, którzy pozostawali w czynnej służbie w dniu 31 stycznia 1934 i po tej dacie przeszli do stałej służby cywilno-państwowej, podobnie jak podoficerowie zawodowi, którzy pozostawali w służbie w dniu 31 stycznia 1934 i po tej dacie zostali przemianowani na zawodowych oficerów, nie są uczestnikami Państwowego Zakładu Emerytalnego. Oficerowie rezerwowi natomiast, przemianowani na zawodowych wojskowych po dniu 31 stycznia 1934 podlegają ubezpieczeniu w Państwowym Zakładzie Emerytalnym. — Min. Skarbu 24 X. 1934 L. D. I. 70979/Em/34.

2. Zawodowi wojskowi, przeniesieni w stan spoczynku lub do rezerwy, nie stają się uczestnikami Państwowego Zakładu Emerytalnego na skutek przyjęcia ich do stałej służby państwowej bezpośrednio po zwolnieniu ze służby wojskowej lub w czasie jej pełnienia. — Min. Skarbu 23 X. 1934 L. D. I. 76011/Em/34.

3. Wszyscy emeryci, reaktywowani po dniu 31 stycznia 1934 w służbie stałej, nie podlegają ubezpieczeniu w Państwowym Zakładzie Emerytalnym. Podlegają natomiast temu ubezpieczeniu emeryci, mianowani funkcjonariuszami prowizorycznymi. — Min. Skarbu 23 X. 1934 L. D. I. 64611/Em/34.

§ 5.

(1) Państwowy Zakład Emerytalny jest instytucją prawa publicznego i posiada osobowość prawną.

(2) Państwowy Zakład Emerytalny ma prawo używania godła państwowego i pieczęci okrągłej z godłem państwowym i napisem: „Państwowy Zakład Emerytalny“.

§ 4.

Zakład reprezentuje nazewnątrz wobec władz i osób trzecich Dyrektor Naczelny, który w poszczególnych przypadkach może przekazać swe czynności członkowi Dyrekcji lub pracownikowi Zakładu.

R o z d z i a ł II.

Zakres działania Zakładu.

§ 5.

Do zakresu działania Zakładu należy:

1) przyznawanie, wymiar i wypłata świadczeń emerytalnych uczestnikom Zakładu, tudzież pozostałym po nich i po emerytowanych uczestnikach Zakładów osobom, uprawnionym do uzyskania tych świadczeń;

2) współdziałanie w akcji, zmierzającej do utrzymania lub przywrócenia zdolności zarobkowej uczestnikom Zakładu;

3) wykonywanie wszelkich innych czynności w zakresie zaopatrzenia emerytalnego osób, wymienionych w p. 1;

4) opinjowanie na żądanie władzy nadzorczej projektów ustaw, rozporządzeń i statutów, tudzież przepisów wykonawczych z zakresu zaopatrzeń emerytalnych funkcjonariuszów państwowych, zawodowych wojskowych oraz pracowników przedsiębiorstw, instytucyj i monopolów państwowych.

R o z d z i a ł III.**Organa Zakładu.****§ 6.**

Organami Zakładu są:

- 1) Rada,
- 2) Dyrekcja,
- 3) Komisja Rewizyjna.

A. Rada Zakładu.

§ 7.

(1) Rada jest naczelnym organem uchwalającym Zakładu i ustala ogólne zasady działalności Zakładu.

(2) Do zakresu działania Rady należy:

1) uchwalanie wniosków, dotyczących zmian statutu Zakładu,

2) uchwalanie rocznych preliminarzy budżetowych,

3) uchwalanie sprawozdań rocznych, zamknięć rachunkowych i bilansów ubezpieczeniowo-technicznych,

4) przedstawianie Ministrowi Skarbu wniosków w sprawach powoływania, odwoływania i pociągania do odpowiedzialności członków Dyrekcji,

5) rozpatrywanie sprawozdań Dyrekcji,

6) rozpatrywanie kwartalnych planów finansowych,

7) decydowanie w sprawach, przekazanych przez Dyrekcję i Komisję Rewizyjną,

8) uchwalanie regulaminów, przewidzianych w statucie niniejszym,

9) decydowanie w sprawach majątkowych, w szczególności w sprawach:

a) lokaty funduszków,

b) nabywania, zbywania i obciążania nieruchomości,

c) zaciągania pożyczek,

d) dokonywania inwestycji, przekraczających wartość 10.000 zł.,

10) uchwalanie ogólnych wytycznych dla Dyrekcji,

11) decydowanie w sprawach współdziałania Zakładu w akcji, zmierzającej do utrzymania lub przywrócenia zdolności zarobkowej uczestnikom Zakładu.

(3) Rada może na podstawie każdorazowych uchwał przekazać ostateczne załatwienie niektórych spraw Dyrektorowi Naczelnemu.

(4) Uchwały Rady w sprawach, wymienionych w ust. (2) p. 1, 2, 3, 8 (tylko w zakresie regulaminu Rady, przewidzianego w § 9 ust. (6)) i 9 wymagają zatwierdzenia przez władzę nadzorczą.

§ 8.

Rada Zakładu składa się z Prezesa, jego zastępcy oraz najwyżej siedmiu członków, mianowanych przez Ministra Skarbu za zgodą Prezesa Rady Ministrów.

§ 9.

(1) Rada odbywa swe posiedzenia w miarę potrzeby, nie mniej jednak, aniżeli 6 razy w ciągu roku.

(2) Prezes ustala porządek obrad Rady, zwołuje jej posiedzenia i przewodniczy na nich.

(3) Rada musi być zwołana na żądanie władzy nadzorczej w terminie przez nią wyznaczonym, a na żądanie Komisji Rewizyjnej, Dyrektora Naczelnego lub $\frac{1}{4}$ części członków Rady najpóźniej na czternaście dni od dnia otrzymania wniosku, z obowiązkiem umieszczenia na porządku obrad spraw, wymienionych w żądaniu.

(4) Zwołanie każdego posiedzenia zwyczajnego Rady powinno nastąpić co najmniej na trzy dni, każdego zaś posiedzenia nadzwyczajnego co najmniej na jeden dzień przed jego odbyciem przez zawiadomienie wszystkich członków.

(5) Zawiadomienia o posiedzeniach Rady powinny być przesyłane równocześnie władzy nadzorczej, Przewodniczącemu Komisji Rewizyjnej i Dyrektorowi Naczelnemu.

(6) Regulamin, uchwalony przez Radę a zatwierdzony przez władzę nadzorczą, określa szczegółowo sposób prowadzenia obrad oraz prawa i obowiązki członków, w szczególności warunki zgłaszania i wprowadzania do porządku obrad wniosków członków.

§ 10.

(1) W posiedzeniach Rady mogą brać udział przedstawiciele władzy nadzorczej, którzy mają prawo przemawiać poza kolejnością mówców.

(2) W posiedzeniach Rady biorą udział z głosem doradczym: delegat Komisji Rewizyjnej, Dyrektor Naczelny i wyznaczeni przez Dyrektora Naczelnego za zgodą Prezesa Rady członkowie Dyrekcji lub pracownicy Zakładu.

§ 11.

(1) Do ważności uchwał konieczna jest obecność przynajmniej połowy członków Rady, w tem Prezesa lub jego zastępcy.

(2) Uchwały zapadają większością głosów obecnych. W razie równości rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 12.

(1) Prezes Rady czuwa nad całokształtem działalności Zakładu, w szczególności nad wykonywaniem uchwał organów Zakładu i zarządzeń władzy nadzorczej. Prezesowi Rady służy prawo żądania od Dyrektora Naczelnego wyjaśnień oraz przedstawiania akt, dokumentów i ksiąg, prawo obecności przy

rewizjach, przeprowadzanych przez władzę nadzorczą lub Komisję Rewizyjną Zakładu, oraz prawo zwracania się do Komisji Rewizyjnej o przeprowadzenie rewizji ksiąg i kasy Zakładu.

(2) Jeżeli uchwała Rady lub Komisji Rewizyjnej sprzeciwia się przepisom prawnym, postanowieniom statutu Zakładu lub zarządzeniom władzy nadzorczej, Prezes Rady jest obowiązany wnieść sprzeciw do Ministra Skarbu w terminie pięciodniowym; sprzeciw wstrzymuje wykonanie uchwały do czasu rozstrzygnięcia przez Ministra Skarbu.

(3) Jeżeli Dyrektor Naczelny lub pełniący jego czynności członek Dyrekcji oświadczy na posiedzeniu Rady, że wykonanie uchwały zagrażałoby stanowi majątkowemu Zakładu, Prezes Rady jest obowiązany zawiadomić o tem w ciągu pięciu dni Ministra Skarbu, jeżeli nie znajda zastosowania przepisy ustępu poprzedzającego.

(4) Uprawnienia i obowiązki Prezesa Rady przechodzą na jego zastępcę w zakresie czynności powierzonych mu przez Prezesa.

B. Dyrekcja Zakładu.

§ 13.

Organem wykonawczym Zakładu jest Dyrekcja. Na czele Dyrekcji stoi Dyrektor Naczelny. W skład Dyrekcji wchodzi ponadto Dyrektor Administracyjny i Dyrektor Techniczny (Matematyk Zakładu). Członkowie Dyrekcji są powoływani i odwoływani przez Ministra Skarbu na wniosek Rady.

§ 14.

(1) Dyrektor Naczelny jest zwierzchnikiem członków Dyrekcji oraz pracowników Zakładu, kie-

ruje załatwianiem wszystkich spraw bieżących, niezastrzeżonych innym organom Zakładu oraz kieruje działalnością Zakładu z zastrzeżeniem kompetencji Rady.

(2) Do zadań Dyrektora Naczelnego należy w szczególności:

1) wykonywanie ustawowych i statutowych zadań Zakładu zgodnie z uchwałami Rady,

2) układanie rocznego preliminarza budżetowego,

3) wykonywanie budżetu,

4) opracowywanie sprawozdań rocznych i zamknięć rachunkowych oraz przedstawianie ich Radzie najpóźniej do końca czerwca każdego roku,

5) wydawanie instrukcyj, normujących organizację biura Zakładu, podział pracy i tok czynności,

6) decydowanie w sprawach, należących do zakresu działania Zakładu, a niezastrzeżonych kompetencji innych jego organów,

7) dokonywanie inwestycji, nieprzekraczających wartości 10.000 zł.,

8) przygotowywanie materiałów do spraw, objętych porządkiem obrad Rady, oraz referowanie na posiedzeniach Rady spraw, do których nie został wyznaczony inny referent,

9) opracowywanie kwartalnych planów finansowych,

10) składanie Radzie sprawozdań,

11) przyjmowanie, zawieszanie w czynnościach, zwalnianie i posuwanie na wyższe stanowiska pracowników Zakładu, stosownie do postanowień przepisów służbowych,

12) zawieszanie w czynnościach członków Dyrekcji za zgodą Prezesa Rady, z obowiązkiem niezwłocznego zawiadomienia Ministra Skarbu,

13) przedstawianie na posiedzeniach Rady opinii w sprawach załatwianych przez Radę.

(3) Decyzje Dyrektora Naczelnego w sprawach wymienionych w ust. 2) p. 2, 4, 7, 9, 10 i 11 zapadają po ich rozważeniu na posiedzeniach Dyrekcji.

§ 15.

(1) Dyrektora Naczelnego zastępuje jeden z członków Dyrekcji, wyznaczony przez Radę na wniosek Dyrektora Naczelnego.

(2) Zakres kompetencji, przekazanych przez Dyrektora Naczelnego członkom Dyrekcji, ustali regulamin wewnętrzny, uchwalony przez Radę.

§ 16.

(1) Dyrektor Techniczny czuwa nad równowagą ubezpieczeniowo-techniczną Zakładu oraz jest odpowiedzialny za stwierdzanie we właściwym czasie, czy rzeczywisty przebieg ubezpieczenia odpowiada założeniom, przyjętym za podstawę do ustalenia wysokości świadczeń i składek.

(2) Dyrektor Techniczny jest zależny od Dyrektora Naczelnego tylko personalnie, natomiast w wydawaniu swych orzeczeń ubezpieczeniowo-technicznych zachowuje pełną samodzielność.

§ 17.

(1) Członkowie Dyrekcji powinni posiadać następujące warunki:

- 1) obywatelstwo polskie,
- 2) nieskazitelną przeszłość,
- 3) ukończone studia wyższe,

4) odpowiednie przygotowanie praktyczne. a mianowicie:

a) Dyrektor Naczelny powinien posiadać pięcioletnią praktykę administracyjną w zakresie zaopatrzeń emerytalnych lub ubezpieczeń społecznych, przyczem co najmniej dwuletnią na stanowiskach kierowniczych,

b) Dyrektor Administracyjny powinien posiadać trzyletnią praktykę administracyjną w zakresie zaopatrzeń emerytalnych lub ubezpieczeń społecznych lub sześcioletnią w innym zakresie, przyczem w obu przypadkach — co najmniej dwuletnią na stanowiskach kierowniczych,

c) Dyrektor Techniczny — co najmniej pięcioletnią praktykę w zakresie ubezpieczeniowo-matematycznym, przyczem przynajmniej trzyletnią w instytucjach ubezpieczeniowych.

(2) W okresie pierwszych dziesięciu lat funkcjonowania Zakładu Minister Skarbu może zwolnić od warunków, wymienionych w ust. (1) p. 4.

C. Komisja Rewizyjna.

§ 18.

Komisja Rewizyjna kontroluje czynności Zakładu oraz dokonywa rewizyj ksiąg, dokumentów i zasobów kasowych.

§ 19.

Komisja Rewizyjna składa się z przewodniczącego, jego zastępcy oraz z trzech członków, mianowanych przez Ministra Skarbu.

§ 20.

(1) Posiedzenia Komisji Rewizyjnej zwołuje przewodniczący Komisji lub jego zastępca.

(2) Komisja Rewizyjna zbiera się przynajmniej 6 razy w ciągu roku, przyczem obowiązkowo co najmniej jeden raz przed posiedzeniem Rady, na którym ma być uchwalone roczne zamknięcie rachunkowe, celem rozpatrzenia tego zamknięcia.

(3) Komisja Rewizyjna jest ponadto uprawniona na zasadzie swej decyzji lub postanowienia swego przewodniczącego do przeprowadzenia rewizji ksiąg i kasy oraz zbadania stanu gospodarki Zakładu.

(4) Komisja Rewizyjna musi być zwołana na żądanie władzy nadzorczej w terminie przez nią oznaczonym, na żądanie zaś Prezesa Rady, Dyrektora Naczelnego lub dwóch członków Komisji — w ciągu dni 7.

(5) Posiedzenie Komisji, na którym ma być zbadane roczne zamknięcie rachunkowe, powinno być zwołane co najmniej na 14 dni przed posiedzeniem, z równoczesnem przesłaniem sprawozdań z wykonania budżetu i zamknięć rachunkowych.

§ 21.

(1) Komisja zdolna jest do powzięcia uchwał w obecności połowy członków, w tem przewodniczącego lub jego zastępcy.

(2) Uchwały Komisji Rewizyjnej zapadają większością głosów obecnych, w razie zaś równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

§ 22.

(1) Komisja Rewizyjna może wzywać na swe posiedzenia członków Dyrekcji i pracowników Zakładu oraz żądać od nich szczegółowych wyjaśnień.

(2) Komisja Rewizyjna wybiera ze swego grona delegata, któremu służy prawo udziału w posie-

dzeniach Rady z prawem zabierania głosu, jednakże bez prawa zgłaszania wniosków i głosowania.

§ 23.

(1) Komisja Rewizyjna może przedstawiać władzy nadzorczej swoje opinie o uchwałach Rady i działalności Zakładu. Opinie te nie wstrzymują wykonania uchwał Rady.

(2) W przypadkach, kiedy Komisja Rewizyjna poweźmie przekonanie, że funkcjonowanie poszczególnych działów Zakładu lub poszczególne zarządzenia organów Zakładu mogą spowodować dla niego straty, może poddać swe zastrzeżenia pod rozważenie Rady lub Dyrekcji.

D. Przepisy wspólne.

§ 24.

Członkowie organów Zakładu przy wykonywaniu obowiązków urzędowych są zrównani z funkcjonariuszami państwowymi tak co do ochrony prawnej, jak i co do odpowiedzialności sądowo-karnej.

§ 25.

(1) Od udziału w posiedzeniach organów Zakładu wyłączeni są poszczególni członkowie, gdy mają być rozstrzygane sprawy, w których interesowany jest sam członek organu lub osoba, pozostająca z nim w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii wstępnej lub zstępnej, albo w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do czwartego stopnia włącznie, bądź wreszcie w stosunku przyspasabiającego, opiekuna lub wychowawcy, albo przysposobionego, pupila lub wychowanka.

(2) O wyłączeniu decyduje przewodniczący organu, od którego decyzji służy odwołanie do Ministra Skarbu.

§ 26.

Członkowie organów Zakładu obowiązani są do zachowania w tajemnicy wiadomości o chorobach i ułomnościach oraz o przyczynach chorób i ułomności, o których powzięli wiadomość przy wykonywaniu czynności urzędowych.

§ 27.

(1) Z przebiegu każdego posiedzenia organu Zakładu spisuje się protokół, który podpisuje przewodniczący posiedzenia i protokółant. Odpis protokołu posiedzenia powinien być w ciągu dni 14 po odbyciu posiedzenia przedstawiony władzy nadzorczej i rozesłany członkom organu, którego posiedzenia dotyczy.

(2) Odpisy protokółów posiedzeń Rady powinny być ponadto przesyłane do wiadomości Dyrektorowi Naczelnemu oraz przewodniczącemu Komisji Rewizyjnej, odpisy zaś protokółów posiedzeń Komisji Rewizyjnej — do wiadomości Prezesowi Rady oraz Dyrektorowi Naczelnemu.

§ 28.

Członek Rady lub Komisji Rewizyjnej Zakładu traci mandat w razie odwołania go przez władzę, która go mianowała.

§ 29.

(1) Władza obowiązana jest odwołać członka Rady lub Komisji Rewizyjnej z urzędu lub na wniosek Przewodniczącego Rady lub Komisji Rewizyjnej:

1) o ile zostanie skazany na utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych (art. 47 kodeksu karnego z 1932 r.),

2) o ile skutek postanowienia sądowego zostanie ograniczony w prawie rozporządzania swoim majątkiem,

3) w razie nadużycia swego stanowiska dla celów osobistych,

4) w razie rozmyślnego działania na niekorzyść Zakładu,

5) w przypadku uchybienia postanowieniom § 26 i 31.

(2) W przypadku wszczęcia przeciwko członkowi Rady lub Komisji Rewizyjnej dochodzenia dyscyplinarnego, Minister Skarbu może zawiesić go w pełnieniu obowiązków w Zakładzie, a obowiązany jest to uczynić w przypadku wszczęcia przeciwko członkowi Rady lub Komisji Rewizyjnej dochodzenia karno-sądowego o przestępstwo, za które może być wyznaczona kara dodatkowa z art. 47 kodeksu karnego z 1932 r.

§ 30.

Członkowie Rady, Komisji Rewizyjnej i Dyrekcji Zakładu obowiązani są uczestniczyć we wszystkich posiedzeniach organu, w którego skład wchodzi, a w razie przeszkody usprawiedliwić nieobecność.

§ 31.

Członkowie Rady i Komisji Rewizyjnej Zakładu nie mogą w czasie trwania mandatu podejmować się dla Zakładu żadnych płatnych czynności, ani zawierać z nim umowy o najem usług, dostawy, wykonanie robót i t. p. albo też występo-

wać w stosunku do niego w charakterze przedstawicieli lub pełnomocników osób trzecich.

§ 32.

(1) Członkowie Rady za udział w posiedzeniach otrzymują wynagrodzenie w wysokości 25 złotych za każde posiedzenie.

(2) Prezes Rady, jego zastępca oraz przewodniczący i członkowie Komisji Rewizyjnej otrzymują stałe wynagrodzenie, którego wysokość ustala Minister Skarbu.

R o z d z i a ł IV.

Pisma i publikacje.

§ 33.

(1) Wszelkie pisma Zakładu podpisuje Dyrektor Naczelny lub upoważniony przez niego członek Dyrekcji, wyjąwszy pisma, wymienione w ust. (3) i (4).

(2) Prezes Rady lub jego zastępca podpisuje wraz z Dyrektorem Naczelnym lub jednym z Dyrektorów:

1) wszelkie przedstawienia do władzy nadzorczej, wymagające zatwierdzenia z jej strony,

2) akty prawne w sprawach majątkowych, w szczególności w sprawach dokonywania inwestycji, przekraczających 10.000 zł, lokat funduszków, nabywania, zbywania, obciążania nieruchomości oraz zaciągania pożyczek,

3) regulaminy wewnętrzne, określające zakres działania członków Dyrekcji, oraz ogólne wytyczne dla Dyrekcji.

(3) Prezes Rady podpisuje sam pisma:

1) zwołujące posiedzenia Rady,
2) w sprawach, dotyczących Dyrektora Naczelnego Zakładu,

3) zawiadamiające władze o uchwałach, powziętych przez Radę.

(4) Pisma Komisji Rewizyjnej podpisuje przewodniczący Komisji z jednym członkiem tej Komisji, z wyjątkiem pism, zwołujących posiedzenia Komisji Rewizyjnej, które podpisuje sam przewodniczący.

§ 34.

(1) Członkowie Dyrekcji Zakładu w zakresie powierzonych im przez Dyrektora Naczelnego samodzielnych funkcji kierowniczych oraz pracownicy Zakładu w zakresie czynności, przekazanych im przez Dyrektora Naczelnego z prawem decyzji, mają prawo samodzielnego podpisywania pism i aktów.

(2) Poszczególni pracownicy Zakładu, upoważnieni przez Dyrektora Naczelnego, mogą podpisywać pisma o charakterze informacyjnym.

§ 35.

(1) Nakazy wypłaty do kas, potwierdzenia odbioru pieniędzy oraz czeki Pocztovej Kasy Oszczędności i bankowe będą podpisywane przez dwie osoby upoważnione przez Dyrektora Naczelnego z tym zastrzeżeniem, że podpis Dyrektora Naczelnego lub jednego z upoważnionych członków Dyrekcji jest konieczny na wszystkich czekach i nakazach wypłaty, przekraczających kwotę 10.000 zł.

(2) Szczegółowy sposób wykonania tego przepisu wskaże regulamin, uchwalony przez Radę.

§ 36.

Sprawozdania roczne Zakładu, zamknięcia rachunkowe i bilanse ubezpieczeniowo-techniczne powinny być drukowane; zamknięcia rachunkowe roczne powinny być ogłaszane w „Monitorze Polskim”.

CZĘŚĆ II.

Postępowanie przy przyznawaniu, wymiarze i wypłacaniu świadczeń emerytalnych.

§ 37.

Przyznawanie i wymiar świadczeń emerytalnych następuje na zasadach, zawartych w ustawie emerytalnej oraz w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1954 r. o zaopatrzeniu emerytalnym prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 64).

§ 38.

O ile statut niniejszy lub właściwe przepisy emerytalne nie stanowią inaczej, przy rozpoznawaniu spraw emerytalnych, wynikających z uczestnictwa w Zakładzie, stosuje się odpowiednio rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341).

§ 39.

(1) W ciągu dwóch tygodni po zamianowaniu funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego, władza, prowadząca jego akta osobowe, powinna zgłosić go do Zakładu, przesyłając Zakładowi również akta osobowe celem wydania przez Zakład orzeczenia, ustalającego jakie okre-

sy, poprzedzające uczestnictwo w Zakładzie, mogą być danemu funkcjonarjuszowi państwowemu lub zawodowemu wojskowemu zaliczone do wyśługi emerytalnej, w jakim stosunku i na jakich warunkach. Zgłoszenie powinno zawierać imię i nazwisko zgłaszanego, datę i miejsce jego urodzenia, datę nominacji, grupę uposażenia, charakter służbowy tudzież wzmiankę o tem, czy zgłaszany posiada jakiegokolwiek okresy, poprzedzające nominację, a zaliczalne do emerytury. Jeżeli funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy posiada współmałżonka, dzieci lub pasierbów, zgłoszenie powinno nadto obejmować datę ślubu oraz imiona i daty urodzenia tych członków rodziny.

(2) W ciągu dwóch tygodni od daty zamianowania funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy obowiązany jest przesłać Zakładowi za pośrednictwem swej władzy służbowej deklarację, zawierającą dokładne wyszczególnienie okresów, poprzedzających uczestnictwo w Zakładzie, których zaliczenia do emerytury żąda. Orzeczenie Zakładu zostaje wydane z uwzględnieniem postanowień § 47 ust. (3) i jest zaskarżalne w trybie § 45 ust. (2).

(3) Rozwiązując stosunek służbowy funkcjonarjusza państwowego lub zawodowego wojskowego, podlegającego postanowieniom statutu niniejszego, właściwa władza powinna przekazać akta osobowe Zakładowi celem wydania orzeczenia, czy uczestnikowi Zakładu służą uprawnienia emerytalne i jakie mianowicie, jako też celem ewentualnego wymierzenia przez Zakład świadczeń emerytalnych.

(4) Analogiczne postępowanie stosuje się w przypadku śmierci uczestnika Zakładu, o ile pozostały po nim osoby, uprawnione do otrzymywania świadczeń emerytalnych.

(5) Postępowanie, przewidziane w ust. (3) i (4), powinno być wszczęte również na wniosek osoby, ubiegającej się o świadczenia, jeżeli nie zostało z jakichkolwiek przyczyn wszczęte z urzędu.

§ 40.

(1) Władza może dokonać czynności, przewidzianych w § 39 ust. (3), również przed rozwiązaniem z funkcjonarjuszem państwowym lub zawodowym wojskowym stosunku służbowego celem stwierdzenia, czy nabył on prawa emerytalne i w jakim rozmiarze.

(2) Ustalenia w sprawie uprawnień emerytalnych uczestnika Zakładu są przeznaczone w tym przypadku tylko dla zapytującej władzy i nie są podawane do wiadomości stron, którym nie służy przeciwko nim żaden środek odwoławczy.

§ 41.

Uczestnik Zakładu obowiązany jest niezwłocznie zawiadamiać swą władzę służbową o wszelkich zmianach, dotyczących okoliczności, które obejmuje zgłoszenie (§ 39 ust. (1)). Władza służbowa uczestnika Zakładu zawiadamia Zakład o wiadomych jej zmianach, dotyczących tych okoliczności, w ciągu pierwszych 10 dni następnego miesiąca.

§ 42.

(1) Władze, prowadzące akta osobowe lub listy płacy funkcjonarjuszów państwowych, będących uczestnikami Zakładu, są obowiązane zezwo-

lić upoważnionym pracownikom Zakładu na przeglądanie tych akt oraz dokumentów.

(2) Władze, prowadzące akta osobowe uczestników Zakładu, obowiązane są przysyłać Zakładowi na jego żądanie te akta oraz dokumenty, dotyczące uczestników Zakładu.

§ 43.

(1) Świadczenia emerytalne (emerytury, pensje wdowie i sieroce, odprawy, pośmiertne po zmarłych emerytach, zwrot kosztów przesiedlenia) oraz zaliczki przyznaje i wymierza Zakład.

(2) Od orzeczenia Zakładu, ustalającego istnienie lub nieistnienie uprawnień, wynikających z uczestnictwa w Zakładzie, lub też ustalającego rodzaj i wysokość tych uprawnień służy osobie interesowanej prawo odwołania do Ministra Skarbu w terminie dni trzydziestu od dnia doręczenia orzeczenia. Minister Skarbu rozstrzyga ostatecznie w administracyjnym toku instancyj.

Teza: Ze świadczeń emerytalnych, wypłacanych przez Państwowy Zakład Emerytalny, należy potrącać należności Skarbu Państwa jedynie na podstawie tytułu wykonawczego sądowego lub administracyjnego. — Min. Skarbu 5 VII. 1934 L. B. P. 9970/34.

§ 44.

W przypadkach, w których przyznanie lub podwyższenie emerytury albo też doliczenie do wysługi emerytalnej pewnego okresu zgodnie z właściwymi przepisami emerytalnymi wyłącznie lub między innymi warunkami uzależnione jest od uznania Prezydenta Rzeczypospolitej lub władz naczelných, orzekać mogą tylko te władze.

§ 45.

Wszystkie podania i oświadczenia stron, dotyczące świadczeń emerytalnych (§ 43 ust. (1)),

oraz wszelkie zawiadomienia o okolicznościach, mających wpływ na prawo do otrzymywanej emerytury lub na jej wysokość, należy wnosić do Zakładu.

§ 46.

Orzeczenie w sprawie przyznania (dekret emerytalny) lub odmowy przyznania uposażenia emerytalnego powinno być doręczone odbiorcy za pokwitowaniem, które dołącza się do akt osobowych.

§ 47.

(1) Jeżeli uczestnik Zakładu, z którym rozwiązano stosunek służbowy, nie nabył prawa do emerytury, Zakład wydaje odpowiednie orzeczenie. Orzeczenie to między innymi powinno zawierać wymienienie ustalonych okoliczności faktycznych, stwierdzających brak warunków, wymaganych do nabycia prawa do emerytury, oraz przytoczenie przepisów prawnych, którym interesowany nie czyni zadość.

(2) Jeżeli przyczyną odmowy przyznania emerytury jest brak wymaganej ilości lat służby, orzeczenie powinno zawierać dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby interesowanego i wskazanie powodów niewystarczalności lub niezaliczalności poszczególnych okresów.

(3) Jeżeli w aktach osobowych interesowanego są wzmianki o odbyciu pewnych okresów służby, zaliczalnych do wysługi emerytalnej, lecz należycie nieudowodnionych, a od zaliczenia tych okresów zależne jest przyznanie emerytury, wydanie orzeczenia, odmawiającego przyznania tej emerytury, powinno nastąpić po uprzednim wezwaniu interesowanego do przedstawienia wymaganych dowodów i po bezskutecznym upływie

wyznaczonego w tym celu terminu, który nie może być krótszy niż 60 dni.

§ 48.

(1) Dekret emerytalny powinien zawierać:

1) imię i nazwisko uczestnika Zakładu z podaniem tytułu oraz grupy uposażenia, do której należał ostatnio w czynnej służbie, lub stopnia i zaznaczeniem „w stanie spoczynku” lub „były”,

2) datę orzeczenia oraz datę, od której została przyznana emerytura,

3) wskazanie prawnej podstawy przyznania emerytury,

4) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, zaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem stosunku, w jakim zaliczenie nastąpiło, oraz dokładne obliczenie wysokości emerytury,

5) dokładne wyszczególnienie wszystkich okresów służby i pracy, niezaliczonych do wysługi emerytalnej, ze wskazaniem powodów niezaliczenia,

6) oznaczenie sposobu przekazywania przyznanej emerytury,

7) pouczenie o obowiązku zawiadamiania Zakładu o wszelkich zmianach, mających wpływ na prawo do otrzymywania emerytury lub na jej wysokość, oraz pouczenie o środku odwoławczym od danego orzeczenia, a mianowicie: wskazanie władzy, do której odwołanie powinno być wniesione i władzy, w której powinno być złożone oraz terminu, w jakim wniesienie odwołania może nastąpić,

8) podpis Dyrektora Naczelnego lub upoważnionego przez niego członka Dyrekcji (§ 33 ust. (1)).

(2) Brak pouczenia o obowiązku zawiadamiania władzy o wszelkich zmianach, mających wpływ na prawo do otrzymywania uposażenia emerytalnego lub na jego wysokość, nie wpływa na odpowiedzialność interesowanych osób z tytułu podstępnego uzyskania wyższego wymiaru emerytury.

§ 49.

Postanowienia § 46—48 stosuje się odpowiednio do wdów i sierot, przyczem jeżeli emeryt zmarł po uprawomocnieniu się wymiaru emerytury, w dekreście emerytalnym nie wyszczególnia się okresów służby i pracy, niezaliczonych do wysługi emerytalnej zmarłego emeryta.

§ 50.

(1) W imieniu osób niezdolnych do działań prawnych wszystkie podania i oświadczenia składają prawni zastępcy tych osób.

(2) Do podań i oświadczeń, składanych przez prawnych zastępców, oprócz innych wymaganych dowodów powinny być dołączone należycie uwierzytelnione odpisy dokumentów, stwierdzających ustanowienie zastępstwa, o ile nie wynika ono z samego prawa. W tym ostatnim przypadku istnienie prawnego zastępstwa powinno być stwierdzone świadectwami urodzenia, małżeństwa lub śmierci.

(3) Wszelkie pisma, przeznaczone dla osób niezdolnych do działań prawnych, doręcza się ich prawnym zastępcom.

§ 51.

Świadczenia wypłaca się osobie uprawnionej. Jeżeli osoba uprawniona jest niezdolna do otrzymywania świadczeń, świadczenia te wypłaca się jej prawnemu zastępcy.

CZĘŚĆ III.

Nadzór państwowy.

§ 52.

Władzę nadzorczą nad działalnością Zakładu sprawuje Minister Skarbu.

§ 53.

Do Ministra Skarbu należy w szczególności:

1) czuwanie nad przestrzeganiem przez Zakład przepisów ustaw, rozporządzeń, statutów i regulaminów,

2) zatwierdzanie regulaminu Rady Zakładu i zmian tego regulaminu,

3) unieważnianie lub zawieszanie z własnej inicjatywy uchwał organów Zakładu, jeżeli uchwały te sprzeciwiają się przepisom prawnym, statutom, regulaminom lub też są sprzeczne z celami Zakładu, albo są szkodliwe dla jego stanu majątkowego lub dla interesu publicznego,

4) decydowanie w sprawach, zastrzeżonych osobnemi przepisami, i w sprawach, które zastrzeże do swej aprobaty na mocy oddzielnych zarządzeń.

§ 54.

Obowiązkowemu zatwierdzeniu przez Ministra Skarbu, oprócz wymienionych w § 7 ust. (4), podlegają uchwały i decyzje organów Zakładu w następujących sprawach majątkowych:

1) dokonywania w razie konieczności wydatków przed zatwierdzeniem budżetu,

2) ustalania zasad i sposobu pokrywania kosztów wykonywania przez władze i instytucje poszczególnych czynności dla Zakładu.

§ 55.

(1) Preliminarz budżetowy Zakładu powinien być przedstawiany władzy nadzorczej najpóźniej do dnia 31 grudnia każdego roku kalendarzowego.

(2) Do czasu zatwierdzenia preliminarza budżetowego przez władzę nadzorczą Zakład może, z zastrzeżeniem postanowień § 54 p. 1, dokonywać wydatków miesięcznych w wysokości jednej dwunastej części budżetu z roku ubiegłego, przyczem jednak Zakład nie może dokonywać bez specjalnego zezwolenia władzy nadzorczej nowych inwestycji.

(3) W razie odmowy władzy nadzorczej zatwierdzenia preliminarza budżetowego w całości Zakład powinien przedstawić nowy preliminarz w ciągu 6 tygodni od dnia odmowy, w razie zaś odmowy zatwierdzenia części preliminarza i wezwania ze strony władzy nadzorczej do wprowadzenia zmian do tego preliminarza — Zakład powinien przedstawić w tymże terminie nowe odpowiednie części preliminarza. Władza nadzorcza ustala z urzędu budżet, jeżeli uzna, że ponownie przedstawiony preliminarz lub zmiany, dotyczące niezatwierdzonej części pierwotnego preliminarza, nie mogą być zatwierdzone.

§ 56.

Przeciwko wszelkim zarządzeniom i uchwałom organów Zakładu może być wniesione zażalenie do władzy nadzorczej, jeżeli statut niniejszy nie stanowi inaczej.

CZEŚĆ IV.

Pomoc władz, instytucyj, przedsiębiorstw i zakładów państwowych i samorządowych oraz instytucyj ubezpieczeń społecznych.

§ 57.

(1) Władze i urzędy państwowe oraz samorządowe, instytucje ubezpieczeń społecznych i zaopatrzeń emerytalnych, tudzież instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady państwowe oraz komunalne powinny współdziałać z Zakładem przy wykonywaniu powierzonych mu czynności.

(2) Władze, urzędy i instytucje, wymienione w ust. (1), są obowiązane na żądanie Zakładu lub jego funkcjonariuszów, tudzież władz, urzędów i instytucyj, działających z jego ramienia na zasadzie postanowień ust. (1), udzielać wszelkich pisemnych i ustnych wyjaśnień co do okoliczności, mających znaczenie dla wykonania postanowień statutu niniejszego.

§ 58.

Zakład ma prawo bezpośredniego porozumiewania się ze wszystkimi władzami, urzędami, instytucjami, przedsiębiorstwami i zakładami państwowymi, samorządowymi i ubezpieczeniowymi, wymienionymi w paragrafie poprzedzającym.

§ 59.

Zakład może powierzać zastępcze wykonywanie pewnych funkcyj poszczególnym władzom, urzędom i instytucjom, wymienionym w § 57, na zasadzie upoważnienia, udzielonego przez Ministra Skarbu w porozumieniu z zainteresowanym ministrem. Przekazanie tych czynności związkowi samorządowemu może nastąpić jedynie za odpowiednim wynagrodzeniem.

CZEŚĆ V.

Przepisy przejściowe.

§ 60.

(1) Na okres przejściowy, określony zarządzeniem Ministra Skarbu, powołany będzie narazie Dyrektor Naczelny, któremu służyć będą samodzielnie wszystkie prawa, przyznane w niniejszym statucie członkom Dyrekcji zbiorowo.

(2) Dalsi członkowie Dyrekcji mogą być powoływani w miarę potrzeby.

(3) Aż do chwili powołania któregokolwiek z dalszych członków Dyrekcji, Dyrektora Naczelnego zastępuje pracownik Zakładu, wyznaczony przez Radę na wniosek Dyrektora Naczelnego i zatwierdzony przez władzę nadzorczą.

(4) Prawa Dyrektora Technicznego służyć będą w przypadku, wskazanym w ust. (1), jednemu z pracowników Zakładu, posiadającemu wykształcenie techniczno-ubezpieczeniowe i przygotowanie praktyczne, wyznaczonemu przez Radę na wniosek Dyrektora Naczelnego i zatwierdzonemu przez władzę nadzorczą.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 6 marca 1934 r.

o przepisach finansowych dla Państwowego Zakładu Emerytalnego.

(Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 277, ogłoszone 13 IV. 1934).

Na podstawie art. 7 ust. 5 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) w brzmieniu, ustalonem ustawą z dnia 18 marca 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 26, poz. 239) oraz rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) zarządza się co następuje:

R o z d z i a ł I.

Postanowienia ogólne.

§ 1. W tekście niniejszego rozporządzenia oznacza się w skróceniu Państwowy Zakład Emerytalny, jako „Zakład”, Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz te instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, wyjąwszy przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon”, w których zatrudnienie zwalnia w myśl art. 5 p. 4—6 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) od obowiązku ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych — jako „instytucje ubezpieczające”, ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funk-

cjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1931 r. Nr. 42, poz. 380) z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami, — jako „ustawa emerytalna”, rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami — jako „rozporządzenie o ubezpieczeniu pracowników umysłowych”, a statut Państwowego Zakładu Emerytalnego, ustalony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 6 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 31, poz. 276) — jako „statut Zakładu”.

§ 2. (1) Zakład prowadzi rachunkowość i sporządza preliminarze budżetowe, sprawozdania roczne oraz zamknięcia rachunkowe według zasad, ustalanych przez Ministra Skarbu.

(2) Sprawozdanie roczne wraz z protokołem Komisji Rewizyjnej i zamknięcia rachunkowe oraz bilanse ubezpieczeniowo-techniczne Zakład przesyła Ministrowi Skarbu w terminach przez niego określonych.

§ 3. Wpływy Zakładu składają się:

- 1) ze składek emerytalnych (§ 5, 6 i 10 ust. (1) i (2)),
- 2) z dochodu z majątku i urzędzeń Zakładu oraz odsetek od ulokowanych kapitałów,
- 3) z wpłat i subwencji Skarbu Państwa (§ 8, 9 ust. (2) i § 16),
- 4) ze składek, przekazywanych przez instytucje ubezpieczające (§ 31—36),
- 5) z darowizn, zapisów i subsydjów.

§ 4. Fundusze Zakładu mogą być używane jedynie na cele przewidziane w ustawie emerytal-

nej oraz w innych przepisach o zaopatrzeniu emerytalnym uczestników Zakładu, w statucie Zakładu i w rozporządzeniu niniejszem, tudzież na pokrycie kosztów administracyjnych Zakładu.

R o z d z i a ł II. Składki emerytalne.

§ 5. (1) Skarb Państwa uiszcza składki emerytalne za funkcjonariuszów państwowych oraz zawodowych wojskowych, będących uczestnikami Zakładu.

(2) Składki emerytalne oblicza się procentowo od uposażeń służbowych, zaliczalnych do podstawy wymiaru emerytury.

§ 6. Wysokość składki emerytalnej ulegać będzie co najmniej w odstępach co 5 lat sprawdzeniu ubezpieczeniowo-technicznemu, które ma wykazać, czy składka obowiązująca, jako składka stała, wystarczy w przyszłości na pokrycie wszystkich odpowiednich świadczeń, oraz jak wysoka ma być ta składka. Na podstawie tego sprawdzenia Rada Ministrów w drodze rozporządzenia na wniosek Ministra Skarbu ustala wysokość składki emerytalnej na najbliższe 5 lat.

§ 7. Ze wszystkich wpływów, z wyjątkiem wpłat przeznaczonych na Fundusz B (§ 8 i 16 ust. (7) p. 2), Zakład tworzy fundusz rezerwowy, nazwany Funduszem A, który służy na pokrycie kosztów administracyjnych oraz świadczeń, wynikających:

1) z nabycia praw emerytalnych przez uczestnika Zakładu, którego zdolność do pracy zarobko-

wej wskutek ułomności cielesnej lub umysłowej, albo też wskutek upadku sił fizycznych trwale spadła poniżej 50%.

2) z nabycia praw emerytalnych przez uczestnika Zakładu, który odpowiada warunkom, wymienionym w art. 9 ust. (2) p. 2 ustawy emerytalnej,

3) z nabycia praw emerytalnych przez uczestnika Zakładu, który osiągnął wiek i wysługę emerytalną, uprawniające do przejścia na emeryturę na własną prośbę,

4) w przypadku śmierci uczestnika lub emerytowanego uczestnika Zakładu.

§ 8. (1) W razie przejścia uczestnika Zakładu w stan spoczynku z innych przyczyn, aniżeli wymienione w § 7 p. 1—3, Skarb Państwa przekazuje Zakładowi sumę, równą wartości kapitałowej całej emerytury i związanych z nią ekspektatyw, obliczoną z uwzględnieniem ryzyka indywidualnego i zmniejszoną o rezerwę techniczną, utworzoną dla danego uczestnika Zakładu w Funduszu A.

(2) Z wpłat, wymienionych w ust. (1), Zakład tworzy oddzielny fundusz rezerwowy, nazwany Funduszem B., przeznaczony wyłącznie na pokrycie świadczeń, na które zostały dokonane odpowiednie wpłaty przez Skarb Państwa. Fundusz ten powinien posiadać pełne kapitałowe pokrycie płynnych zobowiązań i związanych z nimi ekspektatyw.

(3) Fundusz A przekazuje rezerwę techniczną uczestnika Zakładu w przypadkach, oznaczonych w ust. (1), Funduszowi B, który dokonywać będzie wypłaty wszelkich świadczeń aż do wygaśnięcia uprawnień, nabytych przez interesowanych uczestników Zakładu, bądź przez osoby po nich pozostałe,

§ 9. (1) Zasoby, zebrane na rachunku Funduszu A, nie będą mogły być używane na pokrycie świadczeń, wypłacanych przez Fundusz B, lub na pokrycie niedoborów tego Funduszu i wzajemnie.

(2) Niedobory techniczno-ubezpieczeniowe poszczególnych funduszy pokrywa Skarb Państwa w granicach ustawowej gwarancji na zasadach następujących:

1) niedobór Funduszu A — przez odpowiednie podwyższenie składki emerytalnej lub przez jednorazową albo też wielokrotną subwencję,

2) niedobór Funduszu B — wyłącznie przez jednorazową subwencję lub wielorazowe wpłaty do wysokości powstałego niedoboru.

§ 10. (1) Składki emerytalne (§ 5 i 6) należą się Zakładowi za każdy miesiąc kalendarzowy, za który uczestnik Zakładu otrzymał uposażenie służbowe.

(2) Jeżeli przepisy ustawy emerytalnej przewidują korzystniejsze liczenie jakichkolwiek okresów służby cywilnej lub wojskowej do wysługi emerytalnej, aniżeli w stosunku jednego miesiąca za każdy miesiąc kalendarzowy, wówczas opłata emerytalna, uiszczana przez Skarb Państwa do Zakładu za uczestników Zakładu, pozostających na takiej korzystnej zaliczalnej służbie, ulega podwyższeniu w takim stosunku, w jakim pozostaje korzystniejsze zaliczenie pełnionej służby do liczenia kalendarzowego.

(3) Składki emerytalne powinny być przekazane Zakładowi w ciągu miesiąca, licząc od dnia, w którym zostało wypłacone uposażenie służbowe.

(4) Składki emerytalne przekazuje Skarb Państwa Zakładowi na zasadzie obliczenia stanu osobowego uczestników Zakładu z uwzględnieniem

wysokości ich uposażenia służbowego, zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury.

(5) Od zaległych składek emerytalnych, niewpłaconych w terminie przepisany, Skarb Państwa uiszcza odsetki według stopy technicznej.

(6) Składki emerytalne, nienależnie pobrane, zwraca Zakład Skarbowi Państwa z oprocentowaniem według stopy technicznej.

(7) Stopą techniczną jest stopa procentowa, przyjęta przy obliczaniu wysokości składki emerytalnej (§ 6).

§ 11. Należne Zakładowi od Skarbu Państwa składki emerytalne nie podlegają przedawnieniu.

R o z d z i a ł III.

Szczegółowe przepisy finansowe.

§ 12. (1) W miarę potrzeby Zakład może tworzyć fundusze specjalne. Sposób tworzenia i użytkowania tych funduszy ustala Rada Zakładu, przy czym odpowiednia uchwała wymaga zatwierdzenia władzy nadzorczej.

(2) Fundusze specjalne mogą być używane tylko na cele, którym mają służyć.

§ 13. Rok obrachunkowy rozpoczyna się dnia 1 kwietnia, a kończy się dnia 31 marca następnego roku kalendarzowego.

§ 14. (1) Zakład opracowuje bilanse ubezpieczeniowo-techniczne co najmniej raz na 5 lat oddzielnie dla każdego z Funduszy A i B.

(2) Ogólne metody opracowywania tych bilansów oraz metody przeprowadzania badań ubezpieczeniowo-technicznych (§ 6) ustala Rada Zakładu,

której uchwała wymaga zatwierdzenia Ministra Skarbu.

§ 15. (1) Fundusze rezerwowe Zakładu, przeznaczone na pokrycie zobowiązań z tytułu świadczeń (§ 7 i 8), powinny być lokowane za zabezpieczeniem w myśl postanowień rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 15 lutego 1928 r. o sposobie lokowania funduszy przez osoby prawa publicznego, fundacje i osoby niewłasnowolne, oraz o sposobie lokowania kaucyj, składanych z tytułu obowiązku publicznego (Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 141) z późniejszymi zmianami i uzupełnieniami.

(2) Przynajmniej 50 (pięćdziesiąt) procent funduszy rezerwowych na pokrycie zobowiązań z tytułu świadczeń z Funduszu A, a 15 (piętnaście) procent z Funduszu B lokuje się w państwowych lub przez Państwo gwarantowanych papierach procentowych.

(3) Dochód z lokat środków finansowych Zakładu nie może być niższy, aniżeli stopa techniczna (§ 10 ust. (7)).

R o z d z i a ł IV.

Rozrachunek ze Skarbem Państwa i zaliczalność do wysługi emerytalnej okresów, za które Zakładowi nie uiszczono składek emerytalnych ani ubezpieczeniowych.

§ 16. (1) Za okresy, zaliczalne do emerytury funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym, a poprzedzające ich uczestnictwo w Zakładzie, Skarb Państwa wpłaca sumę, stanowiącą równowartość rezerwy technicznej, odpowiadającej zaliczalnym okresom. Suma ta jest obliczana przy założeniu, że poszczególne okresy kolejno łączą się z sobą i bezpośrednio poprzedzają uczestnictwo w Zakładzie, oraz z uwzględnieniem wieku i zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury uposażenia w czasie powstania obowiązku uczestnictwa w Zakładzie.

(2) Jeżeli pewien okres, poprzedzający uczestnictwo w Zakładzie, za który Zakład nie otrzymuje składek emerytalnych ani ubezpieczeniowych, jest zaliczalny do emerytury w pewnym stosunku do okresu uczestnictwa w Zakładzie, Skarb Państwa wpłaca corocznie oprócz składek emerytalnych sumę, stanowiącą równowartość przyrostu rezerwy technicznej, odpowiadającego okresowi corocznie dodatkowo zaliczalnemu do wysługi emerytalnej. Przyrost rezerwy oblicza się w tym przypadku z zastosowaniem zasad, zawartych w ust. (1).

(3) Jeżeli funkcjonarjuszom państwowym i zawodowym wojskowym zostały doliczone do emerytury pewne okresy, których zaliczalność wyłącznie lub między innymi warunkami uzależniona jest od uznania władzy, rezerwę techniczną oblicza się z uwzględnieniem wieku i zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury uposażenia w czasie skutecznego doliczenia.

(4) O ile w przypadku, przewidzianym w ust. (3), uczestnik Zakładu na skutek doliczenia wskazanych okresów nabył prawo do emerytury, którejby bez tego doliczenia nie uzyskał, Skarb Państwa przekazuje Zakładowi sumę, oznaczoną w § 8 ust. (1), jeżeli zaś doliczenie w tych warunkach następuje po śmierci uczestnika, Skarb Państwa przekazuje Zakładowi sumę równą wartości kapitałowej ewentualnych pensyj (wdowiej i sierocych).

(5) Jeżeli w przypadkach, przewidzianych w ust. (1)—(3), uczestnik Zakładu uiszczył do Zakładu opłaty emerytalne celem uzyskania doliczenia pewnych okresów, zaliczalnych do emerytury pod warunkiem uiszczenia składek, Skarb Państwa zmniejsza odpowiednio przekazywane sumy.

(6) Sumy, przewidziane w ust. (1), płatne są w ciągu miesiąca od powstania obowiązku uczestnictwa w Zakładzie, sumy, przewidziane w ust. (2), — w ciągu miesiąca od ukończenia danego roku uczestnictwa w Zakładzie, a sumy, wymienione w ust. (3), — w ciągu miesiąca od skutecznego doliczenia danego okresu do emerytury. Do sum zaległych ma zastosowanie § 10 ust. (5).

(7) Zarachowanie powyżej wyszczególnionych wpłat ma być dokonywane na następujących zasadach:

1) wpłaty, oznaczone w ust. (1)—(3), zarachowywane będą na Fundusz A,

2) wpłaty, oznaczone w ust. (4), zarachowywane będą na Fundusz B, który dokonywać będzie wypłat wszystkich świadczeń, wynikających z odpowiednich zaliczeń, aż do wygaśnięcia uprawnień, nabytych przez interesowanych uczestników Zakładu, bądź przez osoby po nich pozostałe,

3) w przypadkach, oznaczonych w ust. (4), Fundusz A przekaże Funduszowi B rezerwę techniczną uczestnika Zakładu, za którego Skarb Państwa dokonał wpłaty, przewidzianej w § 8 ust. (1).

§ 17. Rezerwy techniczne, wartości kapitałowe emerytur i związanych z nimi ekspektatyw oraz wartości kapitałowe pensyj wdowich i sierocych określone będą według zasad obliczania, ustalanych przez Radę Zakładu, a zatwierdzanych przez Ministra Skarbu.

§ 18. (1) Wpłaty Skarbu Państwa mogą odbywać się na zasadach, ustalanych przez Ministra Skarbu, w drodze zarachowania i wzajemnego potrącenia należności Skarbu Państwa z tytułu wpłaty na rachunek Zakładu świadczeń emerytalnych z zachowaniem zasad § 15 ust. (3).

(2) Wpłaty Skarbu Państwa mogą być dokonywane przez odstąpienie Zakładowi części majątku państwowego z zastrzeżeniem zachowania odpowiednich dla takiego odstąpienia zasad postępowania, ustanowionych w obowiązujących przepisach prawnych, oraz postanowień § 15.

(3) W przypadku, wskazanym w ustępie poprzedzającym, przeniesienie na Zakład przejmowanych przez niego praw majątkowych wolne jest od wszelkich opłat i podatków. Przepisanie praw hipotecznych w przypadku odstąpienia majątku nieruchomości następuje na wspólny wniosek Prokuratorji Generalnej i Zakładu.

R o z d z i a ł V.

Przekazywanie składek między Zakładem a instytucjami ubezpieczającymi.

§ 19. Zakład przekazuje niezwłocznie instytucji ubezpieczającej składki na rzecz uczestnika, który po rozwiązaniu stosunku służbowego, uzasadniającego uczestnictwo w Zakładzie, wstąpił do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej instytucji ubezpieczającej.

§ 20. Na przekazanie składek przez Zakład nie ma wpływu skazanie uczestnika Zakładu w czasie trwania lub po rozwiązaniu stosunku służbowego,

uzasadniającego uczestnictwo w Zakładzie, przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą utratę lub ograniczenie prawa do emerytury albo odprawy.

§ 21. Zakład nie przekazuje składek na rzecz uczestników, którzy przy rozwiązaniu stosunku służbowego, uzasadniającego uczestnictwo w Zakładzie, nabyli prawo do emerytury, choćby to prawo następnie stracili wskutek jego zgaśnięcia lub zrzeczenia się.

§ 22. Zakład przekazuje składki na wniosek instytucji ubezpieczającej.

§ 23. (1) Za czas uczestnictwa w Zakładzie Zakład przekazuje instytucjom ubezpieczającym tytułem składek 8 (osiem) procent płacy podstawowej, właściwej dla każdorazowego miesięcznego uposażenia, przyczem sumy, w ten sposób obliczone, zmniejsza się o 1 (jeden) procent. Płacę podstawową oblicza się według przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

(2) Za zaliczalne do emerytury okresy po 31 grudnia 1927 r., poprzedzające uczestnictwo w Zakładzie, Zakład przekazuje tytułem składek 8 (osiem) procent płacy podstawowej, właściwej dla każdorazowego miesięcznego uposażenia z tem zastrzeżeniem, że jeżeli chodzi o okresy, za które Zakład otrzymał ze Skarbu Państwa rezerwę techniczną, ośmioprocentową składkę oblicza się od uposażenia, otrzymanego przez uczestnika Zakładu przy powstaniu obowiązku uczestnictwa w Zakładzie.

§ 24. Zakład nie przekazuje składek za okresy służby, nie zaliczalne do wysługi emerytalnej

w myśl art. 38 lit. b, c i d oraz art. 51 lit. a, b, c i f ustawy emerytalnej.

§ 25. Na przekazywanie składek i wysokość przekazywanych sum nie ma wpływu otrzymanie przez danego uczestnika odprawy.

§ 26. (1) Wraz z sumami, wymienionymi w § 23, Zakład przekazuje składane odsetki od nich, obliczone przy kapitalizacji rocznej według stopy technicznej Zakładu, obowiązującej w chwili przekazania.

(2) Jeżeli chodzi o okresy, za które Zakład otrzymał ze Skarbu Państwa rezerwę techniczną, procent składany oblicza się przy założeniu, że poszczególne okresy, za które została wpłacona rezerwa techniczna, kolejno łączą się ze sobą i bezpośrednio poprzedzają uczestnictwo w Zakładzie.

§ 27. Przekazanie składek zostaje wstrzymane, jeżeli w sprawie przyznania zaopatrzenia emerytalnego uczestnikowi Zakładu lub jego rodzinie toczy się postępowanie administracyjne lub sądowo-administracyjne.

§ 28. (1) W przypadku, gdy po przekazaniu składek przez Zakład zostanie wszczęte lub wznowione postępowanie emerytalne i w jego wyniku uczestnikowi Zakładu lub pozostałej po nim rodzinie zostanie przyznane zaopatrzenie emerytalne, instytucja ubezpieczająca zwraca sumy, otrzymane poprzednio z Zakładu.

(2) O ile jednak w przypadku, przewidzianym w ust. (1), uczestnik Zakładu (wdowa, sierota po nim) korzystał już ze świadczeń emerytalnych w jednej z instytucji ubezpieczających, Zakład potrąci mu z uposażenia emerytalnego (pensji wdo-

wiej, sierocej) i przekazuje tej instytucji sumy, które ona na skutek przekazania poprzednio składek przez Zakład wypłaciła tytułem świadczeń emerytalnych.

§ 29. (1) Instytucja ubezpieczająca zalicza w całości do wysługi emerytalnej (miesiące składkowych) czas, za który Zakład powinien przekazać jej sumy, wymienione w § 23; czas ten zalicza się do wysługi, uzasadniającej prawo do świadczeń emerytalnych lub do miesięcy składkowych, uzasadniających w razie przerwy w zatrudnieniu zaliczanie miesięcy składkowych, przebytych przed przerwą.

(2) Czas, za który Zakład powinien przekazać składki, zalicza się do wysługi emerytalnej (miesiące składkowych) danego pracownika niezależnie od terminu, w którym stwierdzono istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

(3) Czas, za który Zakład przekazał składki, nie może być uważany za przerwę w zatrudnieniu, któraby w myśl przepisów danej instytucji ubezpieczającej pozbawiała pracownika prawa do świadczeń emerytalnych lub ograniczała ich wysokość.

§ 30. (1) Instytucja ubezpieczająca przekazuje otrzymane z Zakładu sumy innej instytucji ubezpieczającej, jeżeli pracownik przeszedł do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej innej instytucji. Przekazane zostają sumy, otrzymane od Zakładu zarówno wprost, jak i za pośrednictwem innych instytucji ubezpieczających.

(2) W przypadkach, gdy instytucja ubezpieczająca otrzymuje od innej instytucji ubezpieczającej

składki, przekazane poprzednio przez Zakład, stosuje się postanowienia § 29.

§ 31. Instytucje ubezpieczające przekazują niezwłocznie Zakładowi składki na rzecz uczestników Zakładu, którzy przed uczestnictwem w Zakładzie pozostawali w zatrudnieniu, uzasadniającem obowiązek ubezpieczenia lub opłacania składek emerytalnych, bądź też dobrowolnie opłacali składki w tych instytucjach ubezpieczających.

§ 32. Na przekazanie składek przez instytucje ubezpieczające nie ma wpływu skazanie pracownika w czasie trwania lub po rozwiązaniu stosunku służbowego z daną instytucją przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą w myśl przepisów tej instytucji utratę lub ograniczenie prawa do świadczeń emerytalnych lub jednorazowych (odprawy i t. d.).

§ 33. (1) Instytucje ubezpieczające nie przekazują składek i wymienionych w § 35 sum na rzecz pracowników, którzy nabyli prawo do świadczeń emerytalnych danej instytucji.

(2) Instytucje ubezpieczające przekazują jednak składki i wymienione w § 35 sumy, jeżeli pracownik zrzeknie się świadczeń emerytalnych z danej instytucji i zwróci jej otrzymane świadczenia pod warunkiem, że takie zrzeczenie się jest dopuszczalne na mocy obowiązujących tę instytucję przepisów.

§ 34. (1) Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przekazuje składki za okresy zaliczalne do ubezpieczenia po dniu 31 grudnia 1927 r. w wysokości, obliczonej według zasad, zawartych w rozporządzeniu o ubezpieczeniu pracowników

umysłowych a odnoszących się do przekazywania składek.

(2) Pozostałe instytucje ubezpieczające przekazują sumy, wynoszące 8 (osiem) procent każdorocznego wynagrodzenia miesięcznego pracownika.

(3) Instytucje ubezpieczające, o których mowa w ustępie poprzedzającym, przekazują składki za cały czas pracy umysłowej, opłaconej składkami emerytalnymi, bez względu na przerwy w służbie lub pracy; nie przekazują natomiast składek za czas, za który składki zostały już poprzednio przekazane Zakładowi, Skarbowi Państwa lub innej instytucji ubezpieczającej.

§ 35. Instytucje ubezpieczające przekazują również zmniejszone o 5 (pięć) procent sumy, otrzymane poprzednio na rzecz danego pracownika od Zakładu, Skarbu Państwa lub innych instytucji ubezpieczających.

§ 36. Wraz ze składkami i sumami, o których mowa w § 34 i 35, instytucje ubezpieczające przekazują składane odsetki od nich, obliczone przy kapitalizacji rocznej według stopy technicznej Zakładu, obowiązującej w czasie przekazania. Jednak Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych stosuje własną stopę techniczną.

§ 37. Na przekazywanie składek i na wysokość przekazywanych sum nie ma wpływu otrzymanie przez pracownika od danej instytucji ubezpieczającej w związku ze zwolnieniem z zatrudnienia jednorazowego świadczenia (odprawy).

§ 38. Przekazanie składek zostaje wstrzymane, jeżeli w sprawie przyznania danemu pracownikowi świadczenia emerytalnego przez instytucję

ubezpieczającą toczy się postępowanie sądowe, administracyjne lub sądowo-administracyjne.

§ 39. Czas, za który Zakładowi powinny być przekazane składki, zalicza się do wysługi emerytalnej niezależnie od terminu, w którym stwierdzono istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

§ 40. Pracownicy, którym instytucje ubezpieczające odmawiają przekazania składek z powodu nieopłacenia za pewien okres składek emerytalnych (ubezpieczeniowych), mogą bądź opłacić te składki danej instytucji ubezpieczającej, bądź też wpłacić Zakładowi sumę, którą przekazałaby dana instytucja, gdyby składki były opłacone we właściwym czasie.

§ 41. Dla ustalenia, czy zachodzi obowiązek zaliczenia do wysługi emerytalnej pewnych okresów służby lub pracy, Zakład może żądać od właściwej instytucji ubezpieczającej stwierdzenia jeszcze przed przekazaniem składek, czy i za jakie okresy składki takie będą na rzecz danego uczestnika Zakładu przekazane. Podobne żądanie może zgłosić w stosunku do Zakładu instytucja ubezpieczająca, uprawniona do otrzymania składek.

§ 42. (1) Pracownik, na którego rzecz powinny być przekazane składki, może żądać tego od Zakładu lub instytucji ubezpieczającej, obowiązanej w myśl niniejszego rozporządzenia do przekazania składek.

(2) Prawo to nie przedawnia się.

§ 43. (1) Zakład lub instytucja ubezpieczająca, do której pracownik zwrócił się z żądaniem przekazania składek, powinny w ciągu 3 miesięcy prze-

kazać składki lub wydać orzeczenie, stwierdzające, czy i za jakie okresy składki będą przekazane.

(2) Orzeczenie to pracownik może skarżyć w terminie i trybie postępowania, przewidzianych dla dochodzenia praw do świadczeń emerytalnych, wypłacanych przez Zakład czy instytucje ubezpieczające.

(3) Niewydanie orzeczenia w ciągu 3 miesięcy jest równoznaczne z wydaniem orzeczenia, odmawiającego przekazania składek.

§ 44. Pracownik nie może się zrzec przekazania składek ze szkodą Zakładu lub instytucji ubezpieczającej, którym w myśl rozporządzenia niniejszego powinny być przekazane składki.

§ 45. W razie sporu między Zakładem a instytucją ubezpieczającą w sprawie przekazywania składek (§ 19—44) rozstrzyga Zakład; od orzeczenia Zakładu służy prawo odwołania do Ministra Skarbu w terminie dni trzydziestu od dnia doręczenia orzeczenia. Minister Skarbu rozstrzyga ostatecznie w administracyjnym toku instancyj.

R o z d z i a ł VI.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 46. Do czasu dokonania pierwszego sprawdzenia ubezpieczeniowo-technicznego, przewidzianego w § 6, które może nastąpić przed upływem pierwszych lat pięciu, ustala się wysokość opłaty emerytalnej na 8 (osiem) procent uposażenia uczestników Zakładu, zaliczalnego do podstawy wymiaru emerytury, a stopę techniczną na $4\frac{1}{2}$ (cztery i pół) procent w stosunku rocznym.

§ 47. Wydatki, połączone z uruchomieniem Zakładu i jego organizacją, ponosi Skarb Państwa.

§ 48. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu.

§ 49. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 lutego 1934 r.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 maja 1934 r.

o przekazywaniu składek emerytalnych za funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 52, poz. 480, ogłoszone 22 VI. 1934).

Na podstawie art. 7 ust. 6 ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 160) zarządza się co następuje:

R o z d z i a ł I.

Przepisy wstępne.

§ 1. (1) Przez wyrażenie: „ustawa emerytalna“ użyte w rozporządzeniu niniejszem, rozumie się ustawę z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonarjuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 160).

(2) Przez wyrażenie: „rozporządzenie o ubezpieczeniu pracowników umysłowych“, użyte w rozporządzeniu niniejszem, rozumie się rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 106, poz. 911) ze wszystkimi późniejszymi zmianami.

(3) Przez wyrażenie: „instytucje ubezpieczające“, użyte w rozporządzeniu niniejszem, rozumie się Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych oraz te instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, wyjąwszy Państwowy Zakład Emerytalny i przedsiębiorstwo „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“, w których zatrudnienie zwalnia pracowników w myśl art. 5 ust. 1 p. 4—6 rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych od obowiązku ubezpieczenia w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

R o z d z i a ł II.

Przepisy ogólne.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze nie dotyczy przekazywania składek za uczestników Państwowego Zakładu Emerytalnego.

§ 3. Postanowienia rozporządzenia niniejszego o przekazywaniu składek na rzecz funkcjonarjuszów państwowych odnoszą się również do funkcjonarjuszów administracji Lasów Państwowych.

§ 4. Pracownik nie może się zrzec przekazania składek ze szkodą tej władzy lub instytucji, której w myśl rozporządzenia niniejszego powinny być przekazane składki.

§ 5. (1) Za właściwą władzę skarbową w rozumieniu rozporządzenia niniejszego należy uważać władzę skarbową (Ministerstwo Skarbu, Izby Skarbowe), która jest lub ostatnio była powołana do orzekania o prawach emerytalnych danego pracownika.

(2) Składki na rzecz funkcjonarjuszów administracji Lasów Państwowych otrzymują i przekazują zamiast władz skarbowych właściwe Dyrekcje Lasów Państwowych.

(3) Składki na rzecz pracowników przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“ otrzymują i przekazują zamiast władz skarbowych właściwe Dyrekcje Okręgów Pocht i Telegrafów.

R o z d z i a ł III.

Przekazywanie składek przez Skarb Państwa.

§ 6. Skarb Państwa przekazuje niezwłocznie instytucji ubezpieczającej składki na rzecz pracownika, który jako funkcjonarjusz państwowy lub zawodowy wojskowy pełnił stałą służbę państwową, a po rozwiązaniu jego stosunku służbowego z Państwem wstąpił do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej instytucji ubezpieczającej.

§ 7. Skarb Państwa przekazuje składki również na rzecz tych pracowników, którzy w czasie trwania stosunku służbowego zostali skazani przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą pozbawienie prawa do emerytury.

§ 8. (1) Skarb Państwa nie przekazuje składek na rzecz pracowników, którzy przy rozwiązaniu

z nimi, jako funkcjonariuszami państwowymi lub zawodowymi wojskowymi, stosunku służbowego nabyli prawo do emerytury, choćby to prawo następnie utracili wskutek jego zgaśnięcia lub zrzczenia się.

(2) Skarb Państwa nie przekazuje na rzecz tych pracowników również sum, o których mowa w § 14; jednak Skarb Państwa przekaże te sumy, jeżeli dany pracownik zrzekł się prawa do emerytury i zwrócił otrzymane świadczenia emerytalne.

§ 9. Składki przekazuje właściwa władza skarbową tej instytucji ubezpieczającej, w której pracownik jest względnie ostatnio był ubezpieczony.

§ 10. (1) Władza skarbową przekazuje instytucji ubezpieczającej sumy, wynoszące 8% płacy podstawowej, właściwej dla każdego miesięcznego uposażenia służbowego. Płacę podstawową oblicza się według przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, obowiązujących w czasie przekazania składek.

(2) Władza skarbową przekazuje składki za wszystkie okresy służby stałej, pełnionej po dniu 31 grudnia 1927 r.

§ 11. Władza skarbową nie przekazuje składek za okresy służby, które nie podlegają zaliczeniu do wysługi emerytalnej w myśl art. 38 lit. b) i art. 51 lit. a), b), c) ustawy emerytalnej.

§ 12. (1) Na przekazywanie składek i wysokość przekazywanych sum nie wpływa otrzymanie przez danego pracownika ze Skarbu Państwa odprawy.

(2) Skazanie przez sąd karny lub dyscyplinarne na karę, pociągającą ograniczenie wysokości

emerytury, bądź też utratę prawa do odprawy lub ograniczenie jej wysokości, nie wpływa na przekazywanie składek ani na wysokość przekazywanych sum.

§ 13. (1) Władza skarbową przekazuje składki również za te okresy służby lub pracy, za które pobrała opłaty emerytalne w myśl art. 84 ust. 1, art. 98 lub art. 101 ust. 3 ustawy emerytalnej, albo też w myśl art. 37 p. 2, art. 38 lit. b), art. 50 ust. 2 lit. c) lub art. 105 ust. 3 tej ustawy w brzmieniu, obowiązującym przed wejściem w życie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668).

(2) Władza skarbową nie przekazuje jednak składek za okresy, o których mowa w ustępie poprzednim, jeżeli w czasie tych okresów pracownik był ubezpieczony w Zakładzie Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych. Opłaty emerytalne, uiszczone za te okresy, zostają w tym przypadku zwrócone pracownikowi.

(3) Postanowienia ust. (2) nie dotyczą sum, o których mowa w § 14.

§ 14. Władza skarbową przekazuje również sumy, otrzymane poprzednio przez Skarb Państwa na rzecz danego pracownika od instytucji ubezpieczających.

§ 15. Wraz z sumami, o których mowa w § 10, 13 i 14, władza skarbową przekazuje składane odsetki od nich, obliczone przy kapitalizacji rocznej według stopy technicznej Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, obowiązującej w chwili przekazania, za czas od dnia otrzymania opłat lub sum, albo od terminu płatności za dany mie-

siąc uposażenia w służbie czynnej — do dnia przekazania składek.

§ 16. Przekazanie składek zostaje wstrzymane, jeżeli w sprawie przyznania zaopatrzenia emerytalnego danemu pracownikowi lub pozostałej po nim rodzinie toczy się postępowanie administracyjne lub sądowno-administracyjne.

§ 17. (1) W przypadku, gdy po przekazaniu składek przez Skarb Państwa zostanie wszczęte lub wznowione postępowanie emerytalne i w jego wyniku pracownikowi lub pozostałej po nim rodzinie zostanie przyznane zaopatrzenie emerytalne, instytucja ubezpieczająca zwraca sumy, otrzymane poprzednio ze Skarbu Państwa.

(2) O ile jednak pracownik korzystał już ze świadczeń emerytalnych w jednej z instytucji ubezpieczających, władze skarbowe potrąca z uposażenia emerytalnego i przekażą tej instytucji sumy, które ona na skutek przekazania poprzednio składek przez Skarb Państwa wypłaciła pracownikowi tytułem świadczeń emerytalnych.

§ 18. (1) Instytucja ubezpieczająca zalicza w całości do wysługi emerytalnej (miesiące składkowych) czas, za który Skarb Państwa powinien przekazać jej składki, wymienione w § 10, 13 i 14. Czas ten zalicza się do wysługi, uzasadniającej prawo do świadczeń emerytalnych, lub do miesięcy składkowych, uzasadniających w razie przerwy w zatrudnieniu zaliczanie miesięcy składkowych przebytych przed przerwą.

(2) Czas, za który Skarb Państwa powinien przekazać składki, zalicza się do wysługi emerytalnej (miesiące składkowych) danego pracownika, niezależnie od terminu, w którym stwierdzono

istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

(3) Czas, za który Skarb Państwa powinien przekazać składki, nie może być uważany za przerwę w zatrudnieniu, któraby w myśl przepisów danej instytucji ubezpieczającej pozbawiała pracownika prawa do świadczeń emerytalnych lub ograniczała ich wysokość.

§ 19. (1) Instytucja ubezpieczająca przekazuje otrzymane ze Skarbu Państwa sumy innej instytucji ubezpieczającej, jeżeli pracownik przeszedł do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w tej innej instytucji. Przekazane zostają sumy, otrzymane od Skarbu Państwa zarówno wprost, jak i za pośrednictwem innych instytucji ubezpieczających.

(2) W przypadkach, gdy instytucja ubezpieczająca otrzymuje od innej instytucji ubezpieczającej składki, przekazane poprzednio przez Skarb Państwa, stosuje się postanowienia § 18.

R o z d z i a ł IV.

Przekazywanie składek Skarbowi Państwa.

§ 20. Instytucje ubezpieczające przekazują niezwłocznie Skarbowi Państwa składki na rzecz funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przed wstąpieniem do stałej służby państwowej pozostawali w zatrudnieniu, uzasadniającem obowiązek ubezpieczenia lub opłacania składek emerytalnych, bądź też dobrowolnie opłacali składki w tych instytucjach ubezpieczających.

§ 21. Instytucje ubezpieczające przekazują składki również na rzecz tych pracowników, którzy w czasie trwania stosunku służbowego z daną instytucją zostali skazani przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą w myśl przepisów tej instytucji pozbawienie prawa do świadczeń emerytalnych.

§ 22. (1) Instytucje ubezpieczające nie przekazują składek i wymienionych w § 25 sum na rzecz pracowników, którzy nabyli prawo do świadczeń emerytalnych z danej instytucji.

(2) Instytucje ubezpieczające przekazują jednak składki i wymienione w § 25 sumy, jeżeli pracownik, o ile zezwalają na to przepisy danej instytucji, zrzeknie się świadczeń emerytalnych z tej instytucji i zwróci jej otrzymane świadczenia.

§ 23. Instytucje ubezpieczające przekazują składki właściwej władzy skarbowej.

§ 24. (1) Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych przekazuje składki za zaliczalne do ubezpieczenia okresy po dniu 31 grudnia 1927 r., w wysokości, obliczonej według zasad, zawartych w rozporządzeniu o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, a odnoszących się do przekazywania składek.

(2) Pozostałe instytucje ubezpieczające przekazują sumy, wynoszące 8% płacy podstawowej, odpowiadającej każdoczesnemu wynagrodzeniu miesięcznemu. Płacę podstawową oblicza się według przepisów rozporządzenia o ubezpieczeniu pracowników umysłowych, obowiązujących w czasie przekazania składek.

(3) Instytucje ubezpieczające, o których mowa w ust. (2), przekazują składki za cały czas pracy

umysłowej, opłaconej składkami emerytalnymi (ubezpieczeniowemi), bez względu na przerwy w służbie lub pracy; nie przekazują natomiast składek za czas, za który składki zostały już poprzednio przekazane Skarbowi Państwa lub innej instytucji ubezpieczającej.

§ 25. Instytucje ubezpieczające przekazują również sumy, otrzymane poprzednio na rzecz danego pracownika od Skarbu Państwa lub innych instytucyj ubezpieczających.

§ 26. Wraz ze składkami i sumami, o których mowa w § 24 i 25, instytucje ubezpieczające przekazują składane odsetki od nich, obliczone przy kapitalizacji rocznej według stopy technicznej Zakładu Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych, obowiązującej w czasie przekazania, za czas od dnia otrzymania składek lub sum, do dnia ich przekazania.

§ 27. (1) Na przekazywanie składek i wysokość przekazywanych sum nie wpływa otrzymanie od danej instytucji ubezpieczającej w związku ze zwolnieniem z zatrudnienia jednorazowego świadczenia (odprawy).

(2) Skazanie przez sąd karny lub dyscyplinarnie na karę, pociągającą w myśl przepisów danej instytucji ubezpieczającej ograniczenie wysokości świadczeń emerytalnych, bądź utratę prawa do należnego od tej instytucji, w związku ze zwolnieniem z zatrudnienia, jednorazowego świadczenia (odprawy), lub też ograniczenie wysokości tego świadczenia, nie wpływa na przekazywanie składek ani na wysokość przekazywanych sum.

§ 28. Przekazanie składek zostaje wstrzymane, jeżeli w sprawie przyznania danemu pracowniko-

wi świadczenia emerytalnego przez instytucję ubezpieczającą toczy się postępowanie sądowe, administracyjne lub sądowo-administracyjne.

§ 29. Czas, za który Skarbowi Państwa powinny być przekazane składki, zalicza się do wysługi emerytalnej, o ile ustawa emerytalna nie stanowi inaczej, niezależnie od terminu, w którym stwierdzono istnienie obowiązku przekazania składek lub rzeczywiście je przekazano.

§ 30. Pracownicy, co do których instytucje ubezpieczające odmawiają przekazania składek z powodu nieopłacenia za pewien okres składek emerytalnych (ubezpieczeniowych), mogą bądź opłacić te składki danej instytucji ubezpieczającej, bądź też wpłacić właściwej władzy skarbowej sumę, którą przekazałaby dana instytucja, gdyby składki były opłacone we właściwym czasie.

R o z d z i a ł V.

Postępowanie ustalające i w sprawach spornych.

§ 31. Dla ustalenia, jakie okresy służby lub pracy należy zaliczyć do wysługi emerytalnej (miesiące składkowych), władza skarbowa lub instytucja ubezpieczająca może żądać od właściwej władzy czy instytucji, by jeszcze przed przekazaniem składek stwierdziła, czy i za jakie okresy przekaże składki na rzecz danego pracownika.

§ 32. (1) Pracownik, na którego rzecz powinny być przekazane składki, może żądać tego od władzy lub instytucji, obowiązanej w myśl rozporządzenia niniejszego do przekazania składek.

(2) Prawo to nie przedawnia się.

§ 33. (1) Władza lub instytucja, do której pracownik zwrócił się, żądając przekazania składek, powinna w ciągu trzech miesięcy przekazać składki lub wydać orzeczenie, stwierdzające, czy i za jakie okresy składki będą przekazane.

(2) Orzeczenie to pracownik może skarżyć w terminie i trybie postępowania, przewidzianych dla dochodzenia praw do świadczeń emerytalnych, wypłacanych przez te władze czy instytucje.

(3) Niewydanie orzeczenia w ciągu trzech miesięcy jest równoznaczne z wydaniem orzeczenia, odmawiającego przekazania składek.

§ 34. (1) Spory, wynikłe przy wykonywaniu rozporządzenia niniejszego pomiędzy władzami skarbowymi i władzami, o których mowa w § 5 ust. (2) i (3), a instytucjami ubezpieczającymi, rozstrzyga komisja, urzędująca przy Ministrze Opieki Społecznej, złożona z przewodniczącego, powołanego przez Prezesa Rady Ministrów, oraz dwóch członków, z których jeden powołany jest przez Ministra Skarbu, drugi zaś — przez Ministra Opieki Społecznej; ponadto, gdy przedmiotem rozważań komisji są sprawy, dotyczące samorządów terytorjalnych, w skład jej wchodzi trzeci członek, powołany przez Ministra Spraw Wewnętrznych. W tym ostatnim przypadku w razie równości głosów przeważa głos przewodniczącego. Ministrowie Skarbu i Opieki Społecznej ustalą regulamin komisji i wynagrodzenie jej członków.

(2) Postanowienia ust. (1) nie stoją na przeszkodzie dochodzeniu swych praw przez osoby i instytucje interesowane w drodze, przewidzianej przez inne przepisy.

R o z d z i a ł VI.

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 35. (1) Instytucje ubezpieczające przekazują składki na rzecz pracowników niezależnie od tego, kiedy wstąpili do służby państwowej i czy pozostają w niej jeszcze w czasie wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

(2) Skarb Państwa przekazuje składki tylko na rzecz tych pracowników, których ostatni stosunek służbowy z Państwem został rozwiązany po dniu 31 marca 1932 r., niezależnie jednak od tego, kiedy wstąpili do zatrudnienia, uzasadniającego obowiązek ubezpieczenia w jednej z instytucyj ubezpieczających, i czy pozostają jeszcze w tem zatrudnieniu w czasie wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

§ 36. Rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej, określi sposób przeprowadzania rozrachunków pomiędzy Skarbem Państwa a instytucjami ubezpieczającymi.

§ 37. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Ministrem Opieki Społecznej.

§ 38. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ROZPORZĄDZENIE
PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 9 czerwca 1934 r.

o prawie wyboru zaopatrzenia emerytalnego i o dodatku do uposażenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 474, ogłoszone 19 VI. 1934).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 28, poz. 221) postanawiam co następuje:

Art. 1. (1) Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy w dniu 1 lutego 1934 r. pozostawali w służbie i w dniu 31 stycznia 1934 r. posiadali co najmniej 15 lat służby i pracy, zaliczalnych do wysługi emerytalnej i uzasadniających roszczenie o emeryturę, a którzy przy rozwiązaniu z nimi stosunku służbowego nabywają prawo do emerytury, służy prawo wyboru bądź zaopatrzenia emerytalnego, należnego im na zasadzie przepisów obowiązujących w czasie rozwiązania stosunku służbowego, bądź zaopatrzenia emerytalnego, które otrzymaliby, gdyby stosunek służbowy został z nimi rozwiązany w dniu 31 stycznia 1934 r. W tym ostatnim przypadku nie dolicza się do wysługi emerytalnej okresów służby i pracy, odbytych po dniu 31 stycznia 1934 r.

(2) Prawo wyboru zaopatrzenia emerytalnego służy również wdowom i sierotom po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojsko-

wych, odpowiadających warunkom, przewidzianym w ust. (1), a zmarłych w czynnej służbie lub przed uprawomocnieniem się orzeczenia o przyznaniu i wymiarze emerytury. Wybór, dokonany przez wdowę, wiąże pozostające pod jej opieką sieroty, uprawnione do otrzymywania pensji sieroczej.

(3) Prawo wyboru zaopatrzenia emerytalnego służy w ciągu 30 dni od dnia, następującego po doręczeniu orzeczenia o przyznaniu i wymiarze emerytury (pensji wdowiej, sieroczej). W przypadku jednak, gdy orzeczenie o przyznaniu i wymiarze emerytury (pensji wdowiej, sieroczej) zostało doręczone przed wejściem w życie rozporządzenia niniejszego, bieg terminu trzydziestodniowego rozpoczyna się od wejścia w życie rozporządzenia niniejszego.

(4) Dokonany wybór zaopatrzenia emerytalnego nie może być odwołany.

(5) W razie niedokonania wyboru w terminie, oznaczonym w ust. (3), osobie interesowanej służy prawo do zaopatrzenia emerytalnego według przepisów obowiązujących w czasie rozwiązania stosunku służbowego.

(6) W przypadku, gdy zostało wybrane zaopatrzenie emerytalne, które służyłoby, gdyby stosunek służbowy został rozwiązany w dniu 31 stycznia 1934 r., postanowienia art. 4 ust. (1) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o zmianie ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 668) nie mają zastosowania.

Art. 2. (1) Emerytowanym funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy

w czynnej służbie nie nabyli prawa do uposażenia, określonego w rozporządzeniach Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 28 października 1933 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych, wojska, sędziów w sądownictwie powszechnem i administracyjnem oraz prokuratorów, oficerów i szeregowych Policji Państwowej i Straży Granicznej (Dz. U. R. P. Nr. 86, poz. 663—666), albo w innych, później ogłoszonych przepisach o uposażeniu, dolicza się, poczynając od dnia 1 kwietnia 1934 r., do podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego 10% (dziesięć procent) tej podstawy.

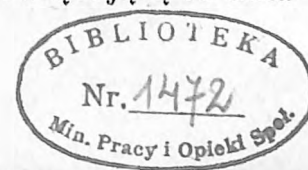
(2) Dodatku, przewidzianego w ust. (1), nie dolicza się przy wymiarze pensyj, należnych wdowom i sierotom po funkcjonariuszach państwowych i zawodowych wojskowych.

(3) Przepis ust. (1) dotyczy również funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy na mocy art. 1 rozporządzenia niniejszego wybrali uposażenie emerytalne, które otrzymaliby, gdyby stosunek służbowy został z nimi rozwiązany w dniu 31 stycznia 1934 r.

Art. 3. Za funkcjonariuszów państwowych w rozumieniu rozporządzenia niniejszego należy również uważać pracowników przedsiębiorstwa „Polska Poczta, Telegraf i Telefon” oraz funkcjonariuszów administracji lasów państwowych.

Art. 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

Art. 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą obowiązującą od dnia 1 lutego 1934 r.

**Rozmieszczenie rozporządzenia wykonawczego Rady Ministrów
z 28. V. 1934 r. do ustawy emerytalnej pod poszczególnymi jej
artykułami.**

§§ rozp. wykon.	pod art. ustawy emer.	§§ rozp. wykon.	pod art. ustawy emer.
1—7	1	69	43
8	2	70	50
9	3	71—72	60
10	4	73—76	62
11	5	77	63
12	7	78—82	66
13—14	8	83	67
15—16	9	84	69
17	10	85—87	72
18—20	11	88—90	74
21—23	12	91—96	77
24	13	97—98	78
25	15	99—107	81
26—29	21	108—109	82
30	22	110—114	84
31—33	23	115—116	85
34—39	24	117	95
40—45	25	118	96
46—47	26	119	97
48—51	27	120—125	82
52	28	126—129	99
53	30	130—132	83
54—55	36	133—140	4
56—67	37	141	110
68	39		

SKOROWIDZ.

(liczby oznaczają stronicę, e — emer. emerytura, n — następne,
P. Z. E. — Państwowy Zakład Emerytalny).

Aeronauci — zob. dodatek lotniczy, lotnicy.

Akordowa praca 72.

Akta osobowe jako podstawa wymiaru e. 98, 261.

Alimenty 154, zajęcie za nie e. 16 n, a zrzeczenie się e. 59.

Ambulanse pocztowe 103.

Aplikanci sądowi — zob. asesorzy sądowi.

Asesorzy sądowi 5, 40, 87, 97.

Awans wojsk. po śmierci 147.

Badanie lekarskie emerytów 114, 138, emerytów państw. zab
202, funk. 94, przyczyn śmierci 142, 210, zob. też komisje
lekarskie.

Bieg terminów — zob. termin.

Błąd — wprowadzenie w błąd władzy 12, 70, zob. też dyscypli-
narna odpowiedzialność.

Brak etatu — nieprzyjęcie do służby funk. państw. państwa
zab. 199.

Choroba — zob. niezdolność do służby, umieszczenie w zakła-
dzie leczniczym, choroba zakaźna 34 n, 43 n, umysłowa 4.

Ciągłość służby jako warunek jej zaliczalności 37, 40, 130,
w państw. zab. 176, 193, 237, wyjątki 102, w państw. zab.
i polskiej 178, zob. też przerwy.

Cywilna odpowiedzialność e. 12.

Cywilna służba wojskowych 130.

Części roku zaokręglanie 49, wyjątki 34, zob. też kalendarzowe
obliczanie służby.

Ćwiczenia wojskowe 106.

- Dary z łaski** 179, 213, zob. też Prezydent Rzeczypospolitej.
- Degradacja podoficera** 128.
- Deklaracje uczestników P. Z. E.** 258.
- Dekret emer.** 79 n, 262, pensyjny 150, 263.
- Delegacja dla władz niższych instancji** 73, 96.
- Dezercja** 133, 152.
- Dobrowolne wystąpienie** — zob. wystąpienie.
- Dodatek** — aeronautyczny 136 n, 144, inwalidzki 65, 139, 10¹/₀-owy 299, na żonę lub dziecko 53 n, 223, na dziecko a prawo jego do pensji sieroc. 159, do uposaż. w czynnej służbie, zaliczalne do e. 50 n, za starszeństwo 203, 206.
- Dokumenty** — zob. dowody.
- Doliczanie lat** — do emer. spowodu niezdolności do zarobkowania 40 n, 43 n, wyjątki od tej zasady 213, przy wymiarze pensyj 143, brakujących do granicy wieku oficerom 210 n.
- Dom inwalidów** — zob. umieszczenie w domu inwalidów.
- Domniemanie braku winy przy wywołaniu niezdoln.** 43.
- Doręczanie orzeczeń** 55, 261.
- Dowody** 98, 110, 142, 148 n, 153, 160, 166, 169 n, 171, 173, 179, 184, 209, 217, 261, opóźnione ich przedstawienie 98, 171, 224, 261, sprzeczne 99 n.
- Dyrekcja P. Z. E.** 247.
- Dyrektor Naczelny P. Z. E.** 248.
- Dyscyplinarna odpowiedzialność** — w razie podstępnego użycia e. 12 n., emer. państw. zabor. 13 n, 181 n, a przeniesienie w st. spocz. 91, 129, a odliczenie lat służby od e. 113.
- Działania wojenne** — niezdolność do służby z ich powodu 34 n, 43 n, 65, wymiar pensyj w razie śmierci funk. spowodu dz. w. 143.
- Dziecko** — zob. dodatek dla d.; d. zrodzone z małżeństwa, zawartego przez emeryta 154, zob. sierota.
- Egzekucja z em.** — zob. zajęcie.
- Emeryta** pojęcie 6, wojskowego e. 8, e. państw. zabor. 181, 202, 215.
- Emerytury inne** — zob. zbieg zaopatrzeń.
- Epidemia** — zob. choroba zakaźna.
- Etat** — zob. brak etatu.
- Faktyczna służba** 6.
- Formacje wojskowe** 31, 106, 211, 215, korzystniejsze liczenie służby wojennej 47 n, zob. też wojskowa służba.

- Fundusze P. Z. E.** 268 n, specjalne 273, zob. też lokata.
- Fundusz Pracy** 53.
- Funkcjonariuszów państwowych pojęcie** 1, 3, 8.
- Gdańsk** — wymiar emer. 52, obywatelstwo g. a prawo do e. 62, pensyj 158, przebywanie w G. 61, 158, koszty przesiedlenia do G. 163, 165, zaszeregowanie emer. państw zabor. — służba w G. 188.
- Górny Śląsk** 75, 177, 178, 188.
- Granica wieku oficerów** — zob. przekroczenie wieku.
- Graniczna Straż** — zob. Straż Graniczna.
- Grupy uposażeń** 22.
- Inwalidzi** — zaopatrzenie 11, świadczenia społeczne 65, 139, 207, zob. umieszczenie emer., zbieg zaopatrzeń, dodatek inwal., zawieszenie emer.
- Kalectwo** — zob. niezdolność trwała do służby.
- Kalendarzowe obliczanie służby** 2, 102, 107 n, 110, 130, 203, 211, 212, 214, 218 n.
- Kapitałowa wartość świadczeń** 271, 275, 276.
- Kara** — jej odbywanie 133.
- Karno-sądowa odpowiedzialność emer.** 12.
- Kasy emer. państw. zabor.** 189 n.
- Klasztor** — wstąpienie doń emer. 62, 159.
- Koleje państwowe** 67, 111, 232, zaliczalność służby w nich 103.
- Kolejowi emer.** — powołanie do służby wojsk. 116 n.
- Komisja rewizyjna P. Z. E.** 250.
- Komisje kwalifik. dla b. skazańców politycz.** 110.
- Komisje lekarskie i wojskowo-lekarskie** 36, 46, 236, ich orzeczenia 4, 40 n, 45, 142, 207, odwołania od orzeczeń 94, dopuszczalność żądania zbadania przez k. l. 75 n, 94 n, badanie z urzędu 94, badanie przyczyn śmierci 142.
- Komornicy** 5.
- Komunikacyjne ulgi** — zob. ulgi.
- Kontraktowa służba państwowa** 31, 42, 101, 104, 111, 193, 199, 204, 237, przed przerwą 108, zaliczalna zaw. wojsk. 131.
- Kontroli państwowej urzędniczej** 5, zob. też Najwyższa Izba Kontroli.
- Końcowe daty** — zob. termin.
- Korpus Ochrony Pogranicza** 134, 152, zob. też korzystniejsze zaliczanie służby.
- Prawo emerytalne**

Korzystniejsze zaliczanie służby 42, wojskowej w czasie wojny 47 n, 105, 107 n, 272, lotniczej i w marynarce 134 n, w Korpusie Ochrony Pogranicza 134, w Policji Państwowej i Straży Granicznej 111, pocztowej 103, zakaz korzyst. zaliczania służby w państwach zabor. 172, 175, 180 n.

Koszta leczenia i pogrzebu — zob. pośmiertne, lekarska pomoc.
Koszta przesiedlenia — zob. przesiedlenie.
Kuracyjne ulgi — zob. ulgi.

Lasy państwowe — urzędnicy administr. 5, 235, 286, 287, 299.

Leczenie — zob. lekarska pomoc.

Legitymacje dla emer. 118.

Legjony 106, 112, 216.

Lekarska pomoc 65, 72, 118, 139 n.

Litwa Środkowa 6.

Lokata funduszów P. Z. E. 274.

Lotnicy 134 n.

Lwów — służba w nim 49.

Łaska — zob. dary z łaski, Prezydent Rzeczypospolitej.

Łączna kwota pensyj 147, 171.

Łączne zaliczanie okresów do emer. 33, 40, 44, 130, 212.

Mahometańskiego wyznania wdowy i sieroty 171.

Małżeństwo emeryta 154, 223, sieroty 157, wdowy 159, z cudzoziemcem 160.

Mandat poselski i senatorski 112 n, 130 n, piastowany przez ministra 9, w państw. zabor. 172, opłaty emer. 24 n.

Marynarze zaokrętowani 134.

Milicja miejska 180.

Minimalny okres wysługi — 33 n.

Ministrowie 8.

Mobilizacja 47, prawa emer. żon i dzieci zmobilizowanych 152 n.

Monopole państwowe 67, 111, 232, zaliczalność służby w m. 103.

Nabycie prawa do emer. 33 n.

Nabyte prawa do emer. 6, 179.

Nadzór państwowy nad P. Z. E. 264—265.

Najwyższa Izba Kontroli — przenies. w stan spocz. urzędników N. I. K. 72, 86, 91.

Najwyższy Trybunał Administracyjny — przenies. w stan spocz. sędziów 72, wyłączenie spraw z właściwości N. T. A. 33, 47, 94.

Nauczyciele 5, 8, przenies. w stan spocz. 74, 88, urlop bez uposaż. 112 n, tymczasowi 75, 89, 93, 235, religji 88, szkół prywatn. 205, w b. zab. rosyjsk. 173, 178, publicznych szkół ludowych i wydziałowych w państw. zabor. 172, 180 n.

Nieczynny stan 86, 91, 101, 123, 130, 133.

Niedoręczenie dekretu 83.

Nienależne świadczenia 12, 13.

Nieodnowienie umowy z podoficerem 123, 126.

Niepełnienie służby samowolne 7, 74, 85, 114, 133, z powodu choroby 74, 85, 89.

Niepodległościowa działalność 103, 109, 132.

Nieprzerwalność służby — zob. ciągłość służby.

Nieprzyjęcie do służby polskiej 119.

Niestawienie się do służby po urlopie 7.

Nieszczęśliwy wypadek 34 n, 43 n, 45, 65, 114, 143.

Niewola 101, 106, 111 n, 179 n.

Niezaliczalne do emer. okresy służby 112 n, 133, 179, 203 n, 211, 279, 288.

Niezawodowi wojskowi 183 n, 206 n.

Niezdolność — do działań prawnych 3, 58, 263, do otrzymania świadczenia 4, 263, trwała do służby 34 n, 40 n, 74 n, 84, 86, 90, trwała do pracy zarobkowej 40 n, 43 n, 65, 114, 213, ojca sieroty 146, niezdolność do służby linjowej 129, lotniczej 136 n, czasowa do służby 83, 84, do pracy zarobkowej 40, 44, 66, wina w wywołaniu niezdol. 34 n, odzyskanie zdolności do pracy 114 n, 138.

Nominacja 100, 101, 108, 194, pismo nominacyjne 6, n. zaw. wojsk. 7, n. po śmierci 147, n. na stanowisko prowizor. 236.

Normalnie zaliczalne okresy 100 n, 133 n.

Notariusze 71.

Nowele do u. e. 1, 221, 223.

Objęcie służby czynnej 100, odmowa ze strony emer. 114 n.

Obliczanie emer. 49 n.

Obowiązkowa służba wojskowa, zob. wojskowa służba.

Obywatelstwo 7, 66, 160, 184, kwalifikowane 180 n, 195, 199, 218, utrata o. 62, 158, służba przed uzyskaniem o. 215.

Ocena kwalifikacyjna 74, 86, u. zaw. wojsk. 123 n.

Odkomenderowanie na studja zaw. wojsk. 131.

- Odliczanie lat służby** — po odzyskaniu zdolności do pracy zarobkowej 114 n, 138, w drodze dyscyplinarnej 113, zob. też rewizja emerytur.
- Odmowa objęcia służby przez emer.**, zob. objęcie służby, o. pełnienia służby prowizorycznej 235.
- Odpowiedzialność emer.**, zob. cywilna, dyscyplinarna, karnosądowa o.
- Odprawa dla funkcyj.** 119 n, 228, 260, 279, 282, 288, 289, 293, dla wdów i sierót 162, wdów po ponownym zamążpójściu 145, 159, zaw. wojsk. 133, zaw. wojsk. państw zabor. 214, 219, funke. prowizor. 237, zajęcie o. 16 n.
- Odsetki od składek** 289, 293, do P. Z. E. 273, 279, 282.
- Odszkodowanie dla funk. Korp. Ochr. Pogran.** 135.
- Odwołanie** — od zarządzenia, przenoszącego w stan spocz. z urzędu 96, od orzeczeń w sprawach emer. 96, 122, 198, 260, od orzeczenia, przenoszącego w stan nieczynny 91, od orzecz. kom. lekar. 94, od orzecz. o przekazaniu składek 284.
- Oficerowie Wojsk Polskich** 4, Marynarki wojennej 5.
- Okupacja niemiecka** 180.
- Operacyjny teren** 47 n, 112, 133.
- Opieka** — potrzeba o. dla emer. 63, 139, opiekun 63, o. wdowy nad sierotami 149 n.
- Opinia** — zob. ocena kwalifikacyjna.
- Opłaty emer.** 24, od ministrów 9, 10, jako warunek zaliczenia pewnych okresów 27, 77, 101, 104, 113, 131, 132, 189, 205, 276, o. od emerytur 224 n, o. do P. Z. E. 238 n, zob. też składki emer., przekazywanie składek, rozrachunek.
- Organa P. Z. E.** — 243 n.
- Organizacje wojskowe** 215 n.
- Organizacji władz zmiany** 119.
- Oświadczenia** — zob. dowody, deklaracje, podania.
- Państwa zaborcze** — zob. zaborcze państwa.
- Państwowa służba cywilna** 4, zaliczalność jej zaw. wojsk. 130, niezaliczalna 104, zob. też cywilna faktyczna, stała, prowizoryczna, przygotowawcza, kontraktowa służba.
- Państwowe instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady** — praca w nich a prawo do emer. 67.
- Państwowy Zakład Emerytalny (P. Z. E.)** 22 n, 232, 238, statut 240—267, przepisy finansowe 268—285, 286.
- Pełny wymiar emer.** 84, dla emer. państw zab. 182, 210.
- Pensja wdowia i sieroca** — zob. wdowia i sieroca pensja.

- Plebiscytowy obszar górnośląski** 177.
- Płatność emer.** — zob. termin.
- Pochodny charakter prawa wdów i sierót** 141.
- Poczt, Telegrafów i Telefonów pracownicy** 5, 8, 235, emerytów powołanie do służby wojsk. 116, poczt. ruchomych pracowników 103, przekazyw. składek za prac. P. T. i T. 287, wybór zaopatrzenia przez nich 299.
- Podania** 3, 46, 56, 59, 62, 64, 75, 148, 160, 166, 169, 183, 207, 260, 263.
- Podatek dochodowy** 232, 239.
- Podoficerowie Wojsk Polskich** 5, Marynarki wojennej 5.
- Podpisy Dyrekcji P. Z. E.** 256.
- Podstawa prawna orzeczenia** 83.
- Podstawa wymiaru emer.** 49 n.
- Podstęp przy uzyskaniu emer.** 12.
- Podwójnie zaliczalna służba**, zob. korzystniejsze zaliczanie służby.
- Pogrobowiec** 155.
- Pogrzebu i leczenia kosztu** — zob. lekarska pomoc, pośmiertne.
- Policja Państwowa** — funkcyj. 5, 8, 152, przenoszenie w stan spocz. 75, 89, odprawy 120, zob. też korzystniejsze zaliczanie służby, milicja miejska, Straż obywatelska, policja komunalna 180.
- Pomoc lekarska** — zob. lekarska pomoc.
- Pomocnicze siły naukowe** — zob. profesorowie.
- Poselski mandat** — zob. mandat poselski.
- Postępowanie** — w sprawach emer. 76 n, 121 n, 148 n, 182, 194, 198, 207 n, 228, przed komis. lekar. 46, 94 n, 115, administracyjne 4, 82, 96, 257, egzekucyjne sądowe 19, przymusowe w admin., egzekucyjne władz skarbowych 20, dyscyplinarne 8, 12 n, przed Najwyż. Tryb. Adm. 82 n, w P. Z. E. 257—263, przy przekazywaniu składek 294, do P. Z. E. 287 n.
- Pośmiertne** 167, zakaz egzekucji 17.
- Potrącenia z emer.** 64, 77, 120, z przekazywanych składek 279, 280, zob. też zajęcie.
- Pouczenie o środku odwoławczym** 74, 80, 262.
- Powołanie do służby czynnej emer.** zob. reaktywacja.
- Powstanie prawa do emer.** 57.
- Pozbawienie prawa do emer.** 12, zob. też zgaśnięcie prawa do emer.
- Pozbawienie toku instancyj** 97.
- Praca zawodowa** — zob. zaliczanie do wysługi emer.

Praktykanci 31.
Prawo cywilne 6, 19, 57, karne 61.
Prawomocność wymiaru emer. 43, 98, 150.
Prezes Rady P. Z. E. 246.
Prezydent Rzeczypospolitej — prawo łaski 31, 60 n, 114, 260.
Procentowa wysokość emer. — zob. wymiar emer.
Profesorowie szkół akademickich 5, 86, 205.
Prokuratorzy — zob. sędziowie.
Proteżowanie emer. wojsk. 65, 139.
Prowizoryczna służba 6, 42, 100, przed przerwą 108, prow. funkcyj. 31, 193, 199, 230, 234 n.
Przechodzenie do innego działu służby 103.
Przedawnienie prawa do zaopatrzenia 57, 156, prawa do żądania przekaz. składek 273, 283, 294.
Przekazywanie składek emer. 22 n, 103, 270 n, 287, zob. też rozrachunek P. Z. E.
Przekroczenie wieku 74, 84, 86, 123, 210, 228.
Przeniesienie w stan spoczynku 72, z urzędu 74, 85, 91, na prośbę 84, 94, zawiadomienie o p. w st. sp. 95 n, zaw. wojsk. 121 n, 210 n.
Przerachowanie emerytur 198, składek emer. w kasach państw zabor. 192.
Przerwy w służbie 39, 42, 102, 106 n, 132, 179, 193, 280, 291, 293, zaliczalność samej przerwy 107, 211.
Przesiedlenia zwrot kosztów 54, 163, 260.
Przygotowawcza służba 42, 100, 193, 199, 237, przed przerwą 108.
Przyjęcie do służby 6, zob. też faktyczna służba, nominacja.
Przywrócenie prawa do emer., zob. wznowienie wypłaty emer., terminu 96, praw w czynnej służbie 109.
Przyznanie emer. — zob. postępowanie w sprawach emer.

Rada P. Z. E. 244 n.
Reaktywacja emeryta 37, 55, 102, 236, em. wojskowego w czasie wojny 135, r. przymusowa 114 n, 135, 202, funkcyj. prowizor. i na stanowiska prowizoryczne 236, r. a studja wyższe 102.
Rehabilitacja 93.
Rewizja emerytur 221, zob. też przerachowanie emer.
Rezerwa — przeniesienie do niej zaw. wojsk. 124 n, 128, 155, rezerwy oficerowie 189.
Rezerwy techniczne 271 n, 274 n.
Rozłączenie małżonków — zob. separacja, rozwódka.
Rozrachunek P. Z. E. ze Skarbem Państwa 277—284.

Rozwiązanie stosunku służbow. — zob. wystąpienie i zwolnienie ze służby, złożenie z urzędu, niestawienie się do służby, wydalenie ze służby, niepełnienie służby.
Rozwódka 155.
Równoległe pełnienie służby — cywilnej i wojskowej 101, 130, 215, państwowej i studjów wyższych 102, 105.

Samorządowa służba — polska 172 n, 176, 180, 204 n, 214, emeryta 67, zwroty 159, odliczanie lat s. s. 221.
Samorządowe instytucje — 67 n, 180, 266.
Sejm Galicyjski — zob. wydział krajowy.
Senatorski mandat — zob. mandat.
Separacja małżeńska 154, 161, 167.
Sędziowie 5, 8, handlowi 8, przeniesienie w stan spocz. 72, 85, 86 n, 97.
Sierota — pensja po ojcu 144, po matce 146, po emer. państw zab. 195 n.
Skarb Państwa — ściąganie należności S. P. z emer. 16 n, Skarbowi P. ustąpienie praw z tytułu służby zaborczej 189, inne zaopatrzenia ze S. P. 62, rozrachunek S. P. z P. Z. E. 238, 274 n.
Skazanie — emeryta wyrokiem sądu 8, 32, 58 n, 133, 281, 288, 292, 293, oficerskiego sądu honorowego 58, 129, sądu wojskowego 129, dyscyplinarne 32, 91, 281, 288, 292, 293, zawieszenie kary 58 n, skazanie wdowy lub sieroty 157, skazanie polityczne zob. działalność niepodległościowa.
Składka emer. — zob. przekazywanie składek, rozrachunek P. Z. E., opłaty em., s. em. z kas państw zabor. 190 n.
Służba — zob. państwowa, cywilna, faktyczna, stała, kontraktowa, prowizoryczna, przygotowawcza, wojskowa, samorządowa służba i zaborcze państwa.
Spoczynku stan — zob. przeniesienie w stan spoczynku.
Sprostowanie omyłki 83.
Stala służba 1, 174, 194, 237.
Stan nieczynny — zob. nieczynny stan.
Stanowisko — zajmowane przez emer. w instytucjach publiczno-moralnych 67, przez sierotę w służbie państw. lub samorząd. 159.
Stan spoczynku — zob. przeniesienie w st. sp.
Stopa techniczna P. Z. E. 273, 274, 279.
Stosunek służbowy — jego charakter 6.
Straż Graniczna — funkcyj. 5, 8, 152, przeniesienie w stan spocz. 75, 89, zob. też korzystniejsze zaliczanie służby, odškodowanie.

Straż Obywatelska 180.

Straż więzienna 5, 152, przeniesienie w stan spocz. 90.

Studja — wyższe 102, 104 n, 112, sieroty 157, 199, zaw. wojsk. 131.

Sukcesja międzynarodowa 186.

Szeregowcy zawodowi — zob. podoficerowie.

Szkoły — zob. studja.

Ślubne dzieci 145.

Śmierć emeryta 58, wdowy lub sieroty 157, funkcjonar. 141, 162, 163, 167 n.

Środki prawne — zob. odwołanie.

Świadek — potwierdzenie służby w państw. zabor. 185.

Tereny przyfrontowe i etapowe 6.

Termin — bieg t. 97, odwołania 96, od orzeczeń kom. lekar. 94, od orzeczenia o zamierzonym przeniesieniu w stan spocz. 96, składania dowodów 98, 261 n, płatności emer. 57, pensyj 156, emer. państw zabor. 207, 218, przebywania zagranicą bez utraty prawa do emer. 58, pozostawania w stanie nieczynnym 86, przedstawienia orzeczenia sądowego, ustalającego śmierć zaginionego 158, 197, przesiedlenia 54, 163, 165, przyznania i wymierzenia emer. 77, składania podań przez wojsk. państw zabor. o przyjęcie do Wojska Pol. 218, zgłaszania praw do emer. przez wdowy i sieroty 155 n, przez emer. państw zabor. 197, przez wdowę o odprawę z powodu zamążpójścia 159, przez wojskowych państw zabor. 214, zgłaszania nieszczęśliwego wypadku 45, nauczycielskiej pracy w pryw. szkołach b. zab. rosyjsk. 173, służby w państw. zabor. 173, 224, pracy niepodległościowej 110, przejścia do służby polskiej ze służby państw zabor. 174, ze służby samorządowej 172 n, 176, przejścia czynności emeryt. przez władze skarbowe 229 n, zgłoszenie uczestników do P. Z. E. 257, przekazania składek do P. Z. E. 272, dokonania wyboru emer. 298.

Tymczasowe zaopatrzenie 152.

Traktaty międzynarodowe — niemiecko-polski, dotyczący Górnego Śląska z 15/V 1922 — 178, rzymski z 6/IV 1922 i wiedeński z 30/XI 1923 — 186.

Ubezpieczenia pracown. umysłowych 28, 230, 238, instytucje ubezp. społecz. 266, praca w nich emer. 67, zob. też przekazywanie składek.

Uchylenie prawomocnego orzeczenia 83.

Uczestnicy P. Z. E. 241.

Ulgi komunikacyjne i kuracyjne 72, 117 n, 140 n.

Umieszczenie emer. w zakładzie leczniczym 62 n, 117, 139 n, w domu inwalidów 138 n.

Umysłowa choroba — zob. choroba umysłowa.

Unieważnienie małżeństwa 154, 161, 167.

Uposażenie w służbie czynnej 2, 49 n, 67 n.

Uprawnione dzieci 145.

Urlop — bez uposażenia 112 n, 238, w czasie studjów 105, zob. też niepełnienie służby z powodu choroby.

Utrata — prawa do emer. zob. zgaśnięcie, zdolności do pracy zarobkowej zob. niezdolność do pracy zarobkowej, do służby zob. niezdolność trwała do służby, zdolności do piastowania urzędu publicznego 58, 157, obywatelstwa zob. obywatelstwo.

Uzasadnienie — brak u. 100.

Uznanie władzy 12, 31 n, 43 n, 46, 54, 57, 58, 62, 86, 94, 101, 102 n, 105, 117, 118, 124, 130, 131, 156, 157, 158, 180, 203, 204, 205, 212, 213 n, 227, 260.

Uzupełnienie wojska — zob. mobilizacja.

Wały Kwidzyńskie 177.

Wdowa — pojęcie 154, pensja 134 n, po emer. państw zab. 195 n.

Weryfikacja służby 203, 206.

Weterani powstań narodowych 62, wdowy po nich 158.

Wiek 84, 86, 122 n, 160, 228, zob. też przekroczenie wieku.

Wina funkcyj. — zob. niezdolność do służby.

Władze — przenoszące w stan spocz. 72 n, 121 n, przyznające i wymierzające emer. 76 n, 81 n, 121 n, 228 n, odprawy 82, 160, wypłacające emer. 3.

Wojna — podwójne liczenie lat wojennych 47 n, zob. też działania wojenne.

Wojskowa służba funkcyj. 101, 105 n, w czasie wojny 47 n, 105 n, kontraktowa przed uzysk. obywatelstwa 215, obowiązkowa 48, 101, 102, 106, 112, 179, w państw. zabor. 175, 179, zob. też lotnicy, marynarze, formacje wojskowe, niezawodowi wojskowi, oficerowie, podoficerowie.

Wspólność małżeńska 154, 161, 168, 170.

Wstrzymanie wypłaty emer. — zob. zawieszenie i zgaśnięcie.

Wybór zaopatrzenia 10, 11, 179, 235, 297 n, zob. też zbieg zaopatrzeń.

Wydalenie — ze służby 8, 38, z wojska 129, z korpusu oficerskiego 59 n, 61, 129, z personelu lotniczego 137, w. a służba zaborcza 175.

Wydział Krajowy Galicyjski 172, 175, 180.

Wykonanie ustawy 2, 219.

Wymiar emer. 32, pensyj wdowich 143, sierocych 144, po matce 146, odprawy 119, 160, 162, wojsk. państw zab. 182, 200.

Wypadek nieszczęśliwy — zob. nieszczęśliwy wypadek.

Wysługa emerytalna 33 n.

Wystąpienie ze służby 7, 84, a służba w państwach zab. 175, ze służby prowiz. 235.

Wzajemności zasada w stosunku do cudzoziemców 160.

Wznowienie wypłaty emeryt. — zob. zawieszenie.

Zaborcze państwa — służby w nich pojęcie 174, zaliczalność 172, prawa emer. 180 n, zawod. wojsk. 211 n, 217 n, wdów i sierot 195 n, zgłaszanie służby w p. z. 197, 223 n, przepisy p. z. 6, końcowe daty służby w p. z. 173, 176, 212 n, 215.

Zaginiony — prawa żony i dzieci 152.

Zagranica — zawieszenie przez czas pobytu emer. 62, pensji 158, wymiar emerytury personelowi zagranicznych placówek 50.

Zajęcie emer. i odpraw 13, 16, 196.

Zakłady lecznicze, dla umysłowo chorych — zob. umieszczenie emeryta.

Zaliczanie do wysługi emer. normalne 35 n, 40 n, 42, 77, 100 n, 112 n, 130 n, 133 n, zweryfikowanej pracy zawodowej i służby samorządowej 203 n, 211 n, 280, 283, 290, niezwyfikowanej 205 n, służby w państw. zab. 172 n, służby po reaktywacji 37 n, po dokonanych wymiarze 98, zob. też rewizja emerytur.

Zaliczka na emer. 77, 81.

Zaopatrzenie ze Skarbu Państwa — zob. zbieg zaopatrzeń.

Zapowiedzenie emer. — zob. zajęcie.

Zarząd Cywilny Ziemi Wschodnich 6.

Zasiłek dla rodziny pozbawionego emer. 12, 58.

Zaslugi narodowe 181.

Zastępstwo — zob. podania.

Zaszeregowanie emer. do grup uposażenia 186 n, zob. też prerachowanie emer.

Zatrudnianie emer. 67 n.

Zawiadamianie o zmianach w stosunkach osobistych 70, 80, 259.

Zawieszenie wypłaty emer. 12, 61 n, 67 n, 117, 140, pensji 158 n, z. wykonania kary a prawo do emer. 58 n, z. w służbie czynnej 113 n, 133.

Zawodowa praca — zob. zaliczanie do wysługi emer., odliczanie pracy zawod. 221.

Zawodowość wojskowego 7.

Zażalenie — zob. odwołanie.

Zbieg zaopatrzeń ze Skarbu Państwa 10, 62, 158, 228, z emer. ze Skarbu i z instytucyj publ. prawn. 67 n, pensji sieroczej po ojcu i po matce 146, prawa do uposaż. w czynnej służbie i do emer. 39, 67, 160, 237 n, prawa do emer. własnej i po mężu 162, do emer. i do zaopatrzenia inwalidzkiego 11, zbieg ustaw 77, 178 n, 194, 198, 220, 223 n, 224, 225, 231, 235, zbieg osób uprawnionych 144 n, 147, 163, 166, 167, zbieg ubezpieczeń 230, 238.

Zgaśnięcie prawa do emer. 37, 58 n, 61, 116, do pensyj 156 n.

Zgłoszenie 200, zob. też termin.

Złocene wykłady 72.

Złożenie z urzędu 7.

Zmiany w uposażeniu, stosowane do emer. 22, z. ustawy emer. zob. zbieg ustaw, nowe.

Zmniejszenie emer. 67, pensyj 147, w drodze dyscyplinarnej 92.

Zrzeczenie się emer. 59 n, 61, 288, świadczeń ubezpieczeniowych 281, 292, przekazania składek 284, 286.

Związek przyczynowy niezdolności ze służbą 34 n, 43, 143.

Zwolnienie ze służby 7, 34, 39, 55, 85, 109, z przyczyn politycznych 193, 194, bez winy wojskowego 214.

Zwrot emerytury — zob. nienależne świadczenia.

Żandarmerja 49.

Żona — zob. wdowa, rozwódka, dodatek na żonę, wspólność małżeńska, separacja, unieważnienie małżeństwa.

WYDAWNICTWA KSIĘGARNI Powszechnej

Kraków

ulica św. Tomasza 20

Telefon 126-48

P. K. O. 406.673

Warszawa

Plac Napoleona 1

Telefon 6-70-15

P. K. O. 21.153

BIBLIOTEKA TEKSTÓW USTAW:

Zalety naszych wzorowo wydawanych tekstów ustaw: piękny papier, czytelny druk, praktyczna (miękka) płócienna okładka, bezbłędny, wskutek ścisłej korekty, tekst.

Nr. 1.

Kodeks Postępowania Cywilnego.

(Postępowanie sporne. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. — Przepisy związkowe). zł. 4.80

Nr. 2.

Kodeks Karny. — Prawo o wykroczeniach. — Kodeks Postępowania Karnego.

Przepisy Związkowe. zł. 4.80

Nr. 3.

Kodeks zobowiązań.

zł. 2.40

Nr. 4.

Prawo o notariacie.

Rozporządzenia Wykonawcze. — Przepisy Związkowe zł. 3.60

ORZECZNICTWO SĄDÓW NAJWYŻSZYCH
w sprawach podatkowych i administracyjnych
MIESIĘCZNIK

Pod redakcją Sędziego NTA. Dr. Aleksandra Dubieńskiego.

Prenumerata: roczna (za 50 ark. druku) zł. 40.—

kwartalna zł. 10.—

Nr. 6.

Ustawa o ubezpieczeniu społecznem.

Rozporządzenia Wykonawcze. zł. 4.80

Nr. 7.

Ustawa o ochronie lokatorów.

Orzecznictwo S. N. — Przepisy Związkowe. zł. 4.—

Nr. 8.

Ustawa karna skarbowa.

Rozporządzenia Wykonawcze. zł. 2.40

Nr. 9.

Ustawa o powszechnym obowiązku wojskowym. Kodeks Karny Wojskowy.

Przepisy Związkowe. zł. 3.60

Nr. 10.

Kodeks handlowy.

Rozporządzenia Wykonawcze. zł. 3.20

Nr. 11.

Prawo upadłościowe. — Prawo o postępowaniu układowem.

zł. 2.40

Nr. 12.

Ustawa o opłatach stemplowych.

Rozporządzenia wykonawcze. — Orzecznictwo N. T. A. zł. 5.—

Nr. 13.

Ustawa o podatku przemysłowym.

Rozporządzenia wykonawcze. — Przepisy związkowe. —
Okólniki Ministerstwa Skarbu. — Orzecznictwo.

Nr. 14.

Ustawa o podatku dochodowym. Rozporządzenia wykonawcze. — Przepisy związkowe. —
Okólniki Ministerstwa Skarbu. — Orzecznictwo.

Nr. 15.

Podatki od nieruchomości i lokali. Rozporządzenia wykonawcze. — Przepisy związkowe. —
Okólniki Ministerstwa Skarbu. — Orzecznictwo.

zł. 2.40

Nr. 16.

Ordynacja podatkowa.

Rozporządzenia Wykonawcze.

zł. 2.40

Nr. 17.

Ochrona wynalazków, wzorów i znaków towarowych. — Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Orzecznictwo S. N. — Rozporządzenia Wykonawcze.

zł. 3.20

Nr. 18.

**Koszty sądowe. — Wynagrodzenia adwokatów. —
Taksa za czynności komorników.**

Teksty rozporządzeń. — Tabele podręczne. — Tabele ścienne.

zł. 4.—

Nr. 19.

Prawo przemysłowe.

Orzecznictwo.

Boryczko Kazimierz, dr., wiceprok. S. O.

i Kuc Franciszek, dr., wiceprok. S. O.

z przedmową prof. dr. St. Glasera:

WZORY KARNE

w oprawie zł. 12.—

Dziurzyński Tadeusz dr., prof. U. J.

Fenichel Zygmunt dr., adwokat

i Honzatko Mieczysław, dr., doc. Uniw. Lwowskiego, adwokat

KODEKS HANDLOWY

z komentarzem

Cena subskrypcyjna w oprawie zł. 24.—

Fenichel Zygmunt, dr., adwokat:

ZARYS**POLSKIEGO PRAWA ROBOTNICZEGO**

w oprawie zł. 12.—

Glaser Stefan, dr., prof. Uniw. Wileńskiego:

POLSKIE PRAWO KARNE W ZARYSIE

w oprawie zł. 18.—

Glaser Stefan, dr., prof. Uniw. Wileńskiego:

POLSKI PROCES KARNY W ZARYSIE

w oprawie zł. 15.—

Glaser Stefan, dr., prof. Uniw. Wileńskiego

i Mogilnicki Aleksander, dr., adw., b. Prezes S. N.:

KODEKS KARNY**PRAWO O WYKROCZENIACH**

z komentarzem

w oprawie zł. 30.—

Glaser Stefan, dr., prof. Uniw. Wileńskiego

i Mogilnicki Aleksander, dr., adw., b. Prezes S. N.:

PRAWO O WYKROCZENIACH

z komentarzem

w oprawie zł. 3.20

Glasner Artur, dr., adwokat:

WZORY UMÓW

i innych aktów prawnych

w oprawie zł. 25.—

Gołąb Stanisław, dr., prof. U. J.
i Wusatowski Zygmunt, dr., adwokat:

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Część pierwsza: Postępowanie sporne

z komentarzem

w oprawie zł. 25.—

Gołąb Stanisław, dr., prof. U. J.
i Wusatowski Zygmunt, dr., adwokat:

KODEKS POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Część druga: Postępowanie egzekucyjne

i zabezpieczające

z komentarzem

w oprawie zł. 25.—

Gołąb Stanisław, dr., prof. U. J.
i Wusatowski Zygmunt, dr., adwokat:

KODEKS SĄDÓW POLUBOWNYCH

z komentarzem

w oprawie zł. 8.—

Korzonek Jan, dr., sędzia apelacyjny:

PRAWO UPADŁOŚCIOWE. — PRAWO O POSTĘPOWANIU UKŁADOWEM

z komentarzem

w oprawie zł. —.—

Korzonek Jan, dr., sędzia apelac.
i Rosenblüth Ignacy, dr., sędzia okręg.:

KODEKS ZOBOWIĄZAŃ

z komentarzem

2 tomy w oprawie zł. 45.—

Kościński Wiktor, naczelny dyrektor Państw. Zakł. Emeryt.:
NOWY SYSTEM EMERYTUR PAŃSTWOWYCH

zł. 1.—

Kumaniecki K. W., dr., prof. Uniw. Jagiell.,
Wasiutyński B., dr., prof. Uniw. Warsz.,
Panejko J. dr., prof. Uniw. Wileńskiego:

POLSKIE PRAWO ADMINISTRACYJNE

W ZARYSIE

zł. 20.—

Margulies Leopold Stefan, adwokat:

ORDYNACJA PODATKOWA

z komentarzem

w oprawie zł. 16.—

Mogilnicki Aleks., dr., adw., b. Prezes S. N.:

KODEKS POSTĘPOWANIA KARNEGO

z komentarzem

w oprawie zł. 25.—

Mogilnicki Aleks., dr., adw., b. Prezes S. N.:

USTAWY KARNE DODATKOWE

z orzecznictwem S. N. i N. T. A.

w oprawie zł. 15.—

Mogilnicki Aleks., dr., adw., b. Prezes S. N.:

WZORY

DO KODEKSU POSTĘPOWANIA KARNEGO

w oprawie zł. —.—

Rosenblüth Ignacy, dr., sędzia okręgowy:

POLSKIE PRAWO PRACY.

Ustawy. — Rozporządzenia. — Orzecznictwo.
w oprawie zł. —.—

Rosenblüth Ignacy, dr., sędzia okręgowy:

WZORY EGZEKUCYJNE

według

KODEKSU POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Wnioski i Pozwy

w oprawie zł. 12.—

Rosenblüth Ignacy, dr., sędzia okręgowy,
z przedmową prof. U. J. dr. St. Gołąba:

WZORY PROCESOWE

według

KODEKSU POSTĘPOWANIA CYWILNEGO

Część I.: Wzory pozwów, skarg, środków odwoławczych i innych pism procesowych

w oprawie zł. 12.—

Część II.: Wzory wyroków, postanowień i protokółów sądowych

w oprawie zł. 12.—

Cena za obie części razem, w oprawie zł. 20.—

Rosenblüth Ignacy, dr., sędzia okręgowy
i Wyderko Mieczysław, sędzia okręgowy:

WZORY EGZEKUCYJNE

DLA SĄDÓW I KOMORNIKÓW

w oprawie zł. 20.—

KPIR
1472

Biblioteka
Państwowego Zakładu Emerytalnego
w Warszawie

UZUPEŁNIENIE Nr. inw. 315

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ
z dnia 22 listopada 1935 r.

o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.
(Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 521).

Na podstawie art. 55 (1) ustawy konstytucyjnej i ustawy z dnia 6 listopada 1935 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P. Nr. 81, poz. 501) postanawiam co następuje:

Art. 1. W ustawie z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1934 r. Nr. 20, poz. 160) wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 2: w ust. 3 wyrazy: „w razie ustąpienia z zajmowanego co najmniej przez rok stanowiska ministra” zastępuje się wyrazami: „w razie ustąpienia z zajmowanego co najmniej przez dwa lata stanowiska ministra” po czym w ustępie tym dodaje się jako zdanie trzecie przepis: „Warunek zajmowania stanowiska ministra co najmniej przez dwa lata uważać należy za spełniony, jeżeli suma wszystkich okresów przebytych kiedykolwiek na stanowisku ministra wynosi dwa lata”;

w ust. 4 wyraz „rok” zastępuje się wyrazami „dwa lata”;

2) w art. 4 w ust. 1 po wyrazach: „podstępnie uzyskały” wstawia się wyrazy: „zaopatrzenie lub”, po wyrazach zaś: „niniejszej ustawy” — wyrazy: „oraz osoby, które w byłych państwach zaborecych działały na szkodę interesów Narodu Polskiego”;

3) w art. 7: w ust. 8 ostatniemu zdaniu nadaje się brzmienie następujące: „o ile ci funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi nie nabyli w służbie państwowej prawa do emerytury”;

ustęp 10 otrzymuje brzmienie:

Prawo emerytalne

„Opłaty emerytalne, przewidziane w ustawie niniejszej, wyjąwszy ustęp 1 — 5 artykułu niniejszego, wynoszą 8% uposażenia służbowego, stanowiącego podstawę wymiaru uposażenia emerytalnego w czasie uiszczania tej opłaty. Jeżeli funkcjonariusz państwowy lub zawodowy wojskowy nie uścił opłaty emerytalnej w czasie trwania czynnej służby, opłatę tę oblicza się od podstawy wymiaru uposażenia emerytalnego.“;

4) w art. 17 przepis ustępu 3 uchyla się, a w miejsce jego wstawia się przepis następujący: „Zmiany w stanie rodzinnym, które uzasadniają obniżenie uposażenia zawodowego wojskowego w służbie czynnej, zaszły po przeniesieniu zawodowego wojskowego w stan spoczynku, pociągają za sobą ten sam skutek w stosunku do uposażenia emerytalnego. Obniżka ta obowiązuje od pierwszego dnia miesiąca następującego po zajściu zmiany w stanie rodzinnym.“;

5) artykuł 18 otrzymuje brzmienie następujące:

„Art. 18. (1) Funkcjonariuszom państwowym i zawodowym wojskowym, którzy ostatnio przed przeniesieniem w stan spoczynku pełnili służbę na obszarze W. M. Gdańska, oraz pozostałym po nich rodzinom, Rada Ministrów władna jest przyznać na czas zamieszkania na tym obszarze dodatek do zaopatrzenia emerytanego.

(2) Prawo do tego dodatku gaśnie od pierwszego dnia miesiąca następującego po przesiedleniu się emeryta lub pozostałej po nim rodziny do miejscowości, położonej poza obszarem W. M. Gdańska.“;

6) w art. 23: w ust. 1 w pkt. 2 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie: „gdy emeryt został skazany prawomocnym wyrokiem na karę dodatkową utraty praw publicznych“;

w ust. 2 po wyrazie: „alimentów“ stawia się kropkę, zaś dalsze wyrazy skreśla się;

7) artykuł 30 otrzymuje brzmienie:

„Art. 30. Funkcjonariusz państwowy, przeniesiony w stan spoczynku lub zwolniony ze służby na podstawie prawomocnego orzeczenia dyscyplinarnego, nabywa prawa do uposażenia emerytalnego tylko wówczas, gdy odpowiada warunkom przewidzianym w art. 9 ust. 1; przepisów art. 9 ust. 2 w tym przypadku nie stosuje się.“;

8) w art. 72 w ust. 1 przepis oznaczony lit. c) otrzymuje brzmienie:

„c) gdy wdowa, lub sierota została skazana prawomocnym wyrokiem na karę dodatkową utraty praw publicznych.“;

9) w art. 81: po ust. 1 wprowadza się jako ustępy 2, 3 i 4 przepisy następujące:

„(2) Służba wojskowa, pełniona w byłym państwie zaborczym z poboru, mobilizacji lub ochotniczo — bez względu na odmienne przepisy emerytalne danego państwa zaborczego — podlega wliczeniu do wysługi emerytalnej jedynie w przypadku, gdy pełniąc tę służbę osoba już w b. państwie zaborczym uzyskała charakter funkcjonariusza państwowego lub zawodowego wojskowego, albo gdy po odbyciu służby wojskowej przeszła bezpośrednio do służby państwowej polskiej, cywilnej lub wojskowej, względnie do służby w jednej z formacji wojskowych, uznanych przez Państwo Polskie.

(3) Za bezpośrednie przejście w rozumieniu ustępu poprzedzającego uważa się wstąpienie do służby państwowej polskiej, cywilnej lub wojskowej, albo do służby w formacji wojskowej, uznanej przez Państwo Polskie, przed upływem miesiąca od daty opuszczenia służby wojskowej w b. państwie zaborczym.

(4) W przypadkach zasługujących na uwzględnienie Minister Skarbu, na wniosek właściwej władzy naczelnej, może wyrazić zgodę na zaliczenie służby, nieodpowiadającej wskazanemu powyżej warunkowi bezpośredniego przejścia.“;

dotychczasowe ustępy 2, 3 i 4 stają się ustępami 5, 6 i 7;

10) w art. 85 kropkę na końcu zdania drugiego zastępuje się przecinkiem, dodając po nim wyrazy: „oraz nie podważa zasad policzalności służby wojskowej, wyrażonych w art. 81 ust. 2 i 3.“;

11) w art. 102 w ust. 1 skreśla się wyrazy: „i 20“.

Art. 2. (1) Przy obliczeniu wysokości uposażenia emerytalnego w myśl przepisów art. 19 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r., z czasu, podlegającego zaliczeniu do wysługi emerytalnej z tytułu służby w byłych państwach zaborczych (art. 81 i 84), uwzględnia się tylko trzy czwarte.

(2) Przy obliczeniu, o którym mowa w ustępie poprzedzającym, uwzględnieniu podlegają jedynie okresy rzeczywistej służby, okresów zaś, doliczonych do wysługi emerytalnej.

rytalnej z tytułu korzystniejszego liczenia, nie uwzględnia się; zastrzeżenie to nie dotyczy osób odznaczonych orderem wojskowym „Virtuti Militari“ lub Krzyżem Niepodległości.

(3) Przepis ust. (1) stosuje się odpowiednio do okresów służby i pracy, zaliczalnych do wysługi emerytalnej na podstawie art. 97 lub art. 101 lit. b) ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

(4) Jeżeli przy obliczeniu, dokonanym z zachowaniem wskazań ust. (1) — (3) ilość lat służby, mająca stanowić podstawę do procentowego określenia wysokości uposażenia, wyniesie mniej niż 15, wysokość uposażenia emerytalnego określa się według zasad zdania drugiego ustępu pierwszego art. 19 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

Art. 3. (1) Emeryci oraz wdowy i sieroty, którym zaopatrzenie emerytalne zostało przyznane przed wejściem w życie dekretu niniejszego, otrzymują to zaopatrzenie od dnia 1 kwietnia 1936 r. w wymiarze określonym przy uwzględnieniu przepisów art. 2 dekretu niniejszego;

(2) Przepis ustępu poprzedzającego stosuje się odpowiednio do osób (emerytów, wdów, sierót), którym zostało przyznane zaopatrzenie emerytalne z doliczeniem do wysługi emerytalnej czasu służby państwowej zaborczej oraz pracy zawodowej na zasadzie ustawy z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) oraz ustawy z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616);

(3) Przepisy ust. (1) nie dotyczą emerytów oraz wdów i sierót, otrzymujących zaopatrzenie emerytalne na zasadzie art. 82, 95, 103 i 108 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r.

(4) Osoby wymienione w ustępie poprzedzającym otrzymują od dnia 1 kwietnia 1936 r. zaopatrzenie emerytalne zmniejszone o 10%.

(5) Przepisy ust. (1) i (4) nie dotyczą wdów i sierót, których zaopatrzenie nie przekracza: dla wdowy — kwoty 50 (pięćdziesiąt) złotych, dla sieroty zaś — kwoty 25 (dwadzieścia pięć) złotych miesięcznie.

(6) Jeżeliby po zastosowaniu przepisów ust. (1) i (4) do wdów i sierót, których zaopatrzenie przekracza wymienione powyżej normy, okazało się, że zaopatrzenie to miałyby wynosić mniej aniżeli 50 zł, lub też 25 zł, wdowa otrzymuje 50 zł, sierota zaś 25 zł.

*001 1. X. 1948 myślałoby imwalidnie prawo
do pobrania dwuzapłatki u Skarbu Państwa, lecz
tylko do tej części wypłaty renty zasobniczej i upłat
renty i zaliczki z dnia 1. III. 1936 r. do terminu wypłaty*

Art. 4. (1) Funkcjonariusze państwowi i zawodowi wojskowi, którzy przestali pełnić służbę w czasie trwania mocy obowiązującej ustaw z dnia 28 lipca 1921 r. (Dz. U. R. P. Nr. 70, poz. 466) i z dnia 5 sierpnia 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr. 68, poz. 616), a których uprawnienia emerytalne nie były dotychczas rozpatrywane, jeżeli roszczą do Skarbu Państwa pretensje o uposażenie emerytalne z tytułu pełnionej służby, winni wnieść pisemne zgłoszenie swych roszczeń do 30 czerwca 1936 r.; niezgłoszenie uprawnień w tym terminie powoduje ich wygaśnięcie.

(2) W wypadku stwierdzenia, że zgłaszającemu przysługują uprawnienia emerytalne, uposażenie emerytalne będzie mu przyznane od pierwszego dnia miesiąca następującego po dacie zgłoszenia.

(3) Przepisy ustępów poprzedzających stosuje się odpowiednio do wdów i sierót po osobach, wymienionych w ust. (1).

Art. 5. Moc obowiązującą art. 37 pkt. 6 (art. 50 ust. 7) ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1923 r. i wydanych na podstawie tego przepisu rozporządzeń rozciąga się na tych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych, którzy przeniesieni zostali w stan spoczynku przed dniem 1 kwietnia 1932 r., tudzież na wdowy i sieroty po tych osobach.

Art. 6. Przepisy art. 2 i 3 odnoszą się do prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych, o których mowa w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 stycznia 1934 r. o zaopatrzeniu emerytalnym prowizorycznych funkcjonariuszów państwowych (Dz. U. R. P. Nr. 8, poz. 64).

Art. 7. Zmiany, przewidziane w art. 1 pkt. 4 i 5 dekretu niniejszego, stosuje się z dniem wejścia w życie dekretu również do osób przeniesionych w stan spoczynku po dniu 31 stycznia 1934 r. oraz do pozostałych po nich rodzin.

Art. 8. (1) Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu oraz innym ministrom we właściwym każdemu z nich zakresie działania.

(2) Upoważnia się Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych woj-

dwukrotny renty zasobniczej i upłat imwalidnie

skowych, z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów wydanych do dnia ogłoszenia jednolitego tekstu.

Art. 9. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.¹⁾

DEKRET PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 29 września 1936 r.

o ograniczeniu praw emerytalnych notariuszów i pisarzy hipotecznych.

(Dz. U. R. P. Nr. 74, poz. 526).

Na podstawie art. 55 ust. (1) ustawy konstytucyjnej i art. 1 pkt. a) ustawy z dnia 2 lipca 1936 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania dekretów (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 363) postanawiam co następuje:

Art. 1. (1) Notariusz, mający prawo do uposażenia emerytalnego z funduszków państwowych, pobiera połowę tego uposażenia przez sześć miesięcy, następujących po tym miesiącu, w którym został mianowany. W dalszych miesiącach notariusz nie pobiera uposażenia emerytalnego, jeżeli czysty dochód z notariatu przewyższa 12.000 złotych rocznie; jeżeli notariusz nie osiągnął tej sumy czystego dochodu, pobiera uposażenie emerytalne, którego wysokość jednak łącznie z czystym dochodem nie może przewyższać 12.000 złotych rocznie. Podstawą do obliczenia uposażenia, należnego do końca roku kalendarzowego, w którym upłynął okres sześciu miesięcy, oznaczony w zdaniu pierwszym, jest czysty dochód z tego okresu, przeliczony w stosunku rocznym; podstawą do obliczenia uposażenia w następnym roku kalendarzowym jest czysty dochód, osiągnięty w roku poprzedzającym, przeliczony w stosunku rocznym, podstawą do obliczenia uposażenia w każdym dalszym roku jest czysty dochód z roku poprzedzającego.

(2) Notariusze, mianowani przed dniem wejścia w życie dekretu niniejszego, pobierają uposażenie emerytalne do końca 1936 r. w wysokości dotychczasowej.

Art. 2. (1) Pisarz hipoteczny, mający prawo do uposażenia emerytalnego z funduszków państwowych, nie pobiera tego uposażenia, jeżeli czysty dochód osiągnięty przez nie-

¹⁾ t. j. 24 listopada 1935 r.

go lub przez jego poprzednika na stanowisku pisarza hipotecznego w poprzedzającym roku kalendarzowym przewyższa 12.000 złotych rocznie; jeżeli dochód ten jest niższy, pisarz hipoteczny pobiera uposażenie emerytalne, którego wysokość jednak łącznie z czystym dochodem nie może przewyższać 12.000 złotych rocznie. W razie powiększenia liczby stanowisk pisarzy hipotecznych przy istniejącym wydziale hipotecznym podstawą do obliczenia uposażenia emerytalnego, należnego pisarzom przy tym wydziale do końca roku, w którym nastąpiło powiększenie liczby stanowisk, i na rok następny jest czysty dochód, osiągnięty w poprzedzającym roku kalendarzowym przez wszystkich pisarzy hipotecznych przy tym wydziale, podzielony przez nowo ustaloną liczbę stanowisk.

(2) Pisarz hipoteczny, mianowany na stanowisko przy nowo utworzonym wydziale hipotecznym, pobiera uposażenie emerytalne według zasad, określonych w art. 1 ust. (1).

Art. 3. Czysty dochód notariusza lub pisarza hipotecznego stanowi w rozumieniu dekretu niniejszego wynagrodzenie za jego czynności, po potrąceniu wydatków, związanych z pełnieniem urzędu. Do wydatków tych nie wlicza się podatku dochodowego i opłaty na Fundusz Pracy.

Art. 4. W art. 24 prawa o notariacie z dnia 27 października 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 609) skreśla się § 2 i oznacza się § 1.

Art. 5. Wykonanie dekretu niniejszego porucza się Ministrom Skarbu i Sprawiedliwości.

Art. 6. Dekret niniejszy wchodzi w życie w dniu ogłoszenia.¹⁾

USTAWA

z dnia 12 marca 1938 r.

o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych.

(Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 125).

Art. 1. Uchyła się moc obowiązującą przepisów art. 2, 5 i 6 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listo-

¹⁾ t. j. 30 września 1936 r.

pada 1955 r. o zmianie niektórych przepisów, dotyczących zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 521). Od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej nie stosuje się wspomnianych przepisów również do osób, które przed tym terminem przepisom tym podlegały.

Art. 2. W ustawie z dnia 11 grudnia 1925 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. R. P. z 1954 r. Nr. 20, poz. 160), zmienionej dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 listopada 1955 r. (Dz. U. R. P. Nr. 85, poz. 521), wprowadza się zmiany następujące:

1) w art. 11 ust. (1) otrzymuje brzmienie:

„Art. 11. (1) Funkcjonariuszowi państwowemu i zawodowemu wojskowemu, który po nieprzerwanej co najmniej 10-letniej służbie państwowej stał się trwale niezdolnym do służby, a ponadto utracił bez własnej winy w związku przyczynowym ze służbą trwale co najmniej 95% zdolności do zarabkowania — dolicza się przy wymiarze uposażenia emerytalnego w granicach art. 19 ustawy niniejszej 10 lat do czasu służby, podlegającego normalnemu zaliczeniu do wysługi emerytalnej. W przypadkach, w których utrata zdolności do zarabkowania nie pozostaje w związku przyczynowym ze służbą — doliczenie, o którym wyżej mowa, może nastąpić za zgodą Ministra Skarbu, wyrażoną na wniosek władzy naczelnej.”;

2) w art. 29 w ust. 1 przepis oznaczony lit. b) otrzymuje brzmienie: „b) gdy z powodów, podanych w pkt. a) art. 28, stał się trwale niezdolny do prawidłowego pełnienia służby i utracił przy tym co najmniej 50% zdolności do zarabkowania”;

3) w art. 81 w ust. 1 do zdania pierwszym wstawia się przepis następującej treści, jako zdanie drugie: „Przy wliczaniu, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym, z czasu służby w byłym państwie zaboreczym uwzględnia się jedynie okresy rzeczywistej służby, okresów natomiast, podlegających doliczeniu z tytułu korzystniejszego liczenia tej służby, nie uwzględnia się; zastrzeżenie to nie dotyczy osób, odznaczonych orderem wojskowym „Virtuti Militari” lub „Krzyżem Niepodległości”.

Art. 3. (1) Przepis art. 2 pkt. 3 stosuje się również do

zaopatrzeń emerytalnych, przyznanych przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

(2) Jeżeli przy zastosowaniu przepisu ust. (1) okazało się, że wysługa emerytalna wynosi mniej aniżeli lat 15, wysokość uposażenia emerytalnego określa się według zasad zdania drugiego ust. 1 art. 19 ustawy emerytalnej z dnia 11 grudnia 1925 r.

Art. 4. (1) Począwszy od dnia wejścia w życie ustawy niniejszej z zaopatrzeń emerytalnych, wymienionych w punktach przy zastosowaniu odpowiednich zasad ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska z dnia 9 października 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 116, poz. 924) lub ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów z dnia 5 grudnia 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 134, poz. 1107), będzie pobierana przy wypłatach miesięcznych rat opłata w wysokości 4% należnego zaopatrzenia. Od dnia 1 kwietnia 1939 r. wysokość wspomnianej opłaty zmniejsza się będzie co rok o 1% aż do dnia 31 marca 1942 r., z którym to dniem pobieranie opłaty ustanie zupełnie.

(2) Opłata, przewidziana w ust. (1), będzie pobierana również od wszelkich dodatków do zaopatrzenia emerytalnego.

(3) Opłata, o której mowa w ust. (1) — (2), nie będzie pobierana od zaopatrzeń, których wysokość wraz z dodatkami nie przekracza: dla emerytów — kwoty 100 zł, dla wdów — kwoty 50 zł, dla sierót zaś — kwoty 25 zł miesięcznie.

(4) Jeżeli przy zastosowaniu opłaty, o której mowa w ust. (1)—(2), okazało się, że zaopatrzenie miało wynosić mniej, aniżeli 100 zł, 50 zł lub też 25 zł, opłata powyższa będzie zmniejszona do kwoty, o którą zaopatrzenie przekracza normy, określone w ust. (3).

(5) Opłata, przewidziana w ust. (1) i (2), nie będzie pobierana również od zaopatrzeń emerytalnych odznaczonych orderem wojskowym „Virtuti Militari” lub „Krzyżem Niepodległości z Mieczami” oraz zawodowych wojskowych, uznanych za inwalidów wojennych.

Art. 5. Upoważnia się Ministra Skarbu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej jednolitego tekstu ustawy z dnia 11 grudnia 1925 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych

wojskowych z uwzględnieniem zmian, wynikających z przepisów, wydanych do dnia ogłoszenia ustawy niniejszej.

Art. 6. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Prezesowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu.

Art. 7. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1938 r., z wyjątkiem przepisów art. 2 pkt 1) i 2), które wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.
